

Agba Ukwu Ihu

Ụzọ Abụọ na-ama Jijiji na-abụ enyi

New Covenant Publications: Igbo

Copyright © 2020. New Covenant Publications International.

Ikike niile echekwabara. Enweghi akukụ nke akwukwọ a nwere ike imeghari ma ọ bu bufee ya n'udi ọ bula ma ọ bu n'uzo ọ bula na-enweghi ikike ederede sitere n'aka onye dere ya, ma e wezuga n'ihe gbasara nhuta di nkenke gunyere n'ime akuko na nyocha di mkpa. Biko ziga onye nkwusa ajuju niile dabara adaba.

Ikike niile echekwabara. Enweghi akukụ ọ bula nke akwukwọ a nwere ike imeghari ma ọ bu bufee ya n'udi ọ bula ma ọ bu n'uzo ọ bula, eletroniki ma ọ bu n'ibu, gunyere iseomi foto, ndeko, ma ọ bu site na usoro nchekwa na iweghachi ozi - ma e wezuga onye nyocha ma ọ bu onye nyocha nke nwere ike hota akukụ di mkpirikpi nke a ga-ebiputa. na magazin, akwukwọ akuko ma ọ bu akwukwọ akuko oge.

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

Ideko na data mbiputa

Edeziri ma cheputa ya bu: New Covenant Publications International Group

E biputara ya na United Kingdom.

Mbiputa mbu 26 Mee 2020

E biputara ya: New Covenant Publications International Ltd.,

Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Gaa na webusaiti: www.newcovenant.co.uk

Nke a bụ mpaghara kwesiri ekwesị nke nnwere onwe mmadu. O na-aganye mpaghara ime nke ima onwe, nke na-achọ nnwere onwe nke echiche n'ozuzu; nnwere onwe nke echiche, mmetuta; nnwere onwe zuru ezu nke echiche na mmetuta banyere isiokwu niile (nke a na-eme ma o bu nke a na-enyo enyo, sayensi, omume, ma o bu nke okpukperechi). Nnwere onwe nke ikpoputa na ikpughe echiche nwere ike ida ka o bu akuku nke iwu di iche... Mgbe o bu ihe di ka nke nnwere onwe nke echiche onwe ya, na- adabere nke ukwuu na ihe kpatara ya, o bu na-emekari ihe a na-apughi itu uche... Enweghi oha mmadu nke a na-enyocha nnwere onwe ndi a n'uzo zuru ezu, bu nke nwere nnwere onwe. O dighi onye nwere nnwere onwe zuru oke ma o buru na ha adighi adi n'uzo zuru ezu na nke na-enweghi mgbagha.

E kpachaara anya hapu ibe a oghere

New Covenant Publications

International Ltd.

Akwukwọ ndị gbanwere, Echiche ndị gbanwere

New Covenant Publications International Ltd.,
Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Adreesị ozi ịntanetị: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

Nkwenye

A raara akwukwọ a nye Chineke.

Okwu Mmalite

Nzukọ ozi anyị, New Covenant Publications International Ltd. na-ejikọta onye na-agụ ya na atumatu dị nsọ nke na-ejikọta eluigwe na ụwa ma na-ewusi idigide nke iwu ihunanya ike. Logo anyị, Igbe ogbugba ndụ ahụ na-anọchi anya mmekọrịta chiri anya dị n'etiti Kraịst Jizọs na ndị Ya na isi n'iwu nke Chineke. Dika edeworo ya: N'ihì na nka bu oḅuḅa-ndu nke Mu na ulo Israel gāḅa mḅe ubochi nile ahu gasiri, (o bu ihe si n'ọnu Jehova puta); M'gētiye iwum n'ime-ha, o bu kwa n'obi-ha ka M'gēdekwasì ya dika n'akwukwọ; M'gābu-kwa-ra ha Chineke, ha onwe-ha gābu-kwa-ram otù ndi: (Jeremaia 31:31-33' Ndi-Hibru 8:8) N'ezie, ogbugba ndụ oḅurū ahụ na-egosi na a ga-agbaputa anyị, bụ nke esemokwu na-akwusighi akwusi, nke e jikwa obara mechie.

Ruo otutu narị afọ, otutu ndị nwetara ahụhụ na mmegbu a na-apughị ighota aghota, bụ nke a gbakoro iji kpochapụ eziokwu. (4) Nrurū aka nke nrurū aka na ihe ojoo na-aba ụba kpalitere mmebi na obi ojoo na-enweghi atụ. Otu o sila di, ihe omuma furu efu ka eweghachiri...Otú o di, n'ihe odide a, otu onye na-achoputaghachi ihe a na-apughị igbagha agbagha nke mgbanwe mgbanwe a putara site n'echiche nke ndi na-eme mgbanwe na ndi osu ụzọ ndi ozọ nwere obi ike. Site n'anya ha, mmadu nwere ike ighota agha ndi na-emebi emebi, ihe kpatara nkwasì ike di otú ahụ na ntinye aka nke Chineke.

Oge mgbanwe nke narị afọ nke 16 kpalitere oge nke eziokwu, mgbanwe bụ isi na ogha aghara ga-esi na ya puta, dika e gosiputara na mmeghari nke counter-mgbanwe. Otú o di, site n'akwukwọ a, mmadu na-achoputaghachi ihe a na-apughị igbagha agbagha nke mgbanwe mgbanwe a putara site n'echiche nke ndi mgbanwe mgbanwe na ndi osu ụzọ ndi ozọ nwere obi ike. Site na akuko ha, mmadu nwere ike ighota agha ndi na-agbawa agbawa, ihe ndi kpatara nguzogide di egwu na ntinye aka kariri nke mmadu.

Ukpuru anyi bu: "Akwukwọ ndi gbanwere, echiche ndi gbanwere," na-emesi udi akwukwọ di iche iche ike, nke e dere n'oge di oké egwu na mmetuta ya zuru ụwa onu. O na-egosiputakwa ihe zuru oke mkpa nke mgbanwe nke onwe, mmughari na mgbanwe. Di ka ulọ oru obibi akwukwọ nke Gutenberg na ulọ oru nsughari, na-ekesa ukpuru nke okwukwe a gbanwere, ihe di ka afọ 500 gara aga, ulọ oru ntaneti dijitalu na mgbasaa ozi mgbasaa ozi ga-ekwurita okwu n'asusu o bu la ihè nke eziokwu n'oge ikpeazu a.

Tebulu Odinaya

Isi Nke 1—Odida Nke Ekwensu	5
Isi Nke 2—Odida Nke Madu.....	7
Isi Nke 3—Atumatu Nke Nzoputa	9
Isi Nke 4—Obibia Mbụ Nke Kraist	12
Isi Nke 5—Ije-Ozi Nke Kraist.....	16
Isi Nke 6—Nnwogha Ahụ	19
Isi Nke 7—Nrafu A rafuru Kraist.....	21
Isi Nke 8—Ikpé Nke Ekpèrè Jisọs	24
Isi Nke 9—Nkpogide N’obe Nke Kraist	28
Isi Nke 10—Nbilite N’onwu Nke Kraist.....	32
Isi Nke 11—Ila N’eluigwe Nke Kraist.....	38
Isi Nke 12—Ndị N’eso Uzọ Kraist	39
Isi Nke 13—Onwu Nke Stiven.....	43
Isi Nke 14—Mgbanwe Nke Sol	45
Isi Nke 15—Ndị Juu Kpebiri Igbo Pọl	47
Isi Nke 16—Pọl Jere Leta Jerusalem	50
Isi Nke 17—Oke Ndapụ Ahụ Site N’okwukwe	53
Isi Nke 18—Ihe-Omimi Nke Nmebi-Iwu	56
Isi Nke 19—Onwu, O bughị Ndu Ebighi-ebi N’ime Ahụhụ.....	59
Isi Nke 20—Nmegharị Ihe Ahụ	62
Isi Nke 21—Nzukọ Na Uwà Dikoro N’otu.....	65
Isi Nke 22—William Miller	67
Isi Nke 23—Ozi Mụọ-ozị Nke Mbụ Ahụ.....	69
Isi Nke 24—Ozi Mụọ-ozị Nke Abụa Ahụ.....	73
Isi Nke 25—Ngosiputa Ndị N’ele-Anyà Obibia-Abụa Ahụ	75
Isi Nke 26—Ihe Ngosi ọzọ	79
Isi Nke 27—Ebe-Nsọ Ahụ	82
Isi Nke 28—Ozi Mụọ-ozị Nke Atọ Ahụ	85

Isi Nke 29—Ihe Nnọkwasi Siri-Ike.....	88
Isi Nke 30—OFufe Mụọ-OJọọ	91
Isi Nke 31—Anyà Uku.....	94
Isi Nke 32—Nkwaghari Ahụ.....	96
Isi Nke 33—Ajuọ-Omume Di Iche-iche Nke Babilon.....	99
Isi Nke 34—Oke Iti-Mkpu Ahụ	102
Isi Nke 35—Ozi Nke Ato Ahụ Mechiri	104
Isi Nke 36—Oge Nke Nsogbu Jakob	106
Isi Nke 37—Nnapụta Nke Ndị Nsọ.....	108
Isi Nke 38—Ugwọ-Olụ Nke Ndị Nsọ	110
Isi Nke 39—Uwà Tọgbọrọ N’efu.....	111
Isi Nke 40—Nbilite N’onwụ Nke Abụa Ahụ	113
Isi Nke 41—Onwụ Nke Abụa Ahụ	115

Isi Nke I—Ọdịda Nke Ekwensu

Onyenwe-anyị egosiwo m na Ekwensu buurụ mụọ-ozi e nyere ùgwù n' eluigwe, onye n' esoje Jisọs Kraist. Iru Ya dịrị nwayọọ, n'igosi obi-utọ dika ndị mụọ ozi ọzọ. Egedege iru ya dịrị elu dika obosara ma gosikwa oke ako-n'uche. Ọdịdị ya zuru oke. O nwekwara ụdị nke onye á mààrà ahà ya, dika elu nke ukuu. A hụkwara m na mgbe Chineke siri Ọkpara Ya, bia ka Anyị kee madu n'oyiyi Anyị, Ekwensu nweworo ekworo n'ebe Jisọs nọ. Ọ chọworo ka a kpọturu ya banyere okike madu. O juputara n'anya-uku, ekworo na ikpo-asi. Ọ choro ibu onye kachasi elu n'eluigwe, n'esoje Chineke ka ọ nara ùgwù kachasi elu. Tutu oge nka, eluigwe niile dịrị n'usoro, na izu oke nke idi n'okpuru ochichi nke Chineke.

Ọ bu nmehie dikasiri elu bu inupu-isi megide usoro na uche nke Chineke. Eluigwe niile dika ọ nọ n'ogbaghara. A mawaputara ndi mụọ-ozi n'usuu ha di iche-iche nke usuu obula nwekwara mụọ-ozi n'edu-edu. Mụọ-ozi ndia niile ka a kpaliri. Ekwensu nokwa n'arogide ochichi nke Chineke, n'ochicho nke ibuli onwe ya elu, n'achoghikwa irudatar a ikike nke Jisọs. Ufodu ndi mụọ-ozi noyeere Ekwensu na nnupu-isi ya, ma ndi ozo nosiri ike na nkwaado nke ùgwù na amamihe nke Chineke n'enyere Ọkpara Ya ikike. Osi-agugo wee di n'etiti ndi mụọ-ozi. Ekwensu na ndi ya o mekutara, ndi n'agbali iwughari ochichi nke Chineke, nwewokwara nmasi ileba anya na omimi nke amamihe Ya imata ebun-n'obi Ya n'ibuli Jisọs elu, na inye Ya ụdị ikike ukuu di otua n'enweghi usotu. Ha nupuru isi megide ikike nke Ọkpara Chineke, e wee mee ka ndi mụọ-ozi niile biakoo n'iru Nna, ka e wee kpebie ikpe ha. E kpebiri na a g'achupu Ekwensu site n'eluigwe, na ndi mụọ-ozi ahụ, ka ha ra bu ndi ha na Ekwensu jikoro aka na nnupu-isi ahụ, ka a ga-chupukwa ha na ya. Mgbe ahụ agha wee daa n'eluigwe. Ndi mụọ-ozi tinyere aka n'ogu ahụ, Ọ masikwara Ekwensu imeri Ọkpara Chineke, na ndi doro onwe ha n'okpuru ochicho obi Ya. Ma ndi mụọ-ozi ndi di mma n'eziokwu meriri, e wee chupu Ekwensu, na ndi n'eso uto ya, site n'eluigwe.

Mgbe e mechibidoro Ekwensu uto nke eluigwe, ya na ndi soro ya daa, mgbe ahụ ka o chetara na o tufuwo idi nso na ebube nke eluigwe rue ebighi-ebi. Mgbe ahụ ka o cheghariri ma nwekwa nmasi ka a kpoghachi ya ozo n'eluigwe. O wee di na njikere i were onodu ahụ nke rukwaara ya, m'obukwa onodu ozo nke a puru inye ya. Ma e-e, eluigwe a pughi ino na oghom. Eluigwe niile puru ila n'iyi m'oburu na a kpoghachi ya; n'ihia na nmehie malitere n'ime ya, obuna nkpuu niile nke nnupu-isi dika n'ime ya. Ekwensu e nwetawori ndi n'eso uto ya bu ndi kwenyeere ya na nnupu-isi ya. Ya na ndi n'eso uto ya cheghariri, wee kwa-akwa ma rio ka a nabatakwa ha n'iru-oma nke Chineke. Ma e-e, nmehie ha, ikpo-asi ha, ekworo na anya-ufu ha adiwo ukuu nke Chineke n'apughi ihichapu. Ọ ghaghị inogide wee nata ntaramahuhu ikpeazu ya.

Mgbe Ekwensu mazuru nke oma na a pughị inabatakwa ya ọzọ n'iru-oma nke Chineke, ekworo ya na ikpọ-asị ya malitere iputa ihe. O kpokọtara ndị mụọ-ozi ya, wee taa atumatụ inogide n'ọlụ megide ọchịchị nke Chineke. Mgbe e tinyere Adam na Iv n'ogige Iden oma ahụ, Ekwensu nọrọ n'atụ atumatụ ibibi ha. O gbara izu ya na ndị mụọ ọjọọ ya. Odighị ụzọ a puru iji napu di na nwunye ndia obi-uto ha ma ha nogide n'irubere Chineke isi. Ekwensu apughị inwe ike n'ebe ha nọ ma o bughị ma ha buru ụzọ nupuru Chinke isi, ma tufue iru-oma Ya. E kpebiri na Ekwensu g'eyiri ụdi ọzọ, ma gosiputa nmasị n'ebe madu nọ. O ghaghị ikwu okwu mkpasu-iwe megide eziokwu nke Chineke, tinyekwa obi-abua ma Chineke o dikwa ka okwu-onu Ya si di, ọzọ kpaliakwa ha iju ajuju ma durukwa ha inyocha omimi atumatụ nke Chineke., bu nke Ekwensu nwekwara omuma-ikpe na ya, ma n'eche uche banyere nmachi a machigidere ha n'osisi nke amamihe ahụ.

Isi Nke 2—Ọdịda Nke Madụ

Ahụrụ m na ndị ọzọ-ozị dī nsọ n'elela ogige Iden ahụ mgbe nile, n'enyekwa Adam na Iv ndumọdụ banyere ọlụ e nyere ha n'aka, ma n'ezikwa ha ihe banyere nnupu-isi nke Ekwensu na ọdịda ya. Ndị ọzọ-ozị makwaara ha ọkwa banyere Ekwensu, ma ọdọkwa ha ọdụ ka ha ghara ikewapụ onwe ha site n'arụ ibe ya n'ọlụ ha, n'ihī na onye iro a dárá-ada pụrụ izute ha. Ndị ọzọ-ozị dūşiri ha ọdụ ike ka ha soro ntuzi-aka niile nke Chineke nyere ha, n'ihī na ọ bụ naanị n'ime nrube-isi zuru-oke ka ha nwere nchekwa. Na ọburū na ha rubere isi, onye iro a agara ghị enwe ike ọbula n'arū ha.

Ekwensu malitere ọlụ ya n'aru Iv, ime ka o nupu isi. Ọ buru ụzọ dahie n'ikpafu site n'ebe dī ya nọ, ọzọ, site n'ikpagharị nsọ gburu-gburu osisi ahụ a machibidoro, ọzọkwa site n'ifia ntị n'olu onye ọnwunwa ahụ, ọbuna imalite inwe obi-abụa n'ihe Chineke kwuworo — N'ubochi ahụ nke i g'eri site na nkpuru ahụ i g'anwu anwu. O chere, eleghi-anya nka a putaghi n'ezie otu Onye-nwe-anyi kwuru ya. O tinyere aka na nnupu-isi. O wee setipu aka ya, were n'ime nkpuru osisi ahụ, ma rie. Ọ bụ ihe dī mma n'ile anya ma dika uto n'onu. O nwewo anya-uku na Chineke napuru ha ihe diri ha mma. O wee nye dī ya nkpuru osisi ahụ, sitekwa n'uzo dī otua n'anwa ya. Ọ gwakwara Adam ihe niile bụ nke agwo ahụ kwuru, ma kowaputakwa ihe iju-anya n'ihī ike nke okwu ya.

A huri m nwute nke biakwasiri n'iru Adam. O wee nọ n'ujọ na oke mgbagwoju-anya. Ọ dika ka ndondo n'agabiga n'ime uche ya. O meturu ya n'uche n'ezie na nka bụ onye iro ahụ nke á maara okwa maka ya, ma lee nwunye ya aghaghi inwu. A ghaghi ikewa ha. Ihunanya o nwere n'ebe Iv nọ siri ike. Ma sitekwa n'ida mba nke obi, na o kpebiri isoro ya kere oke onodu ahuhu. O wee nara mkpuru osisi ahụ, ma rie ya ngwa-ngwa. Mgbe ahụ Ekwensu nuriri onu nmeri. O nupuwo isi n'eluigwe, ma nweekwa ndi kwenyere ya hukwa ya n'anya, ma sorokwa ya na nnupu-isi ya. Ọ dara, ma meekwa ka ndi ọzọ sorokoo ya daa. Ma ugbua ọ nwawokwa nwanyi ahụ ka ọ ghara itukwasi Chineke obi, itinye anya n'ime amamihe Ya, na icho ibanye omimi nke atumatu Ya zuru oke. Ekwensu maara na nwanyi a agaghi ada naanị ya. Adam, site n'ihunanya o nwere na Iv, nupuru isi n'iwu nke Chineke wee sorokwa ya daa.

Ozi banyere ọdịda madụ gbasara n'eluigwe. Uda ubo-akwara niile kwusiri. Ndị ọzọ-ozị kpupukwara okpu-eze ha niile site n'isi ha n'iri-uju. Eluigwe niile nọ n'aghara. E nwere nzuko ikpebi ihe a g'eme madụ abụa ndia dara iwu. Ndị ọzọ-ozị turu egwu na ndia g'esitpukwa aka ha, ma rie mkpuru sitere n'osisi nke ndu ahụ, wee buru ndi nmehie n'adighi anwu-anwu. Kama Chineke siri na Ya g'achupu ndi nmebi-iwu ahụ site n'ogige ahụ. A kpoputara ndi ọzọ-ozị n'otu mgbe ahụ ichegide onu-uzo osisi nke ndu ahụ. Ọ buwori atumatu Ekwensu haziri nke oma na Adam na Iv g'enupuru Chineke isi, natakwara mgbaru-iru Ya, ma buru kwa ndi e dubara ikere oke site n'osisi nke ndu ahụ, ka ha wee dī

ndụ ebighe-ebi n'ime nmehie na nnupu-isi, n'uzo di otua nmehie a buru ihe n'adigide-adigide. Ma e zigara ndi muo-ozu di nsu ichupu ha pua n'ogige ahụ, obuna mgbe a kpoputakwara usuu ndi muo-ozu ozu ichegide uzu gara n'osisi nke ndu ahụ. Onye obula n'ime ndi muo-ozu ndia di ike yikwara dika ndi ji ihe n'aka nri ha, nke yiri mma agha n'egbuke-egbuke.

Mgbe ahụ Ekwensu meriri. Ndi ozu ka o mere ka ha taa ahuhu site n'odida ya. Ya ka a chupuworo site n'eluigwe, ha ka a chupukwara site n'ogige paradais.

Isi Nke 3—Atumatụ Nke Nzọpụta

Iri-uju juputara eluigwe, mgbe a hụrụ na madụ efuwo, ọbuna ụwà nke Chineke kere g'abụ ihe juputara na ndị n'anwụ anwụ e tinyere na ọnọdụ nhuju-anya, ọria na ọnwụ, ma ọdighikwa ụzọ mgbapụ dirị onye n'emehie ihe. Ezi n'ụlọ Adam niile aghaghị inwụ. A hụrụ m Jisọs ọma ahụ, ma legidekwa ngosiputa nke obi-ebere na nwute dị n'iru Ya. Na ngwan-gwa a hụrụ m Ya ka Ọ gara nso ihè ọkụ ukuu ahụ nke n'ekpuchigide Nna Ya. Mụọ- ozi nke n'eso m wee si, Ọ nọ na nkparịta ụka Ya na Nna Ya. Ọnụ-ọkụ nke obi nke ndị mụọ- ozi dikasiri elu mgbe Ya na Nna Ya n'akparite ụka. Ugboro atọ ka ihè nke ebube Nna Ya kpuchidoro Ya, ma n'oge nke atọ mgbe O si n'ebe Nna Ya nọ pụta, a hụrụ Ya anya n'ụdị Ya. Iru Ya dị jụụ, nwerekwa onwe ya site n'ihe iju-anya niile na nsogbu, n'enwekwa obi omiko na ihunanya, n'ụdị nke ọnụ n'apughị ikowa. Mgbe ahụ O wee mee ka igwe ndị mụọ- ozi mara na e meputawo ụzọ mgbapụ nye madụ furu-efu. Ọ gwara ha na ya nọri n'ariọ Nna Ya aririọ, na Ya e werewokwa ndụ Ya nye iji gbaputa, ma narakwa ikpe ọnwụ nye onwe Ya, ka ọ g'abụ na site n'aka Ya, madụ pụrụ ichota mgbaghara. Na site na ozuzu-oke nke ọbara Ya na nrube-isi n'iwu nke Chineke, ha g'enweta iru-oma nke Chineke, wee buru ndị a kpoghachiri n'ogige ọma ahụ, ma riekwa site na mkpuru osisi nke ndụ ahụ.

Na mmalite ndị mụọ-ozi añurighi ọnụ, n'ihia na Onye-isi ha ezonarighi ha ihe ọbula, kama O kpuheere ha ụkpuru nke nzọpụta. Jisọs gwara ha na Ya g'eguzo n'agbata iwe nke Nna Ya na madụ onye ikpe mara, na Ya onwe Ya g'eburu nmehie na ikwa-emo, ọbuna naanị ole na ole g'anara Ya dika Ọkpara Chineke. Ọ g'afọdụ nke nta ka madụ niile kpọ Ya asi ma jukwa Ya. Ọ g'arapụ ebube Ya niile n'eluigwe, putakwa ihè n'ụwà dika madụ, wedakwa onwe Ya àlà dika madụ, Ọ ga ahuzukwa ọnọdụ niile na ọnwunwa di iche-iche nke g'agba madụ gburu gburu, na Ọ g'amara otu Ọ g'esi nyere ndị a g'anwa aka; ka ọ g'abukwa n'ikpeazu, mgbe O jezuru ozi Ya dika Onye-ozizi, a g'arara Ya nye n'aka umu madụ, na Ọ g'anagide nmeso ojoo ọbula na ahuhụ nke Ekwensu na ndị mụọ-ozi ya g'akpali ndị nmehie itikwasi Ya; ka o wee nwua ọnwụ kachasi njo, bu ikwudo Ya n'elu dika onye nmehie ikpe mara; ka O wee hujue anya otutu oge-awa nke aru-ufu; nke ọbuna ndị mụọ- ozi n'apughị ilegide anya, kama ha g'ekpuchi iru ha site n'ile ọnọdụ di otua. Ọ bughị naanị nhuju-anya nke aru-ufu; kama nhuju-anya nke ime-mụọ, nke n'apughị iji tunyere nhuju-anya nke elu-aru. Ibu-arọ nmehie nke ụwà niile g'adakwasi Ya. Ọ gwara ha na Ya g'anwụ ma biliekwa ozo n'ubochi nke atọ, na Ọ g'arigokuru Nna Ya iriọ aririọ n'isi madụ kpafuru-akpafu, ikpe mara.

Ndị mụọ-ozi rudatara onwe ha n'iru Ya. Ha nyere ndụ ha. Jisọs sirị ha na Ọ g'esite n'ọnwụ Ya zoputa otutu madụ; na ndụ otu mụọ-ozi apughị ikwụ ugwo ahụ. Naanị ndụ nke Ya ka Nna Ya puru inabata iji gbaputa madụ.

Jisọs gwakwara ha na ha g'enwe okè ha g'alụ inoyere Ya, na igba Ya ume n'oge di iche-iche. Na Ọ g'eyiri odidi nke madụ dara-ada, na ike Ya agaghị erukwa ọbuna nke ha.

Na ha g'abukwa ndị àmà nke nweda n'àlà Ya na oke nhụju-anya Ya niile. Na dika ha g'abụ ndị àmà nke nhụju-anya Ya niile, na nkporomasị ndị madụ nye Ya, ha ga abụ ndị a kpaliri n'ime nwute dī ukuu, ma site n'ihunanya ha nwere n'arụ Ya, ha g'achokwa inaputa Ya, ma zoputakwa Ya site n'aka ndị n'egbu Ya; kama na ha anwakwala anwa itinye aka igbochi ihe obula ha g'ahụ; ma ha g'alukwa okè ha na mbilite n'onwụ Ya; n'ihì na atumatụ nke nzoputaka e meworo, na Nna Ya nabatara atumatụ ahụ.

Na nwute dī nsò, Jisòs kasirì ndị mụọ-ozi obi, ma mesaakwa ha iru, ma gwa ha na n'òdì n'iru ndị ahụ Ọ ga-gbaputa g'anoyere Ya, ma birikwa gbe niile Ya na ha; ma site kwa n'onwụ Ya o g'agbaputa otutù, ma bibiekwa onye ahụ nke nwere ike nke onwụ. Ma Nna Ya g'enyekwa Ya àlà-eze ahụ, na idì ukuu nke àlà-eze ahụ n'okpuru eluigwe niile, Ya onwe Ya ga enwekwa ya mgbe niile ebighe-ebi. A g'ebibikwa Ekwensu na ndị nmehie, na ha a gaghe esogbukwa eluigwe ozò, m'obu uwà ohu ahụ e mere ka ọ dī ocha. Jisòs mere ka usuu niile nke eluigwe nwe otu-olu na atumatụ ahụ nke Nna Ya kwenyere, ka ha ñuriakwa na a puru ibuli madụ ahụ nke dára-ada elu ozò site n'onwụ Ya, inweta iru-oma n'ebe Chineke nọ na inwe oñu nke eluigwe.

Mgbe ahụ oñu, oñu nke onu n'apughì ikowa juputara eluigwe. Obuna usuu ndi eluigwe buru abụ nke otuto na ojija-mma. Ha kpaturu aka n'ubò akwara ha ma fua abụ dī elu karija ka ha si eme na mbu, n'ihì oke obi-ebere na nruda n'àlà nke Chineke n'innye onye Ọ huru n'anya ka Ọ nwuchitere ogbo nnupu-isi onwụ. Otuto na ojija mma ka a wusara n'ihì iju onwe-onye na aja nke Jisòs; na Ọ ga ekwenye irapu iru Nna Ya, ma horo ndu nke ita ahuhu na ihe mgbu, ma nwua onwụ nke ihere ka O wee nye ndi ozò ndu.

Mụọ-ozi ahụ sirì, i chere na Nna nyere Ọkpara Ya Ọ huru n'anya n'enweghe aramahu? E-e, e-e. Ọ bukwari ihe oke alilì n'ezie nye Chineke nke eluigwe, m'obu irapu madu ikpe mara ka ọla n'iyi, m'obukwa inye Ọkpara Ya Ọ huru n'anya ka Ọ nwua n'ihì ha. Ndị mụọ-ozi gosikwara nmasi nke ukuu banyere nzoputa nke madu na a puru ihuta ufodu n'ime ha ndi g'arapu ebube ha, wee nye ndu ha n'ihì madu nke na-àlà n'iyi. Kama, mụọ-ozi nke n'edu m sirì, nka apughì iluputa ihe obula. Nmekie ahụ dī ukuu na ndu nke mụọ-ozi apughì ikwu ugwo ya. Odighì ihe ozò m'obughì onwụ na ariri nke Ọkpara Ya g'akwu ugwo ahụ, wee zoputa madu nke furu efu site n'iri-uju n'enweghe olileanya, na nhuju-anya kwa.

Kama ọlụ nke ndi mụọ-ozi ka e kenyekwara ha, irigo na irida n'eweta nkasi-obi nke agbam-ume site n'ebube idozì Ọkpara Chineke n'ime ahuhu Ya dum, na ijere Ya ozi. Ozokwa, ọlu ha g'abụ ichebe na idebe ndi diri àmàrà pua n'aka ndi mụọ-ojoo, na ochichiri n'agbagide ha mgbe niile site n'aka Ekwensu. A huru m na ọ bu ihe n'enweghe omume ka Chineke megharia mobu gbanwee iwu Ya, ka e wee zoputa onye nfu, na-àlà n'iyi; n'ihì nka O nyere Ọkpara Ya o huru n'anya ka Ọ nwua n'ihì nmebi-iwu nke madu.

Ekwensu ñuriri oñu ozò ya na ndi mụọ-ozi ya na o nwewo ike, site n'ikpata odida nke madu wee dodata Ọkpara Chineke site n'onodu Ya dī elu. Ọ gwara ndi mụọ-ozi ya na mgbe

Jisọs g'ewere ọdịdị madụ nke dara-ada, na ya g'akarị Ya ike, ma gbochie nmezu nke atumatụ nzọputa.

Mgbe ahụ e gosiri m Ekwensu ka o diworo na mbụ, n'obi uto, dika mụọ-ozị e buliri-elụ. E wee gosikwa m ka o siiri dī ugbua. Ọ nọ n'adikwa n'oyiyi nke onye-eze. Ọ nọ n'enwekwa ụdị kwesiri nsọ, n'ihī na ọ bụ mụọ-ozị dara-ada. Kama ihe iru ya n'egosi juputara n'oke echiche, ndoli, obi- ojoo, anya-ufu, ikpo-asi, aruru-àlà, aghughọ na ihe ojoo niile. Iru ahụ nke a n'asopuru asopuru na mbụ, eletara m ya. Mbara iru ya, malitere n'anya ya abua laa azu. A huru m na ọ kwaruwo onwe ya n'ogologo oge ndia, na ihe-om'obula nke dī ya n'aru atalatawo, ma mkpuru ojoo obula e pulitewo. Anya ya abua nwere izu dī omimi, dikwa aghughọ, n'egosikwa oke nleru anya. O nwere aru dī obosara, kama na anu-aru yokoro-ayoko gburu-gburu aka ya abua na iru ya. Dika m legidere ya anya, ọ dunyere aka ekpe ya n'agba. Ọ dī ka onye nọ n'oke echiche. Onu-ochi dikwa n'iru ya, nke mere ka m tua egwu, o juputara na ihe ojoo na aghughọ Ekwensu. Ọ bụ onu-ochi a ka ọ n'eyiri mgbe ọ n'abiakute onye ọ n'emegbu, ma dika ọ n'ekechi onye ọ n'amata nonya, onu-ochi a n'aghọ ihe iyi-egwu.

Isi Nke 4—Ọbibia Mbụ Nke Kraist

Mgbe ahụ e kuuru m biarue oge ahụ mgbe Jisọs g' eyikwasị onwe Ya ọdịdị nke madụ iweda onwe Ya àlà dika madụ, na ihu ahụhụ nke ọnwụnwà Ekwensu.

Ọmụmụ Ya abughị nke onye a maara áhà ya. A mụrụ Ya n'ụlọ anụmanụ, were kwa nri aturū meere Ya ihe ndina; ma otu ọdi, ọmụmụ Ya ka e nyere ụgwù karị nke madụ ọbula. Ndị mụọ-ozị sitere n'eluigwe gwa ndị ọzụzụ aturū banyere ọbibia nke Jisọs, mgbe ihè na ebube nke sitere n'ebe Chineke nọ soro ọgbugba àmà ha. Ụsụ nile nke eluigwe kpaturū aka n'ubọ akwara ha wee nye Chineke otuto. Ha ji iti nkpu ọñụ nmeri zie ozi ọbibia nke Ọkpara Chineke n'ime ụwà dara-ada iluzu ọlụ nke mgbaputa, ka O sitekwa n'ọnwụ Ya weta udo, obi-uto, na ndụ eigh-ebi nye madụ. Chineke nyere ụgwù n'ọbibia nke Ọkpara Ya. Ndị mụọ-ozị fekwara Ya ofufe.

Ndị mụọ-ozị nke Chineke rughariri gburu-gburu ebe e mere Ya baptizim, Mụọ-nso ridakwara n'oyiyi nke nduru, ma nọkwasi n'elu isi Ya, ọbuna mgbe ndị madụ guzo n'ihe itunanya di ukuu, n'elegide Ya anya ha, olu nke Nna Ya ka a nūrū site n'eluigwe, n'asi, Gị onwe Gị bụ Ọkpara m hūrū n'anya, ihe Gị di m ezi mma.

O weghị Jọn anya nke oma na o bụ onye-nzọputa ahụ biara ka o mee ya baptizim n'osimiri Jodan. Ma Chineke e kwewo ya ri nkwa ihe iribama nke o g'esite na ya mara Nwaturū nke Chineke ahụ. Ihe iribamà ahụ ka e nyere mgbe nduru nke eluiwe nọkwasi n'isi Jisọs, na ebube nke Chinneke nwukwara gburu-gburu Ya. Jọn setiri aka ya n'atụ Jisọs, werekwa oke-olu tie nkpu si, Lee Nwaturū nke Chineke onye n'ebupụ nmehie nke ụwà.

Jọn gwara ndị n'eso ụzọ ya na Jisọs bụ Mesaia ahụ e kwere na nkwa, Onye-nzọputa nke ụwà. Ka ọlụ ya n'emechi, o ziri ndị n'eso ụzọ ya ilekwasi Jisọs anya, na iso Ya dika onye-ozizi ukuu ahụ. Ndụ nke Jọn buurū nke n'enweghi ihe uto. O bụ ndụ nke iri-uju na iju onwe onye. O kwuputara ọbibia mbụ nke Kraist, ma e nyeghi ya ohere ihu ihe iribama Ya di iche-iche, ma rie uru ike Ya o gosiri. O matara na mgbe Jisọs g'ewusi onwe Ya ike dika Onye-ozizi, na ya a haghị inwū. Olu ya ka a n'adighikwa a nū mgbe niile, kama naanị n'ime ọzara. Ndụ ya bukwa ndụ naanị nke otu onye. O dighi a rapara n'arū ezi-n'ụlọ Nna ya, iri uru nke ọgbakọ ha, kama o rapurū ha ka o wee mejuputa ozi ya. Otutu madụ rapurū obodo ukuu ha n'ekwo ekwo na obodo nta ha ndi ọzọ, ma gbakota n'ozara inurū okwu site n'onu onye-amuma ọpuru-ichea, di ebube. Jọn tinyere anyu-ike na mkporogwu-osisi. O kwuru megide nmehie n'atughi ujo ihe nluputa ọbula, ma dozie kwa okporo ụzọ nye Nwaturū nke Chineke.

O metutara Herod ka o n'anū okwu ndia n'adasi ike, na ntuzi-aka na àmà niile nke Jọn. Na nmasi di-omimi o juru ihe ya g'eme we buru onye n'eso ụzọ ya. E mewokwa ka Jọn mara na o n'achọ ikporo nwunye nwanne ya nwoke ka o lua, ọbuna mgbe di ya n'adi ndu, o wee gwa Herod ezi-okwu na ime nka ezighi-ezi n'iwu. Ma Herod e kweghi ichu aja

ọbụla. O wee lụ nwunye nwanne ya, ma, site na nrugide nke nwanyị ahụ, o jidekwara Jọn tinye ya n'ụlọ nkporo. Kama Herod bukwaara n'obi itopu ya ozo. Ma mgbe o no na mkporo, Jọn nuru site n'onu ndi n'eso uzo ya banyere olu ukwu di iche-iche nke Jisos. Ma o nweghi ohere inuru okwu amara Ya. Kama ndi n'eso uzo ya gwara ya, ma kasiekwara ya obi site n'ihe ha nuru. N'oge n'eteghi anya, e bipuru Jọn isi sitekwa na nrugide nke nwunye Herod. A huru m na obuna onye dikasiri nta na ndi n'eso uzo Jisos, nke huzuru ihe iribama Ya niile, ma nukwa okwu nkasi-obi niile si n'onu Ya puta, bukwaara onye di ukwu kari Jọn Baptist. Nke bu na, ha bu ndi ebulikasiri elu ma nyekwa ugwu, ma newekwa ihe uto n'ime ndu ha kari.

Jọn biara n'ime-muo na ike nke Elaija, ikwusa obibia mbu nke Jisos. A turu aka zi m obuna rue oge ikpeazu, ma hu na Jọn g'abu onye nnochite anya ndi g'aga n'iru n'ime-muo na ike nke Elaija, ikwusa ubochi nke iwe, na obibia nke ugbo-abua nke Jisos.

Mgbe e mesiri Jisos baptizim na osimiri Jodan e duuru ya jee n'ime ozara site n'ike nke Muo-nsọ ka Ekwensu wee nwa ya onwunwa. Muo-nsọ e doziwo ya n'ihio onodua puru iche nke onwunwa di oke egwu. Ogu ubochi abua ka Ekwensu nwara ya, ma n'ime ubochi ndia o righikwa ihe obula. Ihe niile gbara Jisos gburu-gburu bu naani ihe ojoo, nke puru ime ka ndu madu talata. O no n'etiti anu-ohia ojoo di iche-iche, na Ekwensu, n'ebe togboro n'efu, n'owu. A huru m na Okpara nke Chineke tughariri akpo Ya ma taakwa aru site n'ibu onu na nhuju-anya. Kama onodu Ya nka ka e buworo uzo maputa na O ghaghikwa iluzu olu nke O biara ilu.

Ekwensu weere ohere ahụ nke onodu nhuju-anya nke Okpara Chineke, ma jikere idakwasị ya site n'otutu onwunwa di iche-iche, n'olile-anya na o g'emerị ya, n'ihio na O wedawo onwe ya ala dika madu. Ekwensu ji onwunwa nka bia. "oburu na i bu Okpara Chineke, nye iwu ka nkume nka ghoo ogbe achicha. O nwara Jisos ka O rudatara ya, ma gosi ya ejiri-mara na Ya bu Mesai ahụ site n'igosi ike nke O ji buru Chi. Ma Jisos jiri nwayo zaa ya si, E dewo ya n'akwukwo-nsọ si, O bughi naani achicha ka madu g'ejị di ndu, kama site n'okwu nile nke Chineke.

Ekwensu no n'achọ ka ya na Jisos malite isi-agugo banyere ibu Okpara Chineke O bu. O ruturu aka n'ike ogwugwu Ya, na onodu nhuju-anya Ya, ma werekwa ilu-onu kwusie ike na ya di ike kari Jisos. Kama okwu ahụ nke ekwuru site n'eluigwe, Gi onwe gi bu Okparam m huru n'anya, ihe Gi dikwa m ezi-mma, zuru oke igba Jisos ume n'ime nhuju-anya Ya niile. A huru m na n'ije-ozu Ya niile, O nweghi ihe obula o ji edo Ekwensu anya banere ike Ya, na ibu onye-nzoputa nke uwa, Ekwensu nwere ihe nlere anya zuru oke banyere onodu Ya di elu na ikike Ya. O bu achoghi irudatara ikike nke Jisos, chupuru ya n'eluigwe.

Ekwensu, igosiputa ike ya, kuuru Jisos rue Jerusalem, wee dute ya n'elu ulo ukwu Chineke, ma nwaakwa ya ozo, na oburu na o bu Okpara Chineke ka o gosi ya site n'ituda

onwe-ya n'àlà site n'elu ebe o dotere Ya. Ekwensu jikwa okwu-amụma nke Chineke bia. 'N'ihì na e dewo ya n'akwụkwọ si, O g'enye ndị mụọ-ozì Ya iwu banyere gị, O bụkwa n'òbaka ha ka ha g'ebuli gị, ka ị ghara ikpòbi ụkwụ gị na nkume oge òbùla. Jisọs wee zaghachi ya si, e kwuwo ya si gị a nwàlà Onyenwe-anyị bụ Chineke gị ọnwụnwà. Ekwensu chọworo ime ka Jisọs were oche amara nke Nna ya n'ìhe nganga, wee tinye ndụ ya n'ìhe ọghọm tutu a luzue ọlụ ije ozi Ya. O nweworì olileanya na atumatụ nke nzọputa ahụ ga-ádà; kama a hụrụ m na a tūrụ atumatụ ahụ n'uzọ dī-omimi nke ukuu karị ìhe Ekwensu g'ejì otua kwatue, m'òbù metọọ.

Ahuru m na Kraist bụ onye nwere nke ndị niile n'eso ụzọ Ya mgbe a n'anwa ha, m'òbughị otua oke ha g'abụ ìhe ndòndò. Ha kwesirì ìjì ntachi-obi nagide ya. ha e kwesighị ìche na ọ bụ oke ha ikpòku Chineke ka O gosiputa ike Ya, ka ha nweta nmeri ebe ndị iro ha nọ, karị kwa ma ọ dī ezi nchekube puru ìche a huzuru anya, nke bụ naanị na ụgwù Chineke a g'esitekwa na ya nye Ya otuto. A hụrụ m na ọburu na Jisọs tudara onwe ya site n'elu ụlọ ahụ ọdighị mgbe nke ahụ puru inye Nna ya otuto n'ihì na ọdighị onye ọzọ g'ahụ omume dī otua karị kwa Ekwensu, na ndị mụọ-ozì nke Chineke. Nke a g'abukwa naanị inwa Onyenwe-anyị ka O gosi ike Ya nye onye iro Ya jọgburu onwe ya. Nka putakwara irudata onye Jisọs biara imeri.

“O wee duru Ya rigo, igosi Ya ala-eze niile nke elu-uwà dum madu bi na mkpirimkpi oge. Ekwensu wee si Ya, ike ndia nile ka m g'enye gị na ebube ha niile kwa; n'ihì na a rarawo ya nye n'aka m, onye ọbùla m chọkwara inye ya ka m g'enye ya. Ya mere, ọburu na gị onwe gị g'akpo isi-àlà nye m, ìhea niile g'abụ nke gị. Jisọs wee za si ya, gaa m n'azụ, Ekwensu, n'ihì na e dewo ya n'akwụkwọ-nsọ si, Onyenwe-anyị Chineke gị ka ị g'akpo isi-àlà nye. O bụkwa naanị ya ka ị g'efe.”

Nebea, Ekwensu gosirì Jisọs àlà-eze niile nke uwà. E ziputara ha n'uzọ dikasirì mma n'anya. O kwere inye ha Jisọs ọburu na O g'efe ya offufe ebe ahụ. O gwara Jisọs na ọ g'arapuru ya nketa uwà nile. Ekwensu matara na ike ya a ghaghị inwe oke, ma burukwa ìhe a napuru n'ikpeazu, m'òburu na e mezuru atumatụ nzọputa. O matara na ọburu na Jisọs g'anwụ igbaputa madu, ike ya g'agwu mgbe ntakiri oge gasiri, na a g'ebibikwa ya. n'ihì nka ọ haziri atumatụ ya igbochi, ọburu na o g'ekwe mee, nmezu nke ọlụ ukuu ahụ nke malitere site na Okpara Chineke. Ọburu na atumatụ nke mgbaputa madu g'ada, ọ g'ejidesikwa àlà-eze ahụ ike bụ nke ahụ ọ kọọrọ. Ma ọburukwa na ọ g'emerì na nka, ọ kwara onwe ya emo na ya g'achì ọchichì imegide Chineke nke eluigwe.

Ekwensu, ñuriri ọñu mgbe Jisọs rapuru eluigwe, ma rapukwa ike na ebube Ya ebe ahụ. O chere na Okpara Chineke ka e dotere n'okpuru ike nke ya. Ọnwunwa ya diri mfe ebe madu abua ahụ dī nsọ nọ n'Iden, na o chere na ya puru ìjì aghughọ Ekwensu ya na ike ya kwatue ọbuna Okpara Chineke, ma site n'uzọ dī otua zoputa ndụ nke ya na àlà-eze ya. Ọburu na ọ puru inwata Jisọs ka O rapu ọchichọ Nna ya, mgbe ahụ ọ g'enweta ìhe ọ n'achọ.

Jisọs gwara Ewensu ka ọ ga ya n'azụ. Ọ bụ naanị Nna ya ka Ọ g'erudatarara isi. Oge g'abia mgbe Jisọs g'ejị ndụ Ya gbaputa ihe niile dị n'aka Ekwensu ma, mgbe nwa-oge nta gasiri, ọbuna ihe niile dị n'eliugwe na n'elu-uwà g'edo onwe ha n'okpuru Ya. Ekwensu kọọrọ àlà-eze niile nke elu-uwà dika nke ya, wee rọsara Jisọs ụka na Ọ pụrụ irapụ nhụju-anya ya nille ndia. Ọbuna inweta àlà-eze nile nke uwà ekwesighi ime ka Ọ nwua. Kama naanị ikpo isi-àlà nye ya g'eme ka o nweta ihe niile nke uwà na ebube nke ichi ha ọchichi. Ma Jisọs nọgidetere ike. O wee horo ndụ ya nke ahụhụ, nke onwu aru-ufu, na, ọbuna n'uzo nke Nna ya roputara, iburu onye iwu kwadoro nketa nke àlà-eze nile nke uwà, ma were ha nye n'aka Ya dika ihe o nwere mgbe niile ebighi-ebi. Ekwensu kwa ka a g'enye n'aka Ya ibibi site n'onwu, n'adighi mgbe ozọ ọ g'akpasu Jisọs iwe, m'obu ndi nsọ nke ebube.

Isi Nke 5—Ije- Ozi Nke Kraist

Mgbe Ekwensu nwasiri onwunwa ya, o rapuru Jisosh nwoke nta, ndi muo-ozi doziiri Ya ihe oriri n'ozara, ma gbaakwa Ya ume, ngozi nke Nna ya n'adinyekwara Ya. Ekwensu adawori n'onwunwa ya dikasi egwu, kama o nokwa n'echere Jisosh n'oge ije ozi ya, mgbe o g'etinyekwara ya ukwu aghugho ya n'oge di iche-iche. O newkwara olile-anya imeri Ya site n'ikpasu ndi ahụ n'agaghi anabata Jisosh, ka ha kpo ya asi ma chookwa ila ya n'iyi. Ekwensu nwere nzuko puru iche ya na ndi muo-ozi ya. Ha wetara mkpochu-iru newkwa oke iwe na onuma n'ihia na o dighi ihe ha metara Okpara Chineke ahụ. Ha kpebiri na ha g'adi aghugho karisia, ma werekwa ike ha n'uzo kachasi elu ikpali ekweghi-ekwe n'obi ndi obodo nke aka Ya nihe banyere Jisosh ibu onye- nzoputa nke uwà, ma sitekwa n'uzo di otua mee ka obi Jisosh daa mba n'ije ozi ya. Nagbanyeghi otu ndi Juu puru iji hazie ememe nile ha na nchu-àjà niile ha, oburu na ha puru ime ka anya ha kpue isi n'ihe banyere okwu niile nke amuma, ma meekwa ka ha kwenye na o bu onye-eze uku nke uwà, bu onye g'emezu amuma ndia, ha ga edebe uche ha na—agbatikwa ya ka Mesaia ahụ bia.

Mgbe ahụ ka e gosiri m na Ekwensu na ndi muo-ozi ya no n'olu nke ukuu n'oge ije-ozi nke Kraist, n'emeju obi ndi madu n'ekweghi-ekwe, ikpo-asi na ikwa-emo. Mgbe niile, ka Jisosh kwuputara nke bu ezi-okwu n'atu ha nmehie ha n'anya, ha n'abu ndi a kpasuru iwe. Ekwensu na ndi muo-ozi ya rugidesikwara ha ike iwepu ndi Okpara Chineke ahụ. Otu mgbe ha weliri nkume itu Ya, kama ndi muo-ozi chebere ya, ma kuru ya pua site n'etiti igwe madu ahụ ndi iwe ji, rue ebe o nwere ahụ udo. Ozokwa dika ezi-okwu n'ada site n'onu ya di nsò, igwe madu ahụ jidere ya, wee dokpuru ya rue elu-ugwu, ka ha kwatue ya n'àlà. Oke ndondo wee puta n'etiti onwe ha banyere ihe ha g'eme Ya, mgbe ndi muo-ozi zonarikwara ya n'anya igwe madu ahụ o wee n'esitekwa n'etiti ha gabiga, ma choro uzo ya.

Ekwensu nogidekwara n'olile-anya ya na atumatu ya niile ime ka obi madu niile sie ike, ma newkwa uche ojoo medgide Jisosh. O bukwa ochicho ya ka onu-ogugu ndi g'anabata ya dika Okpara nke Chineke di naani ole-na-ole, ka Jisosh huta nhuju-anya ya na ichu-àjà ya dika ihe kariri akari ime n'ihia ogbako nta di otua. Kama a huru m na asikwa na o bu naani nkpuru madu abua bu ndi g'anabata Jisosh dika Okpara Chineke ikwenye na ya rue nzoputa nke nkpuru-obi ha, o g'emejuputakwa atumatu ahụ.

Jisosh malitere olu ya site n'itiwa ikike ahụ nke Ekwensu nwere n'aru ndi n'ata ahuhu. O gworo ndi taworo ahuhu site n'ikike ojoo ya. O nyeghachiri ndi oria aru-ike ha, O gworo ndi ngworo, ma meekwa ka ha wulie elu nime onu nke obi ha, nyekwa Chineke otuto. O mere ndi-isi ka ha hu uzo, nyeghachikwa aru-ike site n'ike ojoo nke Ekwensu otutu afo. Ndi n'adighi ike, ndi no n'ujo, na ndi dara mba, O kasichara ha niile obi site n'okwu amara. O mere ndi nwuru anwu ka ha bilie, ndi madu nyekwara Chineke otuto n'ihia ike Ya nke e mere ka o puta ihe n'uzo di ukuu. O luru oké olu-ebube nye ndi niile kwere na Ya. Obuna

ndị niile n'adighi ike nọkwa na nhuju-anya ndi Ekwensu jidere na nmeri ya. Jisọs naputara ha site n'aka ya, ma wetara ha site n'ike nke ya, izu-oke nke aru, na oke oñu na obi-uto.

Ndu nke Kraist juputara na omiko, obi-ebere na ihunanya. O n'etinye uche n'anakwa nti, n'emekwa ka ndi biakutere Ya nwere onwe ha pua n'onodu ojo ha niile. Igwe madu n'ebu ihe-amà ndia n'aru ha n'egosi ike nke Chineke. Ma otu odi, otutu nime ha, ngwa-ngwa a luzuru olua, n'emekwa ihere n'ebe O no bu onye a di ume-ala nke bukwa Onye-ozizi ukwu. N'ihia na ndi-isi ekwenyeghi na ya, ha achoghi isoro Ya taa ahuh. O bu onye n'eri uju marakwa ihe mgbu. Kama naani madu ole na ole nagidere udi ndu ya nke anyado, na ndu Ya nke iju onwe-onye. O bu ihe uto ha inwe nsọ nke uwà n'enye. Otutu sokwara Okpara Chineke, n'añakwa nti n'ozizi Ya niile, n'erijukwa afọ n'ime okwu-amara niile nke si n'onu Ya puta. Okwu ya niile juputara n'amamihe, ma dikwa larii, nke obuna onye n'adighi ike puru ighota.

Ekwensu na ndi muo-ozu ya nọkwa n'olu. Ha mere ka anya ndi Juu kpue isi ma meekwa ka echiche ha gbaa itiri. Ekwensu kpaliri onye-isi ha na ndi-ochichi ka ha were ndu ya. Ha zigara ndi-isi ozi idokputa Jisọs nye ha, ma ka ha n'abiaru nsọ ebe O no, ha huru ihe iju-anya nke ukwu. Ha huru Jisọs ka o juputara n'obi ahuzi na ebere mgbe O n'ele onodu ojo nke madu. Ha huru ya nime ihun'anya na obi di nro ka O n'ekwu okwu agbam-ume nye ndi n'adighi ike na ndi e tiri ihe-otiti. Ha nukwara ya, ka o ji olu-ike, n'abara ike nke Ekwensu mba, n'akpokwa ndi a dotara n'agha, ka ha nwere onwe ha. Ha gere-nti n'okwu amamihe ndia si n'onu ya puta. Ha apughikwa imetu ya aka. Ha wee gbara-aka laghachikuru ndi nchu-aja na ndi okenye n'akputaghi Jisọs. A juru ndi ozi ahụ ajuju, gini mere unu akputaghi ya? Ha wee gba-amà ihe ha huru banyere ihe iribama Ya di iche-iche, na okwu-nso nke ezi ako-nuche, ihunanya na amamihe nke ha nworu, ma kwuputakwa n'ikpeazu si, na odighi mgbe obula madu kwuworo okwu dika nwoke a. Ndi-isi nchu-aja bokwara ha ebububo na e duhiewokwa ha. Ufodu n'ime ha mekwara ihere na ha lotara na akputaghi Ya. Ndi-isi nchu-aja jukwara ajuju nkwan'emo ma odi ndi-isi kwenyere na Ya. A huru m na otutu ndi okikpe na ndi okenye kwenyekwara na Jisọs. Kama Ekwensu gbochiri ha ikwuputa nka. Ha n'atu egwu ita-uta nke madu kari ka ha n-atu egwu Chineke.

Ka odi ugbua, aghugho na ikpo-asi nke Ekwensu ak'emebighi atumatu nke nzoputa ahụ. Oge nmezu nke ihe Jisọs bu n'obi bia n'elu uwà n'abiaru nso. Ekwensu na ndi muo-ozu ya wee nwee nzuko, ma kpebie ikpali obodo nke aka Kraist ka ha tisie nkpu ike igho ya obara, ma chota ihe ojo na nkwan-emo a g'ebogide Ya. O nwere olileanya na Jisọs g'enwe obi-ojo megide nmeso di otua, ma rapu inogide na nweda onwe ya ala na idi umeala n'obi.

Ka Ekwensu n'ahazi atumatu ya ndia, Jisọs nwere nlekuru-anya n'ikpuhere ndi n'esozu Ya bu nhuju-anya nke n'oghaghi igabiga. Na a g'akpogide ya n'obe, kama na ya

g'ebilikwa ọzọ n'ụbọchị nke atọ. Kama nghọta ha dị ka nke ntị-ike. Ha aghotaghị nke ọma
ihe Ọ gwara ha.

Isi Nke 6—Nnwogha Ahụ

Ahụrụ m na okwukwe nke ndị n'eso ụzọ Ya nwetara agbam-ume nke ukuu site na nnwogha ahụ. Chineke hooro inye ndị n'eso ụzọ ya ihe ngosi siri ike na O bu ya bu Mesaia ahụ e kwere na nkwa, ka obuna nime iri-uju na mkpochu-iru ha adgaghi etufucha ntukwasi-obi ha. Na nnwogha ahụ, Onyenwe-anyi zigara Mosis na Elaija ikwuru Jisos okwu banyere nhuju anya na onwu ya. Kama ihoro ndi muo-ozi ikparitere Okpara ya uka, Chineke hooro ndi nweworo ri amamihe n'ime ndu nke onwunwa niile nke elu-uwà. Naani ndi n'eso ụzọ Ya ole na ole ka e kwere ka ha noyere ya ma hukwa iru ya ka o nwupuru site n'ebube nke Chineke, ma hukwa uwe Ya ka o chapuru na ebguke-egbuke, ma nukwa olu nke Chineke, n'ike n'oke-ebube, ka o n'asi Nka bu Okpara m huru n'anya, nuru nu olu Ya. Elaija na Chineke ejekowori ije, olu ya adighi mgbe obuworo ihe obi-uto. Chineke sitekwara n'aka ya maa nmehie uta. O bukwaara onye-amuma nke Chineke, burukwa ri onye gbaworo oso site n'otu ebe rue n'ebe ozo n'ihizoputa ndu ya. A churu ya nta dika anu ndogbu ka e wee bibie ndu ya. Ma Chineke kpoo Elaija laa na ndu. Ndi muo-ozi kuuru ya n'ebube n'onu nke nmeri rue eluigwe.

Mosis abuwokwa ri nwoke nke Chineke nyere ugwu rie nne. O dikwara ukuu kari onye obula ozo buru ya uzo bie ndu n'uwà. O hutara amara ikwuru Chineke okwu iru-na-iru dika madu na enyi ya si ekwurite okwu. E nyere ya ohere ihu ihè ahụ n'enwu enwu na idi mma nke ebube ahụ n'ekpugide Nna ahụ. Site n'aka Mosis Onyenwe-anyi naputara umu Izrel pua n'oru nke Ijipt. Mosis bukwaara onye-ogbugbo nye umu Izrel. Mgbe niile ka a o n'eguzo n'agbata ha na iwe-oku nke Chineke. Mgbe obula iwe-oku nke Chineke binwuru megide Izrel n'ihizoputa ekwe ha, ntamu ha, na nmehie ha di ukuu, ihunanya Mosis n'ebe ha di ka a n'anwale. Chineke kwere ya nkwa si oburu na o g'enyere ohere, ka ya bibie Izrel, na O g'esitekwara na ya muta mba ozo di ukuu. Mosis gosiri ihunanya ya n'ebe izrel no site n'isi ariri ike n'isi ha. N'obi nke ida mba ya o roro Chineke ka O chegharia site n'iwe ya di oke egwu, ma gbahara Izrel, mabu ka O hichapu aha ya site nakwukwo Ya.

Mgbe Izrel tamuru ntamu megide Chineke megidekwara Mosis, n'ihizoputa na ha e nwetaghiri miri, ha boro ya ebubo iduputa ha igbusi ha na umu ha. Chineke nukwara ntamu ha niile, wee gwa Mosis ka o kwere okwu nye nkume, ka umu Izrel nweta miri. Mosis tiri nkume ahụ ihe n'iwe, wee were otuto nye onwe ya. Inogidesike na nkpafula na ntamu nke umu izrel a kpatoworo ya oke iri-uju na ochefuru na nwoke ka ora bu idi ukuu nke nnagide nke Chineke n'ebe ha no, na obuna ntamu ha abughi megide Mosis, kama o bu megide Chineke. Naani banyere onwe ya ka o chere, otu e mehieworo ya rie nne, na otu ha siri nweghi obiekele nye ya, n'ihizoputa omimi nke ihunanya ya n'ebe ha no.

Ka Mosis tiri nkume ahụ ihe, o rapuru inye Chineke nsopuru na ibuli Ya elu n'iru umu Izrel ka ha wee nye Chineke otuto. N'ihizoputa nka, Chineke were iwe megide Mosis, wee

kwue na ọ gaghi abanye nàlà nkwa ahụ. Ọ bụ ụkpụrụ Chineke inwaputa Izrel mgbe niile site n'ikpota ha nonodu nkpa, ma n' ime oke-mkpa ha kwa, igosiputa ike Ya, ka o wee nogide nuche ha, ka ha n' enyekwa Ya otuto.

Mgbe mosis ridatara site nugwu ahụ n'ejidekwa mbadamba nkume abua ahụ, wee hụ Izrel ka ha n'efe nwa ehi ola-edo ahụ, iwe ya kpaliri nke ukuu, na ọ togboro mbadamba nkume abua ahụ ma kurie ha. Ahuru m na Mosis e mehieghi n'omume nka. Ọ bụ iwe nke Chineke ka o were, nwekwa ekworo n'ih i otuto Ya. Kama mgbe ọ danyere n'ochicho-obi nke anu-arụ, ma nara otuto nye onwe ya, nke diri naanị Chineke, o mehiere, n'ih i nmehie nka kwa, Chineke e kweghi ya ka ọ banye àlà nkwa ahụ.

Ekwensu nokwa ri n'achọ ihe o g'esite na ya bo Mosis ebubo n'iru ndi muo-oz i. Ekwensu nuri ri na nmeri n'ih i na o mewa ya ka o mejoọ Chineke, o wee nuri na nka, wee gwa ndi muo-oz i na mgbe Onye-nzoputa nke ụwà g'abia igbaputa madu, na ya g'enwe ike imerikwa ya. N'ih i nmehie nka Mosis batara n'okpuru ike nke Ekwensu — bụ ike nke onwu. Asi na ọ nogidesiri ike, ma meghikwa nmehie site n'inara otuto nye onwe ya, Onyenwe-anyi gaara akporute ya àlà nkwa ahụ, ma kporokwa ya na ndu la eluigwe nahugh onwu anya. A huru m na Mosis gabigara site n'onwu, kama Maikel ridatara wee nye ya ndu tutu aru ya nata ire-ure. Ekwensu koro aru ahụ dika nke ya, kama Maikel kpotere Mosis site n'onwu, ma kporokwa ya laa n'eluigwe. Ekwensu nwara ijide aru ya, wee kochaakwa Chineke nke ukuu, ma gwa ya n'onye ikpe n'ezighi-ezi, n'inara ya ihe bu nke ya. Kama Maikel abaghi mba obula nye Ekwensu, ọ bu ezie na ọ bukwari site n'onwunwa na ike ya ka oru nke Chineke ahụ dara. Kraist ji obi di ume-àlà nyefee ya n'aka Nna ya, n'asi, Onyeanywe-anyi baara gi mba.

Jisos gwara ndi n'eso ụzọ ya na ọ di ufodu n'ime ndia n'eguzo n'iru ya n'agaghi edetu onwu ire rue mgbe ha g'ahụ àlà-eze Chineke ka ọ n'aputa ihè n'ike. N'ugwu nke nnwogha ahụ, nkwa nka mezuru. Odidi iru nke Jisos gbanwere, n'enwukwa dika iru anyanwu. Uwe Ya n'enwu ocha n'egbukekwa egbuke. Mosis nokwa n'ebe ahụ, inochite-anya ndi niile a g'eme ka ha si n'onwu bilie n'obibia-abua nke Jisos. Ma Elaija onye a koro laa n'eluigwe nahugh onwu anya nochitere anya ndi niile a g'enwogha baa n'anwughi-anwu n'obibia-abua nke Kraist, nke n'ahughi onwu anya g'abu ndi akporo na ndu ha laa n'eluigwe. Ndi n'eso ụzọ ya legidere anya n'egwu na iju-anya bu idi-mma na idi ukuu nke Jisos, obuna igwe ojii nke pkuchiri ha, ma nukwa olu nke Chineke n'ime ebube nke idi ukuu Ya, ka ọ n'asi “Nka bu Okpara m huru n'anya nuru nu olu Ya.

Isi Nke 7—Nrafu A Rafuru Kraist

Mgbe ahụ ka e kuuru m biarue n'oge ahụ mgbe Jisọs riri nri-anyasi ahụ Ya na ndị n'eso ụzọ Ya. Ekwensu e duhiewori Judas, ma dubarakwa ya iche na ya bụ otu n'ime ezi ndị n'eso ụzọ Kraist, kama obi ya nọgidere n'ọnọdụ nke anụarụ. O hụwọkwa ri ọlụ-ebube dī iche-iche nke Jisọs, o nọyerewọkwa ya n'oge niile ndia nke ije-ozī ya, ma kwerekwa site nihe niile gosiputara na ọ bụ ya bụ Mesaia ahụ; kama ọ bụ onye anya-uku. Ọ hụrụ ego nanya. O mere mkpesa n'iwe banyere manu-otite ahu dī oke-ọnụ-ahia nke a wuru n'aru Jisọs. Meri hụrụ onye-nwe ya n'anya. Ọ gbaharawo ya nmehie ya niile dī ọtụtụ, ma kpolitekwa nwanne ya nwoke a hụrụ n'anya nke ukuu site na ndi nwuru-anwụ, na o chetara na ọdighi ihe dīkarī oke ọnụ-ahia inye Jisọs. Ka manu ahụ na adīkarī oke ọnụ-ahia ka ọ g'adiri Meri mma iji gosiputa obi-ekere o nwere n'ebe onye-nzọputa ya nọ site na inye ya. ma Judas, iji kwachie anya-uku ya, ọ siri na a puru ire manu a were nye ndi ogbenye. Kama Ọ bughikwa na ọ nwere nlekuru-anya ọbula n'ebe ndi-ogbenye nọ; n'ihī na o juputara na onwe-onye, n'emekwa ihe soro ya site n'akpa-ego nke e nyere ya n'aka ichebe n'ihī inyere ndi ogbenye aka. Judas a dighikwa egosi nlekuru-anya ọbula nihe banyere ọdi-mma na nkpa nke Jisọs, ma ọ neji ihe banyere ndi-ogbenye ahuchi anya omume nke anya-uku ya. Ma omume nka nke Meri mere putara n'ezie itū ya nmehie n'anya megde ndi anya-uku o nwere.

Uzo ahụ ka e doziri nye onwunwa Ekwensu inweta ezi ọnọdụ n'obi Judas. Ndi Juu kporo Jisọs asi; kma igwe madu n'ejeso Ya inuru okwu amamihe site n'onu Ya, na ihu ọlụ-ebube Ya dī iche-iche. Nka n'akpopu ako-nuche ndi madu site n'ebe ndi isi nchụ-aja na ndi okenye nọ, n'ihī na ndi madu n'enwe nmasi dī omimi na inu-oku n'obi isoro Jisọs, ma nuru ndumodu nile nke Onye-ozizi a dī-ebube. Ọtutu ndi-isi ọchichi kwekwara na Jisọs, ma ha n'atu egwu ikwuputa ya, n'atukwa ụjọ na a g'achupu ha na nzuko. Ndi nchụ-àjà na ndi okenye wee kpebie na a ghaghi ime ihe g'atughari uche ndi madu site n'ebe Jisọs nọ. Ha turu egwu na madu nile g'ekwere na Ya. Ha ahughikwa onodu udo nke onwe ha. Ha aghaghi itufu onodu ha dī elu mọbu nye Jisọs n'aka onwu. Ma obuna mgbe ha gbusiri Jisọs, ọdikwa ndi ozo dī ndu burukwa ndi-àmà nke ike ya. Jisọs a kpotebori Lazaros site na ndi nwuru-anwu. Ma ha turu egwu na oburu na ha gbue Jisọs, Lazaros n'onwe ya g'agbakwa àmà ike ebube ya. Ndi madu na-gbakọ ihu ya bụ onye a kpoteboro site na ndi nwuru-anwu, ma ndi isi-ọchichi kpebiri igbukwa Lazaros ka e wee menyuo obi ndi madu. Mgbe ahụ ndi madu g'echigharikwa isoro omenala na ukpuru nke madu, ikwu otu-uzo n'uzo iri nke ihe obula, burukwa ndi e nwere nhuku siri ike n'aru ha ozo. Ha kwekoro idokpuru Jisọs mgbe ọ noduru onwe ya; n'ihī na oburu na ha g'anwa idokpuru ya site n'etiti igwe madu mgbe uche ndi madu nọ naru ya ha g'atukwa ha nkume.

Judas matara onunu-oku nke obi ha inweta Jisọs, ma kwenye irara Ya nye naka ndi-isi nchụ-aja na ndi okenye n'ihī nkpuru ọla-ocha ole na ole. Ihū ego n'anya dubara ya

ikenye irara Onyenwe ya nye n'aka ndị iro ya. Ekwensu na alụ ọlụ ya site n'aka Judas, ọbuna mgbe nri-anyasi ahụ dī oke mkpa n'aga n'iru, ọ nọkwa n'akpa nkata irara Jisọs nye. Jisọs sitere n'obi ilu gwa ndị n'eso ụzọ ya na ha niile ka a g'emehie n'ihī Ya, n'abali ahụ. Ma Pita kwesiri olu ike ma kwue si na Ọ burukwa na madu niile puru ibu ndi e mehiere n'ihī ya, ya onwe ya apughị ibu. Jisọs wee si Pita, Ekwensu achowo ri inweta gi, ka o wee yochaa gi dika oka; ma mu onwe m ekpewo ekpere n'isi gi, ka okwukwe gi ghara ida; ma mgbe e mere ka i chegharia, gi meekwa ka umu-nna gi guzosie ike.

N'oge ahụ e letara m Jisọs n'ogige ahụ Ya na ndi n'eso ụzọ ya. N'onodu iri-uju di ukuu Ọ gwara ha ka ha chee-nche kpeekwa ekpere ka ha ghara iba n'onwunwa. Jisọs matara na okwukwe ha g'abụ ihe a nwara, na olile-anya ha g'enwekwa mkpochu-iru, na ihe kwesiri ha g'abụ ike ahụ nke a puru inweta naanị site n'iche nche na ikpesi ekpere ike. Site n'iti mkpu dī ike ma ikwa akwa, Jisọs kpere ekpere, “Nna, ọburu na ọ masiri Gi, wezuga iko a n'ebe m nọ, ma otu odi, Ọ bughị dika ọchicho m si dī, kama ka e mee ihe I n'achọ. Ọkpara Chineke kpere ekpere n'oke ihe mgbu. Ọkpurukpu ajirija dika ọbara n'asoputakwa Ya n'aru, n'adasi n'alà. Ndi muo-ozī nọkwa n'erughari n'ogige ahụ, nahukwa onodua, mgbe naanị otu n'ime ha ka e zigara igba Ọkpara Chineke ume n'ime ihe mgbu Ya. Ndi muo-ozī nke eluigwe togboro okpu-eze ha na ubo-akwara ha, ma site na nwute dī mimi n'ele Jisọs. Ọ dighikwa onu dī n'eluigwe. Ọ bụ naanị ọchicho ha igbagide Ọkpara Chineke gburu-gburu, kama ndi ndu ha gbochiri ha, mọbughi otua, ka ha nele mge a n'arara ya nye; ha gara anaputa ya, n'ihī na atumatu a ka e doziworo rii nke n'agaghi imezu.

Mgbe Jisọs kpesiri ekpere, Ọ biara ile ndi n'eso ụzọ ya. Ha nọ n'araru ura. O nwetaghị nkasi-obi na ekpere ọbuna nke ndi n'eso ụzọ ya n'oge awa ahụ dī oke-egwu. Pita onye juputakwara ri na oke inu-oku nke obi na nwoge gara-aga, nọdukwa n'oke ura. Jisọs chetaara ya onodu ya na nkwuputa ya niile, wee si ya, Gini kwa! Ọ bụ na inweghi ike isoro m chea nche naanị otu awa? Ugboro atọ ka Ọkpara Chineke kpere ekpere na obi mgbu, mgbe Judas, na igwe ndi-agma ya biaruru nso. O jekuru Jisọs dika ọ n'emekwa mgbe dum ikele Ya ekele. Igwe madu ahụ gbakwara Jisọs gburu-gburu; kama n'ebe ahụ o gosiputara ike nke O ji buru chi, mgbe ọ siri, onye ka unu na achọ? Ọ bụ mu onwe m. Ha niile dalara azu daruekwa ala. Jisọs juru-ajuru nka ka ha hu ike ya, marakwa na Ọ puru izoputa onwe Ya site n'aka ha m'oburu na Ya choro.

Ndi n'eso ụzọ ya malitere inwe olileanya mgbe ahụ ha huru ka igwe madu ahụ dara n'alà n'adighi ihe meworo ri eme ha na mma ha na uta na ubè-arọ ha. Mgbe ha biliri ozo n'agbkwara Ọkpara Chineke gburu-gburu, Pita miputara mma-agma ya ma bipu nti otu onye. Jisọs gwara ya ka ọ mighachi mma-agma ya, ma sika ya, i chere na enwegh m ike irio Nna m ugbua, na Ọ g'ezitekwa m ugbua ihe kariri lejion ndi muo-ozī iri na abua? A huru m na mgbe ọ n'ekwu okwu ndia, ndi muo-ozī paliri iru ha. Ọ masiri ha mgbe ahụ, n'ebe ahukwa, igba onye isi ha gburu-gburu, na ichusasị igwe ndi aghara ahụ. Ma ozokwa o

wutere ha mgbe Jisọs tinyekwara n'okwu Ya si, kama ole otu ihe e deworo n'akwukwọ-nsọ g'esi mezue, na otua ka ọ ga adi? Obi ndị n'eso ụzọ Ya dara-mba ọzọ ma nwekwa mkpọchụ-iru nke ukuu, ka ha hụrụ na Jisọs kwere ka ha dọkpụrụ Ya pua.

Ndị n'eso ụzọ ya tūrụ ụjọ ndụ nke onwe ha, wee gbafusie, onye ọbụla n'ụzọ nke ya, ma Jisọs a būrụ onye a rapūrụ naanị ya. O, lee ka Ekwensu n'añūrị ọñụ nmeri mgbe ahụ! Ma leekwa ka ndị mụọ-ozị Chineke nọ na nwute na iri-uju n'oge ahụ. Ọtụtụ nkega dī iche-iche nke ndị mụọ-ozị dī nsọ na onye-ndu ha topūrụ-etopū, ka e zipūrụ ilere ọnọdụ ahụ. Ọ bụ ọlụ ha ideda omume ọbụla, nkpari na aruru-àlà nile e mesoro Ọkpara Chineke, na ideda ihe-ufu na nhụju-anya niile nke Jisọs, n'ihì na madụ ndia g'ahụkwa Ya ọzọ na ndụ.

Isi Nke 8—Ikpé Nke Ekpèrè Jisọs

Ndị mụọ-ozị, ka ha rapurū eluigwe, n'obi dī ilu, kpupusia okpu-eze oma ha niile. Ha apughị iyiri ha mgbe Onye-isi ha na ahụju-anya, n'ekpukwa okpu-ogwu. Ekwensu na ndị mụọ-ozị ya nọkwa n'ọlụ n'ime ụlọ-ikpe ahụ ịla obi ndị madụ n'iyi. Nhuku ha merurū ọnọdụ ebe ahụ. Ndị isi nchụ-àjà na ndị okenye ka ha kpalikwara ikwutọ na ikparị Jisọs, n'ụzọ dikasiri njo nke anụ-arụ n'apughị inagide. Ekwensu nwekwara olile-anya na ụdị mkparị ndia na nhụju-anya nka g'edubara Okpara Chineke ime mkpesa m'ọbu itamu-ntamu; m'obukwa na O g'egosiputa ike nke O ji burū Chi, ma dọputa onwe ya site n'aka igwe-madụ ahụ, sitekwa n'ụzọ dī otua mee ka atumatụ nke nzọputa ahụ daa.

Pita sogidere Onye-nwe ya sitekwa na mgbe ahụ a raara Ya nye. O nwere ọnụ-ọku n'obi ihu ihe a g'eme Jisọs. Ma mgbe e boro Ya ebubo ibu otu n'ime ndi n'eso ụzọ Ya, ọ gonariri nka. O n'atụ ụjọ ndu ya, ọbuna mgbe e kwutara na ọbụ otu n'ime ha, o kowara na ya a mataghị onye ọ bụ. Ndị n'eso ụzọ ya bụ ndi a màara nke-oma site n'izi-ezi nke okwu-ọnu ha, ma n'ụzọ iduhie ha na ime ka o wee ha anya na ya abughị otu n'ime ndi n'eso ụzọ Karist, Pita gonariri nke ugbo atọ site n'ikpo iyi na idu-isi. Ma Jisọs, onye nọkwa Pita nso, tughariri anya iri-uju Ya ma lee ya n'ụzọ ita ya uta. Mgbe ahụ ka o chetara okwu Jisọs gwara ya n'ụlọ-elu, na nke ya onwe ya kwuwokwara si, asikwa na madu niile ga-àmà n'onya a pughị ime ka mu-onwe m ma n'onya n'arū Gị. O gonariri Onyenwe ya ọbuna site nikpo-iyi na idu-isi. Kama anya ahụ nke Jisọs lere ya tiwara ya obi n'otu oge ahụ, ma zoputakwa ya. O kwara akwa dī ilu ma cheghariakwa site n'oke nmehie a ma burukwa onye a gbanwere na onye a kwadebere iji mee ka umunna ya guzozie.

Igwe madu ahụ nọkwa n'eme ụzụ nke ukuu n'ohicho igho Jisọs ọbara. Ha piara Ya ihe arurū-àlà, werekwa nkikara-akwa uhie uwe-nwuda onye-eze yikwasị ya n'ọnọdụ ikwa Ya emo, werekwa okpu-eze nke e jiri ogwu mee kpukwasi n'isi Ya dī nso. Ha werekwa nkpa-n'aka eze nkwan-emo tukwasị ya n'aka, ma rudatakwa àlà ekele ikwa-emo n'asi Ya, ekele-o eze ndi Juu. Mge ahụ ka ha napukwara Ya mkpa-naka ahụ ma werekwa ya kua Ya n'isi, nke mere ka ogwu ndi ahụ kposfusie Ya isi na ọbara sochiri n'iru ya na afu-ọnu Ya

Ọnọdụ nka sirị ike ndi mụọ-ozị inagide. Ha purū inaputa Jisọs site n'aka ha; kama onye isi ha gbochiri ha, n'asi na ọ bụ ugwo dī ukuu ka a ga akwū n'isi madu; na a ghaghị imezukwa ya, ọ bụ kwa ya ga akpata ọnwu nke onye ahụ nwere ike nke ọnwu. Jisọs matara na ndi mụọ-ozị n'ahukwa ọnọdụ nweda n'àlà niile ndia. A hurū m na ọbuna mụọ-ozị nke dikasiri àlà n'ike g'eme ka igwe madu ahụ daa n'àlà, ma naputakwa Jisọs. O matara na ọburū na O chorọ nka n'aka Nna ya, a ga eziputakwa ndi mụọ-ozị n'otu oge ahụ inaputa Ya. Kama ọ bụ ihe dī nkpa na Jisọs hurū otutu ahuhū ndia site n'aka madu ndi n'emebi iwu, ka e wee mejuputa atumatụ nke nzọputa.

N'ebe ahụ ka Jisọs guzoro, n'obi di ume-àlà na nnweda n'àlà n'iru igwe madu ahụ obi tara-miri mgbe ha n'akpọ Ya iyi niile jọkasiri njo. Ha buru Ya onu miri n'iru — iru ahụ nke otu ubochi ha g'achọ izonari onwe ha, nke g'enyekwa ihie n'obodo nke Chineke, n'enwukwa kari anyanwu - kam'obuna anya-iwe ka O n'eleghi ndi nmehie ahụ. Naani site n'obi di ume-àlà ka O weliri aka Ya hichasia ya. Ha jiri akwa ochie wee kpuchie iru Ya, ma kpuchiekwanya ya abua, ma tie ya aka-nti, wee tikue ya si, bue amuma gwa anyi onye tiri gi aka ahụ. Ndi muo-ozi nwetara ogbaghara n'ime onwe ha. O bu nmasi ha ibia naputa ya n'otu ntabi anya ahụ; kama onye-ndu ha gbochiri ha.

Ndi na eso-uzo ya e nwetawo ri agbam-ume ibanye n'ebe Jisọs no, ilere otu e si ekpe ya ikpe. Ha turu anya na O g'egosiputa ike Ya dika Chineke, ma zoputa onwe Ya site n'aka ndi iro ya, ma taakwa ha ahuhu n'ihie omume-ojoo ha n'emegide Ya. Olileanya ha n'ebili n'adakwa site na onodu di iche-iche nke ije ikpe ahụ. Mgbe ufodu ha n'enwe obi-abua, n'atukwa egwu na ha bu ndi e duhieworo. Kama olu ahụ nke ha nworo na ugwu nke nnwoha ahụ, na ebube ahụ nke ha hukwara, gbara ha ume na onye a bu Okpara Chineke n'ezie. Ha chetara otutu onodu itu-n'anya di iche-iche nke ha bukwandi ama ya, otutu ihe iribama di iche-iche nke ha huporo Jisọs mere n'igwo ndi oria, imehe anya ndi-isi, igbahe ndi nti-ike, ichapuru ndi muo-ojoo anya na ichupu ha, ime ka ndi nwuru-anwu bilie na ndu, obuna ibara oke-ifufe mba o wee naa Ya nti. Ha e kwenyeghi na O g'anwu. Ha nwere olile-anya na o gerukwa mgbe O g'amalite ike ya werekwa olu-ike chusasia ndi ogbu-ara-obara niile ahụ, dika mgbe ahụ O banyere n'ulo ukuu Chineke wee chupusia ndi ahụ ji ulo Chineke mere ebe a no a zu ahia; mgbe ha gbapuru n'iru Ya ka a gasi na usuu ndi-agma n'achụ ha oso. Ndi n'eso uzo ya nwere olile-anya na Jisọs g'egosiputa ike Ya ka madu niile kwenye na O bu ya bu eze Izrel.

Judas jutara n'obi-ilu na ihere n'ihie omume aghughu ya n'irara Jisọs nye. Ma mgbe o huru mkpari niile e nyere Ya, o wutere ya nke ukuu. O huru Jisọs n'anya kama o huru ego n'anya kari. O bughi n'obi na Jiso ga ekwe ka ndi ahụ o dutere jide ya. O chere na Jisọs g'eme ihe iribama inaputa onwe ya n'aka ha. Kama mgbe o huru igwe madu a kpasuru iwe n'ulo-ikpe, ndi n'achọ igho Ya obara, nmehie ya wutere ya nke ukuu, m'obuna mgbe otutu nogidere n'ebo Jisọs ebubo, Judas gbaputara n'iru igwe madu ahụ n'ekwuputa na ya e mehiewo n'irara Onye aka ya di ocha nye ha. O nyeghachi kwara ha ego ahụ ma rikwa ka ha rapu Jisọs, n'ekwukwa na o dighi ihe ojo obula O mere. Iwe na ngbagwoju-anya jidere ndi nchu-ajà nwoge na ka ha no n'ekwughie okwu obula. Ha achoghi kwa ka ndi madu mara na ha zutara otu n'ime ndi n'eso uzo Ya irara ya nye n'aka ha. Na ha n'achụ Jisọs ijide ya n'uzo nzuzo ka ha chorọ ikpuchi. Kama nkuputa nke Judas, na odidi ya dika alughara madu onye ikpe mara, meboro ndi nchu-ajà ahụ n'iru oha madu, n'egosiputakwa na o bu n'ihie ikpo asi ka ha jiri dokpuru Jisọs. Ka Judas ji oke iti-mkpu n'ekwuputa na aka Jisọs di ocha, ndi nchu-ajà zara si, Gini ka nka bu nye anyi? Gi onwe gi lekasia nke ahụ. Ha e jidewo Jisọs n'ike ha, na nkpebi ime ya ihe masiri ha. Judas, dika o jutara n'iri-uju

nke obi, wusara ego ahụ a juru-aju ugbua n'ukwu ndi ahụ zuworo ya olu, na n'ime mgbafu obi na ujo banyere ihe aru ahụ o mere, o wee ga kwugbue onwe ya.

Jisọs nwere otutu ndi n'eriri Ya ahuzi n'ime ogbakọ ahụ, ma a zaghi ihe obula nye otutu ajuju a juru ya juru igwe madu ahụ anya. Nye nkpari na nkwan-emo niile, odighikwa mgbaru iru obula m'obu ngosi nke nmekpa-arua obula n'iru Ya. O nwere ugwu nweeka udi nke onye kwadoro onwe ya nke oma. O nwere odidi nke izu-oke niile na nke onye a n'asopuru asopuru. Ndi gbakoro ebe ahụ lekwasiri ya anya di ebube. Ha tulere odidi nke izu-oke ya, iguzosi-ike ya, na ugwu nke o nwere, n'atunyere nke ndi ahụ na anodu ala n'ikpe megide ya, wee kwasara onwe ha na Onyea yikariri dika onye-eze kwesiri ka e nye ya ala-eze karịa onye obula n'ime ndia n'achi-achi. O bughi akara obula nke onye n'eme mpu. Anya ya doro-edo dikwa nro, egedege iru Ya di obosara dikwa elu. Odidi ya niile nwere ejiri-mara nke onye di elu a maara aha ya nwekwara ukpuru. Ndi ya na ogogogontachi obi ya adighi ka nke madu obula e kere-ekere nke mere na otutu ndi turu egwu. obuna Herod na Paillet turu egwu n'idi-ukuu ya na odidi Chineke O nwere.

O doro Paillet anya sitekwa na nmalite na onyea abughi madu e ledara anya, kama na O bu onye zuru-oke na ndu ya. O kwenyere na aka ya di ocha n'uzo niile. Ndi muo-ozu na agba ama onodu ndia niile letakwara obi nwute nke Paillet, ma hukwa obi ahuzi na omiko o nwere n'ebe Jisọs no, ma n'izoputa ya ka o ghara itinye aka na omume ojo nke inye Jisọs ka a kpogide ya n'obe, e zigaara nwunye ya otu muo-ozu ikpanyere ya uka site na nro na o bukwaa OkparaChineke ka Paillet n'aga itinye aka n'ikpe ya, na o bukwaa onye aka ya di ocha n'ata ahuhu. Nwanyia mere ngwa-ngwa zigara Paillet ozi na ya e nwewo otutu mkpagbu na nro gbasara Jisọs ma dookwa ya aka n nti ka o ghara inwe ihe obula megide nwoke a di nsọ. Onye bu ozi ahụ mekwara ngwa-ngwa lukara n'etiti igwe-madu ahụ wee gbarue ma nye Paillet ozi ahụ n'aka. Ka o guru ya, o mara jijiji, iru ya gbanwekwara. N'otu oge ahụ o nwere nchekube na ya agaghi e tinyekwa aka n'okwua; na oburu na ha ga anara obara Jisọs aka ya a gaghi adi na ya, kama na ya ga agbali inaputa ya.

Mgbe Paillet nuru na Herod no na Jerusalem obi toro ya uro, ma nwekwaa olileanya inwere onwe ya pua n'okwua n'enweghi nkwekorite na ya, na ya agaghi etinye aka n'ima Jisọs ikpe onwu. O wee ziga ya, na ndi n'ebo ya ebubo ijekuru Herod. Herod nwere obi ike. Ogbugbu o gburu Jon nyere ya ntupo n'ime-muo nke n'odighi mgbe o nweere onwe ya site na nka, ma mgbe o nuru ihe banyere Jisọs, na olu ukuu niile o luworo, o chere na o bu Jon biliri n'onwu. O turu ujo maakwa jijiji n'ihia na o nwere obi omuma-ikpe n'ime onwe ya. Paillet tinyere Jisọs n'aka Herod. Herod hutara nka dika uzo Paillet jiri nabata ikike, na oche-ikpe nke ya. Ha a buwori ndi-iro ochie, ma ugbua ha n'abu ndi enyi. Obi toro Herod uro ihu Jisọs, n'ihia na o turu anya na o g'eme ufo ihe iribama ukuu g'uju ya afo. kama O bughi olu Jisọs imejuputa ochicho obi ya. Ike nke Chineke o nwere n'ime ihe-iribama ka o g'iji zoputa ndi ozo, obughi n'ihia onwe ya. Jisọs a zaghi ihe obula nye ajuju niile nke Herod juru ya; odighikwa ihe o nwere n'ebe ndi iro ya di bu ndi nogidesiri-ike

n'ibo ya ebubo. Oke iwe juputara Herod obi n'ihia na Jisosh e gosighi itu-egwu obula n'ebe ike ya di, ya mere na ya na ndi-agha ya sitere n'ime ya ihe-ochi, na njakiri, we meso Okpara nke Chineke. Herod nwere ihe iju-anya nke ukwu n'ebe Jisosh no. ka o na ele idi ogo ya na odidi Chineke o nwere, obuna mgbe a n'eme ya ihe ihere, o wee tua-egwu ima ya ikpe onwu, ma zighachikwa ya ozọ n'ebe Paillet.

Ekwensu na ndi muo-ozu ya n'anwakwa Paillet, n'agbalikwa iduba ya rue nbibi nke onwe ya. Ha tinyere n'uche ya na oburu na o tinyeghi aka n'ima Jisosh ikpe-onwu, ndi ozọ g'eme ya; igwe madu ahụ n'achosi obara ya ike; oburukwa na o nyeghi Jisosh ka a kpogide ya n'obe, o g'etufu ike ya na ugwu ya nke uwà, na a g'akpokwa ya onye kwenyere na onye-nmegide ahụ, dika ha kporo ya. Paillet, site n'ujọ nke itufu ikike ya na ochichi, kwenyere n'onwu Jisosh. N'agbanyeghi na o tukwasiri obara Jisosh n'isi ndi n'ebo ya ebubo, nke ha nakweere, na etikwa mkpu si: ka obara ya di n'isi anyi dikwa n'isi umu anyi, kama a gopughi Paillet, o bukwara onye ikpe mara n'ihia obara Jisosh. N'ihia ochicho nke onwe ya, na ihunanya nke o nwere nye ugwu sitere n'aka ndi a maara ahà ha n'uwà, o nyere onye aka ya di ocha ka o nwua. A si na Paillet soro ezi ako-n'uche ya, o dighi mgbe o gaara etinye aka na ima Jisosh ikpe-onwu.

Ikpe na omuma-ikpe onwu nke Jisosh nokwa ri na alu olu n'ime obi otutu madu; n'enwekwa nhuku di iche-iche nke ga aputa ihe mgbe nbilite n'onwu ya gasiri; otutu madu kwa g'esokwa nzuko ndi amamihe na nghota ha malitere n'oge a n'ekpe Jisosh ikpe.

Ekwensu wekwara oke iwe mgbe o huru na obi-oro ya nke oji dubara ndi-isi nchu-aja imegide Jisosh adighi mgbe o kputara ntamu obula site n'onu ya. A huru m na, o bu ezie na Jisosh weere odidi nke madu, ike na nnagide nke di ka nke Chineke kwadoro ya, na o chipughi ukwu site nochicho nke Nna ya obuna n'ihia dikasiri nta.

Isi Nke 9—Nkpogide N'obe Nke Kraist

E nyefere Okpara Chineke n'aka ndi madu ka a kpogide ya n'obe. Ha duuru ezi Onye-nzoputa ahụ pua. Ike gwusiri ya; O magbokwara amagbo n'ihhi oke aru-ufu na nhuju-anya, nke sitere n'utari na ihe otiti niile o nataworo, n'agbanyeghi nka, ha bokwasikwara ya obe ahụ di arọ nke ha ga akpogide ya n'elu ya n'oge n'eteghi anya. Ma Jisọs tuboro n'okpuru ibu-arọ ahụ. Ugbo atọ ka ha bokwasiri ya obe-arọ ahụ; ugbo atokwa ka o tuboro. Ha wee jide otu n'ime ndi n'eso uto ya, nwoke nke n'adighi kwuputa okwukwe ya n'ime Kraist nye oha madu, kama o kwenyere na ya. Ha bokwasiri ya obe ahụ, o wee buru ya rue n'ebe ahụ jogburu onwe ya. Usuu ndi muo-ozu ka e ziputara irughari n'elu ebe ahụ. Ufodu n'ime ndi n'eso uto ya sokwara ya jerue kalvari n'iri-uju, na ikwa akwa di-ilu. Ha chetara mgbe Jisọs gbara inyinya na nmeri banye n'ime Jerusalem, mgbe ha n'eso ya n'azu, n'etikwa mkpu-onu, Hosanna n'ebe kachasi elu n'atusakwa uwe ha n'okporo-uto, obuna igu-nkwu oma ndi ahụ. Ha chere na O gaara ewere ala-eze ma chia ochichi nke uwala ala izrel. Ma lee ka onodu siri tugharia! Lee ka ebum-nuche ha si kua afọ n'ala! Ha sogidere Jisọs; O bughikwa n'anuri onu; O bughikwa n'obi mmali-elu na olileanya nke obi-uto; kama site n'obi nke e yiri-egwu na ida-mba ka ha ji nwayo nwayo, n'iru gbaruru-agbaru n'eso ya bu onye e meworo ihe ihere, wedakwa ala, na onye no n'onu onwu.

Nne Jisọs nokwa n'ebe ahụ. Obi ya tiwara n'iri-uju, nke naani nne huru nwa ya n'anya puru inwe. Obi ya tiwara-etiwa nogidekwara n'olileanya, ya na ndi n'eso uto ya, na nwa ya g'eme otu oke ihe-iribama, inaputa onwe ya site n'aka ndi n'egbu ya. O nagideghikwa echiche nke isi na Jisọs g'arapuru ha onwe ya n'ime aru-ufu ka ha kpogide ya n'obe. Ma otu odi a kwadobere ihe niile werekwa Jisọs tukwasi n'obe ahụ. E wetekwara hama na ntu. Obi ndi n'eso uto ya tuboro. Nne Jisọs nokwa n'oke iri-uju n'enweghi nkasi obi, tumadi mgbe ha gbatiri Jisọs n'obe ahụ, ka ha kugide ya ajuo ntu ndi ahụ n'aka osisi, ndi n'eso uto ya kuuru nne Jisọs pua n'ebe ahụ, ka o ghara inu uda ntu ndia, ka a nakuba ha n'okpukpu n'aru ya nke aka na ukwu ya di nro. Jisọs atamughi ntamu obula kama O suru-ude n'aru ufu. Iru ya magbokwara amagbo, ajirija gbara okpurukpu-okpurukpu juputakwara n'iru ya. Ekwensu nokwa n'anuri n'ihhi nhuju-anya ahụ nke Okpara Chineke n'agabiga, ma norokwa n'ujo n'ihhi na ala-eze ya e funariwo ya, na o ghaghi inwu.

Ha bulitere obe ahụ elu mgbe ha kpogidesri Jisọs ntu na ya, ma were ike manye ya n'ala ebe e gwuru ya, nka dokasiri anu-aru ya, kpatakware ya oke aru ufu. Ha mere onwu ya ka oburu nke ihere karisia. Ndi-ori abua ka a kpogidekoru ha na ya n'obe, otu onye n'akuku abua Jisọs. Ndi-ori ahụ ka a dokpuuru n'ike, ma n'ihhi ekweghi ekwe ha na ulighili ha n'agba, e wee kee aka ha eriri n'azu ma kpogide ha ntu n'obe ha. Ma Jisọs nyere onwe ya site n'obi di ume-ala. O meghi ka onye obula were ike dolaa aka ya azu n'obe ahụ. Mgbe ndi-ori ahụ n'akpo ndi n'egbu ha iyi, Jisọs n'ime aru mgbu ya no n'ekpere ndi-iro ya ekpere

n'asi Nna, gbaghara ha, n'ihia na ha a mataghị ihe ha n'eme. O bughị naanị iri-uju nke anụ-arụ ka Jisọs nagidere, kam'ọbuna nmehie niile nke ụwà nọ n'ubu Ya.

Ka Jisọs kwụ n'elu-obe ahụ, ụfọdụ ndị n'agafe n'akụkụ ebe ahụ n'ekwe n'isi ha, dika ha n'erudatarara eze, n'asikwa ya, Gị onye n'akwatu ụlọ nsọ na ewulikwa ya na mkpuru ụbọchị atọ, zoputa onwe gị ọburu na i bu Okpara Chineke, si n'elu-obe ridata. Ekwensu gwakwara Jisọs ụdị okwu ndia na ozara, ọburu na i bu Okpara Chineke. Ndị isi nchụ-àjà, na ndị-okenye na ndị ode-akwukwọ jikwa ikwa-ya emo nasi, o zoputara ndi ozo, ma o pughi izoputa onwe ya. Ọburu na o bu eze izrel, ka o si n'elu-obe ahụ ugbua ridata, anyi g'ekwekwa na ya. Ndị muo-ozu na erughari n'ogige ebe ahu a kpogidere ya n'obe ka a kpalikwara iwe ha mgbe ndi-ochichi n'eme ya ihe-ochi, n'asi, ọburu na o bu Okpara Chineke ka o zoputa onwe ya. O bu ochicho ha n'ebe ahụ ibia naputa Jisọs; kama e kweghi ka ha mee otua. Ebum n'obi nke ozi ya foduru ntakiri ka e mejuputa ya. Ka Jisọs kwufere n'elu-obe ahụ n'oge awa niile nke aru-ufu ya, o chefughikwa nne ya. Nne ya a noghikwa n'ebe di anya site n'ogige nke nhuju-anya ahụ. Ihe ozizi ikpeazu nke Jisọs bu nke sitere n'obi-ebere na odi-mma nke madu. O legidere nne ya anya onye obi n'etiwa etiwa n'iri-uju, legidekwa Jon anya bu onye n'eso uzọ ya a huru n'anya. O wee gwa nne ya, nwanyi lee nwa gi. O sikwara Jon, lee nne gi ma sitekwa n'oge awa ahụ, Jon kuuru nne ya laa nulo nke aka ya.

Akpiri kporo Jisọs nku n'ime aru-mgbu kama ha tukwasiri ya nkpari n'elu nkpari, site n'inye ya manya gbara-uka na ogiri ka o nua. Ndị muo-ozu elegidewo anya na onodu ojoo nkpodide n'obe nke ezi-onye-ndu ha, rue mgbe ha n'apughi ilegidekwa ya ozo, wee kpuchie iru ha. Ọbuna anyanwu juru ichakwasi ogige ojoo ahụ. Jisọs tiri mkpu n'oke-olu, nke yiri-egwu n'obi ndi n'egbu ya, o gwusiwo. Mgbe ahụ akwa-mgbochi nke ulo-nsọ gbawara site n'elu rue ala, ala mara jijiji, oke nkume ha gbawakwara. Oke ochichiri gbachikwara n'elu-ala. Olileanya ikpeazu nke ndi n'eso uzọ ya yiri dika e hichapuru ya ehichapu mgbe ahụ Jisọs nwuru. Otutu ndi n'eso uzọ ya hukwara onodu niile nke njhuju anya ya na onwu ya, iko nke iri-uju ha jukwara eju.

Ekwensu a nurighi onu-nmeri dika o mere na mbu. O chewori na o puru imebi atumatu nke nzoputa; kama a turu ya n'uzo di omimi nke ukuu. Ma ugbua site n'onwu Jisọs, o matara na o ghaghi inwu n'ikpeazu, na ala-eze ya ka a g'anapu ya nye Jisọs. O nwere ogbakọ ya na ndi muo-ozu ya. O dighi ihe o metara megide Okpara Chineke, ma ugbua ha aghaghi ilusi olu ike, ma sitekwa n'aghughọ ha na ike megide ndi n'eso uzọ Jisọs. Ha aghaghi igbochi ndi niile ha nwere ike ka ha rapu inweta nzoputa a zutaara ha site n'aka Jisọs. Site nime nka Ekwensu puru inogide ilu olu ya megide ochichi nke Chineke. O bukwa na odimma nke onwe ya inapu Jisọs ndi niile o nwere ike. N'ihia na nmehie niile nke ndi a gbaputara site n'obara Kraist newkwara, nmeri, n'ikpeazu ka a ga kwaghachiri onye ahụ nmehie sitere n'aka ya, bu Ekwensu, ya onwe ya ga eburukwa nmehie niile ha, mgbe ndi niile ozo na anaraghi nzoputa site n'aka Jisọs g'eburu kwa nmehie nke ha onwe ha.

Ndụ Jisọs bụ nke okomoko ụwà n'adighi nime ya, m'ọbụ nke igosi aku n'uba. Ndu nke idi umeala, na iju onwe ya bu ihe di iche nke ukuu n'ebe ndu nke ndi nchu-ajà na ndi okenye, bu ndi huru idi-mma na nsọ nke ụwà n'anya, ma nnogidesike na ndu di nsọ nke Jisọs nogidere ibu ihe ima-uta nye ha, banyere nmehie ha nille. Ha kpọrọ ya asi n'ihhi obi umeala, idi nsọ na idi ocha ya.

Kama ndi ahụ kpọrọ ya asi ebe a, g'ahụ ya otu ubochi n'idi ukuu nke eluigwe, na n'ime oke ebube nke Nna ya. Ndi-iro gbara ya gburu gburu n'ulo-ikpe, bu ndi n'achọ igho ya obara; kama ndi ahụ obi tara-miri bu ndi ahụ tiri-mkpu si, ka obara ya di n'isi anyi na n'isi umu anyi, g'ahukwa ya dika Eze e nyere ugwu. Usuu niile nke eluigwe g'eduru ya n'uzo ya na abụ nke nmeri, n'ike na oke-ebube, nye Onye ahụ e gburu, nke n'adi kwa ndu ozo dika onye-uku meriri emeriri. Madu dara ogbenye, n'adighi ike, ndu ya jogbukwara onwe ya buru onu-miri n'iru Eze nke ebube ahụ, obuna mgbe iti-mkpu onu nke nmeri aruru-ala ha n'ari elu n'ime nkpari ha niile. Ha metoro iru ahụ site n'iti ya okpo na aruru-ala nile di iche-iche nke juputara eluigwe nile n'ihe itu-n'anya. Ha g'ahukwa iru ahụ ozo n'igbu mara-mara dika ihe-anyanwu nke etiti-ubochi, na ha ga achokwa igbapu n'iru Ya. Kama iti-mkpu onu nke nmeri aruru-ala ahụ, ha g'aji oke ujo kwaa akwa di-ilu n'ihhi ya. Jisọs g'egosi aka ya abua na apa ntu ndi ahụ e jiri kpogide ya n'obe.

Apà ihe-arụ ndia e mere ya ka O g'ebukwa mgbe niile. Onukpata-ntu niile obula gakowaputa akuko nke mgbaputa di-ebube nke madu, na oke onu-ahia nke eji zuta ya. Madu ndi ahụ mara ube nagbiri-akuku Onye ahụ nwe ndu g'ahụ apa ube n'aru ya, ha ga akwakwa akwa n'obi-ntiwa banyere okè ha luru n'ibibi aru ya. Ndi gburu ya were iwe nke ukuu n'ihhi ihe ahụ e dekwasiri n'elu-obe ahụ: EZE NKE NDI JUU. Kama mgbe ahụ o gabu okè ha ihu ya n'uju nke ebube ya n'ikike nke ibu-eze ya. Ha ga ahụ n'ihe-oyiyi ya na ihe-okike nke ukwu ya, e biri na nkporu okwu na adigide adigide: EZE NKE NDI EZE, na ONYENWE NKE NDI NWE NIILE. Ha tikuru ya nkpu akwam-emo, mgbe O kwufere n'elu-obe, ka Kraist eze nke ndi izrel ridata site n'elu-obe a, ka anyi hu ma kwere kwa na ya. Ha g'ahukwa ya mgbe ahụ n'ike n'oke-ebube nke Onye-eze. Ha a gaghikwa achọ ihe-ngosi ozo iji mara na o bu eze nke Izrel; kama n'ime oke ihe iju-anya mgbe ha matara idi-ukuu na oke ebube ya, ha g'abụ ndi a rugidere inabata si, Ngozi n'adiri onye ahụ nke n'abia n'aha Onyenwe-anyi.

Ala oma-jijiji, ntiwa nke oke-nkume di iche-iche, ochichiri nke gbachiri elu-uwà niile, na oke iti-nkpu siri-ike nke Jisọs, o gwusiwo, ka O nyepuru ndu ya, nyere ndi-iro ya nsogbu, ma meekwa ka ndi n'egbu ya tua egwu nke ukuu. Ndi n'eso uzo ya nwere ihe iju-anya n'ime ihe-ngosi ndia niile puru iche; kama olileanya ha niile lara n'iyi. Ha turu egwu na ndi juu ga ebibikwa ha onwe ha. Udi ikpo asi ahụ ha gosiputara nebe Okpara Chineke no ka ha chere na o gaghi akwusi ebe ahụ. Ndi n'eso uzo ya noro n'iri-uju n'oge awa ndia n'ime onwe ha, ni'kwa akwa nihe nkporu-iru ha. Ha chere na O g'achi ochichi eze nke ụwà, kama olileanya ha nwuru anwu mgbe Jisọs nwuru. Ha nwere obi-abua n'ime iri-uju

na nkpochu-iru ha m'obu na Jisosh eduhieghi ha. Iru nne ya kpuru n'alà, obuna okwukwe ya na o bu Mesai ahụ dakwara.

Kama n'agbanyeghi na ndi n'eso uzọ ya e nwewo ri nkpochu-iru n'olileanya ha banyere Jisosh, ha hukwara ya n'anaya, ma nyekwa aru ya ugwu na nso, kama ha a mataghi otu ha g'esi enweta ya. Josef nke Arimathea, onye-ndu nwere ugwu na nsopuru, bu onye a maara ahà ya, burukwa otu n'ime ndi n'eso uzọ Jisosh n'ezie. O jere na nzuzo, werekwa nkwuwa-okwu, jekuru Paillet ma riu ya aru Jisosh. O pughi kwa iweputa onwe ya ihe n'ije a; n'ihia na anya-iro nke ndi Juu di ukwu nke mere na ndi n'eso uzọ ya turu egwu na ha ga agbali igbochi aru Jisosh inweta ebe izu ike nwere ugwu. Kama Paillet nabatara aririo ya, ma ka ha n'ebudata aru Jisosh site n'elu-obe ahụ, iri-uju ha kpalikwara, ha wee kwa akwa n'obi-ilu banyere olileanya ha lara n'iyi. Ha kere Jisosh n'ime akwa-ocha mara-mma, Josef wee tinye ya n'ime ili ohuu nke aka ya. Ndi inyom ndi buworu ezi ndi n'eso uzọ ya mgbe o n'adi ndu nogidekwara ya nso mgbe onwu ya gasiri, ha a rapughi kwa ya rue mgbe ha huru na e dotere aru ya di nso n'ime ili, nke e jiri nkume di oke aru wee bichie onu-uzọ ya, ka ndi iro ya ghara iburu aru ya. Kama o dighi nkpa na ha turu egwu nka; n'ihia na a huru m usuu ndi muo-ozu ka ha ji nmasi onu n'apughi iko n'echegide ebe izu-ike nke Jisosh. Ha chegidere ili ahụ nche, noro kwa na njikere ime oke ha n'igbaputa Eze nke ebube site n'ulo nkporo Ya.

Ndi gburu Kraist turu egwu na o puru ibilite n'onwu ma gbanari ha. Ha rioro Paillet ka o tinye ndi nche g'echegide ili ahụ rue ubochi nke ato. Paillet kwere nye ha ndi-agma ichegide ili ahụ, ma gbachiekwa ili ahụ na onu-uzọ ya, ka ndi n'eso uzọ ya ghara izuru aru ya n'ori, ma kwue na o biliwo na onwu.

Isi Nke IO—Nbilite N'ọnwu Nke Kraist

Ndị n'eso ụzọ ya zuru ike n'ụbọchị-izuike, n'eri uju n'ihì ọnwu nke onyenwe ha, mgbe Jisọs, Eze nke ebube, zukwara ike n'ili. Abali ejiriwo nwayọ gabiga, ma mgbe ọchịchiri ka dị n'isi-ututu, ndị mụọ-ozi na erugharị gburu-gburu ili ahụ makwara na oge ikpọputa Ọkpara Chineke, Onye-isi ha, a biaruwo nso. Ma ka ha ji obi ọnụ ọkụ dị omimi na echere oge awa nke nmeri ya, otu mụọ-ozi nke dīkarị ike dīkwa ukuu fedatara n'otu ntabi-anya site n'eluigwe. Iru ya dīkwa ka ihe na enwu enwu, uwe ya dīkwa ọcha dīka sno. Ihè ya wakwasiri ọchịchiri nke dị n'ụzọ ya, ma meekwa ka ndị mụọ-ọjọọ niile ahụ ndị n'akoro arụ Jisọs na nmeri ha, gbalagasia n'itu egwu n'ihì oke igbu marà-mara ya n'ebube. Otu nime ụsụ ndị mụọ-ozi hụrụ nweda nàlà na nkparị niile a kparairi Jisọs, nke n'echegidekwa ebe izuike ya dị nsọ, soro mụọ-ozi uku ahụ sitere n'eluigwe, ha wee biarue n'ili ahụ. Ala mara jijiji meekwa nkpotu ka ha na abiaru nso, oke àlà-oma jijiji wee dī. Mụọ-ozi ukuu ahụ dī-ike jidere nkume ahụ ma wepukwa ya ngwa-ngwa site n'ọnu-ili ahụ ma nọrọkwa ọdụ n'elu ya,

Oke ụjọ dakwasiri ndi-che. Ole ebe ike ha dī ugbua ichebe arụ Jisọs? Ha e cheghikwa banyere ọlụ ha, m'ọbụ ndi n'eso ụzọ Jisọs izuru arụ ya n'ori. Ọ tūrū ha n'anaya nke ukuu ma tinyekwa ha ụjọ n'aru, ka ihè ahụ nke sitere n'aru ndi mụọ-ozi wakwasiri gburu-gburu ebe nile kariya ihe anyawu. Ndi-nche nke ndi Rom hūrū ndi mụọ-ozi ahụ, wee daa dīka ndi nwurū-anwu. Otu onye mụọ-ozi wepūrū nkume ahụ n'ike nke nmeri, ma sitekwa n'oke-olu a nūrū nke ọma tie mkpu si Gị Ọkpara nke Chineke! Nna Gị n'akpọ Gị! Pụta! ọnwu enweghikwa ike n'aru ya ọzọ. Jisọs bilitere site n'ọnwu. Mụọ-ozi nke ọzọ ahụ wee banye n'ime ili ahụ, ka ọ n'ebili na nmeri, o we tōpū ya akwa niile e kere ya, Jisọs wee je ije pūta dīka onye meriri emeri. Site n'itu-egwu dī nro igwe ndi mụọ-ozi lekwasiri ọnọdụ anya. Ọbuna mgbe Jisọs si n'ili n'azọputa ụkwu n'idi ukuu Ya, mụọ-ozi ndia niile n'egbu marà-mara rudatara onwe ha nàlà wee fee ya ofufe; ma tookwa ya site n'abu nke nmeri, na ọnwu apughị ijidekwa Nwa nke Chineke ọzọ. Ekwensu e merighikwa ugbua. Ndi mụọ-ozi nke ya a gbalagasiworì n'ihì oke ihè ahụ, nke chawara site na ndi mụọ-ozi nke eluigwe. Ha mere nkpesa dī ilu nye eze ha, n'asi na a punariwo ha onye ha ji n'ike, na onye ahụ nke ha kpọkwara asi e siwo n'ọnwu bilie.

Ekwensu na ndi mụọ ozi ya a ñuriwo ọñu nke nmeri na nwoge nta n'ihì na ike ha megide madu nke dárá-ada e mewo ri ka onyenwe ndu, buru onye e liri nàlà-ili; kama ọñu nke ajuo nmeri ha diri mkpirimkpi. N'ihì na mgbe Jisọs putara site n'ulo nkporo ya dīka onye eze meriri emeri, Ekwensu matara na mgbe nwa-oge gasiri ya onwe ya aghaghị inwu, na àlà-eze ya g'agafere onye ahụ o ziri ezi inwe ya. Ọ kwara ariri n'oke iwe na n'agbanyeghi mgbalì ya niile na ike ya, Jisọs abughị onye e meriri emeri, kama o mehewo ụzọ nke nzọputa nke madu, na onye ọbula nke n'achọ, puru ije-ije na ya ma nwe nzọputa.

Na nwoge nta, Ekwensu nọduru na nwute n'egosikwa ida-mba. O wee nwee nzuko ya na ndi mụọ-ozi ya itu-ero ihe ha g'etinye aka na y-a ọzọ imegide ọchichi nke Chineke. Ekwensu sirị, unu aghaghị ime ngwa-ngwa jekuru ndi isi nchụ-àjà na ndi okenye. Anyị meriri n'iduhie ha na imechi anya ha, na imesi obi ha ike megide Jisọs. Anyị mere ka ha kwenye na ọ bụ onye-nduhie. Ndi-agma Rom ahụ n'eche nche g'eburu akuko ojojo ahụ na kraist ebiliwo. Anyị duru ndi nchụ-àjà na ndi okenye ikpo Jisọs asi na igbu ya. Ugbua aghaghị ime ka ọ pụta ihie n'anya ha, na n'ihie na obu ha gburu ya, obu na a mata nke oma na Jisọs ebiliwo, ndi madu ga atugbu ha na nkume, n'ihie na ha gburu onye aka ya di ọcha.

Ka igwe ndi mụọ-ozi ahụ laghachiri n'eluigwe, ka ihie na ebube ahụ gabigakwara, a hụrụ m ndi nche Rom ahụ ka ha palitere onwe ha imata ma ọ g'adiri ha mfe ileghari anya gburu-gburu ha. O juru ha anya nke ukuu mgbe ha hụrụ na e bupuwo oke nkume ahụ site n'onu ili, na Jisọs e biliwokwa. Ha mere ngwa-ngwa jekuru ndi isi nchụ-àjà na ndi okenye ikoro ha ihe-ebube ahụ nke ha hụrụ; ma mgbe ndi ogbu-madu ahụ nuru akuko a di ebube, iru ha manwuru-amanwu. Oke ujo biakwasiri ha n'ihie ihe ha meworo. Ha matara mgbe ahụ na obu na akuko nka bu ezie, na ha a buwo ndi furu efu. Na nwa oge nta ha dara iberibe, ma lekote onwe ha anya, derekwa duu, n'amaghi ihe obula ha ga eme m'obu ikwu.

E dotere ha n'onodu ha n'apughi ikwenye karikwa naani ima onwe ha ikpe. Ha puru ezi igba izu nime onwe ha ihe ha g'eme. Ha kpebiri na obu na a gbasara ya n'obodo ndi ọzọ na Jisọs ebiliwo, obuna akuko nke ihe oke ebube di otua, nke mere ndi nche ida dika ndi nwuru-anwu, ga eru ndi madu nti, a ghaghị ikpali ha oke iwe nke g'eme ka ha buso ha agha, ma gbue ha. Ha kpebiri izuru ndi-nche ahụ ka ha kpuchie okwu ahụ na nzuzo. Ha kwere ha ego buru ibu, n'asi ha, kwue nu na ndi n'eso ọzọ ya biara n'etiti abali wee zuru aru ya mgbe anyi n'araru ura. Ma mgbe ndi nche ahụ juru banyere ihe a g'eme ha dika ndi n'araru ura noge olu ha, ndi nchụ-àjà ahụ na ndi okenye kwuru na ha g'arugide onye-ochichi ma zoputakwa ha n'aka ya. N'ihie ego ndi nche ahụ rere ugwu ha ma kwenyekwa isoro ndumodu nke ndi nchụ-àjà na ndi okenye.

Mgbe Jisọs nọ n'elu-obe, tipu mkpu si, o gwuwo, nkume gbawara, ala makwara jijiji obuna ufodu ala-ili kwahere; n'ihie na mgbe Jisọs biliri n'onwu, ma merie onwu na ili; mgbe O putara site n'ulo-nkporo ya dika onye meriri emeri; obuna mgbe uwà na akwa eneke, n'eme mkpotu, n'ebube niile na idi mma nke eluigwe juputara gburu-gburu ebe ahụ di nsọ, na nrube-isi nye okpukpo ya, otutu ndi ezi-omume nwuru-anwu putara dika ndi ama na o biliwori. Ndi ahụ uru a turu, ndi nsọ sitere n'onwu bilie putara n'udi di-ebube. Ha di ole na ole aroputara di nsọ bu ndi biworo ndu n'ogbo niile sitekwa n'okike uwà rue n'oge nke kraist. Ma obuna mgbe ndi nchụ-àjà na ndi farisii n'achọ ọzọ ikpuchi nbilite n'onwu nke Kraist, Chineke hooro ikpolite nzuko site n'ili ha igba-ama na Jisọs ebiliwo ri, na ikwuputa ebube ya.

Ndị ahụ e mere ka ha si n'ọnwụ bilie nwere ọdịdị arụ dị iche-iche. E mere ka m mara na ndị bi n'elu ụwà nọ na atalata atàlata, na etufu ume na ima-mma ha. Ekwensu nwere ike nke ọrịa na ọnwụ, ma nọgbọ ọbụla, ọbụbụ-ọnụ a n'apụtakasi ihè, ike nke Ekwensu ka a na ahuzukwa na ya. Ụfọdụ ndị e mere ka ha bilie gbara dimkpa n'anya karịa ndị ọzọ. A gwara m na ndị biri ndụ n'oge Noa na Abraham bụ ndị kariri n'inwe ọdịdị nke ndị mụọ-ozị, na ima mma na ịdị ike. Kama ọgbọ ọbụla n'atalata-atàlata n'enwekwa ọrịa dị iche-iche, ndụ ha n'ebilatakwa nkpirimkpi. Ekwensu nọgidere na amuta otu esi akpasu ndị madụ iwe, n'emekwa ka ndị niile n'ada mba.

Ndị nsọ ahụ ndị putara mgbe mbilite n'ọnwụ Jisọs gasiri mekwara ka ọtụtụ madụ hụ ha, n'agwakwa ha na àjà a churụ n'isi madụ ezuru oke, na Jisọs, onye ndị juu kpogidere n'obe e siwo na ndị nwurụ-anwụ bilie, na ekwukwasikwa na, anyị onweanyị sokoro ya bilie. Ha nwere ọgbugba-àmà na o bụ site n'ike ya dị ukuu ka a kpolitere ha site n'ili ha. N'agbanyeghi àjà ụgha niile nke e kesara, okwu ahụ ka a n'enweghi ike ikpuchi-ekpuchi site n'aka Ekwensu, ndị mụọ-ozị ya m'ọbụ, ndị isi nchụ-àjà ; n'ihì na agbako ndị nsọ ahụ, a kpolitere site n'ili ha, gbasara ozi a dị ebube, dikwa oke-ọnụ; ọbuna Jisọs gosikwara onwe ya nye ndị n'eso ụzọ ya na eri-uju, n'obi-ntiwa, n'ewezuga ụjọ ha, n'emekwa ha obi-uto na añuri.

Ka ozi a n'agbasa site n'obodo rue n'obodo, ruekwa n'àlà ndị ọzọ dị iche-iche, ndị Juu n'onwe ha nwere ụjọ banyere ndụ nke ha, wee kwachie obi ikpo-asi ha nwere n'ebe ndị n'eso ụzọ Kraist nọ. Olileanya ha dabeere naanị n'igbasa àjà-ụgha nke ha. Ma ndị chọkwara ka àjà -ụgha nka buru ezi-okwu, kwenyekwara na ya. Paillet tụtụ egwu nke ukuu. O kwenyere n'ezì-àmà ahụ dị-ike e nyere, na Jisọs e siwo na ndị nwurụ-anwụ bilie, na ọtụtụ ndị ọzọ ọ kpoliteworo, o nweghikwa udo n'ime onwe ya ọzọ ebighi-ebi. N'ihì ùgwù nke elu-ụwà; n'ihì itụ-ujọ ka ọ ghara itufu ikike-ochichi ya, na ndu ya, onyefere Jisọs ka ọ nwua. E mewo ugbua ka o wee ya anya na ọ bughị naanị madụ efu, aka ya dị-ocha ka ikpe ọbara ya mara ya kama ọbara nke Okpara Chineke. Ndụ Paillet banyere onodu ojoo; ọbuna rue ogwugwu ya. Ida mba na obi-ntiwa kpagburu olile anya ya ọbụla, m'ọbụ obi-uto ya ọbụla. O juru inara nkasi-obi, ma nwuakwa ọnwụ nke jọkariri njo.

Obi nke Herod n'onwe ya biara sie-ike karịa na ọbuna mgbe o nuri na Jisọs ebiliwo nonwu, o nyeghikwa ya nsogbu nke ukuu. O wepuru ndụ Jems; mgbe ọ hukwara na nka masiri ndị juu, o wee jidekwa Pita, burukwa n'obi igbu ya. Kama Chineke nwere olu Pita g'alụ, wee ziga mụọ-ozị ya igbaputa ya. Ikpe nke Chineke letara Herod. Chineke tigburu ya niru igwe madụ mgbe ọ na ebili onwe ya elu n'iru ha, o wee nwua-ọnwụ jogburu onwe ya na njo.

N'isi ututu uku mgbe ihè n'akadighi, ndị inyom ndia di nsọ biaruru ili ahụ, n'eweta ude uto ha ite aru Jisọs, ma lee! Ka ha huru na e bupworo ri nkume uku ahụ site n'onu ili ahụ, ma aru Jisọs anoghikwa n'ebe ahụ. Obi wunyere ha n'afọ, ha chekwara na ndi iro ha

e bupụwo arụ ya. Ma lee, ndị mụọ-ozị abụ na eyikwa uwe-nwụda ọcha ha na eguzo n'akukụ ha; iru ha chapurụ na enwukwa enwụ. Ha matakwar a ozi nke ndi inyom ndia di nsọ, wee gwa ha otu mgbe ahụ na ha n'achọ Jisọs, kama na o nọghị n'ebe ahụ, na o siwọkwa n'ụnwụ bilie, na ha puru ilekwa anya n'ebe o dinaworo. Ha gwara ha ka ha gaa gwa ndi n'eso ụzọ ya na o ga ebu ha ụzọ jerue na Galili. Ma ndi inyom ahụ turu egwu nke ukwu. Ha wee gba ọsọ jekuru ndi n'eso ụzọ ya ndi n'iri uju, n'apughị inara nkasi-obi n'ihia na a kpogidewo onye nwe ha n'obe; ha mere ngwa-ngwa n'ikoro ha ihe niile ha huru ma nukwa. Ndi n'eso ụzọ ya e kwenyeghikwa na o siwo n'ụnwụ bilie, kama, ha sokoro ndi inyom ahụ wetara ozi ahụ, wee gbaa ọsọ rue n'ili, ma hukwa n'ezie na Jisọs a noghikwa n'ebe ahụ.

Nebe ahụ ka akwa ọcha ya togboro, kama ha e kwenyeghi ozi oma ahụ na Jisọs e biliwo site na ndi nwuru-anwu. Ha laghachiri ulo n'enwe oke itu-n'anya nihe ndia ha huporo, na ozi ahụ nke ha nwetara site n'aka ndi inyom ahụ. Ma Meri nogidere n'ogige ili ahụ, na eche ihe o huporo, n'enwekwa ida mba nke echiche-obi na eleghi anya na e duhiewo ya. O chere na onwunwa ohu ndi ozo n'echerekwa ya. Iri-uju ya kpaliri ohu ozo, o wee malite ikwa-akwa di-ilu. O rudatara ala ozo leba anya n'ime ili ahụ, ma hu ndi mụọ-ozị abụ na eyikwa uwe ọcha. Iru ha n'enwukwa ọcha. Otu onye na anodu ala n'ebe akwa-isi, onye nke ozokwa n'ebe ukwu ya, dika e nyubere Jisọs. Ha ji nwayo gwa ya okwu, ma juakwa ya ihe o na akwara akwa. O zaghachiri si, ha e bupuworo onye nwem, a mataghikwa m ebe ha debere ya.

Ma dika o tughariri anya site n'ili ahụ, o huru Jisọs ka O n'eguzo n'akukụ ya; kama o mataghi ya. Jisọs jiri olu di nro kwusara Meri okwu, n'aju ya ihe kpata iri-uju ya, wee juakwa ya onye o n'achọ. Ma o chere na o bu onye nlekota nke ogige ahụ, wee rio ya, oburu na O bupuworo onyenwe ya, ka o gwa ya ebe o dotere ya, na o g'eburukwa ya. Jisọs jiri olu ya nke eluigwe kwusara ya okwu, si, Meri. Uda nke olu ihunanya ahụ a diwo ri mbu mara ya aru, na o zaghachiri na ngwa-ngwa, Nna m uku! Ma sitekwa n'onu na obi-uto wee choo imaku ya; kama Jisọs larà azu, wee si, e metukwala m aka, n'ihia na a karigokrughi m Nna m; kama jekuru umunne m ma gwa ha, a na m arigokuru Nna m, na Nna unu, na Chineke m, na Chineke unu. Na onu, o wee mee ngwa-ngwa were ozi oma ahụ jekuru ndi n'eso ụzọ ya. Jisọs mere ngwa-ngwa rigokuru Nna ya inata site n'onu Ya na o nabatawo aja ahụ, na o mewokwa ihe niile n'uzo di mma, na inarakwa ike niile di n'eluigwe, na n'elu uwà, site n'aka Nna Ya.

Ndi mụọ-ozị dika igwe-ojii gbara gburu-gburu Okpara Chineke, wee mee ka onu-uzo ebighi-ebi buru ihe e buliri-elu, ka Eze nke ebube bata. A huru m na obuna mgbe Jisọs no n'etiti ihe ahụ, na usuu ndi eluigwe, n'iru Nna ya na, mgbe ebube nke Chineke gbara ya gburu-gburu, o chefughikwa ndi n'eso ụzọ ya n'elu uwà; kama o narawo ike site n'aka Nna ya, ka o wee laghachikute ha, na mgbe o n'anoyere ha ka o wee nyefee ha ike. N'otu ubochi

ahụ ka Ọ latara, ma gosikwa onwe ya nye ndị n'eso ụzọ ya. O mere ka ha metu ya aka, n'ihi na o lakuruwo Nna ya, o natawọkwari ike.

Ma n'oge dika nka, Tomas anọghị n'etiti ha. O jighikwa obi di umeàlà nara nkwuputa nke ndi n'eso ụzọ ibe ya; kama o kwesiri olu ike, werekwa ntukwasi-obi nke onwe-onye kpebie na ya a gaghi e kwenye, m'obughi ma ya g'etinye nkpiri-aka ya n'oghere ntu ndi ahụ a kuru ya, ma tinyekwa aka n'akuku ya ebe ube-ọjọọ ahụ mapuru ya. Na nka o ziputara e nweghi ntukwasi obi n'ebe umunne ya nọ. Oburukwa na madu niile g'achọ ihe ngosi di otua, naani ole na ole g'anara Jisọs, ma kwerekwa na nbilite-n'onwu ya. Kama o bu ochicho Chineke ka ozi nke ndi n'eso ụzọ ya gazue site n'otu onye rue na onye ọzọ, ma otutu natara ya site n'onu ndi matara ma nukwa. Udi ekweghi-ekwe nka adighi Chineke ezi mma. Ma mgbe Jisọs zutere ndi n'eso ụzọ Ya ọzọ, Tomas nokwa n'etiti ha, n'out-oge ahụ mgbe o huru Jisọs o kwenyere. Kama o kwuputawo na o gaghi eju ya afọ ma o dighi ihe ngosi rutere ya aru tukwasi na nke ya huru anya, Jisọs nyekwara ya ihe ngosi dika o choro. Tomas tipuru mkpu, Onye-nwe m na Chineke m. Ma Jisọs tara Tomas uta n'ihi ekweghi-ekwe ya. O siri ya, Tomas n'ihi na i hwo m, i kwewokwa; ngozi n'adiri ndi na ahughi ma kwerekwa.

Otua, a huru m, na ndi na amataghi banyere ozi nke mọ-ozu nke mbu na nke abua a ghaghi inata ha site n'aka ndi matara, ma sorokwa ozi ndi ahụ. Dika a kpogidere Jisọs n'obe, otu a ka m hukwara na a kpogidewo ozi ndia n'obe. Ozokwa dika ndi n'eso ụzọ ya kwuputara na nzoputa adighi n'ahà ọzọ n'okpuru eluigwe, e nyere n'etiti umu madu, n'otu aka ahụ kwa, ka ndi n'ejere Chineke ozi g'ekwesi ntukwasi-obi n'atughi egwu obula kwuputa na ndi nabatara naani otu akuku nke ezi-okwu niile nagidere n'ozu nke ato aghaghi iji obi-uto nabata nke mbu, nke abua na ozi nke ato dika Chineke nyeworo ha, m'obu ghara inwe okè m'obu onodu obula n'ime okwu a.

E gosiri m na obuna mgbe ndi inyom nsọ ndia na ebu ozi ahụ na Jisọs e biliwo n'onwu, ndi-nche agha nke ndi Rom nokwa na agbasa ozi ugha ahụ e tinyere n'onu ha site n'aka ndi-isi nchu-àjà na ndi okenye, n'asi na ndi n'eso ụzọ ya biara n'abali, mgbe ha n'araru ura, wee zuru aru Jisọs n'ori. Ekwensu e tinyewori okwu ugha nka n'ime-obi na n'onu ndi-isi nchu-àjà, nke ndi madu jikekwara inara okwu ha. Kama Chineke e mewo ri okwua ka o wee anya, ma tinyekwa ihe omume di nkpa, nke o bukwa n'elu ya ka nziputa n'adabere, buru ihe kariri isi-agugo obula, burukwa ihe n'agaghi ekwe omume ka ndi nchu-aja na ndi okenye kpuchite ya. Ndi àmà ka e mekwara ka ha bilie site na ndi nwuru-anwu ikwuputa nbilite n'onwu nke Karaist.

Jisọs nogidere ya na ndi n'eso ụzọ ya ogu ubochi abua, nke kpataha ha onu na obi-uto, na ekpughekwa ha n'uju ya bu ezi-okwu niile nke ala-eze Chineke. O nyere ha olu igbasa àmà nke ihe niile ha hwo na nke ha nwokwara banyere nhuhu-anya ya, onwu ya na nbilite n'onwu ya; na o chuwokwa aja n'ihi nmehie, ka ndi niile kwere, ga abiakute ya wee

nweta ndụ. O gwahere ha ọnụ n'ụzọ dị nro na a g'esogbukwa ha meekwa ka ha daa-mba; kama na ha g'enweta nkasi-obi site n'ikporo akọ-n'uche ha gaa n'ihe ndia niile ha gabigaworo, na ichetakwa okwu niile nke ya gwaworo ha. O gwara ha na ya emeriworo ọnwụnwụ niile nke Ekwensu, ma nọgidetkwa na nmeri n'ime nkpagbu na ahụhụ niile, nke bụ na Ekwensu a gaghị enwekwa ike ọbụla ọzọ n'arụ Ya, kama n'ebe ha nọ ka ọ g'eburu ọnwụnwụ ya niile na ike ya biakwasị ha, ọbuna megide ndi niile g'ekwere n'aha Ya.

O gwara ha na ha puru imeri, dika ya onwe ya meriri. Jisọs gbajuru ndi n'eso ụzọ ya nike nke ime ihe iribama, O gwakwara ha na ọ bụ ezie na ndi nmebi-iwu g'enwe ike n'aru ha, na ya g'ezitekwa ndi mụọ-ozu ya noge ụfodu igbaputa ha; na agaghị a napu ha ndu ha ruekwa mgbe ha luzuru ọlụ ha. Ma mgbe ha gbasiri àmà ha, a g'ejì ndu ha kaa-akara n'elu àmà nke ha gbara. Ndi n'eso ụzọ ya nwere ọnwụ-ọkụ n'obi jirikwa obi-uto nuru ozizi Ya niile. Ha ji oke-nmasi n'eriju afo site n'okwu ọbụla nke daputara n'onu Ya di nsọ. Mgbe ahụ ha matara n'ezie na O bụ ya bụ Onye-nzoputa nke ụwà. Nkpuru okwu ọbụla mikpuru-emikpu n'ime-obi ha, ha rikwara uju n'ihi na a g'ekewapu ha site n'aka Onye-ozizi ha sitere n'eluigwe a goziri-agozi; n'ihi na mgbe nwa-oge gasiri, ha a gaghikwa anuru okwu nkasi-obi ndia, juputara n'amara nke sitere n'onu Ya. Kama n'uzo ozo, a kpaliri obi ha n'ihunanya na oke-onu, mgbe Jisọs gwara ha na O gaje idoziri ha ebe-obibi, na ibia-ozo inara ha, ka ha binyere ya mgbe niile. O gwara ha na ya ga ezitere ha Onye nkasi-oibi ahụ, bụ Mụo-nsọ, iduzi, igozi na iduba ha n'ime ezi-okwu niile; O wee welie aka Ya abua elu ma gozie ha.

Isi Nke II—Ila N'eluigwe Nke Kraist

Eluigwe niile nọ n'echè oge-awa nke nmeri mgbe Jisọs g'arigokuru Nna ya. Ndị mụọ-ozi pụtara inabata Eze nke ebube, na iduru Ya na nmeri rue eluigwe. Mgbe Jisọs gọzisiri ndị n'eso ụzọ ya, a napuru ya site n'etiti ha, wee welie ya elu. Ma dika o n'edu ụzọ n'arigo elu, igwe madu ahụ ndi O dokpuru bu ndi ahụ e mere ka ha bilie n'oge nbilite n'onwu ya sokwa ya. Usuu ndi eluigwe biakwara; mgbe otutu ndi mụọ-ozi n'apughi iguta onu nokwa n'eluigwe n'echerekwa mbata Ya. Ka ha n'arigo elu rue obodo nsọ ahụ, ndi mụọ-ozi ndi dugara Jisọs tipuru mkpu si Welie nu isi unu elu, unu onu-uzọ nile, ka e buliekwa unu elu, unu onu-uzọ nke ebigh-ebi nile, na Eze nke ebube g'abatakwa. N'otu nkume ndi mụọ-ozi nọ n'obodo ahụ, ndi n'echerekwa obibia Ya, tipuru mkpu n'oke-olu si, onye be Eze ebube nka? Ndị mụọ-ozi n'edu Ya na nmeri zagbachiri si, o bu Onyenwe-anyi di ike dikwa ukuu!

Onyenwe-anyi di ike n'agha! Welienu isi unu elu, unu onu-uzọ niile! Weliekwa nu ha elu, unu onu-uzọ nke ebigh-ebi, ka Eze nke ebube bata. Ozokwa usuu niile nke eluigwe tiri-mkpu si, onye bu Eze nke ebubea? Ndị mụọ-ozi n'edu Ya jiri olu abu-uto wee zaa si, o bu Onyenwe-anyi nke usuu niile! O bu ya bu Eze nke ebube! Ma ahiri-ugb nke eluigwe gafere banye n'ime obodo ahụ. Mgbe ahụ usuu niile nke eluigwe gbakoro gburu-gburu Okpara Chineke bu Onye-isi ha di ukuu, ma sitekwa na nkwanye ugwu di omimi wee rudata isi ha, n'atusakwa okpu-eze oma ha nukwu Ya. Mgbe ahụ ha wee kpatu aka n'ubo akwara ola edo ha, ma sitekwa n'olu abu-uto, ha mejuputara eluigwe niile n'iba-uba nke uda-abu ha nye nwaturu ahụ e gburu nke n'adikwa ndu ozo n'idi ukuu na ebube.

Ozo, e gosiri m ndi n'eso ụzọ ya ka ha sitere n'iri-uju legide anya n'eluigwe ileta nke ikpezu bu Onyenwe ha nke n'arigo n'eluigwe. Ndị mụọ-ozi abua nke e gbokwasiri uwe-nwuda ocha guzoro n'akuku ha, wee si ha, Unu ndi-ikom nke Galili, gini mere unu guzoro n'ele anya n'eluigwe? Jisọs nka, onye a napuru unu laa n'eluigwe, g'abiakwa n'otu aka ahụ dika unu huru Ya ka O n'ala n'eluigwe. Ndị n'eso ụzọ Ya na nne Jisọs, huru mgbe Okpara Chineke n'arigo n'eluigwe, ha nogidekwara abali ahụ ikparita uka banyere olu ebube Ya di iche-iche na ihe itu n'anya ha dikwa ebube ndi meworo na nwa oge nta ndia.

Ekwensu kparitere uka ya na ndi mụọ-ozi ya, ma site nkpọ asi di-ilu megide ochichi Chineke, o gwara ha na obuna mgbe ya n'enwe ikike nke elu uwà, mgbali ha aghaghi idi ike okpukpu-iri megide ndi n'eso ụzọ Jisọs. Odighi ihe obula ha metara Jisọs; kama ndi n'eso ụzọ ya ka ha n'aghaghi ikwatu m'oburu na o kwere mee, ma burukwa olu a rue ogbo niile, imegide ndi niile g'ekwere na Jisọs, na nbilite n'onwu Ya na nlaghachi n'eluigwe ya. Ekwensu mere ka ndi mụọ-ozi ya mara na Jisọs e nyewori ndi n'eso ụzọ ya ike ichupu ha, ibara ha mba, na igwo ndi niile o g'eti ihe-otiti. N'ih ike ndi mụọ-ozi Ekwensu puru n'ike dika agu nke n'agbo uja n'achọ ibibi ndi n'eso ụzọ Jisọs.

Isi Nke I2—Ndị N'eso Ụzọ Kraist

N'ike dị ukuu ndị n'eso ụzọ ya kwusara onye-nzọpụta ahụ a kpogburu nke sikwa n'ọnwu bilie. Ha gworo ndị ọria, ọbuna onye nke daworo ngworo mgbe niile ka e weghachiri na ọndu zuru oke, wee sorokwa ha banye n'ime ulo nsọ, na eje ije na a wulikwa elu n'etokwa Chineke n'iru ọha madu nille. Akuko a gbasara, ndi madu wee malite igbako gburu-gburu ndi n'eso ụzọ Jisọs. otutu gbakoro n'otu ebe, n'ihe iju-anyanya banyere ogwuwo ahụ nke a lụworo.

Mgbe Jisọs nwuru ndi isi nchu-àjà chere na odighi ihe iribe-àmà ozo a g'ahụ n'etiti ha, na ogbaghara niile g'anwu, na ndi madu g'alaghachikwa na omenala ha. Kama, lee! N'etiti ha kwa, ndi n'eso ụzọ ya n'alukwa ọlu-ebube, nke mere na ndi madu juputara n'ihetitunanaya, n'elekwa ha anya nke n'enweghi onu okwu. A kpogidewori Jisọs n'elu obe, ma o juru ha anya ebe ndi n'eso ụzọ ya sitere nweta ike nka. Mgbe o n'adi ndu ha chere na o n'enye ndi n'eso ụzọ ya ike; ma mgbe Jisọs nwuru, ha lere anya na ihe iribama ndi ahụ g'agwusi. Pita matara iju-anyanya ha, wee si ha, unu ndi-ikom nke Izrel, gini mere unu ji nwe ihe iju-anyanya na nka? M'obu gini mere unu n'elegide anyi anya otua, dika a gasi na obu n'ike m'obu idi-nsọ nke onweanyi ka anyi mere nwoke a ka o jee ije? Chineke nke Abraham, na nke Azik, na nke Jakob, bu Chineke nke Nna anyi ha nyere Okpara ya otuto bu Jisọs, onye unu nyefeworo ma gonarikwa ya n'iru Paillet, mgbe o kpebiri itopu ya. Kama unu gonariri onye nsọ ahụ, na onye ezi-omume ahụ, ma horo ka a topuru unu onye ogbu madu, wee gbuekwa Eze onyenwe ndu, bu onye Chineke meworo ka O si na ndi nwuru-anwu bilie, nke anyi onwe-anyi bukwa ndi amà ya. Pita gwara ha na o bu okwukwe e kwere na Jisọs kpatare ogwugo a zuru-oke nye nwoke a dara ngworo na mbu.

Ndi isi nchu-àjà na ndi okenye apughi inagide okwu ndia. Ha jidere ndi n'eso ụzọ ya ma tinye ha n'ulo nkporo. Kama otutu igwe madu cheghariri, ma kwerekwa na nbilite n'onwu na nri n'eluigwe nke Kraist, site n'inu naani otu nkparite uka n'onu ndi n'eso ụzọ ya. Nka nyere ndi isi nchu-àjà na ndi okenye nsogbu n'obi. Ha gburu Jisọs ka uche ndi madu tugharia n'ebe ha onwe ha no; kama okwu a adiwokwa njo ugbua kari na mbu. Ndi n'eso ụzọ Jisọs n'ebo ha ebubo na mbara na o bu ha gburu Okpara nke Chineke, ma ha a pughi imata usotu nke ihe ndia, m'obu ka ndi madu g'esi ele ha anya.

O g'adi ha ezi-mma igbusi ndi n'eso ụzọ Jisọs kama ha anwaghi ime nka n'ihia n'atu ujo ka ndi madu ghara itu ha nkume. Ha kporo ndi n'eso ụzọ ya, e wee kute ha n'iru ndi nzuko. Ọbuna ndi ahụ ji onu-oku n'obi tisie mkpu ike ka a ghoo onye Ezi omume ahụ obara nokwa n'ebe ahụ. Ha a nwokwari ngonari nke Pita gonariri Jisọs n'ujo, site n'ikpo-iyi na idu-isi, mgbe a n'ebo ya ebubo na o bu otu n'ime ndi n'eso ụzọ Jisọs. Ha chekubere ikwanye Pita ujo; kama Pita a buruwo onye cheghariri echeghari ugbua. Ohere ka e nyere Pita ugbua ibuli Jisọs elu. O gonariwo ya na mbu; kama ugbua o puru iwezuga ntupo ahụ nke omume ujo na ngonari ya kpatare, ma nye ahà ahụ otuto bu nke o gonariworo.

Ọdighịkwa ụjọ nke adighi-ike n'achị achị n'ime ndụ Pita mgbe ahụ; kama site na nkwuwa-okwu dị nsọ, na ike nke Mụo-nsọ, o jiri anya-ike kwuputara ha na Ọ bụ n'áhà Jisọs Kraist nke Nazaret, onye ha kpogburu, onye Chineke kulitekwara site na ndị nwurụ-anwụ, Ọ bụkwa site na ya ka nwoke nka n'eguzo n'iru unu n'izu oke. Nka bụ nkume ahụ nke unu ndị n'ewu ụlọ jụrụ, nke ghokwara isi-nkuku ụlọ. Ọdighịkwa nzoputa dị n'ebe ọzọ; n'ihị na ọdighi áhà ọzọ dị n'okpuru eluigwe e nyeworo n'etiti madu, nke a g'esite na ya zoputa anyị.

Ndị madu ahụ nwere ihe iju-anya na oke nkwuwa-okwu nke Pita na Jọn. Ha hụtarara ha dika ndị ha na Jisọs nọworo; n'ihị na idị ukuu ha, na omume anya-ike ha ka a puru iji tunyere nke Jisọs mgbe ndị gburu ya n'akpagbu Ya. Site n'otu ile anya nke nwute na iri-uju, Jisọs baara Pita mba mgbe ọ gónarisiri ya, ma ugbua ka ọ n'ekwuputa onye-nwe ya, Pita natara ngozi dika onyinye nnyere nke Jisọs, a gbajuru ya site n'ike nke Mụo-nsọ.

Ndị isi nchụ-àjà a nwaghị anwa igosi ikpo asị ha nwere n'ebe ndị n'eso ụzọ ya dị. Ha nyere ha iwu ka ha pụ a n'otu akukụ site n'ogbakọ ahụ ha wee rurite ụka n'ime onwe ha, n'asi, gini ka anyị g'eme ndị ikom ndia? N'ihị na n'ezie ihe iriba-àmà tury n'anya ka ha meworo n'uzọ putara ihe nye ndị nile bi na Jerusalem, nke anyị n'apughikwa igonari. Ha tury ụjọ ikwe ka olu-oma nka gbasaa. Ọburu na ọ g'agbasa, ike ha ga efunari ha, a g'elekwa ha anya na ọ bụ ha gburu Jisọs. Naanị ihe ha jisiri ike mee bụ ibara ha mba, na inye ha iwu ka ha ghara ikwusakwa n'áhà nke Jisọs m'obughị otua na ha g'anwụ. Kama Pita ji anya-ike kwue si na ha ga- ekwu naanị ihe ha hụworo ma nuka.

Site n'ike nke Jisọs ndị n'eso ụzọ ya nogidere na agwọ onye obula nwere ihe-otiti na ndị oria niile e kuteere ha. Nka sogburu ndi-isi nchụ-àjà na ndị okenye, na ndị niile jikotara aka na ha. Otutu madu n'etinyekwa áhà ha n'anarakwa okoloto nke onye-nzoputa ahụ a kpogburu, nke bilikwara ma laakwa n'eluigwe. Ha kpochibidoro ndi-ozi ahụ n'ulo-nkporo, na olileanya na aghara ndia g'ebilata. Ekwensu nuri, ndi mụo ojoo ya nukwara onu nmeri; kama ndi mụo-ozi nke Chineke ka e zipuru imeghe ụzọ ụlọ-mkporo, ma, na imegide atumatu nke onye isi nchụ-àjà na ndi okenye, wee gwa ha ka ha banye n'ulo nsọ ma kwusaa okwu niile nke ndia. Nzuko ahụ gbakoro wee zipu ozi ka a kpota ndi-nkporo ahụ. Ndị isi nke ụlọ-nkporo ahụ meghere onu-uzo niile nke ụlọ mkporo ahụ; kama ndi mkporo ahụ ha n'achọ a noghi kwa n'ebe ahụ. Ha wee laghachikuru ndi nchụ-àjà na ndi okenye, wee gwa ha, na o bụ ezie na ha huru ụlọ nkporo ka a gbachiri ya nke oma, na obuna ndi nche ka ha nokwa n'echie onu-uzo ndia nche, nke oma; kama mgbe anyi megheworo ụzọ odighikwa onye obula anyi huru nime ya. Mgbe ahụ ka otu onye batara wee gwa ha, si, lee ndi ahụ unu tinyere n'ulo-nkporo n'eguzokwa n'ulo-nsọ, n'ezikwa ndi madu ihe. Mgbe ahụ ka onye-isi agha na ndi-isi jere, wee kuru ha bia n'udo; n'ihị na ha tury egwu ndi madu ka a ghara itu ha nkume. Ma mgbe ha kuuru ha bia, ha chere ha n'iru nzuko ahụ; na onye-isi ndi nchụ-àjà juru ha ajuju si, obu anyi e nyeghi unu iwu ka unu ghara izi ihe n'áhà nka?

Ma lee, Jerusalem e juputawo n'ozizi unu, ma unu na achokwa iweta obara nwoke a n'isi anyi.

Ha bu ndi iru abua, n'ahukwa otuto madu n'anya kari ihu Chineke n'anya. Obi ha sikwara ike, na obuna olu ebube ukuu ahụ nke ndi-ozizi luru bu naani ikpasu ha iwe. Ha matara na oburu na ndi n'eso uzọ ya n'ekwusa Jisọs, nkpogbu a kpogburu ya, nbilite n'onwu ya na nlaghachi o laghachiri n'eluigwe, nka ga arugidesi omuma-ikpe ike naru ha, ma kpokwa ha ndi gburu ya. Ha adighikwa na njikere ugbua inakwere obara Jisọs, dika mgbe ahụ ha tisiri mkpu-ike si; ka obara ya di n'isi anyi, na n'isi umu anyikwa.

Ndi ozi ahụ ji nkwa-okuw kwaputa na ha kwesiri ina Chineke nti kari madu. Pita siri, Chineke nke Nna anyi ha kpolitere Jisọs, onye unu gburu ma kwubakwa n'osisi. O bukwa Ya ka Chineke buliwo elu site n'aka nri ya ibu Onye-eze na Onye-nzoputa, n'ilu ncheghari nye Izrel, na ngbaghara nmehie niile. Ma anyi bukwa ndi-amà ihe ndia niile, o bukwa otu aka ahụ n'ebe Muo-nso di onye Chineke nyeworo ndi niile n'ege Ya nti. Mgbe ahụ ka a kpasuru ndi ogbu-madu ahụ iwe nke ukuu. Ha chokwara itinye aka ha nọbara ozo site n'igbu ndi-ozizi ahụ. Mgbe ha n'atu ukpuru ime nka, ka e zipuru otu muo-ozizi site n'ebe Chineke no biakuru Gamaliel, ikpali obi ya ka o dua onye-isi nchu-àjà na ndi-ochichi odu. Gamaliel wee si, rapunu ndi-ikom ndia, ka ha laa; n'ihia na oburu na ndumodu nka m'obu olu nka sitere n'aka madu, o ghaghi ida; kam'oburu na o sitere n'aka Chineke unu apughi ikwatu ya, mbughi otua, o g'erukwa na o bu Chineke ka unu n'aluso ogo. Ndi muo-ozo n'akpalikwa ndi nchu-àjà na ndi-okenye ibibi ndu ndi-ozizi ahụ kama Chineke zipuru muo-ozizi ya igbochi ya, site n'iwele olu out-onye à mára áhà ya n'etiti ha ikwuchitere onu ndi n'eso uzọ ya.

Olu nke ndi-ozizi ahụ a kagwughi. A g'akpotakwa ha n'iru ndi-eze, igba-amà áhà nke Jisọs, na ikwuputa ihe ndia niile ha huro ma nukwa. Kama tutu ndi isi nchu-àjà na ndi okenye ndia arapu ha, ha tiri ha ihe ma nyekwa ha iwu ka ha ghara ikwu okwu ozo n'aha nke Jisọs. Ha rapuru nzuko ahụ n'eto Chineke na a guru ha dika ndi tozuru-oke ihu ahuhu n'ihia áhà ya di oke onu-ahia. Ha gakwara n'iru n'ozizi ha, n'ekwusakwa ozi ahụ n'ulo nso na n'ulo niile ebe a kporo ha. Okwu Chineke wee n'eto eto n'amubakwa. Ekwensu a kpaliwokwa ndi-isi nchu-àjà na ndi okenye izuru ndi ochi-agma nche ndi Rom n'olu igba amà-ugha na ndi n'eso uzọ ya zuru aru Jisọs n'ohi mgbe ha n'araru ura. Site n'okwu-ugha nka ha lere anya ikpuchi ezi-okwu ahụ niile; ma lee, site nakuku niile gburu-gburu ha ka otutu ihe-ngosi ha di ukuu nke nbilite n'onwu Jisọs n'asoputa. Ndi n'eso uzọ ya ji anya-ike n'ekwusa ya, n'egosiputakwa ihe niile nke ha huro ma nukwa, ma sitekwa n'aha Jisọs ha lukwara olu ihe-iribama ha di ukuu. Ha tukwasikwara obara Jisọs n'isi ndi jikere inara ya, mgbe e nyere ha ohere inwe ike megide Okpara Chineke.

A hụrụ m na aropụtara ndị mụọ-ozi nke Chineke inwe ezi nlekuru-anya, na ichekwa ezi-okwu ndịa dị nsọ, dika nkpa nke g'abụ ihe nkonye-aka nke ndị n'eso ụzọ Kraist n'ogbo niile.

Muo-nsọ dakwasiri ndi-ozi ahụ n'uzọ puru iche, bu ndi n'agba àmà nkporide a kporidere Jisọs n'obe, mbilite n'onwu na ilaghachi n'eluigwe ya — bu eziokwu ha di nkpa nke kwesiri ibu olileanya nke Izrel. Madu niile kwesiri ilegide Onye-nzoruta nke ụwà anya dika olileanya naani ha nwere, ma jeekwa ije nuzo ahụ nke Jisọs mehere site n'aja ahụ nke o ji ndu ya choo, ma debekwa iwu Chineke wee di ndu. A hụrụ m amamihe na idi mma nke Jisọs n'inye ndi n'eso ụzọ ya ike ka ha buru otu olo ahụ nke mere ndi juu jiri kpọ ya asi ma gbuekwa ya. Ha nwere ike e nyere ha megide olo niile nke Ekwensu. Ha mere ihe-iribama na ihe itu-n'anya ha site n'aha Jisọs, onye e mere ihere, ma sitekwa n'aka ndi nmehie gbue ya. Okpurukpu ihè na ebube gbara gburu-gburu n'oge onwu na nbilite n'onwu Jisọs nke mere ka ezi-okwu ndia buru ihe n'adighi anwu-anwu, na Jisọs bu onye-nzoruta nke ụwà.

Isi Nke 13—Ọnwụ Nke Stiven

Ndị n'eso ụzọ ya mbara nke ukwu na Jerusalem. Okwu Chineke gakwara n'iru, ọbuna ọtụtụ ndị nchụ-àjà rubere okwukwe a isi. Stiven, onye juputara n'okwukwe, luru oke ọlụ-ebube di ichde-iche na ọtụtụ ihe iribama n'etiti ndi madu. ọtụtụ madu were iwe; n'ihia na ndi nchụ-àjà n'echeghari site na omenala ha, na sitekwa na ọchuchụ-aja na onyinye ha di iche-iche, ma n'anarakwa Jisọs dika àjà ukwu ahụ. Stiven, site n'ike nke eluigwe, tara ndi nchụ-àjà na ndi okenye uta, ma buliekwa Jisọs elu n'iru ha. Ha a pughikwa iguzogide amamihe na ike ahụ nke o ji ekwu okwu, ma mgbe ha huru na odighi ihe ha puru ime megide ya, ha zuru ndi g'agba àmà -ugha megide ya na ha nuru mgbe o n'ekwulu megide Mosis ma megidekwa Chineke. Ha kpaliri ndi madu, ma dokpurukwa Stiven, ma, sitekwa n'onu ndi àmà-ugha, ha boro ya ebubo ikwugide ulo-nsọ na iwu. Ha gbara àmà na ha a nuwo ri mgbe o n'asi na Jisọs onye Nazaret g'emebi omenala ha nke Mosis nyere ha.

Ndi niile noduru ala n'ochekpe megide Stiven huru ihe nke ebube Chineke n'iru ya. Iru ya nwupuru ihe dika iru nke muo-ozu. O biliri oto juputakwa n'okwukwe na Muo-nsọ, ma, sitekwa na ndi-amuma, o kowaputara ha rue oge obibia Jisọs, onwu nke obe Ya, nbilite n'onwu na nlaghachi eluigwe ya, ma gosikwa ha na Onyenwe-anyi e bighi n'ulo e ji aka wue. Ha fere ulo nsọ ofufe. Ihe obula e kwuru megide ulo nsọ ha n'agbajuputa ha n'iwe nke ukwu kari nke a si na ekwugidere Chineke. Muo nke Stiven ka a kpasuru site n'iwe nke eluigwe mgbe o tiri nkpu megide ha n'ihia omume ojoo ha, na ebighi-ugwu nke obi ha. Unu n'emegide Muo-nsọ mgbe niile. Ha n'edebe iwu niile nke omenala, mgbe obi ha juputara n'oruru, na ihe ojoo di iche-iche. Stiven kpoturu uche ha ga na nmehie nke Nna ha n'ikpagbu ndi amuma, na asi ha, unu egbuwo ha bu ndi gosiworo ihe banyere obibia nke Onye ezi-omume ahụ, nke unu onwe unu bukwa ndi rara ya nye ma gbuekwa ya. Ndi isi nchụ-àjà na ndi ochichi ka a kpasuru iwe, mgbe e kwuputara ezi-okwu ahụ n'uzo putara ihe; ma ha gbara oso dakwasị Stiven. Ihe nke eluigwe wakwasiri ya, ma dika o weliri anya ya elu lekwasị eluigwe, e nyere ya ohuu nke ebube Chineke, ka ndi muo-ozu na erughari kwa gburu-gburu ya. O wee tie-mkpu n'oke-olu si, lee, a nam'ahụ ka e mehere eluigwe na nwa nke madu na eguzokwa n'aka nri nke Chineke. Ndi ahụ a choghi inu ihe o n'ekwu. Ha tipuru mkpu n'oke-olu, mechikwa nti ha, ma gbakuru ya n'otu, wee tupu ya n'azu obodo ma tua ya nkume. Stiven wee gbue ikpere n'ala, tie mkpu n'oke-olu si, Onyenwe-anyi, atukwasila nmehie nka n'isi ha.

A huru m na Stiven buuru onye di ike nke Chineke, nke a kpolitere n'uzo puru iche imejuputa onodu di mkpa n'ime nzuko. Ekwensu nuru onu nmeri mgbe a tugburu ya na nkume; n'ihia na o matara na ndi n'eso ụzọ Jisọs g'eri uju nke ukwu na nfu di otua. Ma onu nmeri nke Ekwensu diiri mkpirimkpi; n'ihia na otu onye n'eguzo nogbakọ ahụ, nke n'elegide onwu Stiven, onye Jisọs g'ekpuhere onwe Ya. Obu ezie na o tinyeghi aka n'itu Stiven nkume, kama o kwenyere n'onwu ya. Sol nwere onu-okwu n'obi n'ikpagbu nzuko

Chineke, n'achụ ha, n'ejidekwa ha n'ụlọ ha dị iche-iche, n'enyefekwa ha na ndị g'egbu ha. Ekwensu jiri Sọl n'alu ọlụ pụtara ihè. Kama Chineke puru ibibi ike Ekwensu, ma topukwa ndị niile Ekwensu dubara n'agbu. Sọl nwere ezi nmuta, ma Ekwensu ji nmeri n'etinye amamihe ya niile n'ọlụ iji nye aka na omume nke nnupu-isi ya megide Okpara Chineke, na ndị niile kwere na ya. Kama Jisọs hoooro Sọl dika ugbo eji ekwusa áhà Ya, iji gbaa ndị n'eso ụzọ Ya ume nọlụ ha, na karikwa idochi onodu Stiven. Sọl bu onye di ukuu n'anya ndi Juu. Onu-okụ nke obi ya na nmuta ya di ha mma, ma burukwa ihe egwu nye ndi n'eso ụzọ ya.

Isi Nke 14—Mgbanwe Nke Sọl

Ka Sọl n'ejie Damaskos n'ejidekwa akwukwo nyere ya ikike ijide ndi nwoke m'obu ndi nwanyi n'ekwusa Jisos, ma dokputa ha Jerusalem, ndi muo-ojoo ji onu-nmeri n'agba ya gburu-gburu. Ma ka o n'ejie, n'otu ntabi-anya ihe sitere n'eluigwe nwue gburu-gburu ya, nke mere ka ndi muo-ojoo ndia gbafusia, ma meekwa ka Sol daa-nala ngwa-ngwa. O nuru olu nke n'asi, Sol, Sol, gini mere i ji wee n'akpagbu m? Sol juru si, I bu onye, Onye nwem? Ma Onyenwe-anyi siri, Mu onwe m bu Jisos onye gi onwe gi n'akpagbu. O bukwu ihe siri ike ka ikpo ukwu gi na nkume. Mgbe ahụ Sol mara jiji ma sitekwa n'oke ujo wee si, Onyenwe m, obu gini ka I chorọ ka m mee? Onyenwe-anyi siri ya, bilie ma jee n'ime obodo, a gagwakwa gi ihe n'ighaghi ime.

Ndi-ikom n'eso ya nokwa n'ekwughi okwu obula. Naani na ha n'anụ olu, ma ha a hughi onye obula. Mgbe ihe ahụ gabigara, na Sol bilitere oto, wee meghee anya ya abua, kama o hughikwa madu obula. Ebube sitere na ihe nke eluigwe e mewo ka o kpue-isi. Ha wee jide ya n'aka, duru ya rue Damaskos, ebe o noro abali-ato n'ahughi uzo, n'erighikwa ihe oriri m'obu ihe-onuonu. Onyenwe-anyi wee ziga muo-ozu ya nye otu n'ime ndi ahụ Sol bu n'obi idokpuru, wee kpanyere ya uka na ohu ka o jee n'otu uzo-ama a n'akpo Streti, ma ju ajuju n'ime ulo nke Judas banyere otu-onye a n'akpo Sol nke Tasiq, n'ih na lee, o n'ekpekwa ekpere, na o huwokwa na ohu otu nwoke aha ya bu Ananias ka o n'abata, nke n'atukwasikwa ya aka, ka o wee hu uzo.

Ananais turu egwu na eleghi anya na okwua ezighi ezi, o wee malite ikwusara Onyenwe-anyi ihe o nuro banyere Sol. Ma Onyenwe-anyi gwara Ananais, jee n'uzo gi; n'ih na o bu ugbo nke a roputara nye m, iburu aha m rue ndi Jentail, na ndi-eze, na umu IZrel kwa. N'ih na a ga m egosi ya otutu ahuhu nke n'oghaghi ihu n'ih aha m. Ananais wee soro ntuzi aka niile nke Onyenwe-anyi, wee banye n'ulo ahụ, n'atukwasikwa ya aka n'isi ya, wee si, Nwannem-nwoke Sol, Onyenwe-anyi, obuna Jisos, onye zutere gi n'uzo ka I n'abia, e zitewo m, ka iwe hu uzo, burukwa onye e mejuputara na Muo-nsọ.

N'otu-oge ahụ Sol huru uzo, ma biliekwa, e wee meekwa ya baptizim. O wee kwusaa Kraist n'ime ulo ikwu niile, na o bu Okpara Chineke. Ndi niile nuru ya turu egwu nke ukwu; na- ajukwa si, Nka o bugh onye ahụ nke n'ebibi ndi niile n'ekwusa aha ahụ na Jerusalem? Ma biakwa ebe a n'out-uche ahụ, bu ijide ha kpugara ha ndi-isi nchu-aja. Ma Sol bara uba na ike werekwa anya-ike, n'agwa ndi Juu okwu. Ndi a banyere na nsogbu ozo. Sol koputara ije ya niile site n'ike nke Muo-nsọ. O were onye obula anya banyere onodu Sol megide Jisos, na onu oku nke obi ya ichoputa na, inyefe ha n'aka onwu bu ndi niile kwere na aha ya. Olu-ebube nke mgbanwe ya mere ka o wee otutu madu anya na Jisos bu Okpara nke Chineke. Sol kowaputara ije ya, na dika o naara akpagbu ndi madu rue onwu, na etinyekwa n'ulo nkporo, ndi nwoke na ndi nwanyi ka o n'ejie Damaskos, n'otu ntabi anya ihe di oke-egwu nke sitere n'eluigwe nwuru gburu-gburu ya, nke Jisos gosikwara ya onwe ya, ma

zikwa ya ihe na ya bụ Ọkpara Chineke ahụ. Ka Sọl ji olu-ike na ekwusa Jisọs, ọ bụkwa nhuku siri ike n'onwe ya. O nwere ezi amamihe nke akwụkwọ-nsọ, ma mgbe o chegharisiri ihe nke Chineke waputara n'okwu amuma niile banyere Jisọs, nke nyere ya ike ikwuputa ezi-okwu ahụ n'uzọ were anya, na idozi okwu Chineke arọghariri n'uzọ ọbụla. Site na nnọyere nke Mụo-nsọ, ọ g'ejiri ụzọ were anya na ike kpọrọ akọ n'uche ndi n'ege ya nti site kwa n'olu nke amuma niile biarue n'oge ọbibi nke mbu nke Kraist, wee gosikwa ha n'akwụkwọ-nsọ e mezuwori, nke metutara nhuju-anya nke Kraist, onwu na nbilite n'onwu ya.

Isi Nke 15—Ndị Juu Kpebiri Igbu Pọl

NDỊ isi nchụ-àjà na ndị n'achi achi jupụtara n'ikpọ-asi megide Pọl, ka ha hụrụ nhuku nke amamihe ya. Ha hụrụ na o ji anya-ike n'ekwusa Jisọs, n'emekwa ihe-iribama di iche-iche n'aha ya, na otutu igwe madu n'añakwa ya nti, n'echegharikwa site na ndu nke omen'ala ha, ma n'elekwa ha anya dika ndi ahụ gburu Jisọs Okpara Chineke. A kpasuru ha iwe, ha gbakokwara ituputa atumatu ihe kwesiri ka e mee iji menyua ogbaghara ahụ. Ha kwekoritere na uzọ kachasi udo ime nka bu iwepu ndu Pọl. Ma Chineke matara ebum n'obi ha, O wee zipu ndi muo-ozi ichegide ya, ka o wee di ndu luzue olu ya, ma takwa ahuhu n'ihia ahia Jisọs.

E mere ka Pọl mara na ndi Juu na achọ ndu ya. Ekwensu duru ndi Juu n'ekweghi-ekwe ichegide onu uzọ-ama niile nke Damaskos ehihe na abali, ka o g'abu na mgbe Pọl n'agabiga onu-uzọ ama ndi ahụ; ha ga egbukwa ya n'otu mgbe ahụ. Ma ndi n'eso uzọ ya n'ime abali, tinyere ya n'ime ekete ma tuda ya site n'azu-mgbidi. N'ebia ihere mere ndi Juu n'odida ha, ebum n'obi nke Ekwensu ka e merikwara. Ma Pọl jere na Jerusalem ijikota onwe ya na ndi n'eso uzọ Kraist; kama ujo di ha n'ebe o no. Ha e kwenyeghikwa na O buruwo onye n'eso uzọ Kraist. Ndu ya ka ndi Juu churo na Damaskos m'obuna umunna nke aka ya a nabataghikwa ya, kama Banabas kpotaara ya ndi-ozi, ma koputara ha otu o si hu Onyenwe-anyi n'etiti uzọ na o kwusawo kwa ahia Jisọs na Damaskos.

Kama Ekwensu n'akpali ndi Juu ila ndu Pọl n'iyi, ma Jisọs duru ya odu ka o rapu Jerusalem. Ma mgbe o jere obodo ndi ozọ ikwusa ahia Jisọs, n'emekwa ihe-iribama di iche-iche, otutu madu cheghari-kwara, ma mgbe a gworo otu nwoke bu onye daworo ngworo mgbe niile, otutu igwe madu ndi n'efe arusi putara ichuru ndi n'eso uzọ Kraist aja. Pọl were iwe, ma gwakwa ha na ha onwe ha bukwu madu ibe ha, na o bukwu naani Chineke onye keworo eluigwe n'uwà na oke osimiri, na ihe niile di ya n'ime ka ha g'efe. Pọl buliri Chineke elu n'iru ha; kama ha e kwenyeghi ka o gbochie ha. Mgbe ahụ bu nke mbu ha n'anụ banyere inwe okwukwe na ezi-Chineke nke okike, obuna ife Ya ofufe na nsọ nke ruru Ya, ka a n'etinye n'uche ha ma mgbe ha na ana Pọl nti, Ekwensu na arugidekwa ndi Juu n'ekweghi-ekwe no nala ndi ozọ isogbu Pọl na ilalu olu-oma niile a luru site n'aka ya. Ndi Juu kpaliri ogbaghara, ma mnyekwa oku n'echiche ndi ahụ n'ekpere arusi site n'igba ama -ugha megide Pọl. Ugbua anya-oma ahụ na obi-oma ndi madu ghoro ikpo asi, na ndi ahụ jikeworo ife ndi n'eso uzọ Kraist ofufe nwa-oge nta gara-aga, turu Pọl nkume, ma kpuru ya pua n'azu obodo, n'echi na o nwuwo. Ma dika ndi n'eso uzọ Kraist n'eguzogide Pọl, n'erikwa uju n'ihia ya, ha nurikwara onu mgbe o biliri, ma sorokwa ha banye n'ime obodo.

Ka Pọl n'ekwusa Jisọs, otu nwanyi nke nwere muo n'agba afa, wee soro ha, n'eti mkpu, ndi ikom ndia bu ndi-oru nke Chineke onye kachasi ihe niile elu, nke n'ezikwa anyi uzọ nzoputa. Otua ka o sogidekwara ndi n'eso uzọ ya otutu ubochi. Kama nka gburu Pọl

mgbu n'obi; n'ih i na iti mkpu nke nwanyị a n'ewepu akọ-n'uche ndi madu site nezi-okwu ahụ. Ebu m n'obi Ekwensu na-iduru nwanyị a ime nka bu itinye ida-mba n'obi ndi madu, na ime ka olu ndi-oz i ahụ ghara inwe nhuku obula. Ma nka kpaliri muo nke Pol, o wee tugharia n'ebe nwanyị ahụ no, wee si muo ahụ n'adighi ocha, a na m enye gi iwu n'aha Jisosh Kraist ka i si n'ime ya puta, ma muo ahụ n'adighi ocha natara iba-mba ahụ, wee rapu ya.

O masiri ndi nwe ya na o n'eti mkpu n'eso kwa ndi n'eso uzọ Krasit n'azu; ma mgbe muo-ojoo ahụ rapuru ya, ka ha hukwara ya dika onye n'eso uzọ Kraist nke dikwa ume-ala n'obi, ha were iwe nke ukuu. Ha a kpakowori otutu ego site n'igba afa ya, ma ugbua olileanya nke uru ha n'erite a gabigawo. E meriwokwa ebun n'obi Ekwensu; kama ndi oru ya jidere Pol na Sailas, dokpuru ha rue na ogbo-ahia, ruekwa n'iru ndi n'achi achi, na ndi ok'ikpe, n'asi, ndi-ikom ndi Juu ndia n'esogbukwa obodo anyi nke ukuu. Mgbe ahụ igwe madu ahụ biliri megide ha, ndi ok'ikpe dowakwara uwe ha, wee nye iwu ka e tie ha ihe. Ma mgbe apiasiri ha otutu ihe, ha tinyere ha n'ulo nkporo, n'enyekwa onye-isi ulo nkporo iwu, ka o chebe ha nke-oma, onye ahụ, mgbe o natara iwu di otua, o tinyere ha n'uso ulo nkporo ma gbachiekwa ukwu ha abua n'igodo. Ma ndi muo-oz i Chineke sokwara ha n'ime ulo-nkporo ahụ. Nkporo a turu ha bu n'otuto nke Chineke gosikwa ndi madu na Chineke nokwa n'ime olu ahụ, n'anonyekwara ndi-oru ya O roputaworo, na mgbidi ulo nkporo puru ima jijiji, na obuna okporo-igwe ha di ike ka ya onwe ya puru imeghe.

N'etiti abali Pol na Sailas kpere ekpere buakwa abu-otuto nye Chineke, ma n'otu ntabi anya ala-oma jijiji di ukuu mara, nke mere ka ntoala ulo nkporo ahụ kwaa eneke; a hukwara m na muo-oz i nke Chineke toghapuru agbu madu nile n'out-oge ahụ. Onye nche ulo nkporo biliri ma tua-egwu nke ukuu mgbe o huru na onu-uzo niile nke ulo nkporo ghere oghe. O chere na ndi nkporo niile a gbapusiwori, nke bu na a ghaghi ita ya ahuhu nke onwu. Ma mgbe o choro igbu onwe ya, Pol tiri-mkpu n'oke-olu, si, Emerukwala onwe gi aru obula, n'ih i na anyi niile no n'ebeta. Ike nke Chineke bara n'obi onye nche ulo-nkporo ahụ. O wee kpoo-ok u ka ewetara ya oku, o wee gbaba n'ime, n'atu egwu, o wee daa n'ala n'iru Pol na Sailas, wee kputa ha, n'asi, ndi nwe m, gini ka m n'aghaghi ime ka e wee zopotam? Ha wee si ya, kwere na Onyenwe-anyi Jisosh Kraist, a ga azopotakwa gi onwe gi na ezi-n'ulo gi. Onye-isi ulo-nkporo ahụ wee kpokota ezi-n'ulo ya niile, Pol we kwusara ha Jisosh. Obi onye-isi ulo-nkporo ahụ ka e jikotara na nke umunna ndia, o wee sachaa onya nke ihe e tiri ha, e wee meekwa ya, na ezi-n'ulo ya niile baptizim n'abali ahụ. O wee weta ihe-oriri che n'iru ha, ma nurikwa onu, na ekwerekwa na Chineke ya na ezi-n'ulo ya niile.

Ozi a di-ebube gbasara ebe niile bu ike olu-ebube nke Chineke nke putaworo ihe site n'imeghe onu-uzo ulo-nkporo niile ndia, na nchehari na baptizim nke onye-isi ulo-nkporo na ezi n'ulo ya. Ndi n'achi achi nuru ihe ndia, wee tua-egwu, ma zigakwara onye-isi ulo-nkporo ahụ ozi, ka o rapu Pol na Sailas ka ha laa. Kama Pol juru irapu ulo-nkporo ahụ n'uzo nzuzo. O wee si ha, ha tiri anyi ihe n'iru oha madu n'amaghi kwa anyi ikpe obula,

ebe anyị bụkwa ndị Rom, ha tinyekwara anyị n'ụlọ nkporo; ma ugbua ha n'ezipụ anyị na nzuzo? N'ezie, a gaghị eme ya otua mọlị; kama ha onwe ha g'abiakwa, ma kpọputa anyị. Pọl na Sailas achọghị ka ọlụ-ebube nke Chineke putara ihè otua bụrụ ihe e kpuchiri ekpuchi. Ndị ozi kọwara ihe ndia nye ndị ok'ikpe ahụ; ha wee tịa egwu mgbe ha nụrụ na ha bụ ndị Rom. Ha wee bia riọ ha kpọputakwa ha, ma riọkwa ha ka ha si n'obodo ha pụ.

Isi Nke 16—Pọl Jere Leta Jerusalem

N'oge n'eteghi anya mgbe Pọl chegharịsiri, o jeruru Jerusalem, wee kwusaa Jisọs, na ebube nke amara Ya. O korọ akụkọ ihe-iribama nke nchehari ya, nke kpasuru ndi nchụ-àjà , na ndi-isi iwe, ha wee chọọ iwepụ ndụ ya. Ma ka ndụ ya buru ihe a zoputara, Jisọs biakutere ya ọzọ na oḣụu mgbe ọ n'ekpe ekpere, n'asi ya, mee ngwa-ngwa pua na Jerusalem; n'ihia na ha agaghị anabata àmà gị banyere m. Pọl riosiri Jisọs aririọ ike, n'asi, Onyenwem, ha matara na a turu m ha mkporo tiekwa ha ihe n'ulo ikwu niile bu ndi niile kweworo na gị obuna mgbe a wusiri obara oru gị Stiven, e guzogidekwaram ha n'akuku na nkwenye n'onwu ya, n'ejidekwa uwe ndi gburu ya. Pọl chere na ndi Juu nke Jerusalem agaghị emegide ogbugba-àmà ya; na ha g'echeta na mgbanwe ukwu nka di n'ime ya bu naani ike nke Chineke puru iluputa. Kama Jisọs sirị ya, Pua, n'ihia na m g'eziga gị ebe di anya n'àlà ndi mba-ozo.

Mgbe Pọl n'anoghiakwa na Jerusalem ka o dere otutu akwukwo ozi nye ebe di iche-iche, n'akowa ihe o huporo, n'agbakwa àmà sirị ike; kama ufodu madu gbaliri ibibi nhuku nke akwukwo-ozi ndia. Ha kwenyere na akwukwo ozi ya ha rijuru afo ma dikwa ike; kama na mbinyere onwe ya na anu-aru n'etiti ha adighi ike, obuna okwu-onu ya ka a n'akpokwa ihe efu.

A huru m na Pọl buuru nwoke nwere oke-nmuta, na amamihe ya na omume ya n'adoro ndi n'ege ya nti. Otutu ndi nwere nmuta nwere nmasi na amamihe ya, obuna otutu ha kwenyekwara na Jisọs. Mgbe obula o no n'iru ndi-eze n'etiti ogbakọ ukwu, o n'awuputa nkwalu-okwu ndia n'arugide ndi niile n'ege ya nti. Nka n'akpasu ndi nchụ-àjà na ndi okenye iwe. Pọl n'adi na njikere mgbe niile ibanye na ntughari uche di omimi n'agakwa n'iru idoro ako n'uche ndi n'ege ya nti, rue n'ogo nghota dikasiri elu, ma kowaputakwa omimi nke iba uba nke amara Chineke, n'egosikwa ha ihe itu-n'anya nke ihunanya Kraist. Ma sitekwa n'uzo di mfe o g'abiarukwa na nghota nke ndi di ala, ma sitekwa n'uzo dikasiri ike na akowaputa ihe ya onwe ya gabigaworo, nke mere ka ha chosie ike ibu ndi n'eso uzo Kraist.

Onyenwe-anyi kpuheere Pọl na o ghaghị ijeru Jerusalem ozo; na a g'eke ya agbu n'ebe ahụ na o g'ahujukwa anya n'ihia ahia ya. Ma o bu ezie na o bu onye-nkporo otutu oge, ma Onyenwe-anyi na ebukwa olu ya ahụ puru iche n'aga n'iru site n'aka ya. Agbu nke Pọl g'agu uzo a g'esite na ya mee ka a mara ihe banyere Kraist, ma site otua nye Chineke otuto. Dika e zigara ya site n'obodo rue obodo ozo n'ihia ikpe ya ikpe, o gbara aaà banyere Jisọs, na ihe omume di iche-iche gbasara nchehari ya ka o kowaputara n'iru ndi-eze, na ndi ochichi, ka ha ghara ino na anughi àmà banyere Jisọs.

Imerime madu kwenyere na ya ma nuriakwa n'aha ya. A huru m na e mejuputara ebum n'obe nke Chineke n'ime ije Pọl n'elu osimiri, ka ndi nokwa n'ugbo miri ahụ gbaa

àmà ike nke Chineke site n'aka Pọl, n'otu aka ahụ kwa ka ndị n'ekpere arụsị wee nūrụkwa áhà nke Jisọs, ma būrụkwa ndị e mere ka ha chegharia site n'ozizi ya, sitekwa n'ihụ ihe-iribama niile nke ọ lūrụ. Ndị eze na ndị-ọchịchị ka ibobo nwụkwara n'arụ site n'ike nke ntugharị uche ya, ma dika, site n'ọnu-ọku nke obi na ike nke Mụo-nsọ, o kwusara Jisọs, ma kọwapụtakwa ọtụtụ ihe dị iche-iche metụtara ndụ ya, omuma-ikpe nke uche rụgidere ha na Jisọs bụ Ọkpara nke Chineke, ọbuna mgbe ọ n'ejụ ụfọdụ anya ka ha n'ege okwu Pọl, otu onye tipurụ mkpu, si, ọ fọdurụ ntakiri ihe ka irugide m ibụ onye n'eso ụzọ Kraist. Ma ha chere na n'oge ọdị niru ka ha g'echebara uche n'ihè ha nūrụ. Ekwensu wee were ohere nke itu-nchichi ahụ, ma dika ha lepuru ohere-oma ahụ anya mgbe e mere ka obi ha dị nro, o funariri ha ebighi-ebi. Obi ha biara sie-ike karisia.

E gosiri m ọlụ nke Ekwensu na ọ malitere site n'ikpuchi anya nke ndị Juu ka ha ghara inabata Jisọs dika Onye-nzọpụta ha; ọzokwa, n'iduru ha, site n'anya uku n'ihì ọlụ-ebube ya dị iche-iche, iwere ndụ ya. Ekwensu bara n'ime otu ndị n'eso ụzọ ya, ma durukwa ya irara ya nye n'aka ha, ha wee kpogbue Onye-nwe ndụ n'ebube. Mgbe Jisọs bilisiri site n'onwu, ndị Juu tụtawasiri nmehie n'elu nmehie ka ha n'achọ ikpuchi ezi-àmà nke mbili n'onwu ya, site n'iji ego zuta ndị nche nke Rom ka ha gbaa àmà-ughà. Kama mbilite n'onwu nke Jisọs ka e mesiri ezi-okwu ya ike kari sitekwa na mbilite n'onwu nke ọtụtụ ndị-àmà ndị sokoro Ya bilie. Jisọs biakutere ndị n'eso ụzọ ya, na igwe madu kariri nari ise n'otu oge, ọbuna mgbe ndị ahụ soro ya bilikọọ biakutekwara ọtụtụ ndị madu n'ekwuputa na Jisọs ebiliwori.

Ekwensu emewori ka ndị Juu nupuru Chineke isi, site n'ijụ inara Ọkpara ya, na sitekwa n'igwachu aka ha n'obara ahụ dikari oke ọnu-ahia n'ikpagide ya n'obe n'agbanyeghi ihe ngosi siri-ike na Jisọs bụ Ọkpara Chineke, Onye-ngbaputa nke ụwà; ha gburu ya, n'adighi mgbe ha chorọ inara ihe ngosi ọbula n'ikwenyere Ya. Naani olile-anya ha na nkasi-obi ha, dika nke Ekwensu mgbe ọ dasiri, bụ ijisike merie Ọkpara Chineke. Ha nọgidere n'igba mgba okpuru ha site n'ikpagbu ndị n'eso ụzọ Kraist, na igbu ha. Ọ dighi ihe dara ụda-ọjọọ na ntị ha kara áhà Jisọs onye ahụ ha kpogideworo n'obe; ha kpebikwara na ha a gaghi anuru nkwuputa ọbula banyere Ya. Dika n'okwu banyere Stiven, mgbe Mụo-nsọ sitere n'ọnu ya kọwaputa ihe ngosi di-ebube o ji buru Ọkpara Chineke, ha mechiri ntị ha ka ha gharakwa ighota. Ọbuna mgbe ebube nke Chineke kpudoro Stiven, ha tugbukwara ya na nkume. Ekwensu jidesiri ndị ahụ gburu Jisọs ike. Site n'olu-ọjọọ ha niile, e werewo onwe ha nye n'aka ya dika ngwa-ọlụ, o sitekwara n'aka ha n'alụ ọlụ nsogbu na nkpasu iwe nye ndị kwere na Kraist. O sitere n'aka ndị Juu lụ ọlụ ikpali ndị mba ọzọ megide áhà Jisọs, megidekwa ndị niile n'eso ya, ma kwerekwa n'aha ya. Kama Chineke zigara ndị mụo-ozì ya igba ndị n'eso ụzọ ya ume banyere ọlụ ha, ka ha nwe ike ikwuputa ihe ndị ha hụworo ma nuka, ma n'ikpeazu, nime nnogidesike ha, werewa ọbara ha kaa ogbugba-àmà ha akara.

Ekwensu ñuriri oñu na o jisiri ndi Juu ike n'onyanya. Ha gakwara n'iru n'omume ha n'abaghi uru obula, n'ochuchu-aja ha na ukpuru ha. Ka Jisos kwu n'elu obe, wee tie mkpu, o gwuwo, akwa mgbochi nke ulo-nsọ gbawara abua, site n'elu rue ala, n'igosiputa na Chineke agaghikwa ezute ndi nchu-aja n'ime ulo-nsọ, inara aja ha na omenala ha; na igosikwa na a kutuwo mgbidi nkewa ahụ nke di n'etiti ndi Juu na ndi mba ozọ. Jisos e nyewo onyinye nke onwe ya n'ihia mba abua ndia, oburukwa na a zoputara madu m'oli, mba abua ndia aghaghi ikwere na Jisos dika naani onyinye diri nmehie, na onye-nzopotanke uwa.

Mgbe Jisos kwu n'elu obe, dika onye agha ji ube mapuru ya akuku, obara na miri putara, na uzọ nsoputa abua were anya, otu okpo nke obara na okpo ozọ nke miri di ocha. Obara ahụ ka eji a sacha nmehie niile nke ndi kwere n'aha Ya. Miri ahụ nochitere anya miri nke ndu ahụ nke e nwetara sita na Jisos inye ndu n'onye ahụ nke kwere.

Isi Nke 17—Oke Ndapụ Ahụ Site N'okwukwe

E wee buru m gaa n'iru rue oge mgbe ndị na ekpere arusi kpagburu ndị nke Kraist, ma gbue kwa ha. Ọbara soro dika iyi miri. Ndị a maara ahà ha, ndị nwere nmụta, na madu obula ozo, ka e gburu n'enweghi obi-ebere. Ezi-nulo ndi bara ogaranya ka e mekwara ka ha daa ogbenye n'ihia na ha a rapughi okpukperechi ha. N'agbanyeghi nkpagbu na nhuju-anya niile ndi nke Kraist ndia nagidere, ha e wedaghi ogo nke okwukwe ha. Ha debere okpukperechi ha ocha. A huru m na Ekwensu nuriri onu n'elu nhuju-anya niile nke umu Chineke. Ma Chineke legidere ma kwenyekwa n'onwu nke umu ya ndi kwesiri ntukwasi obi, ma ndi nke Kraist biri ndu n'oge ahụ di oke egwu ka Ọ hukwara n'anya nke ukwu; n'ihia na ha noro na njikere ita ahuhu n'ihia Ya. Nhuj-anya obula nke ha nagidere mubakwara ugwo-olu ha n'eluigwe. Kama o bu ezie na Ekwensu nuriri onu n'ihia na ndi nsota tara ahuhu, ma o jughi ya afo.

Ọ choro ituru uche na anu-aru uka. Nhuj-anya niile ndi nke Kraist ndia nagidere duuru ha biarue nso onyewe-anyi, ma durukwa ha ihurita onwe ha n'anya, ma kpatakwa ha itu ujo imehie ya. Ekwensu nwere nmasi iduru ha imehie Chineke; ka ha wee tufue ike ha, ndidi ha na nguzosike ha. Ọ bu ezie na e gburu nnukuru nnu madu, kama ndi ozo na etolitekwara iwere onodu ha. Ekwensu huru na o n'etufu ndi nke ya, n'ihia na o bu ezie na ha tara ahuhu nke nkpagbu na onwu, kama ha bu ndi e chekwara n'ime Jisos Kraist, ibu ndi nke ala-eze ya, na oturu ukuru ya niile ilu ogo nke oma megide ochichi nke Chineke, ma kwatuekwa nzuko ya. O duru ndi ahụ n'ekpere arusi inakwere ufodu n'ime okwukwe nke ndi nke Kraist. Ha koro ikwenye n'onwu nke obe na nbilite n'onwu nke Kraist, n'enweghi ngbanwe nke obi, ma nwe nchekube ijikota onwe ha na ndi n'eso uzo Jisos. O bu oghom di egwu nye nzuko!

Nka bu oge ihe ngbu nke ako-n'uche. Ufodu chere na o buru na ha ga- eweda onwe ha ma jikotakwa onwe ha na ndi ahụ n'ekpere arusi bu ndi n'anarawo ufodu okwukwe nke ndi nke Kraist, o gabu uzo ncheghari ha. Ekwensu n'achọ imeru ukuru nke akwukwo nsota. N'ikpeazu a huru m ka e wedara ogo ya, na ndi n'ekweghi-ekwe n'ejikotakwa onwe ha na ndi nke Kraist. Ha a buruworu ndi na efe arusi, ma o bu ezie na ha na-si na ha bu ndi nke Kraist, ha webatakwa ikpere arusi ha. Ha gbanwere naani ihe ndia ha n'efe ofufe, idi n'oyiyi nke ndi nsota, na obu n'oyiyi nke Kraist, na nke Meri nne Jisos. Ndi nke Kraist jiri nwayo jikota onwe ha na ha, na okpukperechi nke ndi nke Kraist ghoro ihe e meruru emeru, ma nzuko tufukwara idi-ocha ya na ike ya. Ufodu juru ijiko-aka ha na ha ma chekwata idi-ocha ha, ma feekwa naani Chineke ofufe. Ha a kpoghi kwa isi-ala nye oyiyi ihe obula nke di n'eluigwe n'elu, m'obu nke di n'uwà n'okuru ya.

Ekwensu nuriri onu n'ihia odida otutu madu, ma kpaliakwa nzuko ahụ daworo ada ka o were aka ike rugide ndi niile g'edebe idi-ocha nke okpukperechi ha, ka ha nabata ememe

ha nke ife ihe oyiyi m'ọbụ itinye ha n'aka ọnwụ. Ọkụ nke mkpagbu ka a mụnyekwara ọzọ megide ezi nzukọ nke Jisọs Kraist, na e gbukwara nnukuru nnu madu na e meghi ebere.

E goziputara ya n'iru m n'uzọ di otua: usuu ndi na ekpere arusi buru okoloto jiri-nji nke ihe ndi e sere n'elu ya bu anyanwu, onwa na kpakpando. Ogbako ahụ dika ndi n'eyi egwu na ndi n'ewe iwe. Mgbe ahụ e gosikwara m ogbakọ ọzọ na ebu okoloto di-ocha nke e dekwasikwara n'elu ya, idi-ocha na idi nsọ diri Onyenwe-anyi. Iru ha ka a hukwara nnogidesike na nnoyere nke eluigwe. A huru m ndi ahụ n'ekpere arusi ka ha n'ejeru ha nso, ogbugbu di ukuu dikwa. Ndi nke Kraist gbazere n'iru ha, ma otu odi igwe ndi nke Kraist ahụ gbakokwara onu na ejidesikwa okoloto ahụ ike. Ka otutu n'ada, ndi-ozo na agbakuru kwa okoloto ahụ inochi onodu ha.

A huru m igwe ndi ahụ n'ekpere arusi ka ha na akparite uka n'ime onwe ha. Ha dara n'ime ka ndi nke Kraist rapu okwukwe ha, ha wee kwekorita n'ukpuru ozo. A huru m ha ka ha wedatara okoloto ha, wee jekuru ndi nke Kraist ahụ nogidesiri ike, ma choo ka ha nwe nkwekorita. Na nmalite, ochicho ha bu ihe a juru-aju n'uzo obula. Mgbe ahụ m we hu igwe ndi nke Kraist ahụ ka ha n'enwekwa ntughari-uche na nzuko ha. Ufodu siri na ha g'eweda okoloto ahụ, nakwerekwa ochicho ndia ma zoputa ndu onwe ha, ma n'ikpeazu ha puru inweta ike ibulite okoloto ahụ, kama iweda ya mgbe ahụ a huru m otutu n'ime ndi ogbakọ nke Kraist ahụ ka ha wedara okoloto ahụ, wee kekotakwa onwe ha na ndi ahụ n'ekpere arusi; obuna mgbe ndi ahụ n'anogidesike jidere okoloto ahụ, ma bulie ya elu ozo. A huru m ndi madu n'otu n'otu ka ha na arapu ogbakọ nke ndi n'ebu okoloto ahụ di-ocha, wee n'eso ndi ahụ n'ekpere arusi, n'ejikotakwa onwe ha n'okpuru okoloto ojii ahụ, ikpagbu ndi ahụ n'ejide okoloto ocha ahụ, ma otutu ka e gbukwara; n'agbanyeghi nka, okoloto-ocha ahụ ka e buliri-elu, obuna madu di iche-iche ka e wulitekwara elu inogide ya gburu-gburu.

Ndi Juu ahụ malitere nkpasu iwe nke ndi na ekpere arusi megide Jisọs, a gbaughị kwa na nsogbua. N'ime ulo ikpe ndi Juu onuma juru obi tiri mkpu, mgbe Paillet turu nchichi ima Jisọs ikpe-onwu. Ka obara ya di n'isi anyi na n'isi umu anyi. Agburu ndi Juu huru nmezu nke ajuo obubu onu a nke ha kpata n'isi onwe ha. Ndi n'ekpere arusi na ndi ozo a kporo ndi nke Kraist yikoro buru ndi iro ha. Ndi ahụ kporo onwe ha ndi nke Kraist, sitere na onu-oku nke obi ha n'ihie obe nke Kraist, n'ihie na ndi Juu kpogidere Jisọs n'obe chere na mgbe ha na enye ha oke ntaram'ahuhu ka o g'abu na ha n'eme ihe n'ato Chineke utu; ya mere otutu ndi Juu n'ekweghi-ekwe ka e gburu, e wee na-chugharikwa ndi ozo site n'otu ebe rue n'ebe ozo, ma n'atakwa ha ahuhu n'uzo niile di iche-iche.

Obara nke Kraist, na nke ndi n'eso uzo ya, ndi ha gburu egbu, nokwa n'isi ha, nke e letakwara ha site n'ikpe di oke egwu. Obubu-onu nke Chineke sokwara ha, wee buru ihe e ji eme okwu na ihe ikwa-emo nye ndi n'ekpere arusi ma nyekwa ndi nke Kraist. Ha buru ndi a juru aju, ndi e wedara n'ala na ndi a kporo asi, dika a ga asi na obubu-onu nke Ken

dakwasiri ha. Ma otu odi a huru m na Chineke kpuchitere ndia n'uzo di ebube, na o mere ka ha gbasaa n'akuku nile nke uwa, ka e wee hu ha di ka ndi e letara n'uzo puru iche site na obubu-onu nke Chineke. A huru m na Chineke a jurori ndi Juu di ka obodo; kama otu akuku n'ime ha dikwa ndi a g'eme ka ha dokaa ihe mgbochi ahụ di n'obi ha. Ufodu g'ahukwa na ihe e buru n'amuma e mezuwo banyere ha, na ha g'anarakwa Jisos di ka onye-nzoputa nke uwa, ma hukwa nmehie ukuu nke obodo ha n'iju Jisos, na ikpogide ya n'obe. Madu di-iche-iche n'etiti ndi Juu g'echgharikwa; kama di ka obodo, Chineke ajwo ha ebighi-ebi.

Isi Nke 18—Ihe- Omimi Nke Nmebi-Iwu

OBuworị atumatụ nke Ekwensu idoro echiche umu madu site n'ebe Jisọs nọ tukwasi ya na madu, na imebi nhazi nke onwe onye. Ekwensu dara n'atumatụ ya mgbe o nwara Okpara Chineke onwunwa. O meriri kariya mgbe o bikutere madu dara-ada. Ukpuru nke okpukperechi ndi nke Kraist ka e merukwara. Ndi Pop na ndi nchu-aja chekubere iwere onodu di elu, ma kuziekwara ndi madu ilekwasi ha anya igbaghara ha nmehie ha, kariya ha ilekwasi Kraist anya n'onwe ha. E zonariri ha akwukwo-nsọ, ka ha wee kpuchie eziokwu ndia niile ga-amà ha ikpe.

E duhiere ndi madu n'uzo niile. A kuziri ha na ndi Pop na ndi nchu-aja bu ndi nochitere anya Kraist, mgbe o bu ezie na ha nochitere anya Ekwensu; nke bu na mgbe ha na erudatarà ha, o bu Ekwensu ka ha n'efe. Ndi madu kporo oku ka e nye ha akwukwo nsọ; kama ndi nchu-aja letara ya dika ihe oghom ikwere ka ha nweta okwu Chineke ha g'agu n'onwe ha, ka o g'abu mgbe ha matara eziokwu, na nmehie ha g'aputa ihe. Eziri ndi madu ilekwasi ndi nduhie a, ma narakwa okwu obula nke sitere n'onu ha, dika okwu sitere n'onu Chineke. Ha jigidere ike nke uche madu nke naani Chineke kwesiri ijide. Na ndi obula nke nwara isoro ako-n'uche nke onwe ha, g'anata udi ikpo-asi ahụ nke Ekwensu na ndi Juu kporo Jisọs, obuna ndi nọ n'ochichi g'achokwa iwusi obara ha. E gosiri m otu oge mgbe Ekwensu meriri n'uzo puru iche. Imerime ndi nke Kraist ka e gburu n'uzo di oke egwu n'ihia na ha g'echekwa idi-ocha nke okpukperechi ha.

Akwukwo nsọ ka a kporo asi, a gbalikwara ime ka elu uwà ghara inwe okwu Chineke a nke di oke onu-ahia. E jiri iwu nke onwu aru-ufu machigide igu akwukwo nsọ, obuna akwukwo-nsọ niile a choputara ka a gbakwara oku. Ma a hukwara m na Chineke nwere nkpackara anya puru iche banyere okwu Ya. O chekwara ya. N'oge di iche-iche, naani akwukwo-nsọ ole na ole foduru, ma otu odi Chineke adighi ekwe ka okwu Ya fue. O buna n'oge ikpeazu, akwukwo-nsọ g'abu ihe a mubara ka ezi na ulo obula nwe ike inweta ya. A huru m na mgbe ofoduru naani akwukwo-nsọ ole nole, O buuru ihe oke onu-ahia na ihe nkasi-obi nye ndi n'eso uzo Jisọs a na kpagbu. A guru ya nuzo nzuzo, obuna ndi nwere ohere oma di elu dika nka huru ya dika ha nweworo nkparite uka ha na Chineke, na Okpara ya Jisọs, na ndi n'eso uzo ya kwa. Kama ohere oma nka a goziri agozi riri ndu otutu n'ime ha. Mgbe obula a choputara ha, a n'adokpuru ha site n'ebe ha n'agu okwu nsọ Chineke rue n'akwa nbipu-isi ha, ma o bu n'osisi a na e kedo ha, ma o bu n'ulo nkporo ebe ha g'anwu n'enweghi ire oriri.

Ekwensu apughi igbochi atumatụ nke nzoputa. A kpogidere Jisọs n'obe, nke O bilikwara ozo n'ubochi nke ato. O gwara ndi muo-ozu ya na o g'emekwa obuna onwu nke obe a na nbilite n'onwu ya buru akuko na odimma nke ya onwe ya. O bu nmasi ya ka ndi niile nwere okwukwe na Jisọs kwenye kwa na iwu niile metutara nchu-aja nke ndi Juu na

onyinye niile kwusiri n'onwu nke Kraist, m'oburukwa na o puru inuru ha ga n'iru, meekwa ka ha kwenye na iwu-iri Chineke sokoro Kraist nwua.

A huru m na otutu nyere onwe ha n'aghugho Ekwensu a. Eluigwe niile maliri n'iwe, ka ha huru iwu nsọ nke Chineke ka a zodoro ya ukwu. Jisos na usuu ndi eluigwe niile maara odidi iwu Chineke nke oma; ha matara na o gaghi agbanwe m'obu mebie ya. Onodu-ojoo nke madu kpatara iri-uju dikasi omimi na eluigwe, nke kpaliri Jisos ikwenye inwu n'ihhi ndi nmebi-iwu nsọ nke Chineke. Oburu na a puru imebi iwu ya, madu ka a puru izoputakwa n'abughi site n'onwu Jisos. Onwu Kraist emebighi iwu nke Nna ya; kama o mubara ya ma nyekwa ya nsopuru, na akwadokwa ige-nti n'ukpuru ya niile. A si na nzuko nogidere n'idi ocha na ikwesi ntukwasobi, Ekwensu agaghi enwe ike iduhie ha, ma duru ha izo ukwu na iwu nke Chineke. Site n'atumatu anya-ike nka, Ekwensu n'eti aka n'iru anya megide nto-ala ochichi nke Chineke n'eluigwe na n'elu uwà. Nnupu-isi ya mere ka a chupu ya site n'eluigwe. Mgbe o nupuru isi, n'icho izoputa onwe ya, o choro ka Chineke gbanwe iwu ya; kama Chineke gwara Ekwensu, n'iru usuu niile nke eluigwe, na iwu ya a dighi a gbanwe agbanwe. Ekwensu mara na O buru na o nwere ike ime ka ndi ozo mebie iwu Chineke na ndi ahụ a buruwokwa ndi nke ya; n'ihhi na onye mebiri iwu ya obula aghaghi inwu.

Ekwensu kpebiri iga n'irukwa kara. O gwara ndi muo-ozu ya na ufodu g'enwe ekworo megide iwu Chineke nke n'apughi imata ha n'onya nka; na iwu iri ahụ were anya nke oma na otutu madu g'ekwenye na ha n'adigidekwa; n'ihhi nka o ghaghi icho uzo imeru iwu nke anọ bu nke n'egosiputa Chineke nke n'adi ndu. O wee duru ndi nochitere anya ya inwa igbanwe ubochi-izuike, ma gbanwekwa naani iwu ahụ n'ime iri nke n'egosiputa ezi Chineke ahụ, bu onye mere eluigwe na uwà. Ekwensu gosiri ha mbilite n'onwu di ebube nke Jisos, ma gwakwa ha na site na mbilite ya n'ubochi nke mbu n'izu, na O gbanwere ubochi izuike site n'ubochi nke asaa bia n'ubochi nke mbu n'izu. Site n'uzo di otua Ekwensu jiri mbilite n'onwu ahụ mejuputa ebun n'obi ya. Ya onwe ya na ndi muo-ozu ya nuri oñu na okwu ugha nka ha doziri gara nke oma n'ebe ndi kporo onwe ha ndi enyi Kraist no. Ihe otu onye puru ile anya dika ihe ujo n'okpukperechi, nke ahụ ka onye ozo g'anara. Ugha ndia niile di iche-iche ka a g'anabata, ma werekwa inu-oku n'obi kpeputa ha. Uche nke Chineke nke e kpuhere n'uzo were anya n'ime okwu ya, ka e jiri okwu ugha na omen'ala kpuchie, nke a kuzikwara dika iwu nke Chineke. Ma o bu ezie na nduhie nka yiri ihe sitere n'eluigwe ka a g'eme ka e buru ya rue oge niile obuna rue kwa obibia abua nke Jisos, ma otu odi, obuna n'oge a niile nke okwu ugha na nduhie, o dighi mgbe Chineke no n'enweghi onye na agbara ya amà. Otutu ezi ndi-amà kwesiri ntukwasobi di, ndi n'edebe iwu niile nke Chineke n'oge niile nke ochichiri na nkpagbu nke nzuko.

A huru m na ndi muo-ozu juputara nihe itun'anya ka ha legidere nhuju-anya na onwu nke Eze nke ebube. Kama a hukwara m na o bughi ihe iju-anya nye usuu nke ndi muo-ozu na Onyenwe ndu na otuto, onye mejuputara eluigwe niile n'oñu na idi ukuu, ga agbaji ihe okike niile nke onwu, ma zopu ukwu site n'ulo mkporo ya dika onye meriri emer. O

burukwa na otu n'ime ihe omume ndia ka a g'ejì ụbọchị izuikere mara, o bụ nkpogide a kpogidere ya n'obe. Kama, a hụrụ m na ọdighị otu n'ime ihe omume ndia e doziri iji gbanwee m'ọbụ mebie iwu Chineke; kama ha na enye ngosi sikariri ike banyere agbanweghi agbanwe ya.

Ihe omume abua ndia nwekwara ihe e ji echeta ha. Site na isoko na nri anyasi nke Onyenwe-anyi, na achicha a nyawara na nkpuru nke vaini, anyi na egosiputa onwu nke Onyenwe-anyi rue mgbe o gabia. Site na idebe ihe ncheta nka, ebe niile nke nhuju-anya ya na onwu ya ka a n'akpolite ohuu na ako-n'uche anyi. Nbilite n'onwu Kraist ka a n'echeta site na iliko anyi na ya na baptizim, ma kulitekwa anyi pua site n'ili nke miri na n'oyiyi nke nbilite n'onwu ya, n'ime idi-ohuu nke ndu.

E gosiri m na iwu Chineke g'eguzosi ike rue ebigh ebi, ma dikwa n'uwà ohuu rue mgbe niile ebigh ebi. Na okike uwà, mgbe a toro nto-àlà nke uwà, umu Chineke lekwasiri anya obi-uto na olu aka nke Onye-okike, usuu nile nke eluigwe tikwara mkpu-onu. O bukwa mgbe ahụ ka a toro nto-àlà nke ụbọchị izuikere. Na nmechi nke ụbọchị isii nke olu-okike, Chineke zuuru ike n'ụbọchị nke asaa site n'olu ya niile nke O luru; O wee gozie ụbọchị izuikere ma dookwa ya nsọ, n'ihì na n'ime ya ka O zuru ike site n'olu ya niile. Ụbọchị izuikere ahụ ka e hiwere n'Iden tutu ọdida ahụ, nke Adam na Iv debekwara, na usuu niile nke eluigwe. Chineke zuru ike n'ụbọchị nke asaa, ma gozie ya ma dookwa ya nsọ; a hukwara m n'odighi mgbe a g'ewezuga ụbọchị izuikere ahụ; kama ndi nsọ a gbaputara, na usuu ndi muo-ozì niile, g'edebekwa ya na nsopuru nke Onye-okike ukuu ahụ rue mgbe niile ebighi-ebi.

Isi Nke 19—Ọnwụ, ọ bughị Ndu Ebighi-ebi N'ime Ahụhụ

Ekwensu malitere nduhie ya n'Iden. Ọ gwara Iv, ị gaghi anwụ m'oli. Nka bụ ozizi mbụ nke Ekwensu banyere anwughị anwụ nke nkpuru obi; o buruwokwa nduhie nka site n'oge ahụ rue ugbuga, o ga eburukwa ya rue mgbe ndota n'oru nke umu Chineke g'abụ ihe a tughariri. A tūrū m aka n'ebe Adam na Iv nọ n'Iden. Ha riri mkpuru sitere n'osisi ahụ a gwara ha e rila, ma mgbe ahụ e dotekwara mma-agma ire-oku ahụ gburu-gburu osisi nke ndu ahụ, ma a chupukwara ha site n'ogige ahụ, ka ha ghara irikwa mkpuru sitere n'osisi nke ndu ahụ, ma buru ndi nmehie n'adighi anwụ anwụ. Osisi nke ndu ahụ bụ ime ka anwughị anwụ di. A hūrū m otu mụo-ozu ka o juru si, ọ bụ onye n'ime ezi-n'ulo Adam gabigara mma agha ire-oku ahụ, ma riekwa mkpuru sitere n'osisi nke ndu ahụ? M wee nū olu mụo-ozu ozo ka a zara si, odighi otu onye sitere na ezi-n'ulo Adam gabigaworo mma-agma ahụ, n'egbuke egbuke, ma riekwa mkpuru sitere n'osisi nke ndu ahụ, n'ih i nka odighi onye nmehie obula n'adighi anwụ anwụ di. Nkpuru obi obula nke mehiere ga anwụ ọnwụ ebighi-ebi. Ọnwụ nke g'anogide ebighi ebi, ebe olile anya nke mbilite n'ọnwụ n'agaghi a di; mgbe ahụ ka a g'emeju iwe nke Chineke.

Ihe iju-anya ka ọ buworo nye m na Ekwensu puru imeri nke oma n'ime ka umu madu kwenye na okwu Chineke, nke si na nkpuru obi obula nke mehiere ga anwụ, putara na nkpuru obi obula nke mehiere agaghi anwụ, kama ọ g'adi ndu ebighi-ebi n'ime nhuju-anya. Mụo-ozu ahụ sir i, ndu bụ ndu, m'obu n'aru-ufu m'obu n'obi-uto. Ọnwụ enweghi ihe mgbu, nweghikwa onu, nweghikwa ikpo asi.

Ekwensu gwara ndi mụo-ozu ya ka ha lusie olu ike igbasa nduhie na ugha ahụ nke o kwughachiri na mbu nye Iv n'Iden si, ị gaghi anwụ m'oli. Ma dika ndi madu nabatara okwu ugha ahụ, ma kwerekwa na madu adighi anwụ anwụ, Ekwensu dukwara ha gaa n'iru ikwenye na onye nmehie g'adi ndu n'ime nhujuanya ebighi-ebi. Mgbe ahụ e doziri uzọ nye Ekwensu ilu olu site na ndi nnochite anya ya. Ma gosi Chineke n'iru ndi madu dika onye nmegwa aka-ike; na ndi niile n'emeghi ihe n'ato ya uto, ka ọ g'atunye n'oku ala-mu, ma meekwa ka ha nogide mgbe niile n'ime iwe ya, ka ha wee taa ahuhu n'ih e mgbu nke onu n'apughi ikpo, mgbe ọ g'enwekwa ojuju afọ na ile ha anya ka ha n'ata ikiri-eze n'ime oke aru-ufu. Ekwensu matara na ọ buru na a g'anabata okwu ugha nka, otutu madu g'atu

Chineke ujo ma kpokwa ya asi, kama ihu ya n'anya na ile ya anya oma; na a g'edurukwa otutu madu ikwenye na iba-mba niile nke okwu Chineke agaghi emezu n'anu-aru; n'ih i na ọ g'emegide odidi ya nke bu obi-ebere na ihunanya, ikwanye ndi O kere eke n'ime nhuju-anya ebighi-ebi. Ekwensu e duruwo ha rue usotu ozo, na ilepu anya n'ikpe ziri ezi nke Chineke, na iba-mba niile nke di n'ime okwu ya, ma werekwa ya dika onye bu naani ebere na ọ dighikwa otu onye obula ga-ala n'iyi, kama madu niile, ndi nsọ na ndi ajuo-omume, g'abu ndi a zoputara na ala-eze ya. N'ih i nluputa nke okwu ugha ahụ putara ih e bu anwugh i anwụ nke nkpuru-obi, na ntaramahuhu agwugh i-agwu, Ekwensu nwetara

ndị ọzọkwa, ma durukwa ha iwere akwukwọ-nsọ dika akwukwọ n'esiteghị n'obi Chineke. Ha chere na ọ n'akuzi ezi otutu ihe di mma; kama ha a pughi idabere na ya ma hu ya n'anya; n'ihia na a kuziwo ha na ihe ọ n'ekwuputa bu ukpuru nke ntaramahuhu ebighi-ebi.

Ekwensu nwetakwara ndi ozo durukwa ha, ga n'iru igonari idi-adị nke Chineke. Ha ahutaghi inwe out-olu n'agwa Chineke nke akwukwọ-nsọ, m'oburu na o g'eme ka ufodu umu madu taa ahuhu ebighi-ebi; ha wee gonari akwukwọ-nsọ na onye nyere ya, ma were onwu dika iraru ura ebighi-ebi.

Mgbe ahụ Ekwensu duuru otu ọzọkwa ndi ujo banye ime nmehie; ma mgbe ha mesiri nmehie, ọ n'egosikwa ha na ugwo-olu nke nmehie a bughị onwu, kama ndu ebighi-ebi n'ime oke ntaramahuhu, nke a g'enwe ntachi-obi na ya ogololgo ubochi niile nke ndu. Ekwensu na ahazikwa ohere ya nke oma, n'emekwa ka osaa mbara n'ime obi ndi dara mba ahuhu niile nke oku ala-muo ebighi-ebi, ma jidekwa akọ-n'uche ha, ha wee tufue echiche ha. Mgbe ahụ Ekwensu na ndi muo-ozu ya nuriri n'ime nmeri, ma ndi n'ekweghi ekwe na ndi n'amaghi Chineke jikoro aka ikwujo okpukperechi nke Kraist. Ha were nluputa sitere na nkwenye nke akwukwọ-nsọ na onye dere ya.

A huru m na usuu ndi eluigwe juputara na onuma banyere olu anya-ike di otua nke Ekwensu. A juru m ihe mere e ji kwenye ka ndahie ndia niile nwee ike n'obi madu, mgbe ndi muo-ozu nke Chineke siri ike di, nke bu asi na e ziga ha, o diri ha mfe ila ike nke onye-iro ahụ n'iyi. Mgbe ahụ a huru m na Chineke matara na Ekwensu g'agbali uzọ niile ila ndu madu n'iyi; n'ihia nka ka o mere ka e deputa okwu ya, ma meekwa uzọ ya niile ka o wee anya nke obuna onye dakasiri mba ekwesighi idahie. Ma, mgbe o nyesiri madu okwu, o kpachakwara anya ichekwa ya, ka Ekwensu na ndi muo-ozu ya, site n'aka onye nnochite anya ya obula, ghara ila ya n'iyi. obuna mgbe akwukwọ ndi ozo puru ila n'iyi, akwukwọ nka g'adi anwughi anwu. Ma rue kwa nso ogwugwu nke oge, mgbe nduhie niile nke Ekwensu g'aba uba, akwukwọ nka ka a g'amubakwa, ka ndi niile chorọ ya g'enweta akwukwọ ahụ nke kpuhere uche Chineke nye madu, ma, oburukwa na ha chorọ, ka ha jikwaa onwe ha megide nduhie niile na olu ebube ugha niile nke Ekwensu.

A huru m na Chineke chekwara akwukwọ-nsọ ahụ n'uzo puru iche, ma otu odi, ndi nwere nmuta, mgbe akwukwọ ahụ di ole na ole, gbanweworo nkpuru okwu ya n'uzo di iche-iche, n'eche na ha n'eme ya ka o wekari anya; mgbe ha n'emelu ihe ahụ nke wekwari anya, n'ime ya ka ọ dabere na nghota nke onwe ha, nke ome-n'ala na achi. Kama a huru m na okwu Chineke, n'ozuzu-oke ya, bu iyagba zuru oke, otu nkega nke akwukwọ-nsọ na akowa nkega nke ozo. Ndi ji obi ha na achọ ezi-okwu ahụ ekwesighi idahie; n'ihia na ọ bughị naani na okwu Chineke dikwa mfe nikowaputa uzọ nke ndu, kama e nyekwara Muo-nsọ iduzi akọ-n'uche nuzo nke ndu ahụ e kpuhere n'ime okwu ya.

A hụrụ m na ndị mụọ-ozi Chineke adighi mgbe ha g'aturu ọchịchọ madu uka. Chineke debere n'iru madu onwu na ndu. Madu puru inwe nhoru nke aka ya. Otutu choro ndu, ma norokwa n'eje ije n'okporo-uzo ahụ di obosara, n'ihia na ha adighi ahoro ndu.

A hụrụ m obi-ebere na omiko nke Chineke n'inye Okpara ya ka o nwua n'ihia madu ikpe mara. Ndi n'adighi ahoro inara nzoputa nke e jiri oke onu-ahia di otua zutara ha, ka a g'enye ntaramahuhu. Ndi Chineke kere a horowo inupu-isi megide ochichi ya; kama a huru m na Chineke emechibidoghị ha uzo na oku ala-muo inagide onodu-ojoo ebighi-ebi. O gaghikwa akporo ha la eluigwe; n'ihia na ikpota ha n'ime ogbakọ ndi di ocha dikwa nsọ, g'eme ha obi ezughị ike n'uzo niile. Chineke a gaghi akporu ha eluigwe, ma o gaghikwa e me ka ha taa ahuhu ebighi-ebi. O g'ebibi ha n'ozuzu-oke, ma meekwa ha ka o dighi mgbe ha diworo, mgbe ahụ ka ikpe ezi omume ya g'emezu. O kere madu site n'aja nke ala, ma oku g'erechapu ndi n'adighi ege nti na ndi n'adighi nsọ, ha g'alaghachikwa n'aja-ala ozo. A huru m na nmeso oma na obi-ebere nke Chineke na nka, g'eduru madu niile inwe nmasi n'omume ya, na icho ya mma; ma mgbe a lasiri ndi nmebi-iwu n'iyi pua n'uwà, usuu niile nke eluigwe g'asikwa, Amen!

Ekwensu jiri obi-uto legide ndi ahụ niile n'akpo ahà Kraist, ma burukwa ndi n'agbaso uzo nduhie niile ndia nke ya onwe ya meputara. Olu ya bu imeputakwa uzo nduhie ohu ndi ozo di iche-iche. Ike ya na amubakwa, o na etokwa eto nuzo aghugho ya niile. O duuru ndi nochitere anya ya na aga n'iru, ndi Pop na ndi nchu-àjà, ibuli onwe ha elu, na ikpali ndi madu ka ha kpagbue ndi ahụ niile huru Chineke n'anya, bu ndi n'adighi enye onwe ha na nduhie ahụ niile, e sitere n'aka ha weputa. Ekwensu banyere n'obi ndi olu ya ibibi ndi niile n'eso uzo Kraist n'ikwesi ntukwasị-obi. O le ka odi bu ntaramahuhu na iri-uju, nke ha mere ndi ahụ di oke onu-ahia nke Chineke inagide! Ndi mụọ-ozi edebawo ihe ndia niile n'akwukwo n'uzo eziokwu. Ma Ekwensu na ndi mụọ-ozi ya nuri oñu nmeri, ma gwakwa ndi mụọ-ozi n'elekota, n'agbakwa ndi nsọ ahụ niile n'ahuju anya ume, na ha g'egbukwa ha, nke na o gaghi a dikwa otu ezi onye nke Kraist n'elu uwà. A huru m na nzuko Chineke dikwara ocha mgbe ahụ. O dighi ihe oghom nke umu madu e meruru emeru n'obi ibata n'ime nzuko nke Chineke di n'oge ahụ; n'ihia na ezi onye nke Kraist obula, onye kwuputara okwukwe ya, nokwari n'ihe oghom nke ibipu-isi ya m'obu ikwuba ya n'osisi, na ntaramahuhu obula nke Ekwensu na ndi mụọ-ojoo ya puru imeputa, ma tinyekwa ya n'obi madu.

Isi Nke 20—Nmegharị Ihe Ahụ

Ma n'agbanyeghi nkpagbu niile na ogbugbu nke ndi nsọ, kama ndi-àmà di ndu ka a kpolitere n'aka ndi obula. Ndi muo-ozu nke Chineke nogidekwara n'olu nke e nyere ha n'aka ilu. Ha nyochara n'ebe niile gbara ochichiri, na arputakwa site n'ochichiri, ndi ikom ndi nwere ezi-okwu n'ime obi ha. Ha niile bukwaara ndi e liri-eli n'ime okwu ugha, ma otu odi Chineke hokwaara ha dika o mekwara Sol, dika ugbo nke g'ebu ezi-okwu ya, ma welie olu ha megide nmehie niile nke ndi kporo onwe ha ndi nke ya. Ndi muo-ozu nke Chineke kpaliri Martin Luther, Melenthon, na ndi ozu n'ebe di iche-iche, akpiri ikpo ha nkụ banyere àmà ahụ di ndu nke okwu Chineke. Onye iro a batawokwari dika oke iju miri, ma a ghaghi ibuli ogo nke onodu elu megide ya. O bukwara Luther ka a roputara imenyu oke-ifufe a, na ibili medgide omume nke nzuko dara-ada, na igba ha ume bu madu ole na ole ndi kwesiri ntukwasibobi na okwukwe ha di nsọ. O n'atukwa egwu mgbe niile ka o rapu imehie megide Chineke.

O gbaliri ilusi olu ike ka o nweta iru-oma nke Chineke; kama odighi mgbe o nwetara ojuju-afu rue mgbe ihe nke sitere n'eluigwe chupuru ochichiri site n'obi ya, ma durukwa ya itukwasibobi, o bughu n'olu di iche-iche, kama n'izu-oke nke obara Kraist; na ibikute Chineke n'onwe ya, O bughikwa site na ndi Pop m'obu ndi n'ekwuputa nmehie, kama site naani n'aka Jisos Krasit. O! lee ka o di oke onu-ahia bu amamihe nka nye Luther! O bu ihe di oke onu-ahia nye ya bu ihe ohu nka nke wakwasiri nghota ya gbara itiri, nke chupukwara isu ngongo ya niile, dikwa elu kari aku niile nke elu uwà. Okwu Chineke diwakwara ohu. Ihe niile ka a gbanwekwara. Akwukwo ahụ nke o tutoworo ujo ya n'ihia na o hughu ima-mm'obula n'ime ya, buru ndu. Ndu n'ezie nye ya. O bukwara onu nye ya, burukwa nkasi-obi ya, na onye ozizi ya a goziri agozi.

O dighikwa ihe puru ime ka o rapu imu ya. O tutowori egwu onu; ma ka o na agu okwu Chineke ahụ, ihe egwu niile puru ya n'anya, o wee nwee nmasi n'agwa Chineke, ma hukwa ya n'anya. O nyochkwara okwu Chineke n'onwe ya. O rijukwara afo site n'iba-uba nke ihe oma juputara n'ime ya, mgbe ahụ o wee nyochaakwa ya n'ihia nzuko. Ike gwuru ya nke ukuu banyere nmehie niile nke ndi ahụ o tukwasiworobi n'ihia nzoputa. O huru otutu ndi e kpudeworo n'ime ochichiri ahụ nke kpugidewokwara ya onwe ya. O wee were onu-okụ n'obi cho ohere o g'iji turu ha aka nwaturu nke Chineke, onye naani ya na ebupu nmehie nke uwà. O wee welie olu ya megide okwu ugha niile na nmehie niile nke nzuko Pop, n'achosikwa ike idobi udo nke ochichiri ahụ nke jigidere nnukuru nnu madu, n'emekwa ka ha tukwasibobi n'olu n'ihia nzoputa. O kpàrà ya nkpa inwe ike imehe ya na ako-n'uche ha bu ezi aku n'uba nke amara nke Chineke, na ima-mma nke nzoputa enwetara site n'aka Jisos Kraist. O jiri inu-okụ n'obi welie olu elu, ma sitekwa n'ike nke Muo-nsọ, n'etikwa mkpu megide nmehie niile nke ndi ndu nke nzuko; ma ka o zutere oke-ifufe nke ima aka n'iru nke ndi nchu-àjà, nkwa n'ike ya a daghikwa; n'ihia na o dabere n'aka di ike

nke Chineke, ma nweekwa ntụkwasi-obi sirị ike na ya rue nmeri. Ọbuna mgbe ọ n'ebu agha ahụ n'agaru nsọ, iwe ndị nchụ-aja kpaliri megide ya. Ha a chọghịkwa ka e wugharia ha. Ọchịchọ ha bụ inọgide na ndụ dị mfe, n'ime ihe uto, na ajuo-omume. Ha choro ka nzuko nọgide n'ọchịchiri.

A hụrụ m na Luther nwere ọnu-ọkụ n'obi, nweekwa nkwuwà-okwu, n'adighi atụ ụjọ ita nmehie uta, n'agbakwara ezi-okwu ahụ àmà. O leghị ndị nmebi-iwu na ndị muo-ọjoo anya n'iru. Ọ matara na o nwere otu onye noyeere ya nke dị ukwu karị ha niile. Luther nwere ire-ọkụ, ọnu-oku nke obi, ike na agbazara-anya, n'agabigakwa oke na oge ufodu; ma Chineke kpolitere Melancthon, onye agwa ya dị iche, ka onyere Luther aka, n'iburu ọlụ nke nmegharị ihe ahụ n'aga n'iru. Melancthon dị nwayo, n'atụ ụjọ dịkwa nkpackaranya ma nweekwa oke obi-ndidi. Ọ bụ onye Chineke hụrụ n'anya nke ukwu. O nwere amamihe nke akwukwo-nsọ ri nne, ako-n'uche ya na izu ya makwara ezi mma. Ihunanya o nwere n'ozi nke Chineke dịkwa ka nke Luther. Obi ndia, ka Onyenwe-anyi dukotara otu; ha ghorọ enyi nke n'adighi ekewa-ekewa. Luther buuru onye inye-aka dị ukwu nke Melancthon mbge ọ noro n'ihe oghom nke itu ụjọ na olila-azu, ma Melancthon bukwara onye inye-aka dị ukwu nke Luther n'igbochi ya ka ọ ghara ijekarị ngwa-ngwa n'omume ya. Nleru-anya nke Melancthon na nkpackaranya ya otutu mgbe gbochiri nsogbu nke gaara emebi ihe, ma asi na a rapuru ọlụ ahụ naanị n'aka Luther; ma ọlụ ahụ kadakwa ri otutu mgbe, n'adighikwa a ga n'iru ma asi na a rapuru ya naanị n'aka Melancthon. E gosiri m amamihe nke Chineke n'ihoro ndi ikom abua ndia, nke nwere agwa di iche-iche iburu ọlụ nke nmegharị ihe a.

Mgbe ahụ e kuuru m laghachi azu rue n'oge nke ndi-ozi, ma hukwa na Chineke horo dika ndi na aluko ọlụ, Pita, onye nwere ọnu-ọkụ n'obi siekwa ike na Jon onye di nwayo n'obi nweekwara ndidi na obi di ume-ala. Mgbe ufodu Pita n'enwe obi-oku. Ma onye ahụ a huru n'anya n'abianyu Pita mgbe omume gara-gara ya n'eduru ya gafee oke; kama nka tugharighi omume ya. Kama mgbe Pita gonarisiri Onyenwe-ya ma cheghariakwa, ma burukwa onye e mere ka o chigharia, naanị ihe o choro bu ndumodu di nro site n'aka Jon ibianyu omume oku-okụ ya. Ozi nke Kraist gaara enwe nkpocho-iru ma a si na a rapuru ya naanị n'aka Jon. A chokwara omume oku-okụ nke Pita. Agbazara anya ya na ike ya naputara ha otutu mgbe site na nsogbu, ma mechiekwa ndi iro ha onu. Jon n'emerkwa mgbe niile. O ritere otutu madu n'uru nye Kraist site na ntachi-obi ya, nnagide na ilusi ọlụ ike ya.

Chineke kpolitere ndi g'eti mkpu megide nmehie nke nzuko Pop, ma burukwa ọlụ nmegharị ihea gaa n'iru. Ekwensu choro uzọ ila ndi-àrà ndia n'iyi; kama Chineke gbara ha ogige gburu-gburu. Ufodu, n'ih i tuto nke ahà Ya, ka e kwere ka ha were obara ha ka ezi àrà ha gbara akara; kama ndi ikom ozọ di ike dikwa , ndi dika Luther na Melancthon, ndi gbalisiri ike inye Chineke otuto site na idi ndu na etisikwa nkpu ike megide nmehie niile nke ndi Pop, ndi nchụ-àjà na ndi-eze. Ha turu egwu olu Luther. Site n'aka ndi ikom

ndia a roputaworo, ihè malitere igbasasi ochichiri, ma otutu madu ji obi-uto nara ihè ahụ ma jekwa ije n'ime ya. Ma mgbe e gburu otu onye-àmà , ndi àmà abụa ozo m'obu kari ka a kpolitekwara inochi onodu ya.

Ma nka ejughị Ekwensu afo. O puru inwe ike megide naani anu-aru. O pughi ime ndi kwere ekwe ka ha rapu okwukwe na olileanya ha. Obuna n'onwu ha n'emerkwa n'ihe nke olileanya ndu anwughị-anwu na nbilite n'onwu nke ndi ezi-omume. Ha nwererị ihe kariri ike nke anu-aru. Ha adighikwa a rarụ ura obuna otu oge. Ha n'ejikwa onwe ha n'ihe-agma nke ndi nke Kraist, n'ejikerekwa ogu, O bughị naani ogu ha na ndi iro nke ime-muo, kama ogu ha na Ekwensu n'odidi umu madu, ndi n'etiku ha mkpu mgbe niile, n'asi, rapu nu okwukwe unu m'obu unu a nwua. Ndi nke Kraist ole na ole ndia siri-ike n'ime Chineke, ma dikwa oke onu-ahia n'anya ya kari okara ndi uwà niile n'akpo áhà Kraist, ma buru ndi n'atu ujo n'ozi ya. Obuna mgbe a na akpagbu nzuko, ha diri n'otu nwekwa ihunanya. Ha sirị ike n'ime Chineke. E nyeghi ndi nmehie ohere igwakọ onwe ha na nzuko ahụ, ma onye nduhie ma onye a n'eduhie. Naani ndi ahụ jikere irapu ihe niile n'ihị Kraist puru ibu ndi n'eso uzo ya. Ha nwere nmasi ibu ogbenye, ndi e wedara n'alà na ndi dika Kraist.

Isi Nke 21—Nzukọ Na Ụwà Dịkọrọ N'otu

Ekwensu wee nwe nzukọ ya na ndị ụmụ-ozu ya, ha nọkwa n'ebe ahụ ma tulee ihe ha rịtaworo. O bụ ezie na ha ejidewo nkpuru obi ụfọdụ site n'itu ụjọ nke ọnwụ, ka ha ghara inara ezi-okwu ahụ; kama otutu, ọbuna n'ime ndị ụjọ, nabatara ezi-okwu ahụ, ma n'otu ntabi-anya ahụ ụjọ ha rapuru ha, na ọbuna mgbe ha hụrụ ọnwụ nke ụmụna ha, ma hụkwa nnogidesike na ntachi-obi ha, ha matara na Chineke na ndị ụmụ-ozu nyeere ha aka inagide ahụhụ di otua, ha wee nwe anya-ike na nkwa-okuwụ kari. Ọbuna mgbe a kpọrọ ha inye ndu nke ha, ha nọgidere n'okwukwe ha na ụdi ntachi-obi na nguzosike nke mere ka ndi n'egbu ha maa jijiji. Ekwensu na ndi ụmụ-ozu ya kpebiri na o di ụzọ ọzọ ha g'ejiri merie n'ila otutu nkpuru-obi n'iyi, bu ụzọ nke g'ewe anya kari n'ikpeazu. Ha hụrụ na o bu ezie na ha na a kpata ndi nke Kraist ita-ahụhụ, kama nnogidesike ha na olileanya ahụ nke n'ewuli ụmụ ha, n'eme ka ọbuna onye dakasiri mba n'etiti ha di ike, nke mere na ọdọ-nkwugbu m'obu ọdọ-oku a digikwa eme ka obi ha daa mba.

Ha gbasoro nnagide di nro nke Kraist mgbe o no n'iru ndi n'egbu ya, na otutu kwenyere ezi-okwu ahụ mgbe ha letara nnogidesike ha, na ebube Chineke nke nọgidere n'ime ha. Ekwensu kpebiri na o ghaghị ibia n'uzo dikariri nro. O meruwori ukpuru nke akwukwo nsọ; ma omen'ala ha ndi g'ebibi imerime madu n'ewerekwa onodu di omimi. O melatara mkporomasi ya, ma kpebiekwa ime ka ndi ya ghara i ga n'iru n'oke nkpagbu; kama duru nzuko i gbasi-mgba ike, o bughi n'ihia okwukwe mbu ahụ e nyere n'aka ndi nsọ, kama, n'ihia omen'ala ndi di iche-iche. Dika o duru nzuko inaa iru-oma na nsopuru nke ụwà, site n'omume aghugho dika ihe n'abara ha uru, o malitere itufu iru-oma ya n'ebe Chineke nọ. Nzuko jiri nwayo-nwayo tufue ike ya, ka a rapuru ikwuputa ezi-okwu ahụ niile nke megidere ndi huru ihe uto n'anya na enyi ndi ụwà.

Nzukọ a bughi kwa ogbakọ ndi puru iche nke o buworo mgbe a mụnyere oku nke nkpagbu ahụ megide ya. Ole otu ọla-edo jiri di inyoghi-inyoghi? Ole otu ọla-edo ahụ a nuchara-anucha jiri gbanwe? A huru m na ọburu na nzuko nọgidesi ike n'idi nsọ na idi iche nke agwa ya, ike nke Mụo-nsọ nke e nyeworo ndi n'eso ụzọ ya g'anogide kwa n'ime ya. Ndi ọria g'anata ogwugwo, ndi ụmụ-ọjọ ka a g'abara mba ma chupukwa, o g'adikwa ukuu, burukwa ihe egwu nye ndi-iro ya.

A huru m na otutu igwe madu kwenyere n'aha nke Kraist, kama Chineke a mataghi ha dika ndi nke Ya. O nweghi ihe uto n'ebe ha nọ. Ekwensu dika o nwere agwa nke okpuperechi, n'enwekwa nmasi ka ndi madu n'eche na ha bu ndi nke Kraist. O nwekwa nmasi n'ezie ka ha kwere na Jisọs, na ọnwụ nke obe a, na kwa nbilite n'ọnwụ ya. Ekwensu na ndi ụmụ-ozu ya kwere nke oma n'ihia ndia niile n'onwe ha, ma kuja. Kam'oburu na okwukwe nka adighi akpali ọlu-oma, ma durukwa ndi niile kwere ya igbaso ndu nke iju ownwe-onye dika Kraist, o sogbughi ya m'oli; n'ihia na o bu naani aha nke ndi nke Kraist ka ha n'aza, mgbe obi ha k'abu ihe nke anu-aru; na o puru iji ha lua ọlu nke ya nke oma

karia mgbe ha n'enyeghi onwe ha ndi kwere ekwe. N'okpuru ahà ndi nke kraist ka ha n'ezo nkwaru niile ha. Ha n'eje ije n'ime ndu nke anu-aru, ha adighi emerikwa ajuo-omume nile nke anu-aru. Nka n'enye ndi n'ekweghi-ekwe ohere iwere ezughi-oke niile ha tukwasi n'iru Jisọs Kraist, na ita ya uta, na ime ka ndi niile nwere okpukperechi di-ocha n'emerughikwa emeru buru ndi a kporo ihe efu.

Ndi n'eje ozi wee n'ekwusa ihe di utu na nti ndi n'ebi ndu nke anu-aru. Nka bu dika Ekwensu choro ya. Ha a dighi anwa ikwusa Jisọs na ezi-okwu niile nke akwukwo nsọ; n'ihia na oburu na ha g'eme nka, ndia niile kwere n'anu-aru a gaghi anu ha. Otutu n'ime ha bara ogaranya burukwa ndi a n'achosi-ike na nzuko, o bu ezie na onodu ha na nzuko adighi mma kari nke Ekwensu na ndi muo-ozi ya. Okpukperechi nke Jisọs ka e mere ka o puta ihe nwekwa nsopuru n'anya ndi uwà. E ziri ndi madu na ndi niile nwere okpukperechi g'abu ndi uwà g'enye nsopuru kari. Ozizi nka di iche nke ukuu na ozizi nke Krasit. Ukpuru ya na nke uwà a pughi idi n'udo. Ndi niile soro ya bu ndi juru uwà. Ihe utu ndia malitere site na Ekwensu na ndi muo-ozi ya.

O bu ha turu ukpuru a, ma ndi kwere-ekwe n'anu-aru e tinyewo ya nolu. Ndi iru-abua na ndi nmehie batara ha na nzuko wee di n'otu. Akuko-oma ha di iche-iche ka a n'akuzi burukwa ihe a naara nke-oma. Kama o buru na a kuzie ezi-okwu ahụ na ozuzu-oke ya, o g'emechibido ndi iru-abua na ndi nmehie. Kama odighi ihe di iche n'etiti ndi si na ha bu ndi n'eso uzọ Kraist na ndi uwà. A huru m na o buru na a puru itopu ihe nkpuhi ugha ahụ n'ebe ndi nzuko no, a g'ekpughe odidi mmebi-iwu, oruru na mmeru, nke nwa Chineke obula kwesiri ntukwasi-obi n'agaghi atu-nchichi ikpo mmebi-iwu ndia n'ezi-ahà ha, umu nke nna ha, bu Ekwensu; n'ihia na olu ya niile ka ha n'alụ. Jisọs na usuu nke ndi eluigwe niile legidere onodu di otua anya n'obi-mgbu; ma otu odi Chineke nwekwarari ozi nye nzuko Ya nke di nsọ dikwa nkpa. O buru na a nara ya, o g'aluputa nwughari ohu zuru-oke n'ime nzuko, wulitekwa ezi-àmà di ndu nke g'ewezuga ndi iru-abua na ndi-nmehie, ma kpoghachikwa nzuko ozọ inweta iru-oma n'ebe Chineke no.

Isi Nke 22—William Miller

Ahụrụ m na Chineke zigara mụọ-ozi ya ikwali obi nke otu onye ọlụ-ubi, onye n'adighi mgbe o kweworo n'akwukwo nsọ, ma duru ya inyocha okwu amụma niile. Ndị mụọ-ozi Chineke nọgidere ileta onye ahụ a ọpụtara, n'edukwa uche obi ya, ma meghekwa nghota ya banyere amụma niile nke gbara itiri nye ndị nke Chineke. Nmalite nke iyagba ezi-okwu niile ka e nyere ya, e wee durukwa ya inyocha site n'otu nkeji okwu rue na nkeji ọzọ, rue mgbe o letara ihe itu-n'anya na ịdị mma nke okwu Chineke. O hụrụ n'ime ya nkò nke jikọtara ezi-okwu n'ozuzu-oke. Okwu ahụ nke ọ hụworo dika ihe n'esiteghị rị na Chineke, bụ nke na- emeghepụ anya ya ugbua n'ima mma na ebube. O hụrụ na otu nkega nke akwukwo-nsọ na akowakwa nkega ọzọ, ọbuna mgbe otu nkega mechiri emechi nye nghota ya, ọ chọputara ihe n'akowa ya na nkega ọzọ nke okwu ahụ. O wee nara okwu Chineke site n'ọñụ na nsopurụ dī omimi na itu-egwu.

Ka ọ n'eso okwu amụma niile n'usoro usoro, o hụrụ na ndị bi n'ụwà n'adi ndụ ugbua n'oge ikpeazu nke elu-ụwà, ma ha a mataghikwa ya. O wee leba anya na nmetọ niile nke nzukọ dī iche-iche, wee hụ na ha e wezugawo ihunanya ha n'ebe Jisọs nọ, ma tụtasi ya n'elu ụwà, ha wee n'achọ nsopurụ nke ụwà karịa ichọ nsopurụ ahụ nke sitere n'elu bia; ọchịchọ nke akụ na ụba nke ụwà, kama ikpado akụ ha n'eluigwe. Ndụ iru-abụ, ọchịchiri na onwụ ka ọ n'ahụ ebe niile. Onọdụ kpaliri mụọ ya nke ukuu. Chineke kpọrọ ya ka ọ rapụ ọlụ ubi ya, dika a kpọrọ Elisha ka ọ rapụ inyinya-ibu ya n'ogige nke ọlụ ya isoro Elijah. N'itu egwu, William Miller malitere itoghepụ ihe omimi niile nke àlà-eze nke Chineke nye umụ madụ o nwetara ike site n'ime mgbali ya ọbula. O n'ekuru ndị madụ sitekwa n'okwu amụma niile rue n'oge nke ọbibia abụ nke Kraist. Dika Jọn Baptist kwusara ọbibia mbụ nke Jisọs, ma doziekwa ụzọ ọbibia ya, otua kwa ka William Miller na ndị niile sonyere ya, kwusara ọbibia-abụ nke Ọkpara Chineke.

E kuuru m laghachi azụ rue n'oge nke ndị n'eso ụzọ Kraist, e wee gosi m Jọn onye a hụworo n'anya, na Chineke nwere ọlụ puru-iche nye ya n'oghaghị iluzu. Ekwensu gbalisiri ike igbochi ọlụ a, ma durukwa ndị n'ejere ya ozi ịla Jọn n'iyi. Kama Chineke zigara mụọ-ozi Ya ma chekwa ya n'ụzọ dī ebube. Ndị niile hụrụ ike ukuu nke Chineke gosiri na mgbaputa nke Jọn, tụtụ egwu, ọtụtụ madụ ka o wekwara anya na Chineke nọyere ya, na ọbuna àmà niile nke ọ gbara bayere Jisọs bụ ezi-okwu. Ndị ahụ niile chọworo ịla ndụ ya n'iyi tụtụ egwu iwepụ ndụ ya ọzọ, ma e kwere ka o nọgide n'ita ahụhụ n'ihia Jisọs. E boro ya ebubo-ugha site n'aka ndị iro ya, ma n'oge n'eteghi anya chuba kwa ya n'agwa-etiti madụ n'adighi, ebe Onyenwe-anyị zigara mụọ-ozi ya ka o kpugheere ya ihe ha ndị g'eme n'elu ụwà, na onodụ nke nzukọ rue ọgwugwu; ọlila-azụ ya, na onodụ nke nzukọ g'anọ ma ọ bụrụ na ọ g'eme ihe dī Chineke ezi-mma, ma meriekwa n'ikpeazu. Mụọ-ozi ahụ nke sitere n'eluigwe biakutere Jọn n'idi ukuu ya. Iru ya nwubigara oke site n'ebube nke eluigwe. O kpuheere Jọn onodụ dī-omimi nke na akpalikwa mụọ banyere nzukọ nke

Chineke, ma wetakwa n'iru ya nsogbu di oke egwu nke ha g'anagide. Jón hụrụ ka ha gabigara oke onwunwa di iche-iche, ka a nuchakwara ha, ma burukwa ndi meriri emeriri n'ikpeazu, ndi a zoputakwara baa n'ebube nke ala-eze Chineke. Iru nke muo-ozu ahụ malitere igbu mara-mara n'onu, n'enwebigakwa ebube oke, ka o n'egosi Jón nmeri ikpeazu nke nzuko Chineke. E wezugara Jón n'anụ-arụ mgbe o n'elegide nnaputa ikeazu nke nzuko, ma dika ebube nke onodua buuru ya, sitekwa na nsopuru di omimi na itu-egwu, o wee daa n'ukwu-ala muo-ozu ahụ ife ya ofufe. Muo-ozu ahụ kulitere ya n'otu mgbe ahụ, n'adukwa ya odu n'olu di nwayo, si e mela nka, n'ihia na mu-onwem bukwa oru ibe gi nke n'esitekwa n'ime umunna gi ndi nwere ama nke Jisos; kpọ isi-ala nye Chineke; n'ihia na ama nke Jisos bu muo nke amuma. Mgbe ahụ muo-ozu ahụ gosiri Jón obodo nke eluigwe na idi-mma ya niile na igbu mara-mara nke ebube ya. Jón puru n'anụ-arụ n'ihie iju-anya nke sitere n'oke ebube nke obodo ahụ. O chetaghị kwa ndumodu mbu muo-ozu ahụ nyere kama o dara ozo ife ofufe n'ukwu-ala muo-ozu ahụ, onye dukwara ya odu ozo, n'olu di nwayo, hukwa na i meghi nka; n'ihia na a bu m oru ibe gi nke sitekwara n'ime umunna gi ndi amuma, na ndi ahụ n'edebe okwu niile nke akwukwo; kpọ isi-ala nye Chineke gi.

Ndi-ozizi na otutu ndi madu n'eleta akwukwo nkpuhe dika ihe n'adighi aghota-aghota nke n'adighikwa mkpa kari nkega ndi ozo n'akwukwo nsọ. Kama a huru m na akwukwo nka n'ezie bu nkpuhe e kpuhere n'ezie iba-uru n'uzo puru iche nye ndi g'ebi ndu n'oge ikpeazu, nduzi ha ka ha mara onodu ha, na olu diri ha. Chineke duuru uche William Miller banye n'ime okwu amuma niile, ma nyekwa ya ihe di ukwu n'akwukwo nkpuhe.

O buru na a ghotara ohu niile nke Daniel, ndi madu g'aghotakwa ohu nile nke Jón nke oma. Ma, n'oge kacha mma, Chineke kpaliri oru ya O roputara onye sitere nuzo were anya na n'ike nke Muo-nsọ, kpuhee amuma niile ndia, ma gosikwa nkwekorita nke ohu niile nke Daniel na nke Jón, na nkega ozo niile nke akwukwo nsọ, ma kpodata n'ime obi umu madu bu okwu ndumodu niile ndia di nsọ dikwa egwu, ime njikere n'ihia obibia nke nwa nke madu. Ncheghari di omimi dikwa nro bara n'uche ndi niile nuru olu ya, obuna ndi-ozu, ndi nmehie na ndi na ekweghi ekwe, chigharikutere Onyenwe-anyi, n'ime nkwardo iguzoro nubochi ikpe.

Ndi muo-ozu nke Chineke soro William Miller n'ozu ya. O guzosiri-ike n'enweghi obi-abua. O zisara ozu e nyere ya n'aka n'atughi egwu. Uwà nke togboro na nmebi-iwu, na nzuko juputara n'ihie nke uwà na ojukur'oyi, bu ihe ndi zuru oke ikpali olu ya n'ike, na i duru ya i ji obi ya niile nagide olu a, na nhuju-anya ya niile. O bu ezie na ndi kporo onwe ha ndi nke Kraist na ndi uwà n'emegide ya, tinyekwara nsogbu niile nke Ekwensu na ndi muo-ozu ya, ma o kwusighi ikwusa ozu-oma ebighi-ebi ahụ nye igwe-madu di iche-iche ebe obula a kporo ya, n'etikukwa mkpu ahụ, tua-egwu Chineke ma nyekwa ya otuto; n'ihia na oge-awa nke ikpe Ya a biawo.

Isi Nke 23—Ozi Mụọ- ozi Nke Mbụ Ahụ

Ahụrụ m na Chineke nọrọ n'ime nkwuputa nke oge ahụ na 1843. O buurụ ọchịchọ ya ikpote ndị madụ, ma kpọrọ ha biarue ọndụ nwale ebe ha g'enwe nkpebi. Ndị n'ije ozi nwetara ojuju afọ ma kwenye kwa izi-ezi nke ọndụ e nyere oge amuma ndia, na ha rapurū nganga ha, ụgwọ ọnwā ha, na nzukọ ha dī iche-iche, iga-n'iru site n'otu ebe rue ebe ọzọ n'ekwusa ozi ahụ. Ma dika ozi ahụ nke sitere n'eluigwe purū iwere ọndụ n'obi naanị nkpurū madụ ole na ole kpọrọ onwe ha ndi n'ejere Kraist ozi, e bọkwasiri ọlụ ahụ n'isi ọtutu n'abughị ndi ozizi. Ufodu rapurū ọlụ-aka ha ikwusa ozi ahụ, ebe akpokwara ndi-ozo site n'ulo-ahia ha dī iche-iche. Obuna ufodu ndi okachamara ka a rugidere irapu ọlụ-aka ha ma tinye aka n'ime ọlụ mbụ ahụ. Ndị n'ije ozi togboro amamihe nke ozuzu ha na nchekube ha, ma jikota aka n'otu ikwusa obibia nke Jisos. A kwaliri ndi madụ ebe obula ozi a ruru ha. Ndị nmehie cheghariri, kwaa akwa ma kpeekwa ekpere n'ih i ngbaghara nmehie, ma ndi niile a matara dika ndi n'ebi ndu aghugho, nwetara onu-oku n'obi ikwughachi ihe ndi ha nwetara n'uzo n'adighi mma.

Ndị nne na nna nwetara nmetuta dī omimi banyere odi-mma nke umu ha. Ndị niile natara ozi ahụ, luru ọlụ n'ebe ndi enyi na ndi aru ha na ak'echegharighi no, ma dika ibuaru nke nkpuru-obi site na ozi ahụ dī nro, ha dosiri ha aka na nti ike n'ariokwasị ha ka ha jikere n'ih i obibia Nwa nke madu. Ndia bu ndi sikariri ike na adighi e kwenyere oke ihe ngosi dī otua e mere ka o rute ha site n'idọ aka na nti ndia dī nkpa. Olu-nsacha nkpuru-obi a wezugara nmasi n'ih e nke uwā, rue n'odido nsọ nke n'ahughị odidi ya mbu. Nnukuru nnu madu ka e duru i mara ezi-okwu ahụ nke William Miller kwusara, a kpolietekwara otutu ndi otu nke Chineke na mụọ na ike nke Elaija ikwusa ozi ahụ. Ndị niile kwusara ozi a dī nro dika Jon onye o dozi uzọ nke Jisos, ka a rugidere itinye anyu-ike na nkpogwu nke osisi, ma kpokue umu madu ka ha miputa ezi-nkpuru diri ncheghari. Ogbugba-ama ha ka a haziri ikpali na inwe nhuku siri-ike na nzukọ dī iche-iche, ma gosiputakwa agwa ha ka o si dī. Ma dika ha n'eti nkpu nke idọ aka na nti ahụ dī nro ka a gbanari iwe ahụ nke gaje ibia, otutu ndi jikoro-aka na nzukọ ndia natara ozi nke ogwugwo nsọ ahụ; ha hutara ndala-azu ha dī iche-iche, ma, sitekwa n'anya-miri dī-ilu nke ncheghari, na iri-uju nke obi, wedata onwe ha ala n'iru Chineke. Ma dika Mụọ-nsọ Chineke dakwasiri ha, ha nyere aka n'iti-mkpu ahụ, Tụa egwu Chineke, ma nyekwa ya otuto, n'ih i na oge-awa nke ikpe Ya abiawo.

Nkwusa banyere otu oge were anya kpatara nmegide site n'akuku niile nke ndi madu, site na ndi n'ije ozi n'isi-och e, rue n'aka ndi nmehie anya-ike, na ndi n'atu eluigwe aka n'iru. Odighi madu matara ubochi na awa ahụ, nka bu naanị ihe a na anị site n'onu onye ozi iru-abua na n'onu ndi njakiri anya-ike. Udi madu ndia abughị ndi a puru ikuzi ihe ma dozie kwa ha olu uzọ e si e were okwu ndia mee ihe site n'aka ndi ahụ n'atu aka afọ mgbe ha kweyere na oge amuma ndia g'agabiga, na ihe iribama niile gosiri idi nso nke Kraist,

ọbuna n'ọnu ụzọ. Ọtụtụ ndị ọzuzu igwe-aturu, ndị n'asi na ha hụrụ Jisọs n'anya, kwuru na ha adighi emegide nkwusa nke ọbibi Kraist; kama ha ekwenyeghi na nmawaputa nke oge ya. Anya Chineke nke n'ahuzu ihe niile nyochara ala-ala obi ha. Ha ahughị Jisọs n'anya m'oli. Ha matara na ndu e kweghi-ekwe ha a pughi inagide nwale a; n'ihị na ha a dighi eje ije n'uzo nweda ala nke ya onwe ya turu nto-ala ya. Ndi ọzuzu-aturu ugha ndia nochiri n'uzo nke olu nke Chineke. Ezi-okwu ahụ nke e kwuputara n'ike nye ndi madu kwaliri ha, ma dika onye isi ulo-nkporo ahụ, ha malitere iju si; Gini ka m g'eme ka e we zoputa m? Kama ndi ọzuzu-aturu ndia batara n'etiti ezi-okwu ahụ na ndi madu, ma n'ekwusakwa okwu ire-uto ha di iche-iche iduru ha pua n'ezi okwu ahụ; ha jikoro-aka n'otu ha na Ekwensu na ndi muo-ozu ya, n'etikwa, udo, udo, mgbe udo n'adighi. A huru m na ndi muo-ozu nke Chineke ribara ama ihe ndia niile na ihe ngbokwasị ndi ọzuzu aturu ndia n'edoghi nsọ ka e kpuchiri site n'obara otutu nkporu obi. Ndi niile huru ahụ-udo n'anya, nwekwa ojuju afọ n'ime onodu ha di anya n'ebe Chineke nọ, agaghị enweta nkwalị site na nchekwa ndu nke anu-aru ha.

Ọtutu ndi na eje ozi agaghị a nara ozi nzoputa nka n'onwe ha, ma ndi niile g'anara ya, ka ha na egbochikwa. Obara nke otutu nkporu-obi di n'isi ha. Ndi ozizi na ndi madu ozo ha jikoro aka imegide ozi a si n'eluigwe. Ha kpagburu William Miller, na ndi niile ya na ha jikoro-aka n'olu ahụ. Okwu-ugha di iche-iche ka a gbasara iji mebie nhuku ya, ma n'oge di iche-iche mgbe o kwuputasi okwu ndumodu Chineke, n'uzo were anya, n'etinye ezi-okwu ndia n'aduwà aduwà n'obi ndi n'ege ya nti, oke iwe ka a kpasuru megide ya, ma dika o rapuru ogige ogbakọ ahụ, ufodu na echere ya n'uzo iwepu ndu ya. Kama ndi muo-ozu nke Chineke ka e zigara ichekwa ndu ya, ha n'edurukwa ya n'udo pua n'etiti igwe madu ahụ n'eme ogb'aghara n'iwe. N'ihị na olu ya a kagwughị.

Ndi siri ike n'okwukwe ji obi-uto nara ozi ahụ; ha matara na o sitere na Chineke, na e nyekwara ya n'oge kwesiri ekwesị. Ndi muo-ozu jikwa nmasi di omimi n'ele nluputa nke ozi eluigwe ahụ, ma mgbe nzuko di iche-iche chighariri ma jukwa ya, ha sitekwara n'obi-ilu wee kosara Jisọs. O tughariri iru ya site n'ebe nzuko ndia nọ, ma gwa ndi muo-ozu ya ka ha nogide na nche n'ebe nkporu-obi ndia di nkpa nọ bu ndi n'ajughị ezi-ama ahụ, n'ihị na ihè ozo ga amunyekwara ha.

A huru m na oburu na ndi si na ha bu ndi nke Kraist huru ọbibi nke Onye-nzoputa ha n'anya, o burukwa na ha tukwasiri ya obi ha, o burukwa na o meturu ha n'uche na o dighi onye obula n'elu uwà a puru iji tunyere ya, ha ka e jiwo ri onu nara ozi mbu ha nuru banyere ọbibi ya. Kama e nweghi-nmasi nke ha gosiputara, mgbe ha nuru banyere ọbibi nke Onyenwe ha, bu ihe ngosi were anya na ha a hughị ya nanya. Ekwensu na ndi muo-ozu ya niriri, ma tua kwa ya n'iru Jisọs Kraist na ndi muo-ozu ya di nsọ, na ndi si na ha bu ndi nke ya ahughị Jisọs n'anya nke ha ikwe na ọbibi ya nke ugbo abua.

A hụrụ m ndị nke Chineke, n'ọñụ n'ime olileanya, n'echere Onyenwe ha. Ma Chineke choro inwaputa ha. Aka ya kpuchiri nmejo-ihe nke emere na ngbakọ nke oge amuma ha. Ndị niile n'ele anya onyenwe ha a choputaghị ya, obuna ndị oka-nmụta ndị kwuru megide oge ahụ e letaghikwa nmejo ihe ahụ. Chineke kwere ka ọ di otua na ndị ya g'ezute nkpocho-iru. Oge ahụ gafere, ma ndị niile nwere ọñụ n'echere onye-nzoputa ha nwetara obi-ilu na ida-mba, mgbe ndị ahụ n'ahughị obibia Jisọs n'anya, kama nakwere ozi ahụ site n'ujọ, nwere obi-uto na ọ biaghị n'oge ahụ e lere anya ya. Nkwenye ha e metutaghị obi ha ma mee ka ndụ ha di ọcha. A gbakoro oge ahụ n'agafe nke oma ka-ekpuhee udi obi ndia. O bukwa ha bu ndi mbu tughariri ime ndia nwere nkpocho-iru na eri-uju ihe ochi, bu ndi huru obibia nke onye-nzoputa ha n'anya n'ezie. A huru m amamihe nke Chineke n'inwaputa ndi nke ya, na enyekwa ha nnyocha na nwale ichoputa ndi g'ada ma laghachikwa azu n'oge nke onwunwa.

Jisọs na usuu ndi eluigwe niile ji obi-ahizi na ihunanya legide ndi ahụ jiri obi-uto chere ihu ya bu onye nkpuru obi ha huru n'anya. Ndi muo-ozi na erugharikwa gburu-gburu ha, igba ha ume n'oge nke onwunwa ha. Ndi niile juworo inara ozi nke eluigwe ahụ ka a rapuru n'ochichiri, ma iwe nke Chineke bilikwara megide ha, n'ihia na ha a naraghị ihe o ziteere ha site n'eluigwe. Ndi ahụ kwesiri ntukwasi-obi, nwetakwara nkpocho-iru ahụ, ndi na aghotaghikwa ihe mere Onyenwe ha abiaghị, a rapughikwa ha n'ochichiri. E dukwara ha ozo laghachi n'akwukwo-nsọ ha inyochakwa oge amuma ndia. E wepuru aka nke Onyenwe-anyi site n'ihe ngbako ndia, e we kowa nmejo ihe ahụ. Ha huru na oge nke amuma ahụ rutere na 1844, na obuna otu ihe ngosiputa ahụ nke ha weputaworo iji gosi na oge amuma ndia mechiri na 1843, gosikwara na ha g'akwusi na 1844. Ihe nke sitere n'okwu Chineke mnyere n'onodu ha, ha wee choputa kwa oge nke nchere. - O buru na ohuu ahụ n'anọ odu, chere ya. N'ime ihunanya ha banyere obibia Jisọs n'oge ahụ, e legharawo ha nchere-oge nke ohuu ahụ anya nke a gukoro iji mee ka ndi n'ele anya ya n'ezie puta ihe. Ozokwa ha nweworo oge a huru mma. Ma a huru m na otutu n'ime ha e tofeghi oke nkpocho-iru ha inweta udi onu-oku nke obi na ike ahụ nke e ji mara okwukwe ha na 1843.

Ekwensu na ndi muo-ozi ya nuriri onu nmeri, ma ndi ahụ kwa bu ndi na a naraghị ozi ahụ, jara onwe ha n'ihia nleru-anya ha di ukuu na amamihe ha na a nakwereghị nduhie ahụ, dika ha kporo ya. Ha a mataghị na ọ bu ndumodu nke Chineke ka ha n'aju megide onwe ha, na ha n'aluko olu n'otu ha na Ekwensu na ndi muo-ozi ya ime ka ndi nke Chineke nwe mgbagwoju-anya bu ndi n'ebi ndu n'ime ozi nke sitere n'eluigwe.

Ndi kwere n'ozi a nwetara nkpagbu n'ime nzuko. Ujo jidere ha na nwoge, nke mere ha alughikwa olu nke obi ruturu ha ilu, kama ngafe nke oge kpuhere nzube niile nke obi ha. Ha choro ikpuchi ama ahụ nke ndi kwere-ekwe nwere nrugide ikwusa, na oge nke amuma ahụ rutere 1844. N'uzo were anya ha kowara nmejo ihe ha, ma nyekwa nkowa ihe mere ha jiri lee anya onye nwe ha na 1844. Ndi nkwegide a pughikwa iweta osi-agugo obula ozo megide nkowa ndia di ike e nyere. Iwe nke nzuko bilitere megide ha. Ha kpebiri

ijụ ihe-ngosi ọbụla na imechibido àmà ha niile ọbụla na nzukọ, ka ndị ọzọ ghara inụ ya. Ndi niile n'agaghị arapụ inye ndi ọzọ ihè nke Chineke nyere ha, ka a chụpụrụ site na nzukọ; kama Jisọs nọyere ha, na ha nwere ọñụ n'ime ihè nke iru ya. Ha jikekwaara inara ozi mụọ- ozi nke abụa.

Isi Nke 24—Ozi Mụọ-ozị Nke Abụa Ahụ

NZukọ ndịa a chọghị inara ihè nke ozi mụọ nke mbụ ahụ, ma dika ha juru ihè ahụ nke sitere n'eluigwe ha dapuru site n'iru-oma nke Chineke. Ha tukwasiri obi n'ike nke onwe ha, ma site n'imegide ozi nke mbụ, ha dotere onwe ha n'onodu ha n'apughị ihuta ihè nke sitere n'ozị mụọ-ozị nke abụa. Kama ndi niile Chineke huru n'anya, ndi a n'akpagbu, zara okpukpo-oku nke ozi ahụ, Babilon adawo, ha wee rapu nzuko ndi ahụ dára-ada.

Mgbe ozi mụọ-ozị nke abụa ahụ n'emechi, a huru m ihè ukuu sitere n'eluigwe n'awakwasị ndi nke Chineke. Ihè a n' achawaputakwa dika nke anyanwu. M wee nukwa olu nke ndi mụọ-ozị ka ha n'eti, Lee Onye n'alụ nwunye ohuu na a bia, pua nu zute ya!

Mkpu nke etiti-abali ahụ ka e nyere ka o tinye ume n'ozị mụọ-ozị nke abụa ahụ. E zipuru ndi mụọ-ozị sitere n'eluigwe ikpote ndi nsọ ndi dara-mba n'obi, na ijikere ha n'ihì olu ukuu ahụ chere ha n'iru. Ndi nwere amamihe kari abughikwa ndi mbu natara ozi nka. E ziri ndi mụọ-ozị ijekuru ndi wedara onwe ha n'alà, dikwa ike n'okwukwe, ma rugidekwa ha itisi mkpu ahụ ike, Lee ka Onye n'alụ nwunye ohuu n'abia, pua nu izute ya. Ndi ahụ niile e nyere iti-mkpu ahụ n'aka mere ngwa-ngwa, ma sitekwa n'ike nke Mụo-nsọ, wee gbasaa mkpu ahụ, ma kwalie kwa umu-nna ha ndi dara-mba n'obi. Iti-mkpu nka e guzoghi n'amamihe na nmuta nke umu madu, kama nike nke Chineke, na obuna ndi-nsọ ya niile ndi nuru nkpu arapughikwa ya. Ndi niile kari ike na ndu nke ime-mu bu uzọ nata ozia, ma ndi niile n'edu edu n'olu n'oge gara aga bu ndi ikpeazu natara ya wee nyekwa aka imuba uda mkpu ahụ, Lee Onye n'alụ nwunye ohuu n'abia, pua nu izute ya.

Nakuku àlà niile, e nyere ihe banyere ozi mụọ-ozị nke abụa ahụ, ma mkpu ahụ n'agbawekwa obi nnukuru-nnu madu. O jere site n'obodo rue n'obodo, sitekwa n'ebe obibi rue n'ebe obibi, obuna ruekwa mgbe a kwalisiri ndi nke Chineke niile n'echere oge ahụ. Otutu e kweghikwa ka ozi nka banye na nzuko ha, ma igwe ogbakọ ndi nwere àmà ahụ di ndu n'ime onwe ha rapuru nzuko ndia dára-ada. Olu ukuu ka a luzuru site na mkpu etiti-abali ahụ. Ozi ya bu ozi nke n'enyocha obi, ma durukwa ndi kwere na ya ichosi omume ya ike n'onwe ha. Ha matara na o dighi mgbe ha puru idabere n'aru ibe ha.

Ndi nsọ ahụ niile jiri onu-oku n'obi chere onyenwe ha site kwa n'obubu-onu, iche-nche na inogidesike n'ekpere. Obuna ndi ajuo-omume jikwa mgbafu-obi n'ele anya oge ahụ, mgbe o n'adi ka a kpasuru igwe mba imegide ozi a ka ha n'egosiputa mụọ nke Ekwensu. Ha kwara emo na emekwa ihe-ochi, ka a n'anụ ebe niile, o dighi onye obula matara ubochi na awa ahụ. Ndi mụọ-ojoo na a nriikwa onu nke nmeri gburu-gburu ha, n'arugidekwa ha imesi obi ha ike, na iju ihe obula nke sitere n'eluigwe, ka ha wee jisie ha ike n'onya ha. Otutu kwuputara na ha n'ele anya onyenwe ha, bu ndi n'enweghikwa oke n'okwu a. Ebube nke Chineke ha hụworo, nweda n'alà na nguzosike nke ndi na echere, na ihe ngosiputa di ukuu ndia niile, mere ha i si na ha natara ezi-okwu ahụ. Kama ha abughị

ndị chegharịrị echegharị. Ha a nọghịkwa na njikere. Mụọ nke nnọgidesike n'ekpere dị nro ka ndị nsọ nwetara ebe niile. Odido-nsọ dị nro na a dīkwara ha. Ndị mụọ-ozi nwere nmasị dị omimi e letaworị nluputa ya, ma n'ebulikwa ndị niile natara ozi nke eluigwe ahụ elu, ma n'adoputakwa ha site nihe niile nke ụwà ka ha nweta ihe nketa dị ukuu site n'isi iyi nke nzoputa. Mgbe ahụ Chineke nakweere ndị nke ya niile. Jisọs lekwasikwara ha anya n'obi-uto. Oyiya ya putakwara ihè n'ime ha. A chụwọkwa ha àjà zuru oke, na odido nsọ niile, wee n'ele anya ka a gbanwe ha rue anwughị-anwụ. Kama a kpadoro ha inweta kwa nkpochu-iru ozọ di-ilu. Oge nke ha n'echere, inweta nnaputa gafere. Ha nọgidekwara n'elu ụwà, ma ihe nluputa nke obubụ-onụ a adighi aputa ihe karị. Ha a tukwasiwokwa uche ha niile n'eluigwe, ma sitekwa n'olileanya di uto, ha e detuwokwa nzoputa nke anwughị-anwụ ire, ma olileanya ha e mezughị.

Ujọ ahụ nke dakwasiworọ otutu n'ime umu madu a pughi n'otu mgbe ahụ. O bughị otu mgbe ahụ ka ha ñuriri oñu nmeri ha megide ndi ahụ nwere mkpochu-iru. Kama ebe nọdighi oke iwe nke Chineke a huru anya ha natara, ujọ ahụ ha nwere na mbu rapuru ha, ha wee malitekwa ochi ha, nkwaamemo na njakiri ha. Ndị nke Chineke ka e letakwara ozọ, ma nwalekwa. Ụwà chirị ochi, kwaa emo, ma taakwa ha uta; ma ndia niile kweworo n'enweghi obi-abua na Jisọs g'abia mgbe ahụ ikpolite ndi nwuru-anwu, ma gbanwekwa ndi nsọ di ndu, ma narakwa ala-eze ahụ, ma nwerekwa ya ebighi-ebi, diri ka ndi n'eso uzọ Kraist. Ha e wepuwo Onyenwem, na a mataghikwa m ebe ha dotere Ya.

Isi Nke 25—Ngosiputa Ndi N'ele- Anya Obibia- Abua Ahu

Ahuru m onu-ogugu ogbakọ di iche-iche ndi dika udo kekotara ha n'otu. Otutu n'ime ogbakọ ndia nokwa n'ochichiri. Anya ha rudatara ala n'ime uwa, na o dighikwa ihe yiri njikota di n'etiti ha na Jisos. A huru m madu ndi gbasara n'ime ogbakọ ndia di iche-iche ndi iru ha n'enwu ihè, ndi n'ewerekwa anya ha lekwasị n'eluigwe. Ihè nke sitere na Jisos, nke n'achaputakwa dika nke anyanwu, n'adinyerekwa ha. Otu muo-ozị wee gwa m ka m lezie anya nke oma, m wee hu ka muo-ozị n'echegide onye obula n'ime ndia niile nweworo nchawa nke ihè ahụ, mgbe ndi muo-ozị gbakwara ndi ahụ niile nọ n'ochichiri gburu-gburu. A nuru m olu nke otu muo-ozị ka o n'eti, Tụa nọ egwu Chineke ma nyekwa ya otuto, n'ihì na oge-awa nke ikpe ya a biawo.

Ihè di ebube nokwasikwara n'isi ogbakọ ndia, imunyere ndi niile g'anara ya. Ufodu ndi nokwa n'ochichiri natakwara ihè ahụ ma nuriakwa; mgbe ndi ozọ jukwara ihè ahụ sitere n'eluigwe, n'asị na o bu nduhie iji dufue ha. Ihè ahụ gabigara ha, e wee rapu ha n'ochichiri. Ndi niile nataworo ihè ahụ sitere na Jisos, jiri onu narakwa iba-uba nke ihè ahụ di oke onu-ahia a wakwasiri ha. Iru ha nwupuru ihè, n'enwekwa onu e doro nsọ, na mgbe iru ha chere n'ebe Jisos nọ na nmasi di ukuu, ka a nukwara olu ha n'idi n'otu ha na olu nke muo-ozị ahụ, Tụa egwu Chineke ma nyekwa Ya otuto, n'ihì na oge-awa nke ikpe Ya a biawo. Ka ha n'etiku mkpu nka, a huru m ndi ahụ nọ n'ochichiri ka ha n'akwa ha akuku na akwakwa ha ngu. Mgbe ahụ otutu n'ime ndi ahụ huru ihè-nsọ ahụ n'anya, dobiri udo ahụ tuihorọ ha, ma pua guzoro iche site n'ogbakọ ndia. Ma dika otutu n'adobi udo ndia kekotara ha, ndi nọ n'ime ogbakọ ndia di iche-iche, ndi ha n'asopurukwa, jeghariri n'ogbakọ ndia, ma ufodu n'ejì okwu uto ha di iche-iche, ma ndi ozọ kwa n'ejì anya-ufu na omume nke iyi-egwu, n'ekesikwa udo ahụ ike bu nke n'adobi-adobi, wee nogide mgbe niile n'asị, Chineke diyere anyi.

Anyi n'eguzo n'ihè. Anyi nwere ezi-okwu ahụ. A juru m ndi madu ndi ahụ bu. A gwaram na ha bu ndi na eje ozi, ndi n'edu edu, ndi juworo ihè ahụ n'onwe ha, ma ha a choghikwa ka ndi ozọ nara ya. A huru m ndi niile huru ihè n'anya ka ha ji nmasi n'ele anya ma nwekwa ochichọ siri ike n'ihe di n'elu, n'echè ka Jisos bia kporo ha nye onwe Ya. N'oge n'eteghi anya igwe oji gabigara n'isi ndia niile nuri onu n'ime ihè ahụ, ma iru ha gbaruru agbaru. A juru m ihe kpata igwe oji nka. E gosiri m na o bu nkporo-iru ha. Oge mgbe ha lere anya onye-nzoputa ha a gafewori, ma Jisos a biaghi. Obi olila-azu dakwasiri ha, ma ndi ahụ niile m huporo na mbu, bu ndi ahụ n'eje ozi na ndi na edu-edu, nuri onu. Ndi niile juworo ihè ahụ, meriri nke ukuu, mgbe Ekwensu na ndi muo-ozị ya gbara ha gburu-gburu n'onu nke nmeri.

Mgbe ahụ m we nụ olu nke otu mụọ-ozị ọzọ, ka ọ n'asị, Babilon adawo! Ọ dawo! Ihè chawapụtara nye ndị ahụ n'ada mba, ma sitekwa n'ọchịchọ ha siri ike banyere ọbibia ya, ha legidekwara anya ha ọzọ na Jisọs. Mgbe ahụ m wee hụ ọnụ-ogugu ndị mụọ-ozị ọzọ ka ha nọ n'akparite ụka ha na mụọ-ozị nke abua ahụ, onye tiworo mkpu, Bibilon adawo, ọ dawo, ma ndị mụọ-ozị ndia weliri olu ha tikwasi nke mụọ-ozị nke abua ahụ, wee tie-mkpu, lee onye ahụ nke n'alụ nwunye ọhụu ka ọ n'abia! Pua nū je zute ya! Uda olu abụ nke ndị mụọ-ozị ndia dika o rutere ebe niile. Oke ihè ukuu nke dikwa ebube chawara gburu-gburu ndi niile jidere ihèe ahụ nke e nyeworo ha. Iru ha n'enwukwa site n'imabiga mma oke nke ebube, na ha niile sokoro ndi mụọ-ozị n'iti-mkpu ahụ, Lee, onye ahụ nke n'alụ nwunye ọhụu na abia! Ma dika ha weliri olu uto ha n'iti-mkpu ahụ n'etiti ogbakọ ndia di iche-iche, ndia niile juru ihè ahụ, kwara ha aka, ma sitekwa n'anya ụfụ, kwa ha emo ma meekwa ha ihe-ochi. Kama ndi mụọ-ozị nke Chineke gbasara nku ha n'ebe ndi a n'akpagbu nọ, mgbe Ekwensu na ndi mụọ-ozị ya nọ n'achọ ikwanye ọchichiri ha gburu-gburu, iduru ha ka ha ju ihè ahụ nke sitere n'eluigwe.

Mgbe ahụ a nuru m olu nke n'asị ndi ahụ a kwara aka ma meekwa ihe-ochi, si nū n'ime ha puta, ma e metukwala ihe n'adighi ocha aka. Onu-ogugu buru ibu dobiri udo ahụ niile kekotara ha, ma ha nakwara nti n'olu ahụ, ma rapu ndi ahụ noduru n'ime ochichiri, wee bia diri n'otu ha na ndi ahụ dobiworo udo na mbu, ha niile wee were onu jikota olu ha n'otu. A nuru m olu-ekpere nke sitere n'obi-mgbu site n'onu madu ole na ole ndi fodukwara n'ogbakọ ndi ahụ nọ n'ochichiri. Ndi n'eje ozi na ndi n'edu edu n'ejegharikwa n'ime ogbakọ ndi a, n'ekesikwa udo ndia ike kari; kama a nogidikwara m n'anụ olu-ekpere a siri ike. Mgbe ahụ a huru m ndia nogidere n'ekpere ka ha tiputara aka ha n'ihì enyemaka n'ebe ogbakọ ahụ di n'otu nke nwekwara onwe ha, nke n'añurikwa n'ime Chineke. Oziza nke sitere n'ebe ha nọ, ka ha n'elegidesi anya ike n'eluigwe, ma na atukwa aka n'elu, bu, Si nū n'ime ha puta, norokwa iche.

A huru m madu di iche-iche ka ha n'agbasi mgba ike inwere onwe ha, ma n'ikpeazu ha dobikwara udo ahụ niile kegidere ha. Ha gbara mgba megide olu niile a luru iji kesie udo ahụ ike, ha a ñaghikwa nti n'okwu nkwa niile ndia, Chineke dinyere anyi, Anyi onwe-anyi nwere ezi-okwu ahụ. Madu di iche-iche nogidere n'arapu nzuko ahụ nọ n'ochichiri, wee n'ejekuru nzuko ahụ nke nwere onwe ha, ndi dika ha nọ na mbara-ogige e weliri elu. Ha n'elegide anya ha n'elu, ma ebube nke Chineke dikwasikwara ha, ha wee tikue mkpu n'otuto nke Chineke. Ha diwara n'otu, dikwa ka e jiri ihè nke eluigwe gbaa ha gburu-gburu. Na gburu-gburu ogbakọ nka bukwa ndi biara site na nhuku nke ihè ahụ, kama ha abughị ndi ha na ogbakọ ahụ di n'otu. Ndi niile natara ihè ahụ wakwasiri ha ji nmasi di ukuu n'elegide anya n'elu. Jisọs lekwasikwara ha anya nke ihe uto Ya. Ha lere anya ka Jisọs bia. Ha legidere anya obibia Ya.

Ha eledaghikwa anya obula n'uwà. Ozokwa a huru m igwe oji ka ọ n'anokwasi ndi ahụ n'echere. A huru m ka ha tughariri anya ha ike gwuworo wee leda n'alà. M we ju a ihe

kpata ngbanwe nka. Mụọ-ozị nke mụ na ya n'ejekọ wee si, ha e nwetawokwa mkpochu-iru ọzọ n'olileanya ha. Jisọs apughị ibia n'uwà ugbua. Ha aghaghị ihukwa ahụhụ ọzọ n'ihị Jisọs ma nagidekwa onwunwa ndị kariri. Ha aghaghị irapụ ezighị-ezi niile na omen'ala niile nke ha natara n'aka madu, ma chigharịkute Chineke n'okwu ya n'ozuzu-oke. A ghaghị ime ka ha dị ọcha, burukwa ndị a nuchara anucha. Ma ndị niile nagidere mkpagbu a dị ilu g'enweta nmeri ebighi-ebi.

Jisọs a biaghị n'uwà mgbe ogbakọ ahụ ji oñụ n'echere ya, ihichapụ ebe nchụ-aja, site n'iji oku mee ka elu-uwà dị ọcha. A hụrụ m na ha meziri emezi na ngbakọ oge nke amuma niile. Oge nke amuma mechiri na 1844. Nmejo ihe ha gbanyere na a ghotaghị ihe ebe nchụ-àjà ahụ bụ, na ojidị nke nhicha ya. Jisọs banyere n'ebe nsọ nke kachasi ebe nsọ ihicha ebe nchụ-àjà n'ogwugwu nke ubochi ndia. E legidekwara m ogbakọ ahụ n'echere, nke nwekwara mkpochu-iru. Ha nwere mgbaru iru. Ha jiri mkpachara-anya nyochaa ihe-ngosi niile nke okwukwe ha, ma sorokwa mgbakọ nke oge niile nke amuma, ma ha a choputaghikwa nmejo ihe obula. Oge ka emezuworo, ma olee ebe onye-nzoputa ha nọ? Ha etufuwo ya.

Mgbe ahụ e gosiri m mkpochu-iru nke ndị n'eso ụzọ ya mgbe ha biaruru ili ahụ ma ha ahughị arụ Jisọs. Meri wee si, e bupuwo ha onye nwem, ma a mataghikwa m ebe ha togboro Ya. Ndị mụọ-ozị gwara ndị n'eso ụzọ ya n'eri-uju na Onyenwe ha e biliwo, na o n'ebu ha ụzọ jerue Galili.

A hụrụ m na dika Jisọs ledatara anya n'arụ ndia nwetara nkpochu-iru site n'obi-ebereji di omimi, o zigara ndị mụọ-ozị ya iduzi uche ha ka ha nwe ike chota ya, ma sorokwa ya n'ebe o nọ; ka ha nwe ike ighota na uwà abughị ebe nchụ-àjà ahụ; na ya onwe ya a ghaghị ibanye n'ebe nsọ kachasi ebe nsọ nke ebe nchụ-àjà nke eluigwe ihicha ya; ime udo puru iche nye Izrel, na inara ala-eze nke Nna ya, ma loghachikwa n'uwà ikporo ha ka ya na ha biri mgbe ebighi-ebi. Mkpochu-iru nke ndị n'eso ụzọ ya nochiri anya nke oma, ụdi mkpochu-iru nke ndị ahụ lere anya onyenwe ha na 1844. E kuuru m laghachi azu n'oge mgbe Kraist gbara inyinya na nmeri wee banye n'ime Jerusalem. Ndị n'eso ụzọ ya na añurị oñụ kwenyere na O g'ewere ala-eze ahụ mgbe ahụ, ma chiakwa n'uwà dika eze. Ha sooro eze ha n'olileanya di elu. Ha gbutusiri igu-nkwu ha mara mma, ma yipukwa uwe ha, ma sitekwa n'obi oñụ gbasaa ha n'okporo-uzo; ma ufodu n'aga n'iru, ndi ọzọ n'esokwa n'azu n'eti mkpu, otuto diri nwa Devid! Ngozi n'adiri onye ahụ nke n'abia n'aha Onyenwe-anyi! Otuto n'ebe kachasi elu! Nkpali di otua sogburu ndi Farisii, na ha chorọ ka Jisọs bara ndi n'eso ụzọ ya mba. Kama o sirị ha, O burukwa na ndia g'emechi onu ha, obuna nkume g'etipukwa mkpu. Okwuamuma nke Zekaria 9:9, a ghaghị imezu, ma otu odi, a hukwara m, na ndi n'eso ụzọ ya dabara na nkpochu-iru di ilu. N'abali ole na ole ha sooro Jisọs jerue Kalvari, ma hukwa ya ka O n'awusi obara n'ebe a hikotara ya n'elu obe ojojo ahụ. Ha huru onwu nhuju-anya ya, ma togbokwa ya n'ili. Obi ha dakpuru n'ime iri-uju. Nzube ha niile adighi nke obula mezuru m'oli. Olileanya ha sokoro Jisọs nwua. Ma dika o si na ndi nwuru-

anwụ bilie, ma putakwa ihè n'etiti ndị n'eso ụzọ ya n'eri-uju, olileanya ha tutekwara. Onyenwe ha e punariwo ha; ma ha a chọtawọkwa ya ọzọ.

A hụrụ m na mkpochu-iru nke ndị ahụ kweworo n'ọbibia nke Onyenwe-anyị na 1844, erughịkwa ka mkpochu-iru nke ndị n'eso ụzọ ya. Okwu nke amụma mezuru n'ozu nke mụọ-ozu nke mbụ na nke abụ. Enyere ha n'oge di nma, ma luzuekwa ọlụ nke Chineke doziiri ha ilu.

Isi Nke 26—Ihe Ngosi ọzọ

Egosiri m nmasi nke ndi eluigwe niile nweworo n'ime olu ahụ nke n'aga n'elu-uwà. Jisọs roputara otu mụọ-ozu siri ike dikwa ukwu ka o ridata ma dookwa ndi bi n'uwà aka na nti ka ha jikere maka obibia nke abua Ya. A huru m mụọ-ozu ukwu ahụ ka o rapuru iru Jisọs n'eluigwe. Ihè di ebube na enwubiga oke n'aga n'iru ụzọ ya. A gwara m na olu ya bu inye uwà niile ihe site n'ebube ya, ma dookwa madu aka na nti banyere iwe nke Chineke n'abia. Igwe madu natara ihè ahụ. Ufodu na edere duu, mgbe ndi ọzọ na anuri-onu n'ejideghikwa onwe ha. Ihè ahụ kaọo wusaara ndi niile, kama ufodu batara naani site na nhuku nke ihè ahụ, ma ha ejighi obi ha nara ya. Kama ndi niile natara ya, tughariri chee iru ha n'eluigwe, ma nyekwa Chineke otuto. Otutu madu juputara n'oke iwe. Ndi n'ejie ozi na ndi madu jikoro aka ha na ndi-ojoo, ma megide ihè ahụ nke mụọ-ozu ukwu ahụ wusara. Kama ndi niile natara ya wezugara onwe ha site n'ihè uwà, ma burukwa ndi e jikoro n'otu.

Ekwensu na ndi mụọ-ozu ya nogidekwara n'olu n'achọ ikporo uche ndi niile ha nwere ike pua nihe ahụ. Ogbako ahụ nke juru ya ka a rapukwara n'ime ochichiri. A huru m mụọ-ozu ahụ ka o ji nmasi di-omimi n'ele ndi niile kporo onwe ha umu Chineke, ka o wee dedata onodu omume ha, mgbe e kwuputara ozi ahụ nke sitere n'eluigwe nye ha. Ma dika otutu ndi si na ha huru Jisọs n'anya chighariri site n'ozu nke eluigwe ahụ, n'ewere nkwa'emo, njakiri na ikpo-asi, otu mụọ-ozu nke n'ejidekwa akwukwo n'aka ya, dedatara omume ihere di otua. Eluigwe niile juputara na onuma, n'ihie na ndi si na ha n'eso Jisọs kpariri ya.

A huru m mkpochu-iru nke ndi ahụ kwesiri ntukwaasi -bi. Ha ahughi onye nwe ha n'oge ha turu anya ya. O bu nchekube Chineke izonari odin'iru, ma weta ndi ya na onodu mkpebi. Oburu na oge dika nka a dighi olu ahụ nke Chineke roputara agaghi abu ihe a luzuru. Ekwensu n'edu echiche nke otutu madu rue ebe di anya n'odi n'iru. Oge obula nke e kwusara nye obibia nke Kraist aghaghi ikpota uche madu icho ime nkwa'debe siri-ike ugbua. Ka oge n'agafe, ndi niile na a k'anataghi ihe nke mụọ-ozu ahụ n'ozuzu-oke, jikoro onwe ha n'otu ha na ndi ledara ozi nke eluigwe ahụ anya, na ha niile wee tugharia megide ndi ahụ nwetara mkpochu-iru n'emekwa ha ihe-ochi. A huru m ndi mụọ-ozu n'eluigwe ka ha na Jisọs n'erurite uka. Ha e ribawokwa amà onodunke ndi n'eso ụzọ Kraist. Ngafe nke oge ahụ a huru-mma anwaputawokwa ha, ma imerime ha ka a turu n'ihie otutu ma choputa na ihe koro n'ime ha. Ha niile weliri olu kwuputa na ha bu ndi nke Kraist, kama ha dara n'iso Kraist obuna n'uzo niile. Ekwensu nuriri-onu nke nmeri n'onodu nke ndi kporo onwe ha ndi n'eso ụzọ Kraist. O jiwo ha n'onya ya. O duruwokwa ndi ka n'onu-ogugu irapu ụzọ ahụ guzoziri-eguzozi, ha wee n'anwa irigo eluigwe site n'uzo ọzọ. Ndi mụọ-ozu huru ndi di-ocha, dikwa nsọ, a gwakotara n'etiti ndi nmehie na Zion, na onye iru-abua uwà huru n'anya. Ha echegidewokwa ndi huru Jisọs n'anya n'ezie; ma nhuku nke ndi ajuo-omume n'emetuta ndi nsọ.

Ndịa niile obi ha n'anụ oku, n'achosikwa ike ihu Jisọs, ka ndi si na ha bu umunna ha n'okwukwe gbochiri ikwusa obibia nke Jisọs. Ndi muo-ozu lekwasiri onodu niile ndia anya, ma wee obi ahizi n'ebe ndi foduru no, ndi huru obibia Jisọs n'anya. Otu muo-ozu ukuu ozọ ka e zipuru iridata n'uwà. Jisọs tukwasiri ihe odide n'aka ya, ma dika o biaruru n'uwà, o tiri-mkpu, Babilon a dawo! O dawo! Mgbe ahụ a huru m ndia niile nwere mkpochu-iru ka ha nwekwara iru-ocha ozọ, ma weliekwa anya ha lee eluigwe, legidekwa site n'okwukwe na olileanya maka obibia nke onye nwe ha. Ma otutu dika ha nogidere n'onodu iberibe, dika ha no n'ura; ma m n'ahukwa ihe ngosi nke iri-uju di-omimi n'iru ha. Ndi ahụ nwere nkpochu-iru huru site n'akwukwo-nsọ na ha no n'oge nchere, na ha aghaghi iji ntachi-obi chere nmezu nke ohuu ahụ. Otu ihe ngosi ahụ nke duru ha ichere onyenwe ha na 1843, dukwara ha ile-anya ya na 1844. A huru m na ndi ka n'onu-ogugu e nweghikwa ume ahụ nke e jiri mara okwukwe ha na 1843. Mkpochu-iru ha e mewe ka okwukwe ha daa mba. Ma ka ndia nwere mkpochu-iru jikoro aka n'iti-mkpu nke muo-ozu nke abua ahụ, usuu nke eluigwe legidere anya site na nmasi di-omimi, ma ribakwa ama ihe nluputa nke ozi ahụ. Ha huru ndia niile zara ahà ndi nke Krasist ka ha tughariri were njakiri na nkwa'memo nogide ndi ahụ nwere mkpochu-iru. Ka okwu n'adapu site n'onu ndi nkwa'memo ahụ, unu a kalaghikwa eluigwe rue ugbua! Muo-ozu dedakwa ha. Muo-ozu ahụ wee si, Chineke ka ha n'akwa emo.

A tuuru m aka laghachi azu rue oge akporo Elaija laa na ndu. Akwa ya dakwasiri Elaisha, ma umu nta agwa-ojoo (m'obu ndi ntorobia) soro ya, n'akwa ya emo, n'etikwa nkpu si, Gafee, gi onye isi-nkwocha! Gafee gi onye isi-nkwocha! Ha kwara Chineke emo ma zutekwa ntaramahuhu ha n'ebe ahụ. Ha mutariri ihe ndia site n'aka ndi muru ha. Ma ndi niile kwara emo ma chiakwa ochi n'echiche nke ndi nsọ ila n'eluigwe, ka a g'eleta site na ihe otiti nke Chineke, ha g'amatakwa na o bughi ntakiri ihe iji ya mee ihe egwuri-egwu.

Jisọs zigakwara ndi muo-ozu ozọ ka ha fedata ngwa-ngwa itute na igba ndi ya ume n'okwukwe ha nke n'atalata-atalata, na ijikere ha ka ha ghota ozi muo-ozu nke abua ahụ, na ozi di mkpa nke n'aghaghi ije n'eluigwe. Ahuru m ndi muo-ozu ndia ka ha natara ike di-ukuu na ihe site n'aka Jisọs, wee fedakwa ososo n'uwà imejuputa olu ha nke bu inyere muo-ozu nke abua ahụ aka n'olu ya. Ihe ukuu chawakwasiri ndi nke Chineke ka ndi muo-ozu ndia n'eti, Lee onye n'alụ nwunye ohuu n'abia, pua nu je zute ya. Mgbe ahụ a huru m ndi ahụ nwere nkpochu-iru ka ha biliri, ma sitekwa na nkwekorite nke olu ha na nke muo-ozu nke abua ahụ, tie-mkpu, Lee onye n'alụ nwunye ohuu ka o n'abia, pua nu je zute ya. Ihe nke sitere na ndi muo-ozu ndia wakwasiri ochichiri ebe obula. Ekwensu na ndi muo-ozu ya choro uzọ ime ka ihe a ghara igbasa, na inwe nhuku kwesiri-ekwesi. Hà màrà ndi muo-ozu nke Chineke mgba, ma gwakwa ha na Chineke duhiere ndi madu, na obuna site na ihe ha niile na ike ha, na ha apughi ime ka ndi madu kwenye na Jisọs na abia. Ndi muo-ozu nke Chineke gara n'iru nolu ha, o bu ezie na Ekwensu gbara mgba itinye odachi n'uzo, ma dopu uche ndi madu site n'ihè ahụ. Ndi niile natara ya nwere obi-uto. Ha lekwasiri anya

ha n'eluigwe, ma nọgidekwa n'ile anya-ọbibia nke Jisọs. Ụfọdụ nọkwara n'oke obi-mgbu, n'ikwa-akwa na ikpe ekpere. Anya ha dika o lekwasiri naru onwe ha, ha adighikwa eweli anya ha elu.

Ihè di oke ọnụ-ahia sitere n'eluigwe chupuru ọchichiri n'ebe ha nọ, ma anya ha, nke ha ji adighi ike tukwasi n'onwe ha, ka ha weliri elu, mgbe obi ekele na ọñụ putara ihe n'aru ha niile. Jisọs na usuu niile nke eluigwe lere anya-oma n'aru ndi ahụ kwesiri ntukwasi obi, n'echerekwa.

Ndi ahụ juru ma megidekwa ihè nke ozi mụọ-ozi nke mbu ahụ, tufuru ihè nke abua ahụ, nadighikwa e rite uru nke ike n'ebube di n'ime-ozi ahụ, Lee Onye n'alụ nwunye ọhụ na abia. Jisọs jiri mgbaru-iru chigharia site n'ebe ha nọ. Ha kpaiyi ya ma jukwa ya. Ndi niile natara ozi ahụ ka e kekoro n'ime ogidi nke ebube. Ha chere-nche kpekwa ekpere imara uche nke Chineke. Ha turu egwu nke ukuu imehie megide ya. A huru m Ekwensu na ndi mụọ-ozi ya ka ha na achọ ikpuchi ihe ahụ zonari ya ndi nke Chineke; ma dika ndi ahụ n'echere nọgidere n'ihe ahụ, ma weliekwa anya ha elu site n'uwà na elekwasi Jisọs, Ekwensu apughị inwe ike ọbula igbochi ha inwe ihe nka di oke ọnụ-ahia. Ozi ahụ nke e nyere site n'eluigwe kpasuru Ekwensu na ndi mụọ-ozi ya iwe, na ndia niile si na ha huru Jisọs n'anya, ma were ọbibia ya kporo ihe-efu, kwaa emo ma meekwa ihe-ochi n'ebe ndi kwesiri ntukwasi-obi nọ. Kama otu mụọ-ozi ribara àmà nke nkpari ọbula, nleda ọbula, na nkocha ọbula ha natara site n'aka ndi si na ha bu umunna ha. Otutu madu weliri olu ha n'iti-mkpu ahụ, Lee Onye n'alụ nwunye ọhụ ka o n'abia, ma rapukwa umunna ha ndi nahughi ọbibia nke Jisọs n'anya, ndi na achoghikwa ka ha nọgide n'olileanya ọbibia ya nke abua. A huru m Jisọs ka o wezugara iru ya site n'ebe ndi ahụ juru ma lelia ọbibia ya anya, o wee gwa ndi mụọ-ozi ka ha duru ndi ya pua n'etiti ndia nadighi ọcha, ka a ghara imeru ha.

Ndi niile ñara nti n'ozu ahụ niile guzoro iche nwerekwa onwe ha ma dikwa n'otu. Ihè di nsọ mabigakwara mma oke wakwasiri ha. Ha jukwara uwà, dokapukwa nkekoriha ha na ya, ma chuakwa aja site n'ihe nmasi ha niile nke uwà. Ha rapuru akụ nke uwà ha ma nlegide anya ha niile chere iru n'eluigwe, na ele anya ihu onye mgbaputa ha a huru n'anya. Egedege iru ha nwupuru enwupu site n'ọñụ e doro nsọ, nke kwuputara ọnođu nke udo na ọñụ nke n'achi-achi n'ime ha. Jisọs gwara ndi mụọ-ozi ya ka ha ga gbaa ha ume, n'ihia na oge awa nke nkpagbu ha na abiaru nsọ. A huru m na ndia niile nọ na nchere a k'enwetaghị nkpagbu dika ha n'aghaghị inwe. Ha a k'enwereghị onwe ha site n'ezighi -ezi. A hukwara m ebere na idi mma nke Chineke n'iziga ido-aka na nti ahụ nye ndi bi n'uwà, ma kwughachi ozi di iche-iche ikpolite ha rue otu oge, ka o wee duru ha rue ezi nnyocha nke onwe ha, ka ha wee yipu onwe ha pua n'ezighi ezi niile nke e nyefere ha site n'aka ndi na ekpere arusi na ndi Pop. Site n'ozu ndia Chineke n'akpoputa ndi ya ebe o puru iluru ha ọlụ n'ike di ukuu kariha na n'ebe ha puru idebe iwu ya niile.

Isi Nke 27—Ebe- Nsọ Ahụ

Mgbe ahụ e gosiri m mkpochu-iru ojoo ahụ nke ndi nke Chineke. Ha ahughị Jisọs n'oge a turu anya ya. Ha a mataghi ihe mere onye-nzoputa ha abiaghi. Ha a hughikwa ihe ngosi obula mere oge nke amuma jiri biarughi ogwugwu. Otu muo-ozu wee si, o bu na okwu Chineke a dawo? O bu na Chineke a dawo n'imezu nkwa ya niile? E-e: o mezuwo nkwa niile nke o kwere. Jisọs e biliwo, ma o mechiwokwa onu-uzo ebe nsọ nke nchu-àjà nke eluigwe, ma o meghewokwa otu uzo bara n'ebe nsọ kachasi ebe nsọ, ma O bawokwa n'ime ihicha ebe nchujaja ahụ. Muo-ozu ahụ wee si, ndi niile ji ntachi-obi chere g'aghotakwa ihe omimi a.

O bu madu dahiere; kama o dighi mgbe ndahie obula di n'akuku nke Chineke. Ihe niile ka e mezuru bu nke Chineke kwere na nkwa; kama madu sitere na nmejo-ihe legide elu uwà anya, na ewere ya na o bu ebe nsọ ahụ a g'edo ocha n'ogwugwu-oge nke amuma niile. Ebum-n'uche nke madu adawo, kama o bughị nkwa nke Chineke dara m'oli. Jisọs zigara ndi muo-ozu ya iduzi ndi ahụ nwere mkpochu-iru, iduru echiche ha ba n'ime Ebe nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ ebe o jeworo ime ka ebe-nchujaja di ocha, ma meekwa udo puru iche n'ihizrel. Jisọs gwara ndi muo-ozu na ndi niile chotara ya g'aghotu olu a nke ya onwe ya g'alụ. A huru m na mgbe Jisọs no n'ebe-nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ, na a galutara ya Jerusalem ohuu ahụ, ma na mgbe o lusiri olu ya n'ebe-nsọ ahụ kachasi ebe-nsọ, o g'aridata n'uwà n'ike nke Onye-eze ma werekwa ndi ahụ di oke onu-ahia nye onwe ya, ndi jiworo ntachi-obi chere nloghachi ya.

Mgbe ahụ e gosiri m ihe mere n'eluigwe mgbe oge nke amuma gwusiri na 1844. A huru m na mgbe ije-ozu nke Jisọs n'ebe nsọ gwusiri, o wee kpochie uzo ebe ahụ, oke ochichiri dakwasiri ndi niile nworu, ma ju ozi niile nke obibia Kraist, na ha ahughikwa ya. Mgbe ahụ Jisọs yikwasikwara onwe ya akwa di oke onu ahia. Gburu-gburu ala-ala nke uwe-nwuda ya bu mgbaringba na ifiri-pomegranets, mgbaringba na ifiri-pomegranets. Sitekwa na ngu ya ka o yikwasiri ihe mgbochi-obi nke olu di nkpa. O n'egbukekwa-egbuke, ka o n'eje ije, n'amubakwa mkpuru okwu ndi yiri ka otutu ahà e dere, m'obu a turu atu n'elu ihe mgbochi-obi ahụ. Mgbe o yikwasiri onwe ya ihe-mgbokwasi zuru oke, tinyekwara ihe di n'isi ya nke yiri okpu-eze, ndi muo-ozu gbara ya gburu-gburu, ma sitekwa n'ugbo-àlà oku o wee gafee ihe mkpuchi nke abua. Mgbe ahụ a gwara m ka m riba-àmà onu-ulọ abua nke ebe nchu-àjà nke eluigwe. Akwa-mgbochi ahụ, m'obu onu-uzo, ka e mehere, e kwekwara ka m banye. N'ime onu-ulọ nke mbu a huru m oriona ahụ n'ihe ndoba-oriona asaa, nke bara uba n'ile-anya dikwa ebube; obuna tebul ebe ndoba nke achicha iru-Chineke, n'ebe nchu-àjà nke isi-uto, na ihe nsure-oku ya. Ihe niile nke di n'onu ulọ a yiri dika ezi ola-edo, n'enwuputakwa oyiyi nke onye ahụ nke na abanye n'ime ebe ahu. Akwa-mgbochi ahụ nke kewara onu-ulọ abua ndia dikwa ebube nke ukuu. O bu ihe nwere ucha di iche-iche, na ihe odudu di iche-iche, na ihe icho-mma di ya gburu-gburu nke e dekwasiri

ihe ọdịde nke ọla-edo n'elu ya, nke nọchiri anya ndị mụọ-ozị. E weliri akwa mgbochi ahụ, m wee leba anya n'ime ọny-ụlọ nke abụa ahụ. A hụrụ m n'ebe ahụ otù igbe nke nwere ụdị ezi ọla-edo. E jiri ihe icho-mma mee gburu-gburu elu-igbe ahụ, nke nọchiri anya okpu-eze dị iche-iche. O bụ ihe e ji ezi ọla-edo mee. N'ime igbe ahụ ka e tinyere mbadamba nkume ndia jikoro iwu-iri ahụ. Nụsotu àkwà nke igbe ahụ ka cherub mara mma nọ gbasaakwa nkù ha n'elu-igbe ahụ. Nkù ha ka e weliri n'elu, na e metukwa onwe ha n'elu isi nke Jisọs, ka o n'eguzo n'akuku igbe ahụ. Ha n'echekwa onwe ha iru, n'eledakwa anya ha n'igbe ahụ, nke nọchitere anya igwe ndị mụọ-ozị niile ka ha ji nmasị n'elegide iwu

Chineke anya. N'aghata Cherubim ndia bụ ihe nsure-ọkụ ọla-edo ahụ. Ma dika ekpere nke ndị nsọ n'okwukwe rigokuru Jisọs, na o chere ha n'iru Nna ya, isi-uto n'aputa site na ihe ndoba ahụ. O yiri anwuru-ọkụ nke nwere ucha dị iche-iche mabigara mma oke. N'elu ebe Jisọs n'eguzo, n'iru igbe ahụ, a hụrụ m ihe nke nwubigara oke n'ebube nke m n'apughị ilegide anya. O dika àlà-eze ebe Chineke bi. Ma dika ihe isi uto ahụ n'arigokuru Nna, ebube dikasiri mma bikutere Jisọs site n'och'eze nke Nna, ma sitekwa na Jisọs, o wakwasiri ndi niile ekpere ha gbagotere elu dika ihe n'esi-isi uto. Ihè n'ebube wukwasiri n'isi Jisọs n'uju ya, ma nwukwasi ebe nkpuhi-nmehie ahụ, n'ahiri nke ebube juputara ụlọ ukuu ahụ. A pughiakwa m ilegidesi ebube ahụ anya ike otutu oge. O dighikwa asusu obula puru ikowa ya. O juru m anya nke ukuu, m wee chigharia site n'idi ukuu na ebube nke onodu ahụ.

E gosiri m ebe nsọ n'elu uwà nke nwere nkeg'abua. O yikwara nke ahụ dị n'eluigwe. A gwara m na o bụ ebe-nsọ nke elu-uwà, nke n'atu aka nke eluigwe. Ihe niile dị n'ime nkega nke mbu nke ebe-nsọ nke uwà ahụ dikwa ka ihe ndi ahụ nke dị na nke eluigwe. E weliri akwa mgbochi ahụ, m wee leba anya n'ime ebe-nsọ nke kachasi ebe-nsọ niile, ma hukwa na ihe niile dị n'ime ya yikwara ndi ahụ dị n'ebe-nsọ nke kachasi ebe-nsọ niile nke dị n'eluigwe. Ndi nchu-aja jekwara ozi n'ime nkega abua nke ebe-nsọ nke elu-uwà. N'ime nkega nke mbu ka o n'aje ozi kwa ubochi n'ime afo, ma banyekwa n'ebe nsọ nke kachasi ebe-nsọ naani otu mgbe n'ime afo, ime ka o dị ocha site na nmehie niile nke e bugaworo n'ebe ahụ. A hụrụ m na Jisọs jere ozi n'ime nkega abua nke ebe-nsọ nke eluigwe. O banyere n'ime ebe-nsọ nke eluigwe site n'inye obara nke onwe ya. Ndi nchu-àjà nke elu-uwà ka a n'ewezuga site n'onwu, n'ihì nka ha a pughi inogide ogologo-oge; kama Jisọs, ka m hụrụ, dika onye nchu-àjà ebighi-ebi. Site na aja dị iche-iche na onyinye dị iche-iche e wetara n'ebe-nsọ nke elu uwà, umu Isrel n'ejide ezi-omume niile nke Onye-nzoputa n'abia. Ma sitekwa na amamihe nke Chineke ihe niile banyere olu a ka e nyekwara anyi ka anyi wee leghachi anya n'ebe ha nọ, ma ghotakwa ije ozi nke Jisọs n'ebe-nsọ nke eluigwe.

N'obe, dika Jisọs nwuru na Kalvari, O tiri-mkpu si, O gwuwo, na akwa-mgbochi nke ebe-nsọ ahụ gbawara abua, site n'elu rue àlà. Nka bụ igosi na ije-ozị niile nke ebe-nsọ nke elu-uwà gwusiri ebighi-ebi, na Chineke a gaghiakwa ezute ha ozo n'ebe nsọ ha nke elu-uwà, inara àjà ha dị iche-iche. Obara nke Jisọs ka a wusiri mgbe ahụ, nke ya onwe ya g'ejì je ozi n'ebe-nsọ nke eluigwe. Ka ndi nchu-àjà n'ebe-nsọ nke elu-uwà banyere n'ebe-nsọ nke

kachasi ebe nsọ ahụ otu ugbo n'afọ ime ka ọ dị ọcha, Jisọs banyekwara n'ebe-nsọ nke kachasi ebe-nsọ nke eluigwe, n'ogwugwu nke puku ụbọchị abụa na nari atọ nke Daniel 8, na 1844, ime udo ebighị-ebi nye ndị niile pụrụ irite uru na ọlụ nke ogbugbo ya, na ime ka ebe-nsọ ahụ dị ọcha.

Isi Nke 28—Ozi Mụọ-ozị Nke Atọ Ahụ

Ka ije ozi nke Jisọs gwusiri n'ebe-nsọ ahụ, na ọ gafere n'ebe-nsọ nke kachasi ebe-nsọ, wee guzo n'iru igbe ahụ nke nagidere iwu Chineke, O zigara mụọ-ozị ukwu ọzọ n'ime ụwà nke jikwa ozi nke atọ ahụ. Ọ tukwasiri ibe-akwukwọ n'aka mụọ-ozị ahụ, ma dika ọ rịdara n'elu-ụwà n'idi ukwu na ike, o tiri-mkpụ nke ido-aka na nti di egwu, n'udi nke n'adighi mgbe a kwanyere madu ujo di otua. A kwadoro ozi a ime ka umu Chineke noro na nche, na igosi ha oge-awa nke onwunwa na ihe-mgbu di ha n'iru. Mụọ-ozị ahụ wee si, a g'akputakwa ha nso ilu ọgụ ha na nwa anu-ohia ahụ na oyiyi ya. Olileanya nke ndu ebigh-ebi ha bu naani inogidesike. Ọ bu ezie na ndu ha no na nkpagbu, kama ha a ghaghị ijidesi ezi-okwu ahụ ike. Mụọ-ozị nke atọ ahụ mechiri ozi ya n'okwu ndia, N'ebia ka ntachi-obi nke ndi nsọ di; ndia bu ndi n'edebe ihe Chineke nyere n'iwu, na okwukwe nke Jisọs. Ka ọ n'ekwughachi okwu ndia ọ turu aka n'ebe-nsọ nke eluigwe. Uche nke ndi niile nabatara ozi a ka e duru gaa n'ebe-nsọ kachasi ebe-nsọ ebe Jisọs n'eguzo n'iru igbe ahụ, n'alukwa ọlụ nke nnochite anya ikpeazu nye ndi niile obi-ebere foduru, ma nyekwa ndi niile mebiworo iwu Chineke n'amaghi-ama . Ọlụ nke nkpuhi nmehie a ka a luru nye ndi ezi-omume nwuru-anwu ma nyekwa ndi ezi-omume di ndu. Jisọs n'alụ ọlụ nkpuhi nmehie nye ndi nwuworo anwu, bu ndi n'anataghi ihè nke di n'iwu Chineke, ndi mehiakwa n'amaghi-ama .

Mgbe Jisọs megheiri onu-uzo nke ebe-nsọ kachasi ebe-nsọ, ihe nke ubochi izuika ka a huru, ma ndi nke Chineke ka a g'anwalekwa ma nwaputakwa, dika Chineke nwaputara ndi Izrel ochie, ihu ma ha g'edebekwa iwu ya. A huru m mụọ-ozị nke atọ ahụ ka ọ n'atu aka n'elu, n'egosikwa ndi ahụ nwere nkpuhi-iru uzo gara ebe-nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ nke eluigwe. Ha wee soro Jisọs n'okwukwe banye ebe-nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ. Ha achotawokwa Jisọs ọzọ, nke kpaliro onu na olileanya ha ohuu. A huru m ka ha leghachiri anya azu na atugharika uche n'ihe ndi gara-aga, sitekwa na nkpuhi nke obibia abua nke Jisọs, rue ka njem niile ha si di na ngafe-oge nke 1844. Ha huru nkpuhi-iru ha ka a kowaputara ya, ya mere onu na ihe ido-anya biakwasiri ha ọzọ. Mụọ-ozị nke atọ ahụ a wakwasiwo ihè n'ihe ndi gara-aga, nihe oge ugbua na nihe di n'iru, ha matakwa na Chineke duru ha n'ezie site n'uzo omimi nke amamihe ya.

E gosiri m na ndi ahụ foduru sooro Jisọs banye n'ebe-nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ, ma hukwa igbe ahụ, na oche mkpuhi nmehie ahụ, nke ebube ihe ndia mere ka ha tua egwu nke ukwu. Jisọs welitere ihe mkpuhi nke igbe ahụ, ma lee! Mbadamba nkume ndi ahụ, e dekwasiri iwu-iri ahụ n'elu ha. Ha leruru anya-ala nukuru niile ndia di ndu; kama ha malitekwara nleru-anya ala ha ọzọ site n'itu oke egwu mgbe ha huru iwu nke anọ n'etiti iwu iri ahụ di nsọ, obuna mgbe ihè kari ukwu n'enwukwasị iwu nke anọ ahụ kari iteghete ndi ọzọ, na ogwugwu nke ebube gbakwara ya gburu-gburu. Ha ahughika ihe obula ebea nke n'agwa ha na e bibiwo ubochi izu-ike, m'obu gbanwee ya ka ọ buru n'ubochi mbu

n'izu. A n'aguputakwa ya dika na mgbe e kwuru ya site n'onu Chineke n'ike na ok'ebube n'elu-ugwu ahụ, obuna mgbe amuma gburu na egbeluigwe gbakwara, na mgbe e edere ya site na mkpisi-aka ya di nsọ na mbadamba nkume ndia. Ubochi isii ka i g'alụ olu, jee ozi gi niile; ma uchochi nke asaa bu ubochi izu-ike nke onye nwe gi na Chineke gi. O turu ha n'anya mgbe ha huru mkpachara anya e nwere n'ebe iwu-iri ndia di. Ha huru ka e dotere ha nso n'akuku Jehova, ebe a nehekwa ya site na nhuku nke idi-nsọ ya. Ha huru na ha a zogidewori ukwu ha n'iwu nke anọ ahụ, na edebekwari ubochi e weputara site n'aka ndi n'ekpere arusi na ndi otu Pop, kama idebe ubochi nke Jehova doro nsọ. Ha wedara onwe ha n'iru Chineke, ma riekwa uju banyere nmebi-iwu ha n'oge ndi gara aga.

A huru m ihe isi-uto ahụ n'ebe ndoba ihe ahụ ka o n'asoputa anwuru-okụ mgbe Jisọs n'eché nkwuputa nmehie ha na ekpere ha n'iru Nna ya. Ma dika o n'arigo, ihè nwupuru enwupu nokwasiri n'isi Jisọs, na n'elu-oché nkpuchi nmehie ahụ; ma ndi ahụ ji obi, n'ekpesi ekpere ike, ndi o wutakwara rie nne na ha choputara onwe ha dika ndi n'emebi-iwu Chineke, ka a goziri, iru ha wee nwupu n'ime olileanya na onu. Ha wee soroko n'olu nke muo-ozu nke ato ahụ, ma weliekwa olu ha elu na ekwuputa okwu ido-aka na nti ahụ di nro. Kama naani ole na ole na mmalite naara ozi ahụ, kama ha nogidekwara ikwuputa ido-aka na nti ahụ n'ike. Mgbe ahụ m we hu otutu ka ha nabatara ozi muo-ozu nke ato ahụ, ma jikokwa olu ha na ndi ahụ nke kwuputaworo ozi ido-aka na nti ahụ na nmalite, ha niile wee bulie áhà Chineke elu ma gosikwa idi-ukuu Ya site n'idobe ubochi izu-ike ya e doro nsọ.

Otutu ndi nakweere ozi nke muo-ozu nke ato ahụ a k'amataghi ihe obula banyere ozi abua ndi buru uzọ. Ekwensu ghotara nka, wee tukwasikwa anya ojoo ya n'aru ha ikwatu ha; kama muo-ozu nke ato ahụ nogidere n'aturu ha aka n'ebe-nsọ ahụ nke kachasi ebe-nsọ, obuna ndi nwekwara amamihe n'ozu ndi gara aga nogidekwara n'aturu ha aka uzọ nke ebe-nsọ nke eluigwe. Otutu huru ezi nko ahụ nke kokotara ozi muo-ozu ndia niile, ma werekwa onu nara ya. Ha nabatara ha dum n'usoro ha, ma sorokwa Jisọs site n'okwukwe banye n'ebe-nsọ nke eluigwe. Ozi ndia niile ka e gosiri m dika ihe nkogide-aka nke n'ejide nzuko. Ma dika ndi madu n'anara na aghotakwa ha n'otu n'otu, a na ekpuchitekwa ha site n'otutu nduhie nke Ekwensu.

Mgbe oke mkpochu iru nke 1844 ahụ gasiri, Ekwensu na ndi muo-ozu ya nogidesirike n'olu ise-onyia di iche-iche ibibi okwukwe nke nzuko ahụ. O n'arugide echiche otutu madu ndi mazuru ihe ndia n'onwe ha. Ha nwere udi nke nnweda-n'alà. Ha gbanwere ozi nke mbu na nke abua, n'atukwa aka n'odi-n'iru dika mgbe ihe ndia g'emezu, mgbe ndi ozo n'atukwa aka na ihe ndia e mezuwori n'oge ndi gara aga. Madu ndia n'adopu uche ndi n'amaghi, na akwatukwa okwukwe ha. Ufodu na enyochakwa akwukwo-nsọ na agbali iwuli okwukwe nke onwe ha, n'adabereghi nzuko. Ekwensu nuriri n'ihe ndia niile; n'ihia na o mara na ndi niile dokapuru onwe ha site na arilaka ahụ, na o puru irugide site na otutu nmejo-ihe ma n'ebugharikwa ha site n'ifufe nke ozizi di iche-iche. Otutu ndi ndu n'oge ozi nke mbu na nke abua, gonariri ha, nkewa na mgbasasi batakwara na nzuko. Mgbe ahụ a huru m William

Miller. Iru ya gbagokwara-agbago, ma rudatakwa isi ya n'iri-uju na gigaara nke obi n'ihindi ya.

Ọ hụrụ ọgbakọ ahụ ndị kekọrọ onwe ha ọnụ na 1844, ka ha n'arapụ ihunanya ha nweworo n'ime onwe ha, ma n'emegidekwa onwe ha. Ọ hụrụ ha ka ha danyere n'ime ọjụjụ-oyi, na ọnọdụ nke ndala-azụ. Ọ dara-mba site n'ihe mgbu nke obi. A hụrụ m ndị n'edu edu ka ha nọ n'enyọ William Miller, n'atụkwa egwu na o nwere ike inabata ozi mụọ-ozi nke atọ ahụ na iwu-iri nke Chineke. Ma dika o nwara idabere na ihè ahụ nke sitere n'eluigwe, madụ ndia g'atuputa ụkpụrụ ihe g'adọpụ uche ya. A hụrụ m mgbali nke madụ ime ka uche ya nọgide n'ime ọchịchiri, na imekwa ka nhukụ ya nọgide n'etiti ha. Mgbe oge gasiri William Miller weliri olu ya megide ihè ahụ sitere n'eluigwe. Ọ dara site n'anaraghi ozi ahụ nke puru ikowara ya n'ozuzu-oke banyere mkpochu-iru ya ahụ, na iwakwasikwa ihè n'ebube n'ihe ndi gara-aga, bu nke puru itute ya site n'ida-mba ya niile ma wakwasikwa ihè na olileanya ya, ma durukwa ya inye Chineke otuto. Kama ọ dabere na amamihe nke madụ kari nke Chineke, ma n'ihie ike ọgwugwu sitere n'oke ndoli n'olu Onyenwe ya, tinyekwara agadi nke o meworo, Ọ bughị onye a na aguru nmejo ndia niile dika ndi ahụ dopuru ya site n'ezi-okwu ahụ. Ndi ahụ ka ọ turu n'isi, nmehie ahụ n'adikwara ha. Ọ buru na William Miller hụworo ihè nke ozi nke atọ ahụ, otutu ihe ndi gbara ọchịchiri dikwa omimi nye ya k'aburi ihe a kowaputara nye ya. Umunna ya gosiputakwara ihunanya na nmasi di omimi n'ebe ọ nọ, ọ bu echiche ya na ya agaghị adokapu onwe ya n'ebe ha nọ. Obi ya g'anogide n'ezi-okwu ahụ; ma mgbe ahụ ọ n'elekwasi umunna ya anya. Ha a nagideghị ya. Ọ ga adokapu onwe ya site n'aru ndi nọ ya n'akuku mgbe ha na- ekwusa obibia Jisos? O chere na ọ dighi mgbe ha g'eduhie ya.

Chineke kwere ka ọ banye n'okpuru ike nke Ekwensu, ka onwu nwekwa ike n'aru ya. Ọ zoro ya n'ime ili, site n'aka ndi nogidere idopu ya n'aka Chineke. Mosis dahiekwara mgbe ọ foduru ntakiri ka ọ banye ala nkwa ahụ. N'out-aka ahụ kwa, a hụrụ m na William Miller dahiere mgbe ọ foduru ihe nta ka ọ banye Kenan nke eluigwe, n'ime ka nhukụ ya megide ezi-okwu ahụ. Ndi ozọ dubara ya na nka. Ndi ozọ ga azakwa ajuju na nka. Kama ndi mụọ-ozi Chineke n'echegide aja ahụ di oke ọnụ-ahia nke oru Chineke, na ọ g'aputakwa n'uda nke opi ikpeazu ahụ.

Isi Nke 29—Ihe Nnọkwasi Siri-Ike

Ahụrụ m ogbakọ guzoro nke oma ndị e chekwara echekwa nọsikwara ike, ndị n'agaghị eche iru ha n'ebe ndị g'emelu okwukwe nzukọ ha. Chineke lere ha anya-oma. E gosiri m nzọ-ukwụ atọ - otu, abụa na atọ - bụ ozi mụọ-ozi nke mbụ, nke abụa na nke atọ ahụ. Mụọ-ozi ahụ wee si, ahụhụ g'adiri onye obula nke g'ebupụ otu nkume, ma o bụ kpali otu anaga n'ime ozi ndị a. Ezi nghota nke ozi ndia di oke mkpa. Ndu nke otutu nkpuru obi n'adabere na omume nke e jiri nabata ha. A kpọtakwara m ozo rue ozi ndia niile, ma hu ka o si di ukwu bu ugwo ndi nke Chineke kwuru n'izuta amamihe ha. Ha nwetaworo ya site n'oke nhuju-anyana na ogu siri ike. Site na nzọ-ukwụ rue nzọ-ukwụ ka Chineke duworo ha n'aga, rue mgbe o dotere ha n'elu ebe siri ike, n'apughị ikwatu akwatu.

Mgbe ahụ a hụrụ m ndị madu n'otu n'otu ka ha n'abiaru nso ebe-nnọkwasi ahụ, ma tutu ha zokwasi ukwu ha n'elu ebe ahụ ha n'enyochakwa ntọ-àlà ya. Ufodu ji nñuri-ọñu n'otu oge ahụ n'arigokwa n'elu ya. Ndi ozo malitere ichoputa ezighi-ezi nke ntọ-àlà ebe nnokwasi ahụ. Ha chorọ ka e dozie ihe ufodu, ka ebe nnokwasi ahụ zue oke, ka ndi madu nwekwa obi-uto kari. Ufodu ridatakwa ma nyochaakwa ebe nnokwasi ahụ, ma chotakwa ezighi-ezi na ya, wee kwuputa na a toro ntọ-àlà ya n'ezighi-ezi. A huru m na madu kari na onu-ogugu guzosiri ike n'elu ihe nnokwasi ahụ, ma n'adusikwa ndi ozo odu ike ndi ridaworo site na ya ka ha kwusi ntamu ha, n'ihia na Chineke bu okachamara nke wuru ulo ahụ, na o bukwa Ya ka ha n'aluso ogu. Ha gukoro olu-ebube niile nke Chineke, nke duteworo ha n'ebe-nnokwasi ahụ siri ike, ma sitekwa n'idi n'otu ka otutu n'ime ha weliri anya n'eluigwe, ma jirikwa oke-olu nye Chineke otuto. Omume nka hukukwara ufodu n'ime ndi ahụ tamuworo ntamu, ma rapukwa ebe nnokwasi ahụ, ma jiri anya nke nweda onwe onye n'ala wee rigotakwa n'elu ya ozo.

A tuuru m aka ozo loghachi na nkwaputa nke obibia mbu nke Kraist. E zigara Jon na mụọ na ike nke Elaija idozi uzọ nye obibia nke Jisos. Ndi niile juru ama nke Jon e riteghi uru na ozizi niile nke Jisos. Nmegide ha megidere nkwaputa banyere obibia mbu ahụ dotere ha ebe ha napughị inara ihe ngosi wekasiri anya na Jisos i bu Mesaia ahụ. Ekwensu duru ndi ahụ juru ozi nke Jon igakwa n'iru, iju Jisos na ikpogide Ya n'obe. N'ime nka, ha dotere onwe ha ebe ha n'apughị inata ngozi nke ubochi Pentikost, nke ga akuziri ha uzọ ibanye n'ebe-nsọ nke eluigwe. Mgbawa nke akwa nkpuhi nke ebe-nsọ ahụ gosiri na nchu-àjà niile nke ndi Juu na omenala niile ha ka a n'agaghị anarakwa ozo. Aja ukwu ahụ abuwori nke a churu, a narawokwari ya, na Mụọ-nsọ nke ridatara n'ubochi Pentikost buuru uche nke ndi n'eso uzọ ya site n'ebe nsọ nke uwà jee na nke eluigwe, ebe Jisos banyeworo site n'obara nke aka ya, ma wusara ndi n'eso ya uru niile nke ha k'enwetari n'elu ukpuru nke nzoputa, ma nogidekwa n'itukwasị obi na nchu-àjà ha na onyinye ha niile n'abaghi uru obula. Ha apughikwa irita uru obula site n'olu ogbugbo nke Kraist n'ebe nsọ ahụ. Ebe-nsọ

nke eluigwe e werewori ọ̀nọ̀dụ nke ebe nsọ nke ụwà, kama ha a mataghikwa ụzọ nke gara ebe-nsọ nke eluigwe ahụ.

Ọtụtụ madụ tụtụ oke egwu mgbe ha letara nmeso ndị Juu mesoro Jisọs n'iju ya na ikpogide ya n'obe. Ma ka ha n'agụ akụkọ nke nmeso ihere ya, ha chere na ha hụrụ Kraist nanya, nke ha na a kagharighi ya dika Pita, m'ọbụ kpogide ya n'obe dika ndi Juu mere. Kama Chineke onye hụrụ ụdi nwute ha nye Ọkpara ya, anwaputawokwa ha, ma wetekwa nwale nye ụdi ihunanya ahụ ha si na ha hụrụ Jisọs.

Eluigwe niile ji nmasi di omimi n'ele ka e si a nara ozi ahụ. Ma ọtụtụ ndi si na ha hụrụ Jisọs n'anya, ndi hikwara anya-miri mgbe ha n'agụ akụkọ nke obe ahụ, kama ha g'anara ozi ahụ n'obi-uto, bu ndi a kpaliri iwe, ma meekwa ozi-oma nke obibia Jisọs ihe-ochi, ma kpokwa ya njehie. Ha adighikwa ejeko n'etiti ndi ahụ hụrụ obibia ya n'anya, kama ha kporo ha asi, ma chupukwa ha site na nzuko ha niile. Ndi niile juru ozi nke mbu ahụ a pughikwa irita uru na nke abua ahụ, ha agaghikwa erita uru site na mkpu nke etiti abali ahụ, nke puru ijikere ha site n'okwukwe isoro Jisọs banye n'ebe-nsọ nke kachasi ebe-nsọ nke eluigwe. Ma site n'iju ozi abua ndi mbu ahụ, ha a pughi ihu ihe obula nke sitere n'ozi muo-ozi nke ato ahụ, nke n'egosi ụzọ banyere n'ime ebe nsọ kachasi ebe nsọ. A hụrụ m na nzuko ndia di iche-iche, dika ndi Juu kpogidere Jisọs n'obe, a kpogidewokwa ozi ndia niile n'obe, nke mere na ha a mataghi ihe obula e mere n'eluigwe, ma obu ụzọ bara n'ebe-nsọ ahụ kachasi ebe-nsọ, na ha a pugbhikwa iketa uru obula sitere n'ariri Jisọs n'arigta ebe ahụ. Dika ndi Juu, na achu aja ha nabaghi uru obula n'ebe nkega ahụ nke Jisọs rapuworo, ma Ekwensu, ebe o nwere nmasi na nduhie nke ndi si na ha bu ndi n'eso ụzọ Kraist, na ejisikwa ha ike n'onya ya, ma n'enwekwa udi agwa nke okpukperechi, ma n'edukwa uche ndi si na ha bu ndi nke Kraist nye onwe ya, n'alukwa olu n'ike ya, n'otutu ihe iribama na olu ebube ugha ya di iche-iche. Ufodu ka o n'eduhie n'otu ụzọ ufodukwa n'uzo ozo. O nwere nduhie di iche iche o doziri nke g'emetuta echiche di iche-iche.

Ufodu ji obi mgbafu n'elegide otu nduhie, mgbe ha sitere n'ezi-obi ha n'anara nke ozo. Ekwensu n'eduhiekwa ufodu site n'ofufe muo-ojoo. O n'abiakwa dika muo-ozi nke ihe, n'agbasakwa nhuku ya n'ebe niile. A hụrụ m otutu nwughari ihe-ugha ebe niile. A kpaliri nzuko niile, ma n'eche na Chineke n'aluru ha olu di ebube, mgbe o bu naani muo ozo. Nka g'anwukwa ma rapu ụwà na nzuko n'onodu jogburu onwe ya na njo kari mgbe mbu.

A hụrụ m na Chineke nwere umu kwesiri ntukwasị-obi n'etiti ndi n'ele anya obibia Kraist, na nzuko ndi dara-ada, ma ndi-ozi na ndi madu ka a g'akpọtakwa site na nzuko ndia, tutu a wusa ihe otiti, ma ha g'ejikwa obi uto nara ezi-okwu ahụ. Ekwensu matara nka, na tutu oke iti-mkpu ahụ nke muo-ozi nke ato, o g'akpali onu-oku n'ime ogbako okpukperechi ndia, na ndi niile juru ezi-okwu ahụ g'eche na Chineke noyere ha. O nwere olileanya iduhie ndi kwesiri ntukwasị-obi, ma duru ha iche na Chineke nokwa n'aluru

nzukọ ndịa ọlụ. Ma ihè a g'enwụ, na onye ọbụla n'ime ndị kwesiri ntụkwasi-obi g'arapụ
nzukọ ndịa dára-ada, ma guzorokwa n'etiti ndị ahụ fọduru.

Isi Nke 30—Ofufe Mụọ-Ojọọ

A hụrụ m nduhie nke ntakwu na ite-aka. Ekwensu nwere ike nke o ji e weta ọdịdị ndị ga apụta n'iru anyị dika a si na ha bụ ndị ezi-n'ụlọ anyị na ndị enyi anyị ha ndị n'ararụ ụra- ọnwụ ugbua n'ime Jisọs.

Ọ g'eme dika ha pụtara n'iru anyị, ụdị okwu ha kwuru mgbe ha dị ndụ, nke anyị makwaara nke ọma, ka a g'ekwu kwa, ọbuna ụda olu-okwu ha mgbe ha dị ndụ g'adakwa na ntị. Ihe ndia niile bụ iyi duhie ụwà, ma makwa ha n'onyia n'ikwenye ụdị nduhie a.

A hụrụ m na ndị nsọ aghaghị inwe ezi nghọta zuru oke banyere ezi-okwu nke oge ugbua, nke ha g'anagide site n'akwukwọ-nsọ. Ha aghaghị ighota ọnọdụ nke ndị nwurupụ-anwụ; n'ihia na mụọ nke Ekwensu g'abiakutekwa ha, n'ekwuputa na ha bụ ndị-enyi na ndị ezi-n'ụlọ ha, ndị g'ekwuputara ha ụkpurụ dī iche-iche n'esiteghị n'akwukwọ nsọ. Ha g'eme ihe niile dī n'ike ha ikpali obi ahizi, ma meekwa ihe iribama n'iru ha, imejuputa ihe ha n'ekwu. Ndị nke Chineke aghaghị inọ na njikere iguzogide mụọ ndia site n'ezi-okwu nke akwukwọ-nsọ na onye nwurupụ-anwụ a mataghị ihe ọbula, na ndia bukwa ndị mụọ-ojọọ nke Ekwensu.

A hụrụ m na anyị a ghaghị inyocha nto-àlà nke olileanya anyị, n'ihia na anyị g'enye nkowaputa banyere ya site n'akwukwọ-nsọ; n'ihia na anyị g'ahụ nduhie a ka ọ n'agbasa, ma anyị alusokwa ya ọgụ iru n'iru. Ma Ọ bughị naanị ma anyị nọ na njikere n'ihia ya, a g'amata anyị n'onyia ma meriekwa anyị. Kama Ọ buri na anyị e mee ihe anyị puru ime n'onwe anyị inọ na njikere n'ihia agha ahụ nke chere anyị n'iru, Chineke g'amekwa oke Ya, n'aka ya kariri ike ka o g'echekwa anyị. Na ngwa-ngwa Ọ g'ezitekwa mụọ-ozi ọbula site n'ebube igba-ogige ndi niile kwesiri ntukwasi-obi, karia na a g'eduhie ha ma dufuekwa ha site n'olu-ebube ugha niile nke Ekwensu.

A hụrụ m ka nduhie a si a gbasaa ọsọsọ ebe niile. E gosiri m ahiri nke ugbo-àlà nke n'agba oke ọsọ. Mụọ-ozi ahụ gwara m ka m lezie anya nke ọma. M wee tukwasi anya m n'ugbo-àlà ahụ. Ọ dika ụwà niile nokwa n'ime ya. Mgbe ahụ o gosiri m onye nduzi nke ugbo-àlà ahụ, onye ahụ dikwa ka ezi nwa amadi new-àlà, onye ndi niile nọ n'ugbo-àlà ahụ na elekwasị anya n'asopurukwa. O juru m anya nke ukuu, m wee jua mụọ-ozi ahụ n'edu m si: onye bụ onye ahụ? O wee si, ọ bụ Ekwensu. Ọ bụ ya bụ onye nduzi nke ugbo-àlà ahụ na ọdidi mụọ-ozi nke ihè. O jidewo ụwà niile n'orù. E nyefewo ha n'aka nduhie sirì ike, ikwenyere ugha, ka ha burukwa ndi a juru ajụ. Onye n'anochite anya ya, nke n'esojekwa ya n'idi ukuu, bụ onye n'akwọ ugbo-àlà ahụ, ma ndi ozokwa n'anochite anya ya ka o tinyere n'olu na ọnọdụ dī iche-iche dika o ji ha alu ọlụ, ma ha niile na agbakwa oke ọsọ rue ila n'iyi. A juru m mụọ-ozi ahụ m'obu na ọ dighi onye foduru. O wee si m lee anya n'ofe ụzọ nke ọzọ, m wee hụ ọgbakọ nta ka ha na eme njem ha n'uzọ kpachiri akpachi

dịkwa warara. Ha niile dịkwa ka ndị e jikoro n'otu nke oma, burukwa ndi e kekotara otu n'ezi-okwu ahụ.

Ogbako nta nka dika ndi magboro amagbo, dika ha a gabigawo otutu onwunwa na ogu sirị ike. O dikwara ha ka anwu na a waputara ha site n'azu igwe-ojii, nke n'achakwasikwa n'egedege iru ha, na emekwa ka ha buru ndi n'emeri emeri, dika a si na nmeri ha a diwo nso.

A huru m na Onyenwe-anyi e nyewo ri uwà ohere ichoputa onya nka. Otu ihe nka a buruwo ihe ngosi zuru oke nye onye nke Krasit a gasikwa na odighi ihe ngosi ozọ. O dighi ihe di iche e meworo n'etiti ihe nsọ na ihe ruru-aru.

Thomas Paine, onye anu-aru ya sukoro n'aja ugbua, onye a g'akpoputakwa n'ogwugwu nke puku afo ahụ, na nbilite nonwu nke abua ahụ, inara ugwo-olu ya, na ita ahuhu nke onwu nke ugbo abua ahụ, bu onye Ekwensu n'asi na o no n'eluigwe ugbua a, burukwa onye e buliri-elu ebe ahụ. Ekwensu jiri ya lua olu n'elu uwà n'oge niile o nwere ike, ma ugbua o n'agakwa n'iru n'otu olu ahụ site n'ime dika a si na Thomas Paine bu onye e buliri-elu ma kwanyekwara ugwu; ma dika o ziri ihe n'uwà, Ekwensu n'eme ka a si na o n'ezikwa ihe n'eluigwe. Ma ufodu ndi no n'uwà ndi ibubo nwuru n'aru mgbe ha legidere ndu ya na onwu ya, na ozizi ya niile ruru-aru mgbe o n'adi ndu, n'ekwenyekwa ugbua ka o zie ha ihe bu onye buworo otu n'ime ndi rukasiri aru jokasikwara na njo; onye lelikwara Chineke na iwu ya.

Onye ahụ nke bu Nna nke ugha niile, n'ekpu uwà isi n'eduhiekwa ha site n'izipu ndi muo-ozu ya ikwuchitara ndi ozi, ma n'emekwa ka o dika ha na emegide ihe ha dere n'akwukwo mgbe ha no n'uwà, nke Muo-nsọ gwara ha. Ndi muo-ozu ugha ndia na eme ka ndi ozi merua ozizi nke aka ha ma kpo ha ozizi e meluru-emelu. N'ime nka, o puru itinye ndi nke Kraist, ndi nwere ahà n'adi ndu, bu ndi nwuru-anwu, n'uwà niile, n'onodu n'eweghi anya banyere okwu Chineke; n'ih na nka megidere uzọ ya, burukwa ihe puru itughari ukpuru ya niile. N'ih nka o n'eme ka ha nwe obi-abua megide akwukwo-nsọ dika ihe sitere na Chineke, ma were onye a nekweghi ekwe dika Thomas Paine chee n'iru, dika a si na e dubara ya n'eluigwe mgbe o nwuru, dika ya na ndi-nsọ nke Kraist di n'otu ugbua, bu ndi ozi ahụ o kporo asi n'elu uwà, dika ha na akuziri uwà ihe.

Ekwensu n'enye onye obula n'ime ndi muo-ozu ya okè nke ya a g'alu. O n'agwasi ha ike ka ha nwe aghugho, oka, na uchi. O n'adu ufodu n'ime ha odu ka ha lua olu n'onodu nke ndi ozi Krasit, ma kwuchitekwara ha okwu, mgbe ndi ozọ g'alu olu nke ndi n'ekweghi-ekwe na ndi nmebi-iwu ndi nwuru n'akochakwa Chineke, ma ugbua n'adi ka ndi nwere ezi-okpukperechi. O dighkwa ihe di iche e mere n'etiti ndi ozi dikari nsọ na ndi n'ekweghi ekwe jokasiri njo. Ha niile ka e mere ikuzi otu ihe ahụ. Ihe di nkpa a bughị onye Ekwensu n'eme ka o kwue okwu, ma o buru na ebum n'obi ya g'emezu. O noduru Thomas Paine nso nke oma n'elu-uwà, ma nyerekwa ya aka nke ukuu, na o diri ya mfe i mara mkpuru-

okwu niile o kwuru, na aka ihe-odide nke otu n'ime ndi jeere ya ozi n'ikwesi ntukwasi-obi, ma mezuekwa ochicho ya niile nke oma. Ekwensu guputara ya otutu n'ime ihe odide ya, o bukwa ihe diri ya mfe iguputa ihe obula di ya mma site n'onu ndi muo-ozi ya ugbua meekwa ka a si na o sitere n'aka Thoma Paine, bu ezi onye olu ya mgbe o di ndu. Ma nka bu olu Ekwensu n'ozuzu-oke ya. Ozizi ndia niile nke di ka ha sitere n'aka ndi ozi, na ndi nsọ, na ndi nmebi-iwu nwuworo-anwu, n'abia site n'obi Ekwensu n'onwe ya.

Nka kwesiri izu-oke n'iwezuga ihe inyoghi-inyoghi obula n'obi ma choputa n'ime ihe niile ochichiri, na ihe omimi niile nke olu Ekwensu; na o nwetawo otu onye o huru n'anya nke oma, na onye kporo Chineke asi nke-ukuu, na ndi ozi niile di-nsọ, na ndi muo-ozi n'ebube; n'asikwa uwà niile na ndi niile n'ekweghi-ekwe, n'aghanyeghi udi onye nmehie i bu; n'agbanyeghikwa ma ikwenyere na Chineke m'obu n'akwukwo-nsọ m'obu na i kwenyeghi; bie ndu otu o masiri gi, eluigwe bukwa ulo gi; n'ih na madu niile matara na oburu na Thomas Paine no n'eluigwe, burukwa onye e buliri-elu, ha a ghaghi ijerukwa ebe ahụ. Nka were anya nke oma na madu niile puru ihu ma o buru na ha choro. Ekwensu na eme ugba ihe ahụ nke o na achọ i me sitekwa n'oge o dara, site n'aka ndi madu dika Thomas Paine. O bu ya onwe ya, site n'ike ya na olu ebube ugha ya niile, na adokapu nto-ala nke olileanya ndi nke Kraist, n'emenyukwa ihe anyanwu ha nke kwesiri imunyere ha n'uzo warara ahụ gara eluigwe. O n'eme ka uwà kwenye n'akwukwo-nsọ adighi mm'obula kari akwukwo akuko ozo, nke n'esiteghi na Muo-nsọ, wee n'eweputakwa ihe ozo inochi onodu ya; nke bu, ngosi olu di iche-iche nke ndi muo!

Nka bu usoro o tuputara nye naani onwe ya, nke nokwa n'okpuru ya onwe ya, na o puru ime ka uwà kwenye n'ih obula o choro. Akwukwo nke kwesiri ikpe ya na ndi n'eso uzo ya ikpe, ka o welara azu n'ime itiri ebe o choro ka o noro. Onye-nzoputa nke uwà ka o mere ka o ghara ikari madu ozo obula; ma dika ndi nche Rom ahụ chegidere ili Jisos, gbasara akuko-ugba ahụ nke ndi-isi nchu-aja na ndi okenye tinyere n'onu ha, otua ka ndi n'enweghi uche, na ndi e duhiere-eduhie n'eso uzo nke ihe nluputa niile nke muo-ojoo ndia, g'ekwukwa, ma gbaliakwa igosi na o dighi ihe ebube di na omumu Onye-nzoputa anyi, ma n'onwu na mbilite n'onwu Ya; ha wee tighachikwa Jisos n'akwukwo-nsọ, n'ime itiri a kpachiri-akpachi, ebe ha choro ya, ma meekwa ka ndi uwà lekwasị ha anya n'olu ebube ugha ha na ihe iribama ha di iche-iche, bu nke ha n'ekwu na o kariri olu niile nke Krist. N'uzo di otua uwà niile ka ejidere n'onya, ma rarakwa ya nye n'aka nchekwa; n'agaghi a choputa nduhie ojoo nka e duhiere ha, rue mgbe a wusara ihe-otiti asaa ahụ. Ekwensu na achi-ochi mgbe o n'ahụ nmezu nke atumatu ya niile, n'ahukwa uwà dum n'ime onya ya.

Isi Nke 31—Anyanwu Uku

Ahuru m Ekwensu na ndi muo-ozi ya ka ha n'enwe nzuko. O wee gwa ndi muo-ozi ya ka ha ga see onya ha niile karisia nye ndia niile n'ele anya obibia abua nke Kraist, na ndi n'edebe iwu niile nke Chineke. Ekwensu gwara ndi muo-ozi ya na nzuko niile n'araru ura. O g'amuba ike ya n'olu ebube ugha ya niile, o g'enwekwa ike ijide ha. Kama otu nke ndi n'edebe ubochi izu-ike ka anyi kporo asi. Ha n'anogide n'olu megide anyi, ma n'anakupkwa anyi ndi nke anyi, idebe iwu Chineke ahụ a kporo asi. Gaa nu, mee ka ndi nwere ala na ego buru ndi no na ndogbu n'olu mgbe niile. Oburu na unu puru ime ka ha tukwasị nmasi ha niile n'ihe ndia, anyi enwetawo ha. Ha nwere ike inwe okwukwe obula ha chorọ, kama naani mee nu ka ha tukwasị obi n'ego karia n'oganiru nke ala-eze Kraist, m'obu mgbasa ezi-okwu ahụ anyi kporo asi. Chee uwa n'iru ha nuzo dikasiri mma n'anya, ka ha wee hu ya n'anya ma were ya dika chi.

Anyi aghaghi ijide aku n'uba niile n'ime onweanyi dika anyi nwere ike. N'ihina o bu mgbe ha n'enwe aku n'uba kari, ka ha g'emeru ala-eze anyi aru site n'napu anyi ndi nke anyi. Ozokwa ka ha n'enwe ogbako n'ebe di iche-iche, mgbe ahụ ka anyi g'anokwa n'ihe oghom. Noro nu na nche na mgbe ahụ. Mee ihe obula iji kpopu echiche madu site n'ezi ihe. Mebie ihunanya n'ebe madu ibe ya no. Mee ka ndi-ozi ha daa-mba n'obi, n'ihina anyi kporo ha asi. Mee ka ndi nwere aku n'uba nwekwa aka-ntagide, ka ha ghara inye ya n'olu Chineke. Leba anya n'okwu ego niile o buru na i nwere ike, ma chuba ndi ozi ha n'uko, na obi olilo-miri. Nka g'egbu muo nke ije-ozi ha na inu-okwu nke obi ha. Buso ha agha na nzo ukwu ha obula. Mee ka anya-uku na ihu ihe uwa n'anaya buru ihe n'achi-achi n'omume niile ha. N'ihina mgbe udi omume ndia n'achi ndia, nzoputa na amara g'adi anya n'ebe ha no. Mee ka otutu ihe di iche-iche nogide ha gburu-gburu, nke ga adoro uche ha, mgbe ahụ ha g'abukwa ndi nke anyi. O bughina naani na ha g'abu ndi nke anyi, kama nhuku ojoo ha agaghi adiyere ndi ozo iduba ha eluigwe. Ma ndi g'achọ inye onyinye, tinyekwa n'ime ha ndu nke ntamu, ka ha nye naani ole na ole.

A huru m na Ekwensu tinyere atumatu ya niile n'olu nke oma. Ma mgbe obula ndi-oru nke Chineke nwere ogbako, Ekwensu na ndi muo-ozi ya ghotara mkpebi ha, ma norokwa nso igbochi olu nke Chineke, n'anogidesikwa ike itinye echiche di iche-iche n'ime obi ndi nke Chineke. ufodu ka o n'edu n'otu uzo, ufodukwa n'uzo nke ozo, n'enwekwa ohere i site na ndu nmehie nke umunne ndi nwoke na ndi nwanyi, n'akpali ndu nke anu-aru ha. Oburu na ha nwere ndu nke onwe-onye na anya-uku, Ekwensu g'enwe obi-uto inodu ha n'akuku, ma mgbe ahụ ka o n'ewerekwa ike ya niile duru ha igosiputa ndu ajuo-omume ha. O buru na amara nke Chineke na ihe nke ezi-okwu ya gbazere ndu nke anya-uku, na onwe-onye ndia na nwa oge nta, na ha enwetaghikwa nmeri zuru oke n'ihe ndia, mgbe ha n'anoghikwa n'okpuru nhuku nke nzoputa, Ekwensu g'abata kwa ma hipu idi-mma na ukpuru om'obula, ma ha g'eche, na ha g'alu olu kariri akari. Ha g'ada mba ime

ihe oma ma chefuekwa ihe niile gbasara aja ukwu ahụ nke Jisọs churụ n'ihì ha, igbapụta ha site n'ike nke Ekwensu, na ndụ ahụhụ n'enweghị olileanya.

Ekwensu were ohere nke anya-uku Judas, na ndụ onwe onye ya, ma duru ya itamụ ntamụ megide otite manụ ahụ nke Meri jiri dozie arụ Jisọs. Judas lere ya anya dika oke ịla n'iyi; a ka ere ya were ego ya nye ndị ogbenye. O nweghikwa nlekuru-anya n'ebe ndi-ogbenye nọ, kama ọ hụrụ onyinye afọ-oma ahụ e nyere Jisọs dika oke nmefu. Judas kwere onye nwe ya ọnu-ahia dika ọ zuru ya ire ya mkpuru ọla-ọcha ole na ole. A hụkwara m na ufodu ndi dika Judas n'etiti ndi si na ha n'echere onyenwe ha. Ekwensu bu onye na'turu ha uka, ma ha amataghi ya m'oli. O bughi ntupo nke anya-uku m'obu onwe onye ka Chineke puru ile-anya ebere. O kporo ya asi, o n'emekwa ekpere na ariri ndi niile nwere ya ihe efu. Dika Ekwensu huru na oge ya di mkpirimkpi, o n'edu ha n'ime onwe onye kari, n'ime anya-uku kariri akarikwa, ma nuriakwa mgbe o n'ahu ka ha no naani n'ime onwe ha, e kpudoro ihe, n'ime ukọ, na onwe-onye.

Asi n'apuru imeghe anya nke ndi di otua, ha ga ahụ Ekwensu na nmeri di egwu, ka o na anuri n'isi ha, na achikwa ochi n'amaghi ihe nke ndia niile kwenyere na ntum'aka ya, ma banyekwa n'onya ya niile. Mgbe ahụ ya onwe ya na ndi muo-ozi ya ga ewere ajuo-omume na anya-uku nke madu ndia, che n'iru Jisọs na ndi muo-ozi di nsọ, ma sitekwa n'ita-uta kwue, Ndia bu ndi n'eso uzọ Kraist! Ha na ejikere ka a kporo ha laa n'eluigwe! Ekwensu n'eleta uzọ ojoo ha niile, ma werekwa ya na atunyere akwukwo-nsọ, n'agba niile nke kwugidere ihe ndia, nuzo were anya, ma werekwa ya che n'iru ikpasu ndi muo-ozi nke eluigwe iwe, na asi, Ndia n'eso Krasit na okwu ya! Ndia bu mkpuru nke aja Krasit na mgbaputa ya! Ndi muo-ozi wee wezuga iru ha site nonodu ojoo di otua. Chineke choro ka ndi ya nogide n'ime oke nke ha mgbe niile, ma mgbe ha dara mba n'ezi-omume, ya onwe ya na adakwa mba n'ebe ha no.

A huru m na ojoro-njo n'anya Chineke ihu obuna ntakiri onwe onye n'aru ndi n'akpokụ ahà ya, ndi Jisọs nyere ndu ya di oke ọnu-ahia n'ihì ha. Madu obula nke nwere onwe onye, na anya-uku g'adapu n'uzo. Dika Judas, onye rere onye nwe ya, ha g'ererkwa ukpuru oma niile, na ndu oma ha niile, n'ihì ntakiri juru nke uwà. Udi ndi a niile ka a ga yopu sitre n'etiti umu Chineke. Ndi niile choro eluigwe, aghaghi, site n'ume niile nke ha nwere, ikwado ukpuru niile nke eluigwe. Ma kama nkpuru-obi ha ga ada site n'onwe onye, ha ga agbasa agbasa nidi mma, ma ohere obula g'abu iji gaa-n'iru n'omume oma n'ebe madu n'ibe ya no, ma na'abukwa, n'etokwa-eto n'ime ukpuru niile nke eluigwe. E guzoro Jisọs n'iru m dika ihe atu zuru oke. Ndu ya bu nke ochicho onwe-onye n'adighi, burukwa nke a huru n'enweghi ikpa-oke obula n'omume nke ihunanya.

Isi Nke 32—Nkwaghari Ahụ

Ahụrụm ụfọdụ ndị nwere okwukwe sirị ike na akwakwa akwa di-ilu, n'arịokwa Chineke aririọ. Iru ha gbarurū agbarū, ma juputakwa n'oke echiche, nke gosiputara ndoli nke ime-mụọ ha. A na ahukwa nguzosike na ikwesi ntukwasi-obi n'iru ha, obuna mgbe okpurukpu ososo n'esite n'egedege iru ha, n'adapu. N'ogea na oge ozo iru ha na enwuputa site n'akara nke iru-oma Chineke, ma n'otu mgbekwa onodu nro ahụ, nke ichosi ihe ike, na onu-okụ nke obi biakwasikwara ha.

Ndi mụọ-ojoo gbara ha gburu-gburu, na akwagide ha n'ochichiri ha, iwepu Jisos n'anya ha, ka e wee dorọ anya ha nye ochichiri ahụ gbara ha gburu-gburu, ka ha wezuga ntukwasi-obi ha na Chineke, ma nwee ntamụ megide Ya. Naani nchekwa ha bu ilekwasi anya ha n'elu. Ndi mụọ-ozi ka e nyere iwu ilekota ndi nke Chineke, ma dika onodu ojoo a nke sitere na nrugide nke mụọ-ojoo ndia gbara gburu-gburu, ndi mụọ-ozi ndia, e nyere iwu ilekota ha, n'ekpugidekwa ha mgbe niile site na nku ha n'aghasasikwa ike ochichiri ahụ gbara ha gburu-gburu.

ufodu, ndi m huru, esoghikwa n'olu nke aririọ obi ntiwa nka. Ha dika ndi n'ogbasaghi n'ejighikwa ya kporo ihe. Ha adighikwa emegide ochichiri ahụ gbara ha gburu-gburu, o wee kpuchigide ha dika okpurukpu igwe ojii. Ndi mụọ-ozi nke Chineke rapukwara ha, wee je inyere ndi ahụ n'ekpesi ekpere ike aka. A huru m ndi mụọ-ozi nke Chineke ka ha jere ososo inyere ndi niile ahụ aka bu ndi ahụ ji ike ha niile n'agba ulighili megide mụọ-ojoo ndi ahụ, n'achokwa inyere onwe ha aka site n'ikpoku Chineke n'ogologo ntachi-obi. Kama ndi mụọ-ozi ahụ rapuru ndi niile n'emeghi mgbali obula inyere onwe ha aka, ha punarikwara m n'anya.

Ka ndia n'ekpe ekpere nogidesiri ike na akwa ha, mgbe ufodu ihe oku sitere na Jisos biakwasiri ha, n'agbakwa obi ha ume, ma mesaakwa iru ha.

M wee jua ihe nka putara bu nkwaghari ahụ nke m huru, e gosiri m na ihe g'akpata ya bu ezi-àmà ahụ e kwuputara site n'onu onye-àmà ezi-okwu ahụ nye ndi Laodecia. O g'enwe nhuku ya n'ime obi onye n'anara àmà ahụ, o g'edurukwa ya ibuli ogo ya ma wusakwa ezi-okwu ahụ guzoziri eguzozi. Ama nka guzoziri eguzozi ka ufodu n'agaghi anagide. Ha g'ebili megide ya, ma nka g'akpata nkwaghari n'etiti ndi nke Chineke.

A huru m na àmà nke onye ezi-àmà ahụ a k'abughi ihe a ñara nti rue okàrà ya. Ama ahụ di nro nke bu ndabere ndu nke nzuko, ka a kporo ihe efu, ma jukwa. Ama nka aghaghi ilu olu ncheghari di omimi, ma ndi niile natara ya n'ezie, g'aña ya nti, ma burukwa ndi e mere ka ha di ocha.

Mụọ-ozi ahụ wee si gee nti! Na ngwa-ngwa a nuru m olu nke dara dika otutu ihe abu di iche-iche, nke n'adakota onu n'ima-mma, dikwa utu na nti. O kariri abu obula nke m

nụworo na ndụ. O di ka ihe juputara n'ebere, omiko, nwuli-elu, na onu di nsọ. O kpaliri aru m niile. Muo-ozu ahụ wee si, Lee anya! E wee tugharia uche m n'ebe ogbakọ ahụ nke m hụworo na mbụ, bu ndi a kwaghari nke ukuu. E gosiri m ndi m hụworo na mbụ mgbe ha n'akwa akwa, n'ekpekwa ekpere n'obi ntiwa. A huru m na ogbakọ nke ndi muo-ozu n'ebe ha nche mubara amuba, na eyibekwara ha ihe-agma site n'isi ha rue n'ukwu ha. Ha n'agakwa n'usoro di mma, nwekwa obi-ike di ka otu ndi-agma. Iru ha gosiputara oke nkpagbu nke ha nagideworo, na ndoli anya-miri nke ha gabigawokwara. Ma odidi ha, nke juputaworo n'ihe mgbu nke obi, n'enwukwa ugbua site na ihe nke ebube nke eluigwe. Ha e nwetawo nmeri, nke mere ka ha nwee obi ekele dikari omimi, na onu di nsọ.

Onu-ogugu nke ogbakọ adiwo nta. Ufodu abuwo ndi a kwapuru, ma rapu n'akuku uzọ. Ndi ahụ n'ejighi ihe kporo ihe, n'esoghikwa ndi ji nmeri na nzoputa ha kporo ihe nke oma ma nogidesiekwa ike n'ikwa akwa n'ariri, e nwetaghị ya, kama a rapuru ha n'azu n'ime ochichiri, ma onu-ogugu ha ka e mejuputakwara mgbe ahụ site na ndi ozọ na ejide ezi-okwu ahụ, n'abatakwa n'ogbakọ. Ndi muo-ojoo ahụ nokwa n'arugide ha gburu-gburu, kama ha enweghikwa ike obula n'ebe ha no.

A nuru m ka ndi ahụ e yikwasiri ihe-agma na ekwuputa ezi-okwu ahụ n'ike nke ukuu. O nwere ezi nhuku. A huru m ndi e keworo agbu, ufodu ndi nwunye ka di ha keworo agbu, ma ufodu umu ka ndi muru ha kekwaro agbu. Ezi onye obula nke e gbochioro inu ezi-okwu ahụ, ji onu-oku nke obi ugbua n'ejidesi ezi-okwu ahụ e kwuru ike. Itu ujo niile nke ndi ezi-n'ulo agasiwo. Naani ezi-okwu ahụ ka a n'ebuliri ha elu. O diri ha mma dikwara ha oke onu-ahia kari ndu. Agu ezi-okwu ahụ aguwo ha, akpiri akpowokwa ha nku. A juru m ajuru ihe kpata oke ngbanwe nka. Otu onye muo-ozu zara si, o bu miri ozuzo nke ikpeazu; nwughari onu nke sitere n'iru Onyenwe-anyi; oke iti-mkpu nke muo-ozu nke ato ahụ.

Ike ukuu dinyere ndi ahụ a roputara. Muo-ozu ahụ siri, Lee anya! A tughari uche m n'ebe ndi nmebi-iwu ahụ no, ma o bu ndi n'ekweghiekwe. Ha niile ka a kpaliri. Chineke akpliwo ha ma mesuekwa ha iwe. Ogbaghara, ogbaghara, di n'akuku niile. A huru m otutu ihe e mere megide ogbakọ nka, ndi nwere ike na ihe nke Chineke. ochichiri gbachigidere ha gburu-gburu, ma ha guzokwa ebe ha no, Chineke kwadoro ha, ha na atukwasikwa Ya obi. A huru m ka ha nwere mgbagwoju-anya. Emesia m wee nu ka ha n'etikusi Chineke mkpu ike. Ogologo ehihe na abali ka akwa ha n'akwusighi kwa. A nuru m okwu ndia, Ka emee uche gi, Chineke! O buru na o g'eneye ahà gi otuto, mere ndi gi uzọ mgbapu. Zoputa anyi site n'aka ndi n'amaghị Chineke gbara anyi gburu-gburu. Ha ewerewo anyi nye onwu; ma aka gi puru iweta nzoputa. Ndia bu okwu niile m puru ikpota n'echiche. Ha di ka ndi mazuru na ha abughi ihe obula, ma gosiputa onwe ha ino n'okpuru uche nke Chineke. Ma otu odi, madu niile, onye obula nogidesiri ike n'ariri, n'agbakwa mgba di ka Jekob ka a zoputa ya.

Na ngwa-ngwa mgbe ha malitere akwa, ndị mụọ-ozi, n'obi-ebere ha karịdata izọputa ha. Kama otu mụọ-ozi topurụ etopụ nke na enyekwa iwu gbochiri ha. Ọ siri, uche nke Chineke a kemezughị. Ha aghaghị iñu site n'iko ahụ. Ha aghaghị ibu ndị e mere baptizim ahụ.

Na ngwa-ngwa, a nūrụ m olu nke Chineke, nke mere ka eluigwe na eluwà kwaa ènèkè. Oke àlà oma jijiji mara. Ọtụtụ ulọ ka a kwaturu, nke dara n'akukụ niile. Mgbe ahụ a nūrụ m iti-mkpụ nke nmeri, n'oke olu, nke ụda abụ dikwa uto na ntị. Elegidere m anya n'ogbakọ ahụ ndị, na ntakiri oge gara-aga, nọ n'oke ida-mba na nkpagbu. Onodu nke oru ha a tughariwo. Ihè nke ebube awakwasiwokwa ha. Lee ka odidi ha magburu onwe ya mgbe ahụ. Ike ogwugwu niile n'akara niile nke ndogbu onwe-onye agasiwo. Ndu ahụ ike na imamma ka a n'ahụ n'iru onye obula. Ndi-iro ha niile, na ndi n'ekpere arusi gburu-gburu, dasiri dika ndi nwuru-anwu. N'ihia na ha apughị inagide ihè ahụ nke wakwasiri ndi nsọ ahụ, a gbaputara. Ihè nka n'ebube a nogidere n'aru ha, rue mgbe a huru Jisos n'igwe-ojii nke eluigwe, na ndi ahụ kwesiri ntukwasị-obi, bu ogbakọ ahụ a nwaputsiri ka e nwoghara out mgbe, n'otu ntabi anya, site n'ebube rue n'ebube. Ili niile ka e meghekware na ndi nsọ putasiri, e yikwasikwara anwughị-anwu, n'eti-mkpụ nmeri megide onwu na ili, ma ha na ndi nsọ di ndu, ka e welikoro izute onye nwe ha n'elu; mgbe otutu olu abụ nke nmeri, juputara n'ebube nọ n'ire ha n'otu n'otu, na eruputakwa site n'egbugbere-onu ndia niile, e doro nsọ.

Isi Nke 33—Ajuo-Omume Di Iche-iche Nke Babilon

Ahuru m onodu nke nzuko di iche-iche site na mgbe muo-ozu nke abua kwusara odida ha. Ha nokwa n'aba uba n'oruru ha; ma n'azakwa ahà ndi n'eso uzọ Kraist. A pughi ihuta odi-iche di n'etiti ha na ndi-uwà. Ndi ozi ha na ewere nguputa ha site n'okwu ahụ, kama n'ekwusa ihe uto di iche-iche. Obi nke n'achi onwe ya enweghi ihe obula megide nka. O bu naani muo na ike nke ezi-okwu ahụ, na nzoputa nke Kraist, ka obi anu-aru kporo asi. O dighi ihe obula nke di n'ozu oha-n'eze na akpasu onuma nke Ekwensu, mee ka onye nmehie maa jijiji, m'obu mekuru obi na ako-n'uche banyere ihe ujo nke di n'ikpe n'abia n'oge n'eteghi anya. Ndi ajuo-omume n'enwe ihe uto n'ihe obula nke n'enweghi odidi Chineke, ha g'anoyekwara ma kwadokwa okpukperechi di otua.

Muo-ozu ahụ wee si, o dighi ihe obula di nta kari ihe-agma niile nke ezi-omume puru imeri, ma jidesiekwa nmeri ahụ ike megide ike niile nke ochichiri. Ekwensu ejidewo nzuko ndia niile n'aka ya. Okwu-onu na omume nke umu madu ka a n'elekwasi anya kari ezi-okwu niile putara ihe nke okwu Chineke. Muo-ozu ahụ wee si, enyi nke uwà na muo ya di n'iro n'ebe Chineke nọ. mgbe ezi-okwu na idi mfe ya na ike ya, dika o dikwa n'ime Jisos, putara megide muo nke uwà, o n'akpote muo nke mkpagbu n'otu oge ahụ. otutu, otutu madu n'ezie, ndi si na ha bu ndi nke Krasit, a k'amataghi Chineke. Agwa nke obi anu-aru a kagbanweghi, n'echiche nke anu-aru n'adigide n'iro ya na Chineke. Ha bu ndi olu nke Ekwensu kwesiri ntukwasi obi, n'agbanyeghi na ha n'aza ahà ozọ.

A huru m na site na mgbe Jisos rapuworu ebe nsọ nke eluigwe, ma banyekwa n'ime ihe mgbochi nke abua, nzuko niile ndi a ka a rapukwara dika a rapuru ndi Juu; ma ha n'ejuputakwa site n'ajuo nnunu obula n'adighi ocha. A huru m oke nmebi na oruru n'ime ulo nzuko di iche-iche; ma ha na ekwukwa na ha bu ndi nke Kraist. Nkwuputa ha niile, ekpere ha na okpukpo-okwu ha niile, bu ihe aru n'anya Chineke. Muo-ozu ahụ sirị, Chineke a gaghi e situ imi n'ogbakọ ha obula. Onwe-onye, nghogbu na nduhie ka olu ha bu n'agughi omuma-ikpe nke obi. Ma n'elu ndu ajuo-omume ndia niile ka ha na eyikwasị odidi nke okpukperechi. E gosiri m ngàngà nke nzuko ndia niile. Chineke adighikwa n'echiche obi ha; kama uche nke anu-aru ha n'adabere n'onwe ha. Ha n'achọ anu-aru ha mma, ma na elekwaskikwa onwe ha anya n'uju afọ na obi añuri. Jisos na ndi muo-ozu lekwasiri ha anya n'iwe. Muo-ozu ahụ sirị, nmehie ha niile na ngàngà ha erutewo eluigwe. E doziwokwara ha oke nke ha. Ezi-okwu na ikpe ziri-ezi a dawo ri n'ura ogologo mgbe, ma o g'etetakwa n'oge n'eteghi anya. Ibo-obo bu nkem, m ga akwughachikwa, ka Onyenweanyi kwuru. Iba mba ahụ di oke egwu nke muo-ozu nke ato kwesiri ka e mezuo ya, ma ha g'añukwa iko nke onuma Chineke. Igwe ndi muo-ojoo n'apughi iguta onu n'agbasa onwe ha n'alà niile. Ha ejuputawokwa na nzuko di iche-iche na otu okpukperechi di iche-iche. Ha n'elekwa olu okpukperechi ndia anya onu nke nmeri ha; n'ihia na okpukperechi ka ha yikwasiri n'elu oke nmekpu ha n'ajuo-omume ha niile.

Eluigwe niile n'elekwasị anya n'oke iwe, madu, ọlụ-aka Chineke ka e wedakasiri àlà, ma dote n'ogo nke okike nzuzu nke sitere n'aka madu ibe ya. Ma ndi si na ha bu ndi n'eso onye-nzoputa ahụ obi-eberej ya kpaliri mgbe o n'ele onodu ahuhu nke madu, jikwa obi ha tinye aka n'udi nmehie ukuu nka, n'agba oru na mkpuru-obi nke umu madu. Ndi muo-ozi edewo ha niile. E dere ya n'akwukwo. Anya miri nke ndi-oru nwoke na ndi-oru nwanyi, nke ndi Nna, na nke ndi nne na umu, nwanne ndi nwoke na nwanne ndi nwanyi, ka a gbakoro n'otu n'eluigwe. Ihe mgbu, obi mgbu nke madu, ka a na ebughari site n'otu ebe rue ebe ozo, ma n'azu, na n'erekwa. Chineke g'ejide iwe ya naani nwoke ozo. Iwe ya n'ere oku megide obodo nka, karisia megide ọlụ okpukperechi ndia kwenyere, ma inyekwa aka n'onwe ha n'udi izu ahia nka jogburu onwe ya. Udi omume ojoo nka, udi nmegbu nka, udi nhuju-anya nka, otutu ndi si na ha n'eso uzo nke Jisos onye di nwayo n'obi, nke wedakwara onwe ya ala n'obi, puru ilegide onodu nka anya dika o gbasaghi ha. Ma otutu ha puru inwe ojuju-afọ, na iji aka ha tukwasị ihe mgbu ndia n'enweghi onu okwu, ma n'efekwa Chineke. O bu ikwa-emo di nro, nke Ekwensu na anurikwa n'elu ya, n'atakwa Jisos na ndi muo-ozi ya uta n'ihie ekwesighi ekwesị ndia, ma n'ejikwa nñuri-onu nke nmeri ya n'asi, ndi di otua bu ndi n'eso uzo Kraist!

Ndia si na ha bu ndi nke Kraist guru akuko banyere ntaramahuhu nke ndi-ozi e gburu egbu, nke gbara ha anya-miri. O juru ha anya na umu madu puru inwe udi obi siriri ike otua nke ha g'ejiri meso madu ibe ha udi omume nka, mgbe ha onwe ha n'otu oge ahụ n'ejidekwa madu ibe ha n'oru. Ma O bughi naani nka. Ha n'egbochi nmekorite niile nke onodu, ma n'akpagbukwa madu ibe ha site n'ubochi rue n'ubochi. Ha puru iti madu ibe ha ihe otiti karisiri njo site n'obi-ojoo n'ewepughi aka, nke a puru iji tunyere udi mkpagbu obi-ojoo nke ndi Pop na ndi n'ekpere arusi mesoro ndi n'eso uzo Kraist. Muo-ozi ahụ wee si, o g'adi mfe nye ndia na ekpere arusi na ndi Pop niile n'ubochi ikpe nke Chineke kari udi madu ndia. Akwa niile na nhuju-anya niile nke ndi a n'akpagbu-akpagbu eruwo eluigwe, ma ndi muo-ozi n'eguzo n'iju-anya banyere obi-ike na nhuju-anya n'enweghi onu okwu nke madu di n'oyiyi nke onye kere ya n'akpatara madu ibe ya. Muo-ozi ahụ wee si, ahà niile nke ndia ka e dere n'ime obara, nke a kachiri ihe site n'utari, ma gbajuekwa ya site n'anya miri nke ihe mgbu, na nhuju-anya. Iwe Chineke agaghikwa akwusi rue mgbe o mere ka ala nke ihe nuchapu iko nke onuma ya, ruekwa mgbe o kwughachiri Babilon ugwo-olu ya okpukpu abua. Kwughachi ya obuna dika o kwughachiri gi, okpukpu abua nye okpukpu abua ya dika ọlụ ya niile si di: n'ime iko nke o gbajuworo, a g'agbajukwa ya okpukpu abua.

A huru m na onye n'agba oru g'aza ajuju nkpuru obi oru ya onye o jideworo n'amaghi ama ; ma nmehie niile nke oru ahụ ka a g'atukwasị n'isi onye nwe ya. Chineke a pughi ikporo oru ahụ la n'eluigwe, onye e doteworo n'amaghi ihe obula na onodu ihe efu, n'amaghi ihe obula banyere Chineke, m'obu akwukwo-nso, nke n'atu naani ujo utari onyenwe ya, n'enweghikwa obuna ogo nke anumanu Nna ya uku. Kama o g'emere ya ihe kacha mma nke Chineke onye obi-ebere puru ime. O n'emekwa ka o di mgbe o dika asi na

odighi; mgbe onye nwe ya g'ata ahụhụ ihe otiti asaa nke ikpeazu ahụ, ma biliekwa na nbilite n'owu nke abụa ahụ, ma taakwa ahụhụ onwu nke abụa jọkariri njọ. Mgbe ahụ ka iwe nke Chineke g'adajụ.

Isi Nke 34—Oke Iti-Mkpu Ahụ

Ahụrụ m ndị mụọ-ozị ka ha ji ọhụhụ n'ejegharị ọpụpụ na mbata n'eluigwe. Ha n'arịdata n'elu ụwà, ma n'arịgokwa ọzọ n'eluigwe, n'ejikere n'ihị nmezu nke ụfọdụ ihe omume dị mkpa. Mgbe ahụ a hụrụ m mụọ-ozị ukuu ọzọ e nyere ọlụ nke irịdata n'ụwà, ma jikọta ọlụ ya na nke mụọ-ozị nke atọ ahụ, ma nyekwa ike na nkwado na ozi ya. Ike na oke ebube ka e yikwasiri mụọ-ozị ahụ, ma ka ọ na a ridata, ihè wakwasiri elu ụwà site n'ebube ya. Ihè nke gara n'iru na nke n'esokwa n'azụ mụọ-ozị a, nwunyere ebe niile, dika ọ n'eti mkpu dị ukuu site n'olu-ike, n'asi, Babilon ukuu ahụ a dawo, ọ dawo, ọ buruwokwa ebe obibi nke ndị mụọ-ọjọọ, na ụlọ nke mụọ niile n'adighi ọcha, na ụlọ nkporo nke nnunụ niile n'adighi ọcha nke a kpokwara asi. Ozi nke odida Babilon, dika mụọ-ozị nke abụa nyere ya, ka e nyekwara ọzọ, tinyekwara ọrurụ niile nke n'abanye n'ime nzuko site n'oge 1844. Ọlụ nke mụọ-ozia batara n'oge di mma, n'ejikwokwa na oke-ọlụ ikpeazu nke ozi mụọ-ozị nke atọ ahụ, dika ọ na amubanye n'oke itimkpu. Ma ndi nke Chineke ka ọ n'edozi ebe niile i guzoro n'oge-awa nke onwunwa nke ha g'ezute n'oge n'eteghi-anya. A hụrụ m ihè ukuu ka ọ n'awakwasị ha, ka ha niile jikoro onụ n'ozị ahụ, ma sitekwa na atughi-ujọ obula kwusaa a ozi mụọ-ozị nke ato ahụ n'ike.

E zipukwara ndi mụọ-ozị inyere mụọ-ozị ukuu ahụ si n'eluigwe aka, ma a nukwara m otutu olu nke dika ọ n'ada ebe niile, si nu n'ime ya puta, ndi nkem, ka unu ghara isoro ya n'ime nmehie ya niile, ka unu gharakwa inata ihe otiti ya; n'ihị na nmehie ya niile eruwo eluigwe, ma Chineke echetawokwa ajuo-omume ya niile. Ozi nka dika ozi ntukwasị n'elu ozi nke ato ahụ, ma kekotakwa ya, dika mkpu etiti-abali ahụ kekotara n'ozị mụọ-ozị nke abụa ahụ na 1844. Ebube nke Chineke nokwasiri ndi-nsọ ahụ nwere ntachi-obi, n'echekwa, na ha ji atughi egwu obula nye ido aka na nti ikpeazu ahụ di nro, n'ekwuputa odida nke Babilon, ma n'akpokwa ndi nke Chineke ka ha si n'ime ya puta; ka ha gbanari nbibi ya di oke egwu.

Ihè ahụ nke wakwasiri ndi ahụ no na nche wanyekwara ebe niile, ma ndi niile nwere ihè obula na nzuko niile, ndi na k'anughi ma ju ozi ato ndia, zara oku a, ma rapu nzuko ndia dara-adà. Otutu abiaruwo ogologo oge nke nhazi site na mgbe e nyeworo ozi ndia, na ihè ahụ wakwasiri ha, ma ha nwere ohere ihoro ndu m'obu onwu. Ufodu horo ndu, ma guzorokwa n'etiti ndi niile n'ele anya Onyenwe ha, ma n'edebekwa ihe niile O nyere n'iwu. Ozi nke ato ahụ g'alụ ọlụ ya; madu niile ka a n'anwale site na ya, ma ndi niile di-ocha ka a g'akpopputa site n'okpukperechi di iche-iche. Ike nke n'arugide arugide na akwali onye ziri ezi, mgbe ngosiputa nke ike Chineke n'ejide ndi ezi-n'ulo na ndi enyi n'itu-egwu, nke n'odighi mgbe ha g'anwa, m'obu nwe ike, igbochi ndi niile olu Mụo-nsọ nke Chineke meturu obi ha. Oku ikpeazu ahụ ka e bugara obuna nye ndi oru, ma ndi nwere okpukperechi n'ime ha, site na okwu nnweda-n'alà, na abụ-abụ nke inwebiga onu oke na olileanya nke mgbaputa ha, ma ndi nwe ha a pughi ikwusi ha; n'ihị na ujọ na ngbogwoju

anya mechiri ha ọnụ. Ihe iriba àmà ukuu dī iche-iche ka e mere, a gworo ndi ọria, ma ọlụ-ebube ha dī iche-iche soro ndi kwere ekwe. Chineke nọ n'ọlụ a, ma onye nsọ ọbụla, n'atughị egwu ihe nluputa ọbụla, sọkwara ntuzi-aka nke akọ-n'uche ya, ma n'ejikọkwa onwe ya na ndi ahụ n'edebe iwu niile nke Chineke; ha niile wee n'ekwusa ozi nke atọ ahụ n'ike. A hụrụ m na ozi nke atọ ahụ g'emechi site n'ume na n'ike nke kariji mkpu etiti-abali ahụ.

Ndi oru nke Chineke, e mejuputara n'ike nke sitere n'elu, ndi ihè wakwasiri n'iru ha, nke na enwukwa n'odido nsọ, gara n'iru iluzu ọlụ ha, n'ekwusakwa ozi ahụ nke sitere n'eluigwe. Mkpuru obi niile ndi gbasara n'otu okpukperechi niile dī iche-iche zakwara okua, na ndi dī oke ọnụ-ahia mere ngwa-ngwa gbaputa site na nzuko ndi a n'alá n'iyi, dika Lot mere ngwa gbaputa site na Sodom tutu mbibi ya. Ndi nke Chineke ka e doziworo ma gbaakwa ume site n'ebube ahụ magburu onwe ya nke dakwasiri ha n'uju, n'akwado ha inagide oge-awa nke onwunwa. Otutu olu ka m nuru ebe niile, n'asi, n'ebia ka ntachi obi nke ndi nsọ di; ndia bu ndi n'edebe ihe Chineke nyere n'iwu, na okwukwe nke Jisos.

Isi Nke 35—Ozi Nke Ato Ahụ Mechiri

ATuuru m aka rue n'oge mgbe ozi mụọ-ozi nke atọ ahụ n'emechi. Ike nke Chineke a nọkwasiwọkwa ndị ya. Ha a luzuwokwa ọlụ ha, ma nọrọkwa na njikere nye oge-awa ọnwụnwahụ ahụ chere ha n'iru. Ha a natawokwa miri-ozuzo nke ikpeazu ahụ, m'ọbụ nwughari ọhụụ nke sitere n'iru Onyenwe-anyị, na ezi-àmà ahụ dī ndụ ka a tutekwara. Idọ-aka na ntị ukuu nke ikpeazu ahụ adawo ebe niile, ọ kpaliwọkwa ma kpasuekwa ndị bi n'elu ụwà iwe, ndị n'adighi anara ozi ahụ.

A hụrụ m ndị mụọ-ozi ka ha ji ọhụhụ n'ejeghari n'ime eluigwe. Otu mụọ-ozi lotara site n'ụwà, na ejide ihe ode-akwukwọ n'akukụ ya, ma kọrọ Jisọs na ya a luzuwo ọlụ ya, na a guwo ndị-nso niile ọhụ ma kaakwa ha ákàrà. Mgbe ahụ A hụrụ m Jisọs, onye nọrị n'ije ozi n'iru igbe ahụ e tinyere iwu-iri Chineke, ka ọ wusara ihe nsure-ọkụ ahụ n'esi isi-uto. O wee welie aka ya abụa elu, ma were oke-olu si, e mewo ya. Ụsụ ndị mụọ-ozi niile wee kpupụ okpu-eze ha mgbe Jisọs mere nkuputa ahụ dī nro, onye n'eme ajuo-omume, ka o mee ajuo-omume ya gaa n'iru; onye rukwara inyi, ka o rue inyi gaa n'iru; onye ezi-omume, ka o mee ezi-omume gaa n'iru; onye dīkwa nsọ, ka ọ dī nsọ gaa n'iru.

A hụrụ m na ikpe ọbula ka e kpebiworo mgbe ahụ nye ndụ m'ọbụ ọnwụ. Jisọs ehichawo nmehie niile nke ndị Ya. Ọ narawo àlà-eze Ya, nkpuhi-nmehie ka o nwekwara nye nkpuru niile nke àlà-eze Ya. Mgbe Jisọs n'ije ozi n'ebe nsọ ahụ, ikpe n'agakwari n'iru n'isi ndị ezi omume nwuru-anwụ, na n'isi ndị ezi omume dī ndụ. Nkpuru niile nke àlà-eze ka e mejuputara. Ọlulū dī na nwunye nke nw'aturu ahụ gwusiri. Ma ala-eze ahụ, idī ukuu nke àlà-eze ahụ n'okpuru eluigwe niile, ka e nyere n'aka Jisọs, na ndị nketa nke nzoputa, ma Jisọs bụ onye g'achi dika Eze nke ndị-eze niile, na Onyenwe nke ndị-nwe niile.

Ka Jisọs putara site n'ebe nsọ nke kachasi ebe-nsọ, a nuru m ụda mgbarimgba niile dī n'ihe ngbọkwasi ya, ma ka ọ rapuru, igwe-ochichiri kpuchiri ndị niile bi n'elu ụwà. Mgbe ahụ ọ dighikwa onye-ogbugbo dī n'etiti madu ikpe mara, na Chineke onye e mehiere. N'oge Jisọs guzoworo n'etiti Chineke na madu ikpe mara, ebere dinyere ndị madu; ma mgbe Jisọs zopuru ukwu site n'etiti madu na Nna ahụ, ebere ka e wepukwara, Ekwensu wee buru onye n'aturu madu ụka! Ọ bughị ihe kwere omume iwusa ihe otiti ndia n'oge mgbe Jisọs n'ije ozi n'ebe nchajia ahụ; ma dika ọlụ ya gwusiri ebe ahụ, dika nkwichite-ọhụ ya mechiri, ọ dighikwa ihe puru igbochi iwe nke Chineke, nke n'etiwakwa n'ike n'isi onye nmehie ikpe mara, onye mere nzoputa ihe efu, ma kpokwa iba-mba asi. Ndị nsọ niile n'oge ahụ dī oke egwu, na nmechi nke ọlụ ogbugbo Jisọs, n'ebi ndụ n'iru Chineke dī nsọ, n'enweghi onye n'arịotara ha ariri. Ikpe niile ka e kpebiri, ihe oke ọhụ-ahia ọbula ka a guru-ọhụ. Jisọs nọdurū nwa oge n'ulọ mputa nke ebe-nsọ nke eluigwe, na nmehie niile nke e kwuputaworo mgbe ọ nọ n'ebe-nsọ kachasi ebe-nsọ, ka o bughachiri n'isi onye ahụ kpata nmechie, bụ Ekwensu. O ghaghị ita ahụhụ nke nmehie ndia niile.

Mgbe ahụ A hụrụ m Jisọs ka O yipurụ uwe nchụ-àjà ya, ma yikwasị onwe ya n'oke uwe nwụda ukuu onye-eze n'elu isi ya, ka ọtụtụ okpu-eze n'anọkwasi kwa, otu okpu-eze n'ime okpu-eze ma igwe ndị mụọ-ozi gbara ya gburu-gburu, ka ọ rapurụ eluigwe. Ihe otiti ndị ahụ n'adakwasikwa ndị bi n'elu ụwà. Ụfọdụ n'ekwutọ Chineke, n'abukwa ya ọnyị. Ndi ọzọ gbakuuru ndị nke Chineke, ma rịọ ka ezi ha otu ha g'esi gbanarị ikpe niile nke Chineke. Kama ndị-nso e nweghi ihe ọbụla nye ha. E hiworị anya miri ikpeazu n'ihị ndị nmehie, ekpere obi ntiwa ikpeazu ka e kpewokwaara ha, ibu nke ikpeazu ka e buwokwara. Olu uto nke obi-ebere agaghị akpokwa ha ọzọ. Okwu ịdọ-aka na nti nke ikpeazu ka e nyeworo rị. Mgbe ndị-nso, na eluigwe niile nwere nmasị n'ihị nzọputa ha, ha egosighikwa nmasị ọbụla n'ihị onwe ha. Ndụ na ọnwụ ka e cheworo n'iru ha. ọtụtụ choro ndụ, kama ha alughị ọlụ ọbụla inweta ya. Ha ahoroighi ndụ, ma ugbua ọ dighikwa ọbara nkpuichi-nmehie nke e ji ehicha onye nmehie. Ọ dighikwa onye-nzọputa obi-ebere g'ariotara ha aririọ, iti-nkpu n'isi ha, rapu, rapu onye nmehie a nwa-ogologo oge ọzọ. Eluigwe niile ejikoworị aka ha na Jisọs, ka ha nūrū nkpurū okwu ndia n'atụ ụjọ; e mewa ya, o gwusiwo. Atumatụ nke nzọputa aburūwo ihe emezuru. Ma ole na ole nabatara atumatụ ahụ. Ma dika olu uto nke obi-ebere ahụ na akwusi ịda, oke ụjọ jidere ha. Site na ụda di egwu ka nti ha nūrū, Oge agafewo! Oge agafewo!

Ndia niile n'ejighi okwu Chineke kporo ihe jiri ọhụhụ na agbagharị iru na azu. Ha kpaghariri site n'osimiri rue n'osimiri ọzọ, ma site n'ugwu rue ọwụwà-anyanwụ, icho okwu Onyenwe-anyi. Mụọ-ozi ahụ sirị, ha agaghikwa achota ya. Ụnwụ di n'ala; ọbughị ụnwụ nke ogbe-achicha, m'ọbụ nke akpiri miri-ọñunụ, kama nke inu okwu Onyenwe-anyi. Ọ bụ ginị ka ha n'agaghị enye n'ihị otu nkpurū-okwu Chineke nabatara? Kama e-e, ha aghaghị inogide n'aguo na akpiri-ikpo nkụ. Site n'ubochi rue n'ubochi ka ha mere nzọputa ihe-efu, ma were ihe uto nke ụwà, na akụ-n'uba nke ụwà, kporo ihe di elu kama ihe nke eluigwe na akụ n'uba ya. Ha ajūwo Jisọs, ma meekwa ndi-nso Ya ihe ọchi. Onye ruru inyi aghaghị inogide n'iru-inyi rue ebighi-ebi.

Ndi kariri n'onyi ọgugu n'ime ndi ajuo-omume ka a kpasuru iwe nke ukuu, ka ha tara ahuhụ nke sitere n'ihie otiti ndia. Ọ bụ ọnođu nke obi-ilu di egwu. Ndi nne na Nna n'ama umu ha uta, ma umu n'amakwa ndi nwe ha uta, umunne-nwoke megide umunne-nwanyị, na umunne-nwanyị megide umunne-nwoke. Iti mkpu-akwa ka a n'anukwa nakukụ niile, ọ bụ gi gbochiri m inara ezi-okwu ahụ, nke ga azoputari m site n'oge ojoo nka. Ndi madu tughariri n'ebe ndi-ozi no na nkporomasị di ilu, n'ata ha uta, n'agwa ha, i doghi anyi aka na nti. Igwara anyi na ụwà niile ka a g'eme ka ha chagharia, ma tiekwa nkpu si, udo, udo, ime ka ujọ niile nke a kpaliri dajua. I gwaghị anyi banyere oge-awa nka, ma ndi doro anyi aka na nti banyere ya ka unu sirị na ha bu ndi ojoo, na ndi nmehie, ndi ga ebibi anyi. Kama ndi-ozia niile, ka m hūrū, agbanarighi iwe nke Chineke. Nhujū-anyā nke ha di okpukpu-iri kari nke ndi ọzọ.

Isi Nke 36—Oge Nke Nsogbu Jakob

Ahụrụ m ndị-nso ka ha n'arapụ obodo uku na obodo nta dị iche-iche, n'enwe nnọkọta na ọgbakọ dị iche-iche, ma n'ebikwa n'ebe zoro-ezo dị iche-iche. Ndị ọmụọ-ozị nyere ha nri na miri, kama ndị ajuọ-omume n'ata ahụhụ ọgụ na akpịrị ikpo-nkụ. Mgbe ahụ ahụrụ m ndị-ndu nke elu ụwà ka ha n'enwe nzukọ n'ime onwe ha, Ekwensu na ndị ọmụọ-ozị ya nọkwa n'ọlụ gburu-gburu ha. A hụrụ m ihe odide, na akwukwọ ka a gbasara ya n'elu-àlà niile, n'enye iwu sị, na ọ bụ naanị ma ndị nso rapurụ okwukwe ha pụrụ iche, rapukwa ụbọchị-izuike, ma debe ụbọchị mbụ n'izu, ka ha ga enwere onwe ha, n'ogwugwu oge dị otua, ka a g'egbu ha. Ma n'oge nka ndị nso ahụ nọdurụ nwayọọ guzozie kwa eguzozie n'uche, n'atụkwasi-obi na Chineke, ma daberekwa na nkwa ya, na a g'emere ha ọzọ mgbapu. N'ufodu ebe dị iche-iche, tutu oge e dere n'akwukwọ g'eri imezu ya, ndị ajuọ-omume mere ngwa-ngwa idakwasị ndị nso igbu ha; ma ndị ọmụọ-ozị n'udi madu ndị agha n'alutara ha ọgụ. Ekwensu choro inwe ohere ịla ndị nso nke Onye kachasi ihe niile elu n'iyi; kama Jisọs gwara ndị ọmụọ-ozị ya chee ha nche, n'ihia na Chineke g'anara nsopuru n'inwe ọgbugba ndụ ya na ndị debere iwu ya n'iru ndị na ekpere arusi gbara ha gburu-gburu; ma Jisọs ga anarakwa nsopuru n'ebe ndị ahụ kwesiri ntukwasi-obi nọ, ndị nọkwa na nche, ndị n'elewori anya ya otutu oge, ikporo ha na ndụ, n'ahughị onwu anya.

Na nso nso, A hụrụ m ndị-nso ka ha n'enwe oke ihe mgbu nke ime-ọmụọ. Ọ dị ka ndị ajuọ-omume niile bi n'ụwà gbara ha gburu-gburu. Ihe ọbụla a na ahụ anya n'emegide ha. Ufodu malitere itụ ọjọ na Chineke arapụwo ha n'ikpeazu ịla n'iyi n'aka ndị ajuọ-omume. Ma a sị na anya ha abụa pụrụ imehe, ha k'ahụwori onwe ha ka ndị ọmụọ-ozị nke Chineke gbara ha gburu-gburu. Ọzọ igwe ndị ajuọ-omume juputara n'iwe biara, ozokwa igwe ndị ọmụọ-ọjọ, na agba ndị nmehie ọhụhụ ka ha malite igbusi ndị-nso ahụ. Ma ka ha ga anwa irute ha nso, ha g'ebu ọzọ gafee usuu ndị ọmụọ-ozị ukuu ndia dị nso, bụ ihe n'ekweghi-omume. Ndị ọmụọ-ozị nke Chineke na eme ka ha laghachi azu, ma n'emekwa ka ndị ọmụọ-ọjọ ndia n'arugide ha gburu-gburu, dalaa azu. Ọ bụ oge-awa dị oke egwu, na ihe mgbu nke obi nye ndị nso niile. Ha kwara-kwa ehihie na abali nye Chineke n'ihia nnaputa. N'ihia a n'ahụ anya, Ọ bughị ihe pụrụ omume na ha g'enwe ngbapu. Ndị ajuọ-omume amalitewori nmeri ha, n'etikwa mkpu sị, gini mere Chineke unu adighi anaputa unu pua n'aka anyi? Gini mere unu arigoghi elu, wee zoputa ndu onwe unu? Ndị-nso aghaghikwa ha ntị. Ha n'agbaso Chineke ngba dika Jakob. Ndị ọmụọ-ozị choro inaputa ha; kama ha aghaghị ichere nwoke ọzọ, ma n'akwa iko, ma narakwa baptizim ahụ. Ndị ọmụọ-ozị, dika ha kwesiri ntukwasi-obi n'ọlụ ha, n'ogidekwara na nche ha. Oge ahụ foderu nta ibiaru mgbe Chineke g'egosiputa ike ukuu ya, ma naputakwa ha n'ebube. Chineke agaghị ekwe ka ahà ya buru ihe ita-uta n'etiti ndị n'ekpere arusi. N'ihia otuto nke ahà Ya ọ g'anaputa onye ọbụla n'ime ndị ji ntachi-obi chere Ya, na ndị e dere ahà ha n'akwukwọ.

A tũrũ m aka laghachi azu n'ebe Noa onye kwesiri ntũkwasi-obi nọ. Miri zoro, uju miri biakwara. Noa na ezi-n'ulọ ya abanyewori n'ugbo ahụ, ma Chineke gbachigidere ha ụzọ n'ime. Noa a dowori ndi bi n'elu ụwà ochie ahụ aka na nti nikwesi ntũkwasi-obi, mgbe ha kwara ya emo ma meekwa ya ihe-ochi. Ma dika uju-miri ahụ dara n'elu ụwà, na dika ha na'ñugbusi na miri n'otu n'otu, ha hũrũ ugbo ahụ nke ha jiworu tie egwuri-egwu, ka ọ n'ari n'elu miri ahụ n'udo, n'echekwa Noa na ezi-n'ulọ ya nke oma. Otua ka m hũrũ na ndi nke Chineke, ndi dọworo ụwà aka na nti banyere iwe ya nke n'abia, g'abũkwa ndi a naputara. Ha ejiriwo ikwesi ntũkwasi-obi dọọ ndi bi n'ụwà aka na nti, ma Chineke agaghi ekwe ka ndi ajuo-omume bibie ndi ahụ n'ele anya ka a kpọrọ ha la n'eluigwe na ndu, bu ndi n'adighi erudataru iwu nke nwa anu-ohia ahụ, m'obu nara akara ya. A hũrũ m na oburu na e kwere ka ndi ajuo-omume laa ndi-nso n'iyi, Ekwensu na ndi muo ojoo ya niile, na ndi kpọrọ Chineke asi, g'enwe obi-anuri. Ma leenu, ka udi oge nke nmeri a g'abu nye idi ukuu nke Ekwensu, inwe ike, n'oge ikpeazu nke nmechi ndondo a, megide ndi niile na echerewo ogologo-oge ihu ya bu onye ha hũrũ n'anya. Ndi niile kwara-emo n'echiche nke ndi-nso ila eluigwe, ga ahụ nnọyere nke Chineke nye ndi ya, na nnaputa ha di ebube.

Ka ndi nsọ rapuru obodo uku na ime-obodo di iche-iche, ndi ajuo-omume chusokwara ha. Ha weliri mma agha ha igbu ndi-nso ndia, kama nma agha ha gbajisiri, ma dasia dika okporo-ahihia. Ndi muo-ozu nke Chineke kpuchitere ndi nsọ niile. Ka ha kwara-akwa ehihe na abali n'ihia nnaputa, akwa ha biarutere elu n'iru Chineke.

Isi Nke 37—Nnapụta Nke Ndị Nsọ

Obụ n'etiti abali ka Chineke hoọrọ inaputa ndị nke ya. Ka ndị ajuo-omume n'akwa emo gburu-gburu ha, anwụ putara n'otu ntabi-anya, na acha n'ike ya niile, ma onwa guzoro out-ebe. Ndị ajuo- omume hụrụ onodụ n'oke iju-anya. Otutu ihe iribama na olu-ebube di iche-iche mere otu soro ibe ya. Ihe niile dika ha tughariri site n'onodu e jiri mara ha. Ndị-nsọ ji obi añuri legide ihe ndia mekutarara nzoputa ha.

Isi-iyi di iche-iche kwusiri isoghari. Okpurukpu igwe-ojii di iche-iche putasiri, ma sokota onwe ha isi. Ma odi otu ebe nke were anya na ebube ya nokotara, bukwa ebe olu nke Chineke sitere wee bia, dika otutu miri, nke kwaghariri eluigwe na elu uwà. Oke ala oma jijiji mara. Ili niile ka a kwahere, ma ndi niile nwuru n'okwukwe n'okpuru ozi muo- ozi nke ato, n'edebe ubochi izu ike, putara site n'ebe ndina ha bu aja, n'ebube, inuru ogbugba-ndu nke udo ahụ Chineke g'eme ya na ndi niile debere iwu ya.

Mbara eluigwe meghere ma mechikwa, ma norokwa n'ime ogbaghara. Ugwu niile kwaghariri dika eriri no n'ikuku, ma kwapukwa otutu nkume akuku niile gburu-gburu. Osimiri sughariri dika n'ite oku, ma gboputakwa otutu nkume n'elu-ala. Ma dika Chineke kwuputara ubochi na oge-awa nke obibia Jisos, ma nyekwa ogbugba-ndu ebighi-ebi ahụ n'aka ndi nke ya, o kwuru otu ahiri okwu, ma derekwa duu, mgbe mkpuru okwu ndi ahụ n'agami n'ime uwà. Ndi Izrel nke Chineke guzoro were kwa anya ha tukwasị n'elu, n'ege nti okwu ndia ka ha si n'onu Jehova puta, n'emikpu n'ime uwà dika otutu mkpotu nke egbe- eluigwe dakariri uda. O bu ihe nro di oke egwu. N'ogwugwu nke ahiri okwu obula ndi-nsọ tikwara mkpu, Otuto! Haliluya! Iru ha chapukwara site n'ebube nke Chineke; ma ha nwupuru n'ime udi ebube ahụ nke nwuru n'iru Mosis mgbe o ridatarara site n'ugwu Sainai. Ndi ajuo-omume apughikwa ilegide ha anya n'ih i ebube di otua. Ma mgbe e kwuputara ngozi ahụ n'adighi agwu-agwu n'isi ndi niile nyere Chineke nsopuru, n'idebe ubochi izuike ya nsọ, oke iti-mkpu nke nmeri dara megide nw'anu-ohia ahụ, na ihe-oyiyi ya.

Mgbe ahụ ka ememe nke iri afọ ise malitere, mgbe ala g'ezu ike. A huru m oru ahụ nke n'efe Chineke ka o biliri na onu nke nmeri, ma huchapukwa nkporo-igwe niile kegidere ya, mgbe ajuo onye nwe ya no na mgbogwoju-anya, na amaghikwa ihe o g'eme; n'ih i na onye ajuo-omume apugh ighota nkpuru okwu nke olu Chineke. Na nsọ nsọ, oke mbara-igwe ocha putara. N'elu ya ka Nwa nke madu nokwasiri.

Mbara-igwe nka mgbe o putara na nmalite n'ebe di anya, diiri ntakiri. Muo- ozi ahụ siri na o bu ihe ngosi nke Nwa nke madu. Ma dika igwe-ocha ahụ n'abia nsọ elu-uwà, anyi letara oke ima-mma nke ebube na idi ukuu nke Jisos ka o n'agbaru nmeri. Ahiri igwe ndi muo- ozi, ndi okpu-eze ha n'enwu enwu n'isi ha, n'edukwa ya n'uzo ya. O dighi asusu puru ikowa udi ebube nke onodu ahụ. Igwe ndi di ndu n'ime idi-ukuu, na ebube nke n'enweghi

atụ, nọgidere n'abiaru nso, mgbe ahụ ka anyị puru ihuzu ya anya bu ezi Jisọs ahụ n'onwe ya. O kpughikwa okpu-eze nke ogwu; kama okpu-eze nke ebube kpudoro egedege-iru Ya di nso. N'elu ihe oyiyi ya n'apata ukwu ya ka e dere ahà si, EZE NKE NDI-EZE NA ONYE-NWE NKE NDI-NWE NIILE. Anya ya abua dika ire-okụ, ukwu ya nwere udi nke ezi ola-nchara, ma olu okwu ya dakwara dika nke otutu ngwa ihe eji akpo-ubo. Egedege-iru ya chapuru-achapu dika nke anyanwu etiti-ubochi. Uwa niile mara jijiji n'iru Ya, ma mbara eluigwe zopuru dika ibe-akwukwo mgbe a piachikotara ya, ma ugwu niile na agwa-etiti niile chipuru n'onodu ha. Ma ndi-eze niile nke uwa, na ndi a mara ahà ha, na ndi ogaranya, na ndi-isi niile, na ndi ukwu, na onye no n'agbu, ma onye nwere onwe ya, zochara onwe ha n'ime olulu di iche-iche na n'ime nkume nke ugwu di iche-iche. Ma n'asi ugwu ndia na oke nkume ndia, dakwasi anyi, ma zopu anyi site n'iru Onye ahụ nke n'anokwasị n'ochi-eze ahụ, na sitekwa n'iwe nke nw'aturu ahụ; n'ihia na oke ubochi nke iwe ya abiawo; ma onye puru iguzo?

Ndi ahụ na nwa-oge gara aga chorọ ila umu Chineke kwesiri ntukwasi-obi n'iyi n'uwà, na ele ebube nke Chineke ka o n'adiyere ha. Ha a hụwori ha n'ebube. Ma n'ime onodu nkpagbu niile ha anuwokwari olu nke ndi-nso ahụ na nkpu-onu, na asi, Lee, nka ka Chineke anyi bu, anyi elewo anya ya, o ga zoputakwa anyi. Elu-uwà kwara eneke nke ukuu mgbe olu nke nwa Chineke kpote ndi nso dara n'ura onwu. Ha zara oku ahụ, ma putakwa na- eyikwasị ebube nke a nwughị-anwu, n'etika nkpu, Nmeri! Nmeri! Megide onwu na ili. Onwu, olee ebe ihe ogbugba gi di? Ili olee ebe nmeri gi di? Mgbe ahụ ndi-nso di ndu, na ndi nso bilitere n'onwu, weliri olu ha elu n'ogologo iti-nkpu nke nmeri. Ndi-oria niile ahụ laworo n'ime-ala ili bilikwara n'ime a nwughị-anwu ahụ-ike na ume ndu. Ndi-nso di ndu ka e nwogbara n'otu oge, n'otu ntabi anya, ka e welikokwara ha na ndi ahụ biliri n'onwu, n'otu ha wee zute onye nwe ha n'elu. Lee nu ka o si buru nzuko di ebube. Ndi enyi niile onwu kegaworo, ka e jikokwara ozọ, nmadighi mgbe ha g'ekewakwa ozọ.

N'akuku abua nke ugbo-ala oku ahụ bu otutu nku, na okpuru ya bukwu ukwu-igwe ndi di ndu, ma dika ugbo-ala oku ahụ n'arigo n'elu, ukwu igwe ndi ahụ tiri-mkpu, Nso, ma nku ndi ahụ, ka ha n'aga, tikwara nkpu, Nso, ma ahiri igwe ndi muo-ozu gbara igwe ojii ahụ gburu-gburu, tiri nkpu, Nso, Nso, Nso, Onyenwe-anyi Chineke nke puru ime ihe niile. Ma ndi-nso n'ime igwe ojii ahụ tiri mkpu, otuto, Aliluya. Ma ugbo-ala ahụ rigoro elu rue obodo nso ahụ. Tutu ha abanye obodo nso ahụ, e doziri ndi nso ahụ n'ogbako ncherita iru anọ zuru oke, nke Jisọs n'anodu n'etiti. Ogo ya kari ndi nso niile, kari nke ndi muo-ozu niile. Idi ukuu ya na iru mara-mara ya, ka ndi niile no n'ogbako ahụ na ahuzu anya.

Isi Nke 38—Ụgwọ-Ọlụ Nke Ndi Nso

Mgbe ahụ a hụrụ m imerime ọnu-ogugu ndi ọmọ-ozu ka ha si n'obodo ahụ na eweta ọtụtụ okpu-eze di ebube; okpu-eze nye onye nso ọbụla nke e dekwasikwara áhà ya n'elu ya; ma mgbe Jisọs kpọrọ oku n'ihie okpu ndia, ndi ọmọ-ozu wetara ha nye ya, ma Jisọs oma ahụ sitekwa n'aka-nri nke ya onwe ya, tụtawasiri okpu-eze ndia n'isi niile nke ndi nso. N'otu aka ahụ, ndi ọmọ-ozu wetara ọbọ-akwara, ma Jisọs nyekwara ha ndi nso niile. Ndi ndu nke ndi ọmọ-ozu buru ọzọ kpatu aka n'ubọ-akwara, mgbe ahụ olu niile weliri elu n'obi-ekele, na otuto, na aka niile ji nka pua eriri ọbọ-akwara ahụ, na ewepụta uto abụ n'uju ya na ozuzu-oke. Mgbe ahụ a hụrụ m Jisọs ka ọ nedu otu ndi ahụ a gbapụtara rue n'ọnu ọzọ àmà nke obodo ahụ. O we jide ọnu-ọzọ ahụ ma kwahee ya, n'asị mba niile ahụ ndi debere ezi-okwu ahụ ka ha banye n'ime. Ihe niile jupụtara n'obodo ahụ bụ nke di mma n'anya. Uba nke ebube ka ha hụrụ ebe niile. Mgbe ahụ Jisọs lekwasiri ndi nso ya ahụ a gbapụtara anya; egedege iru ha n'egbu màrà-màrà n'ọñụ; ma dika Ọ n'elekwasi ha anya oma ya, o jiri olu-oma ya jupụtara n'abụ wee si, a nam'ahụ ihe mgbu nke obi m, ma afọ ejuwom. Akụ n'uba nka bụ nke unu g'añuri n'ime ya ebighi-ebi. Iri-uju niile agwusiwo. Onwu agaghị adikwa ọzọ, iri-uju agaghị adikwa, ikwa-akwa agaghị adikwa, aru-ngbu agaghị adikwa ọzọ. A hụrụ m igwe ndi ahụ a gbapụtara ka ha rudatara ma wusa okpu eze ha n'enwu-enwu nukwu-àlà Jisọs, ma mgbe ahụ, ka aka ihunanya ya weliri ha elu, ha kpatukwara ọbọ-akwara ọla-edo ha aka, ma mejuputa eluigwe niile site n'abụ ha, na abụ di iche-iche nye nw'aturu ahụ.

Mgbe ahụ a hụrụ m Jisọs ka ọ n'edu igwe ndi ahụ a gbapụtara rue n'osisi nke ndu ahụ, ọzokwa anyi nuru olu oma Ya, nke di uto kari abụ ọbụla daworo na ntị madu, ka ọ n'asị, akwukwo nke osisi a bụ n'ihie ogwugwo nke mba niile. Rie nū ihe niile sitere na ya. N'elu osisi nke ndu ahụ ka nkpuru osisi kachasi mma dikwa, nke ndi-nso puru iri n'efu. Oche-eze ukuu di ebube di n'ime obodo ahụ, ma sitekwa n'okpuru oche-eze ahụ ka isi-iyi di ọcha, na asoputa miri nke ndu n'enwu dika Kristal. N'akuku abua nke isi-iyi nke ndua ka e nwere osisi nke ndu. N'usotu niile nke osimiri ahụ ka e nwere osisi di iche-iche nke n'amị nkpuru di mma n'ihie oriri. Asusu-ọnu bụ ihe n'ezughị oke m'oli inwa iji kowaa onodu nke eluigwe. Ka onodua kpuhere nye m, efuru m efu n'ihie iju-anya, burukwa onye e bupuru pua nanu-aru site n'idi ukuu nke akụ n'uba na imabiga mma oke nke ebube, m wee togbo mkpisi m, ma tipu mkpu, Lee ihunanya nka! Lee ihunanya di ebube! Ọ dighi okachamma asusu ọbụla puru ikowaputa ebube nke eluigwe, m'obu omimi nke ihunanya Onye-nzoputa n'enweghi ọyiri.

Isi Nke 39—Ụwà Tọgbọrọ N'efu

Mwee legide ụwà anyanwụ n'oge ahụ. Ndi ajuo-omume niile nwuru-anwu, ozu ha togbokwara n'elu-ala niile. Ndi bi n'uwà atawokwari ahuhu nke iwe Chineke site n'ihe otiti asaa nke ikpeazu ahụ. Ha amiworo ire ha site n'ihe mgbu ma kochaakwa Chineke. Ndi ozuzu-aturu ụgha bu ndi iwe Jihova dakwasiri. Anya ha e repiawokwari n'ime isi ha, ma ire ha kwa n'ime onu ha, obuna mgbe ha n'eguzo nukwu ha abua. Mgbe a naputasiri ndi nsọ site n'olu nke Chineke, iwe nke igwe ndi ajuo-omume tughariri n'aru ibe ha. Eluwà dika ihe mikpuru n'ime obara, ma ozu ndi nwuru anwu juputara site n'otu usotu uwà rue usotu ozo.

Uwà nokwa n'onodu nke itogboro n'efu karisia. Obodo ukú na ime obodo niile, nke ala om- jijiji kwatusiri, n'atogbo na nvunvu di iche-iche. Ugwu niile chipukwara site n'onodu ha, na akpata omimi-ala, na olulu mbara di iche-iche. Osimiri gboputakwara oke-nkume di iche-iche n'elu-ala, ma oke-nkume ndi ozo ka ala nuputasikwara, nke wusasiri ebe niile. Elu uwà dikwa ka ozara togboro n'efu. Oke-osisi di iche-iche ka a bupuru site na mkporogwu ha, ma togbokwara n'elu-ala. Ebe a bu ebe obibi nke Ekwensu, na ndi muo-ojoo ya, ogologo puku afo ahụ. N'ebea ka a g'akpachigide ha, ha wee n'agaghari elu na-ala ndia niile mebiri emebi, ma hu nluputa nke nnupu-isi ya megide iwu Chineke. Nluputa niile nke obubu-onu ahụ o kpatara, ka o g'eri uru ha ogologo puku-afo ahụ. N'ihia na o bu naani n'ua ka a rapuru ya, o gaghi enwekwa ohere igaghari uwà ndi ozo, inwa ikpasu ndi ozo n'akadahieghi. Ekwensu g'ata ahuhu n'oge nka gabiga oke. Sitekwari n'odida ya, ndu nke ajuo-omume ya niile ka o n'etinye n'olu mgbe niile. Ma mgbe ahụ a g'anapu ya ike ya, ma rapu ya i na atughari uche na olu-aka ya niile sitekwa n'oge ahụ o dara, ma n'elekpukwa anyanwụ site n'obi olilo-miri n'oke ujo n'ihia odi n'iru ya di oke egwu, mgbe o g'ahuju anyanwụ banyere ihe ojoo niile nke o meworo, ma narakwa ntaramahuhu n'ihia nmehie niile nke o kpatara.

Mgbe ahụ a nuru m olu nke nmeri site na ndi muo-ozu, na sitekwa na ndi nsọ a gbaputara, nke dakwara dika nke sitere na iri puku ihe eji abu abu, n'ihia na ha apughikwa ibu ndi a kpasuru iwe na ndi a nwara onwunwa site n'aka Ekwensu, ma ndi bi n'uwà ndi ozo ka a naputakwara site na nnoyere ya na onwunwa ya niile.

Mgbe ahụ a huru m oche-eze di iche-iche, ebe Jisos na ndi-nsọ a gbaputara n'anokwasikwa ha; ndi-nsọ na achikwa ka ndi-eze na ndi nchu-aja nke Chineke, ma ndi ajuo-omume nwuru-anwu ka e kepkwara ikpe, omume ha niile ka a tulekwara site n'akwukwo nke ukpuru, bu iwu Chineke, na e kepkwara ha ikpe dika omume niile nke e mere n'anu-aru. Jisos, site n'idi n'otu nke ya na ndi-nsọ, roputaara ndi ajuo-omume, oke ahuhu nke ha na aghaghi ita, dika olu ha niile si di, ma e dekwara ya n'akwukwo nke onwu n'isi aha ha niile. Ekwensu na ndi muo-ozu ya ka Jisos na ndi-nsọ kepkwara ikpe.

Ntaramahụhụ nke Ekwensu dịkwa ukwu karia nke ndi niile o duhieworo. O karihi ahuhụ ha nke ukwu na odighi uzọ a puru iji ya tonyere nke ha. N'ime nka, ndi niile ahụ o duhieworo alawori n'iyi, ma Ekwensu n'adikwa ndu ita ahuhụ ogologo mgbe gaa n'iru.

Mgbe ikpe nke ndi ajuo-omume gwusiri, n'ogwugwu nke puku afọ ahụ, Jisọs rapuru obodo ahụ, ma ahiri ugbo nke igwe ndi muo-ozu sooro ya. Ndi nsọ sokwara ya jee. Jisọs ridatara n'elu oke ugwu, nke, n'otu mgbe ahụ O meturu ya ukwu, na o gbazere ma buru obosara ala uku di larii. Mgbe ahụ anyi lepuru anya n'elu ma hu obodo ukwu ahụ magburu onwe ya, nke nwere nto-ala iri-n'abua, onu-uzo ama-iri n'abua, ato n'akuku obula, nke muo-ozu nokwa n'onu uzo-ama obula. Anyi tipuru mkpu, obodo ahụ, obodo ukwu ahụ! O n'aridata site n'ebe Chineke no n'eluigwe! O wee ridata n'idi mma ya niile n'ebube ya n'enwu-enwu, wee nokwasị n'elu-ala ahụ di larii nke Jisọs doziri nye ya.

Isi Nke 40—Nbilite N'ọnwu Nke Abụa Ahụ

Mgbe ahụ Jisọs na ahiri igwe ndi mụọ-ozị, na ndi-nsọ a gbaputara, rapuru obodo ahụ. Ndi mụọ-ozị di-nsọ gbara Jisọs gburu-gburu, n'edu ya n'uzọ Ya, ma ugbo ahiri nke ndi-nsọ a gbaputara n'esokwa. Otua Jisọs n'ime oke idi ukuu nke ebube Ya, kpolitere ndi ajuo-omume n'ike; ma dika ha bilitekwara n'ime onodu ojo nke aru ha, dika ha di mgbe ha bara n'ili, lee nu ka odi! Lee nu onodu di otua! Na nbilite n'onwu nke mbu, ndi niile biliri na ndu anwughị- anwu; kama na nbilite n'onwu nke abua, e jiri-mara nke obubu-onu ha di iche-iche dikwa n'iru ha niile. Ndi-eze niile na ndi a maara ahà ha n'elu uwà bilitesiri, ha na ndi di-àlà, na ndi nwere nmuta na ndi n'enweghi nmuta, ha niile putasiri n'otu. Ha n'elekwa Nwa nke madu ahụ; obuna ndi ahụ mere ya ihe-ochi ma kwaa kwa Jisọs emo, ma tiekwa ya ihe, ma ndi ahụ kpukwasiri Ya okpu-ogwu n'iru nsọ ya, huzuru Ya anya n'idi ukuu Ya niile. Ndi ahụ buru Ya onu-miri n'oge a n'ekpe Ya ikpe, na ewepu iru ha ugbua site n'anya ike nke ya, na sitekwa n'ebube nke iru ya. Ndi ahụ kuru ntu n'aka abua na ukwu abua ya, n'elekwa anya n'apà ntu ndia ha kuru oge ha kpogidere ya n'obe. Ndi ahụ mara ya ube n'akuku, n'elekwa apà aruru-àlà ha n'aru ya. Ma ha matara na o bu onye ahụ nke ha kpogidere n'obe, nke ha mekwara ihe-ochi n'oge ahuhu ya. Mgbe ahụ ka oke iti-mkpu na ikwa ogologo akwa malitere, ka ha n'agbapu izo onwe ha site n'iru Onye-eze nke ndi-eze na Onye-nwe nke ndi-nwe niile.

Madu niile n'achọ izo onwe ha n'ime oke nkume di iche-iche, ikpuchi onwe ha site n'iru oke ebube nke Onye ahụ ha mere ihe-ochi na mbu. Ka o n'uju ndi niile anya gabiga oke n'enwekwa aru-ufu site n'idi ukuu na oke ebube Ya, ha niile welitere olu ha n'otu, tie oke mkpu n'asi, ngozi n'adiri onye ahụ nke n'abia n'aha Onyenwe-anyi.

Mgbe ahụ Jisọs na ndi mụọ-ozị, na ndi-nsọ niile n'eso ha ukwu-na- ukwu, banyekwara ozo n'obodo ahụ, ma iti-nkpu na ikwa-akwa di-ilu nke ndi ajuo-omume ikpe mara bu ihe juputara ebe niile. Mgbe ahụ a huru m na Ekwensu malitekwara olu ya ozo. O gabigara gburu-gburu ndi ya niile, ma meekwa ka ndi n'adighi ike di ike, na gwakwa ha na ya na ndi mụọ-ozị ya siri ike nke ukuu. O wee tua-aka n'ebe imerime nnu madu biliri n'onwu di. Otutu ndi di-ike n'agha na ndi-eze ndi maara usoro agha nke oma, ndi meriwokwara ala-eze di iche-iche na mbu. Obuna otutu ndi dimkpa a maara nke oma n'adighi emery-emeri n'agha. N'ebe ahụ ka onye nganga anya-uku ahụ dika Napolion, onye nzo-ukwu nke mbata ya meworo ka obodo maa jijiji. N'ebe ahụ ka ndi dimkpa toro obiribi, ndi kwesiri nsọ, ndi nwere odidi rijuru afọ n'ile anya, ndi dawokwara n'agha. Ndia dara oge ha juputara n'ochicho nke inwe nmeri n'agha. Ka ha n'aputa site n'ili ha, ha malitekwara echiche ogu ha site n'ebe ha kwusiri n'onwu ha. Ha n'enwekwa udi mụọ nke inwe nmeri ahụ n'achi ha mgbe ha nwuru. Ekwensu na ndi mụọ-ozị ya wee n'agba izu, ma nwekwa nzuko ha na ndi-eze ahụ niile na ndi ahụ niile di-ike n'agha. Mgbe ahụ o lekwasiri igwe ndi-agma ahụ anya ma gwa ha na otu ndi ahụ no n'obodo oma ahụ di nta n'enweghikwa ume, na ha nwere ike

iga were obodo ahụ, ma chụpụ ndị nọ n'ime ya, ma nwerekwa akụ na ụba ya niile na ebube ya niile dika nke ha.

Ekwensu meriri n'iduhie ha, ha niile wee malite n'otu mgbe ahụ idozi onwe ha n'agha. Ha wee meputa otutu ngwa-agha di iche-iche; n'ihia na otutu ndi okachà-mára di n'etiti igwe ndi-agha ahụ. Ma mgbe ahụ ha nwere Ekwensu dika onye-isi ha, imerime ndi-agha ahụ gara n'iru. Ndi eze na ndi di-ike n'agha n'esogidekwa Ekwensu n'azu, imerime ndi ozọ n'esokwa nusu, nusuu. Nkega usuu ndi-agha obula nwere onye ndu, ha n'agbasokwa usoro ka ha n'azọ ije ha n'elu mkpomkpọ-ebe di iche-iche nke uwà ijeru obodo-nsọ ahụ. Jisọs mechiri onu-uzọ nke obodo ahụ, ma imerime ndi-agha ahụ gbara ya gburu-gburu, ma doziekwa onwe ha n'ahiri nke agha. Ha e doziwokwa udi ngwa-agha niile di iche-iche, n'olileanya na ha gaje ilu ogu siri ike. Ha wee dozie onwe ha nke oma gburu-gburu obodo ahụ. Jisọs na igwe ndi muo-ozu niile ndi nwekwara okpu-eze na enwu enwu n'isi ha, tinyekwara ndi-nsọ niile n'okpu-eze ha chapuru achapu, wee rigoro n'elu mgbidi nke obodo ahụ. Jisọs wee kwue okwu site n'idi ukuu na asi, Lee, unu ndi nmehie, ugwo-olu nke ndi ezi-omume! Ma lekwanu unu ndi m a agbaputara, ugwo-olu nke ndi ajuo-omume! Imerime madu ahụ wee lekwasị otu ndi ahụ n'anokwasị n'elu mgbidi nke obodo ahụ. Ma ka ha n'elekwasị anya n'okpueze ha n'enwu-enwu, n'ahukwa iru-oma ha juputara n'ebube, nke n'egosi oyiyi nke Jisọs, ma hukwa idi ukuu na ebube nke Eze nke ndi-eze niile, na Onye-nwe nke ndi-nwe niile, agbam-ume ha dara. Echiche nke akụ n'uba na idi ukuu ahụ nke ha tufuru batara n'ime ha, ka ha matara na ugwo-olu nke nmehie bu onwu. Ha huru otu ndi nsọ ahụ, nwere obi-uto ndi ha meworo ihe ochi, ka ha n'eyikwasị ebube, nsọ, anwughị-anwu na ndu-ebighi-ebi, mgbe ha onwe ha nọ n'azu obodo n'etiti ihe niile ruru-aru.

Isi Nke 41—Ọnwụ Nke Abụa Ahụ

Ekwensu jiri ọhụhụ gbaba n’etiti, n’achọ ikpasu igwe madu ahụ ka ha malite ọgụ. Kama ọkụ nke sitere n’ebe Chineke nọ n’eluigwe ka e zosara n’isi ha, na madu ndị uku niile, na ndị á maara áhà ha niile, na ndị dimkpa niile ahụ, ma ndị ogbenye na ndị uwà-ọjọọ niile, ha niile ka e repịara n’otu. A hụrụ m na ụfọdụ lara n’iyi ngwa-ngwa, mgbe ndị ọzọ tara ahụhụ ogologo mgbe kari. A tara ha ahụhụ dika omume niile nke anụ-arụ ha. Ụfọdụ n’ere ọtụtụ ụbọchị, ma dika ogologo oge nke akụkụ-arụ ha ọbụla regidere ọkụ, ka ha nọgidewara mata na ha n’ata ahụhụ. Mụọ-ozị ahụ siri, ikpuru nke ndụ agaghị anwụ; ọkụ ha agaghikwa anyụ-anyụ ụbọchị niile nke ihe ọ g’eri fọdurụ.

Ma Ekwensu na ndị mụọ-ozị ya tara ahụhụ ogologo oge. Ekwensu abughị naanị na O buru ibu-arọ na ahụhụ nmehie nke ya onwe ya, kama nmehie niile nke ndị niile a gbaputara ka e bọkwasiri ya; ma ọ haghị itakwa ahụhụ nke mbibi nke mkpuru-obi niile ndị ahụ ọ kpata. Mgbe ahụ a hụrụ m na Ekwensu, na igwe ndị ajuọ-omume niile, ka e mezuru; na igwe ndị mụọ-ozị niile, na ndị-nsọ a gbaputara, sitere n’oke-olu tie-mkpu si, Amen!

Mụọ-ozị ahụ siri, Ekwensu bụ nkporogwu, ụmụ ya bụkwa àláka ya. E ripiawokwa ha, mkporogwu na àláka ya. Ha anwuwokwa ọnwụ ebighi-ebi. Ọ dighi mgbe ha g’ebilikwa ọzọ, ma Chineke g’enwekwa uwà dị ọcha. M wee welie anya ma hụ ọkụ ahụ nke repiaworo ndị nmehie ka ọ n’erepia ọrurụ niile, ma n’emekwa ka uwà dị ọcha. Ọzọ, e weliri m anya wee hụ uwà ka e mere ka ọdị ọcha. O dighikwa otu ihe ọbụla n’egosi ọbubu-ọnu ahụ. Mbibi niile, na mbakoro niile nke elu-àlà, yiri ugbua dika ebe dị larịi, sakwara mbara. uwà niile nke Chineke dị-ọcha, ma ndondo-ukuu ahụ agwusiwo ebighi-ebi. Ebe ọbụla anyị lere anya, ihe ọbụla nke anya tūkwasiri na ya, mara mma dikwa nsọ. Ma igwe ndị niile a gbaputara, okenye na ntorobia, onye uku na onye nta, wusara okpu-eze ha n’enwụ-enwụ n’ukwu-àlà Onye mgbaputa ha, ma rudatakwaa onwe ha n’ojija-mma n’iru Ya, ma fekwa Ya ofufe, bụ onye ahụ nke n’adi ndụ mgbe niile ebighi-ebi. uwà ọhụhụ ahụ magburu onwe ya, n’ebube ya niile, bụ ihe nketa ebighi-ebi nke ndị-nsọ. Àlà-eze ahụ, na ọchichi, na idi-ukuu nke àlà-eze n’okpuru eluigwe niile, ka e nyekwara ndị-nsọ nke onye kachasi ihe niile elu, ndị g’enwekwa ya ebighi-ebi, ọbuna rue mgbe niile ebighi-ebi.

Na-eche njedebe nke ihe niile

